

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА**

КАЛЕНДАР

***ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
В ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ
НА 2019 РІК***

Київ 2018

ВІД УКЛАДАЧІВ

Вирішити сучасні глобальні проблеми, впровадити інновації неможливо без урахування передового вітчизняного досвіду, найбільш раціональних ідей, що пройшли випробування часом. Знання історії аграрної науки, її пріоритетів, значно розширює світогляд і сприяє окресленню подальших шляхів ефективного розвитку агропромислового комплексу України.

Історія аграрної науки багата іменами видатних діячів, чия самовіддана праця сприяла становленню та розвитку сільськогосподарської дослідної справи, науки та освіти на теренах України. Величезний обшир досягнень аграрної науки потребує системного аналізу і поцінування її найбільш вагомих здобутків в світовому інформаційному просторі. Це потрібно як для суспільства, що не може ефективно розвиватися, не знаючи, чим воно володіє і чому йому бракує, так і для самої науки.

Україна належить до числа країн, що мають значний науковий потенціал. Сотні імен видатних вітчизняних науковців-аграріїв є гордістю й світової науки. Кожна подія, процес чи явище всебічно і глибоко розкриваються тільки тоді, коли враховано зв'язок минулого, сучасного і майбутнього. Цієї вимоги потрібно дотримуватись у вивченні будь-якої науки, а особливо аграрної, яка розвивається на основі нагромадження людського знання в процесі суспільної й, передусім, господарської практики. Саме такий підхід став визначальною ідеєю започаткування Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН «Календаря знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України», який виходить друком вже шостий рік поспіль.

Видання подає структуровану інформацію про життєвий і творчий шлях вченого, окреслюючи його наукові досягнення, визначаючи дослідницькі пріоритети. Наукові школи здобувають авторитет і світове визнання, стверджуються традиції дослідницьких середовищ, розвиваються міжнародні інтеграційні зв'язки. Величезний нагромаджений матеріал у подальшому може слугуватиме незамінним джерелом, підґрунтям для подальших досліджень, для продовження ідей, поглядів, відкриттів й допоможе зробити певні узагальнення та висновки щодо внеску у вітчизняну, а то й світову науку.

Чергове (шосте) видання «Календаря» складається із трьох розділів, покажчика імен та додатків. У межах розділу матеріал

подано в хронологічному порядку. Перший розділ «Історичні постаті» вміщує бібліографічні статті про вчених-аграріїв, які не дожили до наших днів; другий розділ – «Визначні діячі сучасності» – присвячений вшануванню ювілярів, українських вчених, які завдяки своїм здобуткам є рушіями розвитку галузевого дослідництва й реформування у сфері євроінтеграційних процесів в Україні; третій розділ «Знаменні події та пам'ятні дати» надає інформацію про знакові події в історії вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи. У додатках відображено повний перелік наукових видань у відповідних Серіях ННСГБ НААН.

У підготовці даного «Календаря» взяли участь наукові співробітники ННСГБ НААН, підвідомчої мережі науково-дослідних та освітніх установ НААН, НАН України, а також Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Видання є науково-допоміжним довідниковим посібником й адресоване у першу чергу історикам-дослідникам аграрної історії України, фахівцям у галузі персональної бібліографії, біографістики тощо.

Вміщена інформація не претендує на повну вичерпність всіх подій і фактів в історії галузевого дослідництва, тому будемо вдячні за зауваження та доповнення.

РОЗДІЛ 1 ІСТОРИЧНІ ПОСТАТТІ

СІЧЕНЬ

95 років від дня народження

СТОРОЖУКА Олександра Олексійовича (1924–1987)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 1 січня 1924 р. в с. Іванівка Ставищенського району Київської області.

З 1947 р. по 1951 р. – студент Київського фінансово- економічного інституту; після закінчення навчання одержав диплом з відзнакою, за спеціальністю економіст

сільського господарства.

У 1951–1956 рр. – молодший науковий співробітник Інституту економіки Академії наук УРСР.

З 1956 р. до кінця життя працював в УкрНДІ економіки і організації сільського господарства на різних посадах: у 1956–1957 рр. – старший науковий співробітник; у 1957–1975 рр. – завідувач відділу; із січня по жовтень 1976 р. – заступник директора інституту; із жовтня 1976 р. до кінця життя – директор інституту.

Кандидатську дисертацію «Розподіл продукції і доходів у колгоспах» захистив у грудні 1955 р. в Інституті економіки АН України, докторську – «Економіка зернового господарства Української РСР» – на вченій раді Київського інституту народного господарства у вересні 1972 р.

Своїми працями О.О. Сторожук вніс значний вклад у розвиток аграрної економічної науки. Магістральним напрямом його творчої діяльності було дослідження процесів формування товарно-грошових відносин у сільському господарстві. Зокрема, він зробив вагомий внесок у розробку теоретичних та прикладних питань переходу від трудодня до гарантованої грошової оплати праці в колгоспах. Багато уваги приділялось ним опрацюванню методичних основ визначення собівартості сільськогосподарської продукції і обґрунтуванню шляхів її зниження, методології системного ціноутворення на аграрну продукцію та формування її

рентабельності. Під його керівництвом і за безпосередньою участю була вперше створена Методика по обчисленню собівартості продукції в колгоспах, яка впроваджена в усіх республіках колишнього СРСР. Результативними були дослідження О.О. Сторожука в галузі економіки зернового господарства та планово-економічного регулювання аграрного виробництва.

За період наукової діяльності під керівництвом О.О. Сторожука підготовлено понад 30 висококваліфікованих науковців, ним створена відома наукова школа економістів-аграрників. У творчій спадщині вченого налічується понад 150 наукових праць.

Заслуги О.О. Сторожука перед державою відзначені орденами Вітчизняної війни II ступеня, Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», п'ятьма медалями. Він був членом Президії Південного відділення ВАСГНІЛ, Бюро Відділення економіки АН УРСР з координації аграрно-економічних досліджень у республіці, Державної експертної ради Держплану, Республіканської ради колгоспів, експертної комісії ВАК СРСР, Української територіальної секції Міжвідомчої наукової ради з проблем ціноутворення Держкомцін СРСР і АН СРСР, членом редакційних колегій журналів «Зкономика сільського господарства», «Економіка Радянської України», «Вісник сільськогосподарської науки», відповідальним редактором республіканського міжвідомчого тематичного наукового збірника «Економіка і організація сільського господарства».

*Літ.: Шатько О. В. Сторожук Олександр Олексійович (1924-1987). Вчені економісти-аграрники. Кн. 5. Ч. 2. / УААН. Київ: Аграр. наука, 2001. С. 318–322. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

80 років від дня народження

ХАВРУКА Олександра Федоровича (1939–1998)

*Вчений у галузі селекції та генетики у
тваринництві, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 28 січня 1939 р. у с. Соколівка Васильківського району Київської області у родині селян. У 1956 р. закінчив середню школу, в 1962 р. – зоотехнічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Трудову

діяльність розпочав у Чигиринському управлінні сільського господарства Черкаської області на посаді зоотехніка по кормах (1962–1963). У 1963–1965 рр. був науковим співробітником відділу тваринництва Черкаської державної сільськогосподарської дослідної станції м. Сміла. Навчався в аспірантурі при кафедрі генетики Української сільськогосподарської академії (1965–1968). Дисертацію «Коррелятивные связи и наследуемость иммунобиологических и продуктивных качеств у черно-пестрого скота» на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю генетика захистив у 1969 р. в Українській сільськогосподарській академії. З 1968 по 1975 р. працював старшим науковим співробітником відділу тваринництва, з 1975 по 1979 р. – заступником директора з наукової роботи Черкаської сільськогосподарської дослідної станції. Упродовж 1979–1980 рр. – старший науковий співробітник. Із 1980 р. очолював лабораторію Українського науково-дослідного інституту розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби.

Коло наукових інтересів ученого на початку наукової діяльності окреслювалось не тільки нахилами та уподобаннями О.Ф. Хаврука, а й багатопрофільністю дослідної станції. Йому доводилося займатися і кролівництвом, і свинарством, і птахівництвом, і технологіями у скотарстві. Однак як учений-селекціонер він сформувався ще до навчання в аспірантурі, відколи почав самостійно досліджувати й вивчати ефективність схрещування сименталів із джерсеями.

З початку 70-х років працював над розв'язанням проблеми підвищення продуктивних і технологічних якостей сименталів, сформувався як визнаний фахівець з удосконалення цієї породи. О.Ф. Хаврук спільно з академіками В.П. Буркатом, М.В. Зубцем, кандидатом біологічних наук А.П. Кругляком та вченими Інституту тваринництва УААН розробив програму виведення нової молочної породи на основі відтворного схрещуванням сименталів із червоно-рябими голштинами. Кінцевим підсумком виконання програми стало виведення і затвердження української червоно-рябої молочної породи. У процесі цих робіт розроблено і реалізовано низку власних концепцій і теоретичних положень і підходів, насамперед, щодо формування племінної бази нової породи, її внутрішньої, в тому числі і генеалогічної структури, застосування тісних інбридингів, використання помісних бугаїв, перспектив роботи з породою тощо.

О.Ф. Хаврук – співавтор восьми селекційних досягнень (порода, один зональний і три заводські типи, три заводські лінії), захищених авторськими свідоцтвами, має у співавторстві один патент на спосіб

підбору батьківських пар у племінному тваринництві. Опублікував 172 наукові праці, в тому числі 11 монографій. Співавтор і виконавець 14 загальнопородних, регіональних і обласних програм, 15 програм і планів племінної роботи в племінних і базових господарствах, чотирьох районах, чотирьох об'єднаннях і трестах.

У 1996 р. в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук «Розроблення методів та виведення української червоно-рябої молочної породи».

За розробку методів та виведення української червоно-рябої молочної породи О.Ф. Хаврука у 1993 р. відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки. У 1996 р. за істотний внесок в удосконалення існуючих і виведення нових порід сільськогосподарських тварин, плідну наукову працю вченому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

*Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН.

160 років від дня народження БОГДАНОВА Сергія Михайловича (1859–1920)

Вчений у галузі фізіології рослин, один із засновників Київської школи ґрунтознавців

Народився 31 січня 1859 р. в м. Києві у родині протоієрея Києво-Софіївського собору. Протягом 1869–1878 рр. навчався в Першій Київській гімназії, яку закінчив з відзнакою. Того ж року затверджений у званні «спадковий дворянин» Департаментом геральдії Урядового сенату. У 1878–1882 рр. студент природничого

відділення фізико-математичного факультету Університету Святого Володимира (нині – Київський національний університет ім. Тараса Шевченка). За наукову роботу «Химическое исследование синей и пестрой глин, находящихся в отложениях города Киева» Ученого радою університету нагороджений золотою медаллю (1881).

З 10 жовтня 1885 р. – приват-доцент кафедри сільського господарства Університету Св. Володимира. Крім того, починаючи з 10.01.1886 р. – завідує агрономічним кабінетом вузу. В цей же рік створює перший у країні і навіть у Європі спеціалізований ботанічний

сільськогосподарський дослідний сад при Ботанічному саду університету та першим у світовій науці класифікує ґрунтові води, формулює поняття «мертвого» (не засвоюваного рослинами) запасу води в ґрунті.

У листопаді 1887 р. Радою Київського товариства сільського господарства та сільськогосподарської промисловості його обирають головним редактором журналу «Земледелие».

12 лютого 1888 р. в Університеті Св. Володимира захищає дисертацію «Потреба проростаючого насіння у воді», за яку удостоєний ступеня магістра агрономії.

У 1888 р. виступив ініціатором створення та став науковим керівником дослідного поля в Деречині Ямпольського повіту Подільської губернії (у маєтку барона А.А. Мааса). Організовує одну з кращих на Наддніпрянщині агрономічну лабораторію для агрохімічних та фізіологічних досліджень при Університеті Св. Володимира (1889). 19 квітня 1890 р. у Харківському університеті захищає дисертацію «Відношення проростаючого насіння до ґрунтової вологи», за яку одержав ступінь доктора наук агрономії. 20 червня 1890 р. призначається спочатку екстраординарним професором, а згодом очолює кафедру агрономії Університету Св. Володимира. У званні ординарного професора вузу затверджується 6.04.1891 р. У 1895 р. видає один із кращих в країні для свого часу та перший в країні «Ілюстрований сільськогосподарський словник».

При хуторі Богданівка Радомишльського повіту Київської губернії у 1899 р. створює дослідне господарство, на прикладі якого доводить можливість одержання стійких урожаїв на бідних піщаних ґрунтах (досліди з люпином і середелою на зелене добриво) і стає одним із фундаторів вчення про сидерацію. У 1907 р. його обирають членом Київського губернського комітету по справах земського господарства та гласного Київської міської думи. 1 листопада 1907 р. звільнений зі служби в Університеті Св. Володимира у зв'язку з обранням його членом Державної Думи. 25 жовтня 1912 р. обирається до Державної Думи 4-го скликання. Стає заступником голови Головного Управління землеустрою та землеробства, а також заступником керівника Управління Державного Кіннозаводства. 30 січня 1916 р. затверджений у званні заслуженого професора за вислугою. Того ж року Іменним Височайшим указом з 1 листопада призначається членом Ради Міністра землеробства та Головою вченого Комітету Міністерства землеробства. 20 березня 1917 р.

звільнений із займаних посад Указом тимчасового уряду. Повертається до Києва, де 1 листопада 1918 р. обирається на посаду декана фізико-математичного факультету Св. Володимира. З 1919 р. очолює сільськогосподарську секцію Постійної Комісії фізико-математичного відділу Української академії наук з вивчення природничих багатств України. У тому ж році обирається Головою Президії Ради фізико-математичного факультету Київського університету. В той же рік створює першу в Україні кафедру агрохімії.

Помер 13 січня 1920 р. в Одесі, де похований на другому Одеському кладовищі.

Творча спадщина становить 278 наукових, науково-методичних і науково-популярних праць, написаних особисто з найактуальніших галузевих проблем стосовно культури цукрового буряку, пшениці, картоплі, гречки, шовковиці, а також родючості ґрунту, питань боротьби зі шкідниками, економіки й організації сільського господарства, організації роботи науково-дослідних установ та освітніх закладів, розведення тварин і первинної переробки тваринницької продукції, а також методології проведення досліджень.

*Літ.: Вергунов В. Професор С. М. Богданов – видатний організатор вітчизняної наукової й освітньої агрономії. Історія української науки на межі тисячоліть : зб. наук. пр. / відп. ред. О. Я. Пилипчук. К., 2005. Вип. 22. С. 46–61.

ЛЮТИЙ

150 років від дня народження

ОПШОКОВА Євгена Володимировича (1869–1937)

Вчений у галузі гідрології та меліорації

Народився 1 лютого 1869 р. в с. Рудому Сквирського повіту Київської губернії (нині увійшло до складу с. Шамраївки Сквирського району Київської області) у родині священика.

Після закінчення Третьої Київської гімназії, у 1886 р., вступив на фізико-математичне відділення Університету Св. Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Однак незадоволений рівнем освітньої підготовки з технічних дисциплін вже наступного року вступає на механічне відділення Петербурзького

технологічного інституту (нині – Санкт-Петербурзький політехнічний інститут), який закінчує у 1892 р. з дипломом інженера-техніка.

Після відбуття у 1892 р. військової повинності, наступного року зарахований на посаду техника Західної експедиції по осушенню боліт Полісся. Протягом 1894–1902 рр. Є.В. Оппоків керує проведенням гідрологічних досліджень у Чернігівській, Полтавській та Курській губерніях. Їх наслідком стало виконання проектних робіт з осушення 20 000 десятин боліт у долині р. Трубіж Чернігівської й Полтавської губерній, 7000 десятин у долині р. Супій Золотоніського повіту та 5000 десятин по р. Оржиця Лубенського повіту Полтавської губернії та ін. Крім того, опубліковано серію фундаментальних праць вченого: «Річкові долини Полтавської губернії. Нарис робіт в Полтавській губернії», а також Звіт Чернігівської губернії земельної управи про дослідження боліт Чернігівської губернії за 1894 р.» та ін., низку технічних проектів осушувальних робіт на Лівобережжі Дніпра.

Протягом 1903–1912 рр. працює інженером-гідротехніком І розряду Мінського управління землеробства і державних маєтностей та керує виконанням серії проектів із проведення осушувальних робіт для потреб землеустрою на казенних і селянських землях у Мінській, Волинській та Гродненській губерніях. Крім того, проводить спеціальні дослідження для підготовки дисертаційної роботи «Режим річкового стоку в басейні верхнього Дніпра, вище м. Києва». У роботі він довів існування прямої залежності річкового збігу в басейні Дніпра від його першорядних факторів, а саме метеорологічних елементів – опадів і температур, відмічаючи лише часткову залежність від рельєфу місцевості та другорядних чинників – ґрунтів і рослинності. Головне, що в цій праці вчений вперше у галузевій науці світу виявив наявність і розміри так званого «накопичення» та «втрати» вологи в ґрунтах рівнинних річкових басейнів і підкреслив величезну роль цих перехідних з року в рік запасів вологи на живлення річок і на регулювання річкового збігу.

У 1913 р. призначений керівником досліджень з осушування в басейнах річок Верхня Прип'ять, Птичі та Брагінки на Поліссі, проте через події Першої світової війни ці роботи не вдалося повністю здійснити.

Із початком військових дій припиняє експедиційні дослідження і в 1915 р. оселяється у Києві, де з 18 вересня 1917 р. призначається штатним викладачем кафедри будівельного мистецтва Київського політехнічного інституту (нині – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»). 18 березня 1918 р.

захищає при вузі дисертацію на тему «Режим річкового стоку в басейні Верхнього Дніпра вище м. Києва за даними 1876–1908 рр.» на ступінь анд'юнкта (доктора) будівельного мистецтва. Після цього обраний професором кафедри гідротехніки і меліорації КПІ.

Протягом 1920-го і першої половини 1921 років очолює кафедру гідротехніки Кубанського політехнічного інституту та обирається членом Ради технікуму при ньому. Крім того, з 1921 р. керує секцією водного господарства в Раді з вивчення та дослідження Кубанського краю, а також працює співробітником Кубансько-Чорноморської комісії з електрифікації.

17 травня 1921 р. обраний професором 17 розряду Київського політехнічного інституту, а з червня того ж року стає ним по відділу гідрології бурових робіт та по меліоративному відділу кафедри осушення і гідрології. Крім викладання у КПІ він стає професором по курсу гідрології і меліорації, а потім завідувачем кафедри меліорації Київського сільськогосподарського інституту (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України), а з 1926 р. ще й Київського інженерно-меліоративного технікуму (нині – Національний університет водного господарства та природокористування). Крім того, з 1922 р. викладає на курсах гідротехніки і торфових машин на Київських курсах з вивчення торфовищ.

З 1923 р. він член Секції сільськогосподарської освіти та популяризації та Секції сільськогосподарської дослідної справи, а з 29 грудня 1923 р. ще й заступник Вченого секретаря СГНКУ.

Виступаючи 22 липня 1928 р. на засіданні Бюро Науково-консультаційної ради НКЗС УСРР Є.В. Оппоков запропонував мати єдиний НДІ водного господарства по лінії НКО та НКЗС УСРР. Після відмови Укрнауки – генерує створення окремого УкрНДІ сільськогосподарської меліорації по лінії НКЗС УСРР, що розпочав свою діяльність з 23 грудня 1929 р. (нині – Інститут водних проблем і меліорації НААН). Протягом 1930–1936 рр. працює в ньому консультантом сектору осушення.

Серед головних організаційних побудов Є.В. Оппокова у 20-х роках минулого століття слід виділити: 1) відкриття у 1922 р. та керування першою в Радянському Союзі науково-дослідною кафедрою гідрології від імені НКО УСРР при КПІ; 2) з того ж року – створення за його ініціативою Гідрометеорологічного бюро та очолювання його до 1925 р., що дало відлік сучасній гідрометеослужбі України; 3) створення та керівництво починаючи з 1 квітня 1926 р. на основі

науково-дослідної кафедри гідрології при КПІ та гідрологічної секції при Комісії з вивчення природних багатств України ВУАН – Науково-дослідний інститут водного господарства при НКО УСРР, що до 1930 р. входив до Особливого управління водного господарства України, а з 1934 р. підпорядковувався АН УРСР (нині – Інститут гідромеханіки НАН України) та ін.

У 1930 р. академік Є.В. Оппоков стає членом Комісії наукових зносин із закордоном ВУАН, із 4 січня 1934 р. – член структурно-штатної Комісії при Президії ВУАН, з 28 травня 1934 р. – членом Президії Ради з вивчення продуктивних сил УРСР, з 28 вересня 1934 р. – член Комісії з геологічних наук ВУАН для перегляду наукового складу інститутів відповідно до постанови РНК УСРР від 13 січня 1934 р. «Про присудження наукових ступенів та наукових звань», з 29 жовтня 1936 р. – член Комісії з присвоєння наукових звань науковим співробітникам АН УРСР по групі геолого-географічних наук та ін. Крім того, був членом науково-техно-економічної Ради Держплану УСРР та Укрводогосподарства з 1926 р., членом Постійної комісії у справі реконструкції м. Києва з 25 серпня 1935 р. та ін. Однак це не завадило органам НКВС 15 жовтня 1937 р. його заарештувати за контрреволюційну діяльність за статтею 54 УК УСРР 1927 р., а Президії АН УРСР своєю постановою від 16 жовтня 1937 р. виключити із членів Академії як ворога народу. Апогеєм трагедії стало спільне рішення народного комісара внутрішніх справ та генерального прокурора СРСР 4 листопада 1937 р. про його розстріл, що відбувся 11 листопада 1937 р. Місцем поховання став ліс біля селища Биківня під Києвом. Військовий трибунал Київського військового округу 5 березня 1963 р. згадану постанову відмінив за відсутністю складу злочину і реабілітував його посмертно.

Є.В. Оппоков – автор понад 450 наукових і науково-популярних праць, а також серії підручників для вищої школи, з яких 48 книг і брошур з питань гідрології, фізичної географії, гідрогеології, гідротехніки, меліорації боліт, торфоведення, історії сільськогосподарської меліоративної дослідної справи та бібліографії.

*Літ.: Вергунов В. А. Академік Є. В. Оппоков (1869–1937) та становлення й розвиток сільськогосподарської меліоративної дослідної справи в Україні (до 145-річчя від дня народження) : наук. доп. / В. А. Вергунов, НААН, ННСГБ. К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. 28 с.

90 років від дня народження

ПОЧЕРНЯЄВА Федора Кузьмича (1929–1987)

Вчений-селекціонер у галузі свинарства, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 1 лютого 1929 р. в м. Полтава. У 1946 р. закінчив сім класів середньої міської школи № 14. Навчався в Харківській спецшколі військово-повітряних сил, яку закінчив у 1949 р., однак за станом здоров'я був змушений залишити службу. У 1949 р. поступив на

зоотехнічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту. З першого курсу навчання відвідував наукові гуртки при кафедрі мікробіології під керівництвом Б.Г. Левицького та при кафедрі анатомії і ветеринарії, очолювані Т.К. Старовим і Є.С. Федуловим. За виконану наукову роботу «Біологічна кастрація свиней» у 1952 р. був нагороджений Грамотою Міністерства вищої освіти УРСР. За відмінне навчання й активну суспільно-громадську роботу Ф.К. Почерняєву присуджено Сталінську стипендію.

Одержавши диплом із відзнакою, поступив до аспірантури Полтавського науково-дослідного інституту свинарства за спеціальністю розведення сільськогосподарських тварин. Виконав експериментальну роботу «Биологические особенности молодняка свиней беркширской и крупной белой пород», яку захистив у 1958 р. в Харківському зоотехнічному інституті. Після закінчення аспірантури в 1957–1963 рр. працював старшим науковим співробітником у відділі розведення сільськогосподарських тварин Полтавського науково-дослідного інституту свинарства. Учене звання старшого наукового співробітника йому присвоєно 13 вересня 1961 р.

У 1963–1970 рр. – заступник директора Полтавського науково-дослідного інституту свинарства, а в 1970–1987 рр. – його директор. У цей період провів серію експериментальних робіт із вивчення скороспілості свиней різними методами, узгодив роботу племінних заводів і дочірніх господарств за єдиним планом, вивчав вплив інбридингу на якість приплоду, запропонував раціональний метод вікового підбору в племінному свинарстві. Результатом цієї роботи стала докторська дисертація «Скороспелость свиней, особенности ее проявления и практическое использование», яку успішно захистив у 1970 р. в Харківському зооветеринарному інституті. У 1972 р.

Ф.К. Почерняєву присвоєно вчене звання професора за спеціальністю розведення, селекція і відтворення сільськогосподарських тварин, а в 1980 р. – почесне звання заслуженого діяча науки УРСР. У 1982 р. обрано членом-кореспондентом ВАСГНІЛ.

В останні десятиріччя вчений розробив і впровадив у виробництво методи оцінки свиней за скороспілістю та відгодівельними якостями. Метод вікового і лінійного підбору був покладений в основу гібридизації свиней. За результатами ґрунтовних досліджень, проведених ним щодо вивчення вікового підбору у свинарстві, використання споріднених паруваль у заводській роботі, розроблено обґрунтовані рекомендації з подальшого вдосконалення селекційно-племінної роботи.

Ф.К. Почерняєв поєднував наукову роботу з громадською діяльністю. У 1971 р. був членом Науково-технічної ради Міністерства сільського господарства СРСР, заступником голови секції свинарства ВАСГНІЛ, членом секції Комітету з державних премій УРСР в галузі науки і техніки при Раді Міністрів УРСР, головою секції тваринництва Полтавської обласної науково-технічної спілки. У 1980–1987 рр. – голова координаційної ради із селекції свиней в СРСР, експерт Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР, голова республіканської координаційної ради із свинарства, член ради Українського товариства селекціонерів і генетиків та Європейської асоціації тваринників. Упродовж багатьох років був членом редколегії всесоюзного журналу «Свиноводство», журналу «Тваринництво України», міжвідомчого тематичного наукового збірника «Свинарство».

Самовіддану працю вченого відзначено державними нагородами: у 1970 р. ювілейною медаллю «За доблестный труд», а наступного року – орденом Трудового Червоного Прапора. 11 грудня 1984 р. учений став лауреатом Державної премії УРСР в галузі науки і техніки.

Ф.К. Почерняєв опублікував понад 160 наукових праць.

Помер Ф.К. Почерняєв 13 жовтня 1987 р., похований у Полтаві.

*Лит.: Член-кореспондент Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені В. І. Леніна Почерняєв Федір Кузьмич (1929–1987): біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–1988 роки / уклад.: В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Г. М. Почерняєва, О. П. Анікіна; наук. ред. В. А. Вергунова. К.: Аграрна наука, 2010. 88 с.

135 років від дня народження

СТОЛЬГАНЕ Олексія Олександровича (1884–1960)

Вчений у галузі агрохімії, професор, засновник наукової школи хіміків-органіків

Народився 1 лютого 1884 р. у місті Торжок Тверської губернії.

Реальне училище закінчив у Пскові. О.О. Стольгане мав фінляндське громадянство, від батька успадкував маєток, депутатство у Сеймі, членство у лицарському домі (ордені) та інші дворянські привілеї. Після революції 1917 р.

від усього відмовився, прийняв радянське громадянство і все життя присвятив науці, організаторській і педагогічній діяльності.

У 1904 р. вступив на землеробське відділення Московського сільськогосподарського інституту (з 1923 р. – Московська сільськогосподарська академія ім. К.А. Тімірязєва). У 1910 р. отримав диплом першого розряду і був залишений для підготовки до наукової та викладацької діяльності. В аспірантурі опановував органічну хімію під керівництвом академіка М.Я. Дем'янова, у 1913–1915 рр. працював у лабораторії академіка Д.М. Прянішнікова. По закінченні аспірантури Радою Московського СІ за поданням академіка М.Я. Дем'янова обраний штатним асистентом кафедри органічної хімії. У березні 1916 р. Департамент землеробства затвердив його на посаді асистента як державного службовця. У 1920 р. разом з академіком В.Р. Вільямсом брав участь у створенні в інституті робітничого факультету, у 1921 р. – вже у науковому званні доцента став першим його деканом і викладачем органічної хімії. Водночас працював агрономом-спеціалістом у Громадському комітеті добрив.

Рішенням Державної Вченої ради Наркомату освіти РРФСР від 19 грудня 1924 р. О.О. Стольгане присвоєно вчене звання професора кафедри «Загальне землеробство» й запропоновано кафедру загального землеробства у Сибірському інституті сільського господарства і лісівництва у м. Омськ. В Омському інституті яскраво висвітлювалися його блискучі управлінські здібності, розцвів дослідницький і педагогічний талант. Він збудував вегетаційний будинок на 1000 посудин, організував агрохімічну лабораторію, навчальний кабінет із землеробства і землеробських досліджень, заклав дослідне поле площею у 30 га, створив Сибірську лісозахисну станцію, розгорнув велику громадську діяльність. Олексій

Олександрович був призначений головою ради дослідних закладів агрономічного факультету, головою комісії з управління навчальним господарством. У 1929 р. очолив кафедру агрохімії. На запрошення керівництва Сибірського СГІ на початку 1934 р. повернувся до Омська, де очолив кафедру загального землеробства і керував нею до 1 вересня 1948 року.

У 1934 р. професор Стольгане увійшов до складу Державної Атестаційної Комісії на агрономічному і плодовому факультетах; у 1935 р. – заміщав голову Державної екзаменаційної комісії агрономічного факультету; у 1937 р. – проводив сесію державних екзаменів на агрономічному факультеті Тімірязєвської СГА. Потім, включно до 1947 р., був головою Державної екзаменаційної комісії на агрономічному факультеті Омського СГІ.

У 1938–1947 рр. очолював агрофакультет, водночас, з 1941 по 1946 рік – факультет плодівництва.

О.О. Стольгане нагороджений Почесними грамотами Омського СГІ (1943), виконавчого комітету Омської ради депутатів трудящих (1945), Обласного комітету Спілки працівників вищої школи (1946), Омського СГІ (1948), медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

З 16 листопада 1948 по 1960 рік О.О. Стольгане обіймав посаду завідувача кафедри фізики і хімії Житомирського сільськогосподарського інституту.

Він є автором 50 праць – від вузькоспеціальних з органічної хімії до розробок з агрономічної хімії, методики дослідної справи. Висунув ряд оригінальних ідей щодо використання комплексно-аналітичного методу польових дослідів. Написані ним навчально-методичні посібники з хімії були запроваджені у сільськогосподарських вищих навчальних закладах. Багато наукових праць присвятив агрохімічному аналізу ґрунтів Омського округу і Житомирської області. Розробив чимало рекомендацій щодо збільшення родючості ґрунтів. Аналізував роботу вищих навчальних закладів, аспірантури, досліджував діяльність видатних вчених.

Підготував 15 кандидатів і докторів наук.

Помер 14 березня 1960 року.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

100 років від дня народження

КОРЕНЄВА Григорія Васильовича (1919–2000)

Вчений – селекціонер, насіннєзнавець, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 3 лютого 1919 р. у с. Коренево (нині – районний центр Кореневського району Курської області РФ). Учасник Другої світової війни.

Закінчив агрономічний факультет Воронежського сільськогосподарського інституту (1952). З 1952 р. – асистент, доцент,

професор, завідувач кафедри рослинництва (1954–1967), декан (1961) агрономічного факультету, проректор (1961–1967) Харківського сільськогосподарського інституту імені В.В. Докучаєва. З 1970 р. – професор, завідувач кафедри рослинництва (1970–1991), у 1970–1978 рр. – ректор Воронежського сільськогосподарського інституту.

Григорій Васильович – видатний учений-рослиник, вихованець Харківської наукової школи рослинників-екологів академіка АН України М.М. Кулешова, фундатор Воронежської школи рослинників-екологів. Підготував чотирьох докторів і 25 кандидатів наук. Автор низки наукових статей, навчальних посібників.

Основний напрям наукової роботи Г.В. Коренева – зерноутворення і досягання хлібів, теорія і практика збирання, проблеми агробіотехнології. Автор понад 200 праць, у тому числі книг: «Биологическое обоснование сроков и способов уборки зерновых культур» (1971); «Растениеводство с основами селекции и семеноводства» (1973); «Вика мохнатая» (1975). Створив перший у Центрально-Чорноземному регіоні зимостійкий сорт озимої вики «Глинковская».

Має урядові нагороди: ордени Слави III ступеня, Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки, «Знак Пошани», Трудового Червоного Прапора; Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

**140 років від дня народження
ЮР'ЄВА Василя Яковича (1879–1962)**

*Вчений селекціонер у галузі рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік АН УРСР*

Народився 8 лютого 1879 р. у с. Іванівська
Вирга Нижньоломівського району Пензенської
області (Росія) у дворянській сім'ї. Трудову
діяльність розпочав у 1895 р. робітником
Маріїнського земельного училища. У 1905 р.
закінчив Ново-Олександрійський інститут

сільського господарства і лісівництва, працював агрономом у
Пензенській губернії (1905–1909).

Із 1909 р. В.Я. Юр'єв працював науковцем на Харківській
селекційній станції (з 1944 р. – директор). Одночасно (з 1937 р.) він
був професором Харківського сільськогосподарського інституту. У
1946–1956 рр. – директор Інституту генетики і селекції АН УРСР, із
1956 р. і до кінця життя – директор УНДІ рослинництва, селекції і
генетики, який нині носить його ім'я.

Академік В.Я. Юр'єв особисто і разом із співробітниками створив
21 сорт найважливіших зернових культур. Його перу належать понад
150 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі підручник
«Общая селекция и семеноводство полевых культур», який
перевідавали чотири рази (став першим основним навчальним
посібником для студентів-селекціонерів). Цей підручник у перекладі
видавався також і в ряді зарубіжних країн.

У 1935 р. за великі досягнення в галузі селекції та насінництва
вченому без захисту докторської дисертації атестаційна комісія
присвоїла науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук. Із
1937 р. Василь Якович очолював кафедру селекції та насінництва
Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. У
1941 р. організував евакуацію Харківської дослідної станції в
Челябінську область і був заступником директора з наукової роботи
Челябінської державної селекційної станції. У 1943 р. обладнання і
селекційний матеріал перевезено до Харкова і роботу Харківської
селекційної станції відновлено.

У 1944 р. Василя Яковича призначають директором цієї станції, у
1956 р. – директором Українського науково-дослідного інституту
рослинництва, селекції і генетики, створеного на базі Харківської

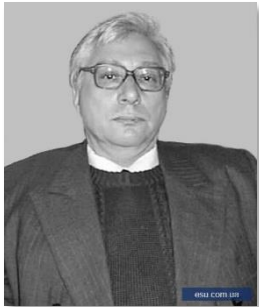
селекційної станції та Інституту генетики і селекції АН УРСР. У 1945 р. В.Я. Юр'єва обрали дійсним членом Академії наук УРСР. У 1947 р. йому присуджено Сталінську премію СРСР. У 1949 р. Президія Верховної Ради УРСР присвоїла вченому звання «Заслужений діяч науки УРСР». З 1956 р. він – почесний член ВАСГНІЛ.

За видатні досягнення в розвитку сільськогосподарської науки вчений двічі удостоєний звання Героя Соціалістичної Праці (1954, 1959 рр.), нагороджений п'ятьма орденами Леніна, двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани». Лауреат Державної премії СРСР.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

75 років від дня народження

ДЕРЛЕМЕНКА Віталія Володимировича (1944–2013)

Вчений у галузі бібліотекознавства, доктор педагогічних наук, професор

Народився 11 лютого 1944 р. у Ленінграді. Закінчив Київський державний педагогічний інститут іноземних мов (1970) за спеціальністю викладач англійської і іспанської мов, а також Київський державний інститут культури ім. О.С. Корнійчука (нині Київський національний університет культури

і мистецтва) (1980) за спеціальністю бібліотекознавство і бібліографія.

У 1994 р. в Московському державному університеті культури захистив кандидатську дисертацію на тему: «Зарубіжні бібліографічні бази даних з питань сільського господарства і можливості їх використання в Україні», а в 2005 р. у Харківській державній академії культури – докторську дисертацію «Система розповсюдження сільськогосподарської науково-технічної інформації: створення вітчизняної концептуальної моделі».

Працював завідувачем сектору сільськогосподарської літератури, головним методистом науково-методичного відділу Державної республіканської бібліотеки УРСР (1971–1979), провідним інспектором відділу бібліотек Міністерства культури УРСР (1979–1982), завідувачем науково-методичного відділу Державної республіканської бібліотеки для юнацтва (1983–1989), довідково-інформаційного відділу Центральної

наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН (нині – Нац. наук. с.-г. б-ка НААН) (1989–1994) та старшим науковим співробітником відділення інформатизації агропромислового комплексу України Інституту аграрної економіки (нині – ННЦ «Ін-т аграр. економіки НААН») (1994–2001). З 2001 до 2008 р. працював заступником директора з наукової роботи ННСГБ НААН.

Він автор понад 160 наукових праць (монографії, брошури, методичні рекомендації, статті). Напрями його наукових досліджень: інформатизація агропромислового комплексу, шляхи та механізми формування систем надання науково-консультаційних та інформаційних послуг в агропромисловому виробництві, вивчення історичного аспекту розвитку процесу поширення сільськогосподарських науково-технічних знань та інформації як в Україні, так і за її межами, історії аграрної науки і освіти. Співавтор «Концепцій» розвитку ННСГБ НААН та сільськогосподарських бібліотек України, а також розвитку інформаційно-бібліотечної справи в країні та законопроекту «Про концепцію інформаційно-бібліотечної справи в Україні», прийнятим профільним Комітетом парламенту. Ініціював створення й обраний ученим секретарем Всеукраїнської спілки інформаційних фахівців АПК.

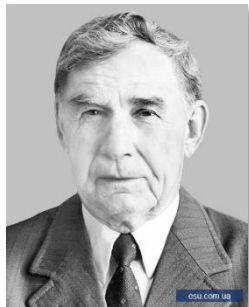
Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006), трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України, Почесною відзнакою НААН (2008). Присвоєно почесне звання «Відмінник освіти України» (2012).

Помер 1 січня 2013 року.

*Лит.: Вергунов В. А. Світлій пам'яті професора В.В. Дерлеменка. Бюлетень ННСГБ НААН. 2013. Вип. 1. С. 428–429.

115 років від дня народження

КИРИЧЕНКА Федора Григоровича (1904–1988)

*Вчений – селекціонер, доктор
сільськогосподарських наук,
академік ВАСГНІЛ*

Народився 17 лютого (1 березня) 1904 р. в с. Владиславка Миронівського району Київської області.

Закінчив Маслівський інститут селекції та насінництва (1928), а в 1932 р. – аспірантуру Всесоюзного селекційно-генетичного ін-ту,

м. Одеса (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення НААН). Працював завідувачем відділу ВСГІ (193–1941, 1944–1987), директором інституту (1954–1959).

Основні наукові роботи присвячені розвитку теоретичних основ селекції пшениці та створенню нових сортів цієї культури. Вивчав методи добору пар при міжвидовій та внутрішньовидовій гібридизаціях, міжсортове вільне схрещування пшениці, досліджував шляхи отримання більш зимостійких міжвидових гібридів, запропонував принципово новий метод селекції самозапильних культур, що ґрунтується на тривалому інцухтуванні, доборі слабоплідного потомства та його схрещуванні з неінцухтованим сортом. Важливе значення мав розроблений Ф.Г. Кириченком метод добору сільськогосподарських рослин за потужністю розвитку кореневої системи.

Створив зимо- та посухостійкі сорти озимої м'якої пшениці степового екотипу з високими якістьми зерна. Сорти Одеська 3, Одеська 12, Одеська 16, Одеська 26, Степова та Прибой займали посівну площу близько 76 млн. га, забезпечили додатково збір 23 млн т зерна.

Вперше в історії світового землеробства Ф.Г. Кириченком створено нову культуру – озиму тверду пшеницю, перші високоврожайні сорти якої Мічурінка, Новомічурінка, Одеська ювілейна отримали широке розповсюдження. Під його керівництвом започатковано програму селекції короткостеблових сортів озимої твердої пшениці і створено перші сорти Парус, Корал одеський, Айсберг одеський.

Велике значення мають сорти Ф.Г. Кириченка як вихідний матеріал при створенні нових сортів пшениці в інших селекційних установах.

Виявлені Ф.Г. Кириченком закономірності успадкування основних ознак та якостей при внутрішньовидовій та міжвидовій гібридизаціях мають велике значення у здійсненні нинішніх селекційних програм.

Наукові розробки Ф.Г. Кириченка знайшли відображення більш як у 200 публікаціях. Ним підготовлено 25 кандидатів та докторів наук. Він – академік Всесоюзної академії сільськогосподарських наук (1956), почесний член Академії сільськогосподарських наук ЧСРСР (1961), заслужений діяч науки УРСР (1979).

Ф.Г. Кириченко – Герой Соціалістичної Праці (1958), лауреат

Ленінської (1959), Державної (1949) премій СРСР. Нагороджений орденами Леніна (1958,1962), орденом Жовтневої Революції (1971), орденами Трудового Червоного Прапора (1950, 1966, 1974), орденом «Знак Пошани» (1949), медаллю «За доблесну працю» (1970), Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1974).

Помер 4 червня 1988 р., похований в м. Одесі.

*Літ.: Корчинський А. А. Кириченко Федір Григорович (1904–1988). Вчені-генетики і селекціонери у галузі рослинництва. Кн. 4 / УААН. Київ. Аграр. наука, 2000. С. 109–111.

125 років від дня народження МИХАЙЛОВСЬКОГО Василя Семеновича (1894–1976)

*Вчений у галузі ботаніки, кандидат
сільськогосподарських наук, професор*

Народився Василь Семенович 23 лютого (за новим стилем) 1894 р. на Харківщині. У 1911 р. закінчив Харківське реальне училище. З 1911 р. по 1916 р. – студент природничого відділення фізико-математичного факультету Імператорського Харківського університету. У 1916 р. отримав диплом ботаніка-фітопатолога

та посаду асистента кафедри морфології і систематики рослин цього ж вузу. З 1917 р. був асистентом каф. ботаніки Вищих жіночих курсів, створених Товариством взаємодопомоги трудящих жінок. З 1918 р. – заступник директора і викладач Комерційного училища Імператора Олександра III. Пізніше працював у Молочногосподарському інституті в Деркачах.

У 1914–1918 рр. – учасник Першої світової війни. У 1920 р. В.С. Михайловського було мобілізовано до лав Червоної Армії, зараховано в один із полків Латишської дивізії, потім у 886-й хірургічний зведений польовий запасний шпиталь палатним наглядачем-санітаром. Коли спалахнула епідемія тифу, Василь Семенович усім здивував своїм умінням лікувати цю хворобу. Як знавець і спеціаліст з мікології, знав, що деякі види печериць містять згубні для тифозної палички речовини. За це одержав високу за тим часом нагороду – червоні революційні шаровари. За наказом командуючого Південним фронтом М.В. Фрунзе В.С. Михайловського призначили викладачем 5-ої артилерійської школи командного складу РККА з загальноосвітніх дисциплін. У

1924 р. Василь Семенович на посаді доцента почав читати самостійний курс загальної ботаніки в Харківському університеті та біології у Ветеринарному інституті. У 1926 р. Наркомат освіти УРСР присудив В.С. Михайловському вчене звання професора, і він очолив відповідні кафедри в обох навчальних закладах. Довгі роки працював також і в Зоотехнічному інституті. З 1931 по 1939 р. – очолював кафедру захисту рослин Горьківського сільськогосподарського інституту та кафедру біології Педагогічного інституту.

За високе педагогічне мистецтво в 1934 р. Наркоматом освіти РРФСР Василю Семеновичу у другий раз присвоїли вчене звання професора. У 1937 р. вченою радою Московської с.-г. академії ім. Тімірязєва присвоєна вчена ступінь канд. с.-г. наук без захисту дисертації, в цьому ж році він був нагороджений Почесною грамотою ВЦВК. У 1939 р. В.С. Михайловський прийняв запрошення очолити кафедру ботаніки Черкаського педагогічного інституту та Ботанічний сад. Там було закінчено докторську дисертацію і вчена рада рекомендувала її до захисту, але всі плани порушила війна, захист не відбувся.

У 1941 р. Василю Семеновичу надано військове звання інтенданта II рангу, потім був мобілізований в ополчення, від органів внутрішніх справ отримав спецзавдання. Щоб виконати його він змушений був працювати в системі окупаційної влади. Для маскування міняв місця роботи – працював учителем В.-Бурімської середньої школи, викладачем хімії 58-ої середньої школи м. Харкова, завідувачем кафедри ботаніки та фітопатології Харківського сільськогосподарського інституту, бригадир-садовод плодородсадника в м. Лохвиця Полтавської обл.

13 вересня 1943 р. Полтавський обласний земельний відділ призначив В.С. Михайловського директором Лохвицького державного плодородсадника «Дичковод». У цей час він отримав завдання Наркомзему УРСР – розробити систему заходів боротьби з хворобами плодкових дерев і кущів у розсадниках і садах, які постраждали під час війни.

За наказом Міністра сільського господарства УРСР від 5 лютого 1950 р. Василь Семенович очолив відділ захисту рослин Українського НДУ плідівництва. Тут професор розробив ефективну систему заходів боротьби з мікозом груш – буроватою плямистістю. Багато уваги було приділено вивченню ентомологічних об'єктів, біології збудників хвороб. Наслідком пошуків заходів боротьби з кореневим

раком стала його праця «Боротьба з хрущами і личинками в плодкових розсадниках і ягідних насадженнях».

Вчений наполегливо працював над докторською дисертацією «Значення агротехнічних факторів в оздоровленні плодкових і ягідних культур», але на жаль у зв'язку з погіршенням здоров'я захист так і не відбувся. Василь Семенович був вимушений негайно залишити Київ та переїхати до Криму. Вчений лікувався і багато працював. Він очолив Ялтинський опорний пункт і лабораторію хвороб плодкових рослин Кримського НДІ захисту рослин. Після розформування Інституту ЗР працював в Інституті виноградарства і виноробства «Магарач», вченим секретарем Державного ордена Трудового Червоного Прапора Нікітського Ботанічного саду. У 1954 р. вийшов на пенсію.

У Житомирському сільськогосподарському інституті Василь Семенович почав працювати в 1958 р. За конкурсом він зайняв вакантну посаду доцента кафедри фізіології, мікробіології та захисту рослин.

В.С. Михайловський є автором більше 70-ти робіт: наукових, науково-популярних, брошур для керівних кадрів колгоспу. Йому належать більше 50 рецензій на різні педагогічні праці і посібники, та розробка «Технічні умови шкільної роботи з природознавства», яка була надрукована в «Працях» Педагогічної дослідної станції Наркомата освіти. Його статті друкувалися в наукових журналах, збірках з захисту рослин, «Працях» секції захисту рослин ВАСГНІЛ і УНДІ плідівництва. В.С. Михайловський був головою методичної комісії Всеукраїнського інституту заочної освіти, членом редакційної ради з видання «Біологічна енциклопедія». У 1926 р. видав літографічний «Визначник лишайників околиць Харкова», а у 1927 р. в «Наукових записках Ботанічного інституту» надрукував «Ліхенологічні спостереження у межах Харківського округу». Вів ботанічні спостереження в районі робіт експедиції Наркомату охорони здоров'я України, яка встановлювала водоохоронну зону Алмазно-Маріїнського водогону в Донбасі, результати яких надруковано окремим розділом в «Звітах експедиції» за 1928 р. У 1950 р. був виданий посібник для технікумів «Шкідники і хвороби плодоягідних культур».

Помер В.С. Михайловський 27 травня 1976 р.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

120 років від дня народження

БАРАНОВСЬКОГО Олексія Леонтійовича (1899–1977)

*Вчений у галузі виноградарства та садівництва,
засновник Ботанічного саду Житомирського
національного агроєкологічного університету*

Народився 24 (11) лютого 1899 р. у с. Адамівка Оринінської волості Кам'янецького повіту Подільської губернії у сім'ї бідняків.

У 1911–1915 рр. навчався в земському училищі інструкторів з питань сільського господарства в м. Слідах.

У 1918 р. вступив до Уманського училища садівництва і землеробства (з 1921 р. Уманський сільськогосподарський інститут), яке закінчив у 1923 р. У 1932 р. вступив до аспірантури Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту, яка у 1933 р. була переведена до Житомирського сільськогосподарського інституту (ЖСГІ). Навчаючись в аспірантурі працював асистентом на кафедрі ботаніки. На початку 30-х років став одним з найактивніших учасників створення Ботанічного саду при ЖСГІ, який було відкрито у 1933 році. Це єдина наукова установа такого профілю в зоні Українського Полісся. З 1933–1969 рр. – директор Ботанічного саду.

У 1936 р. захистив кандидатську дисертацію і в 1937 р. йому присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

У 1936–1938 р. працював доцентом, а у 1938–1941 рр. виконував обов'язки завідувача кафедри ботаніки ЖСГІ. З листопаду 1941 р. по 1945 р. воював на Південному, Південно-Кавказькому, Закавказькому фронтах Другої світової війни. З 1946 р. по 1972 р. завідував кафедрою фізіології, мікробіології та захисту рослин, одночасно працював деканом агрономічного факультету (1948–1956).

Під його керівництвом проводилася робота з інтродукції багатьох плодкових і декоративних деревно-кущових рослин, трав'яних багаторічників, винограду, персиків, абрикосів, амурського бархату, платанів, айлантів, птерокарії, геліопсісу, дельфініуму. Значний вклад вніс у розвиток виноградарства на Поліссі, написав багато статей пропагуючи цю культуру. У Ботанічному саду ґрунтовно вивчені умови вирощування, фенологія, закономірності росту і розвитку, відібрані і рекомендовані для розведення на Поліссі України 50 сортів винограду. За його сприяння, виноград почали вирощувати не тільки у Ботанічному саду інституту, присадибних ділянках, а й на полях

колгоспів Житомирської області. Приділяв багато уваги розвитку садівництва на Поліссі. Проводилися дослідницькі роботи з інтродукції персика, абрикоса. Заклав маточник карликових підщеп, вивів велику групу форм «українських фундуків» та багато інших декоративних рослин. Для демонстрації полярності рослин ним вирощена верба ламка морфологічно верхнім полюсом вниз.

Був членом правління Українського ботанічного товариства й уповноваженим по Житомирській області, членом Ради ботанічних садів України, Молдови, членом координаційної комісії при Раді ботанічних садів СРСР.

Свої наукові здобутки висвітлив у 126 наукових працях, переважна більшість яких друкувалась у наукових журналах «Доклады ВАСХНИЛ», «Бюллетень Главного ботанического сада АН СССР», «Советская ботаника», «Виноделие и виноградарство», «Вісник Центрального республіканського ботанічного саду УРСР», «Праці Житомирського сільськогосподарського інституту», «Щорічнику УТБ». У 1967 р. підготував книгу «Ботанічний сад Житомирського сільськогосподарського інституту (короткі підсумки інтродукції та акліматизації рослин).

У 1968 р. підготував доповідь за дисертацію «Інтродукция и аклиматизация инорайонных растений в Центральном Полесье УССР» на здобуття вченого ступеня доктора біологічних наук, але, на жаль, у зв'язку погіршенням здоров'я захист так і не відбувся.

Помер 10 березня 1977 р. у Житомирі.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроєкологічного університету.

70 років від дня народження ФУКС Поліни Павлівни (1949–2001)

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік УААН

Народилася 24 лютого 1949 р. у м. Харкові. У 1966 р. закінчила середню школу, а в 1971 р. – Харківський зооветеринарний інститут.

Починаючи з 1971 р. працювала в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини (ІЕКВМ). У 1993 р. П.П. Фукс обрано членом-кореспондентом, а у 1995 – академіком УААН.

З 1992 р. обіймала посаду заступника директора ІЕКВМ з наукової роботи і водночас завідувала відділом вивчення хвороб молодняку сільськогосподарських тварин, з 1999 р. – директор ІЕКВМ.

У 1979 р. у Вітебському ветеринарному інституті захистила кандидатську дисертацію на тему: «Изучение смешанной микоплазменно-ринотрахеитной инфекции телят в специализированных хозяйствах Украины», а в 1991 р. – докторську дисертацію на тему: «Вирусно-микоплазменная патология генитальных и респираторных органов крупного рогатого скота (этиология, патогенез, диагностика)» у Казанському НДВІ.

Поліна Павлівна зробила значний внесок у розвиток вітчизняної ветеринарної науки, а саме: розроблено новий напрям у вивченні механізмів взаємодії латентних вірусів і бактерій, виявлено існування природно-трансфорованих вірусами тварин умовно-патогенних бактерій та висунуто гіпотезу про їхню можливу роль у циркуляції та збереженості вірусів у природі.

Завдяки фундаментальним дослідженням П.П. Фукс вивчено етіологію та патогенез асоціативних вірусно-бактеріальних інфекцій, які спричиняють генітальну, шлунково-кишкову та респіраторну патології у великої рогатої худоби, виявлено закономірності перебігу інфекційного процесу, основні шляхи передачі збудників і на цій підставі розроблено методи діагностики і ефективні засоби боротьби з цими хворобами.

Під керівництвом П.П. Фукс виконано роботи із створення вакцини проти колібактеріозу сільськогосподарських тварин на підставі чинників патогенності збудника, живої вакцини проти інфекційного ринотрахеїту великої рогатої худоби, запропоновано засоби діагностики колібактеріозу, інфекційного ринотрахеїту, мікоплазмозу великої рогатої худоби, створено антидіарейні препарати, що широко впроваджені у практику ветеринарної медицини України.

П.П. Фукс і колектив авторів розробки «Феномен адгезії, токсиноутворювання в розробці технологій виготовлення діагностичних вакцинних препаратів» стали лауреатом премії УААН у 1995 р.

Під науковим керівництвом ученої захищено шість кандидатських і одну докторську дисертації.

За період наукової діяльності академіком П.П. Фукс опубліковано 144 наукові праці, в тому числі одну монографію, дев'ять авторських свідоцтв на винаходи та патенти, дев'ять інструктивних документів, десять пакетів нормативної документації.

Дослідження, що проводились під її керівництвом, вирізняють комплексність у розв'язуванні проблем, які знаходяться на стику наукових галузей. Вона була координатором республіканських наукових програм з ветеринарної медицини, членом міжвідомчої комісії з біотехнології при Міністерстві науки і технологій. Створила й очолювала багатопланову і водночас цільну та поглиблену програму наукових досліджень з інфекційної та незаразної патології молодняку великої рогатої худоби.

Померла 22 серпня 2001 р., похована у м. Харкові.

*Літ.: Головка А. М. Фукс Поліна Павлівна (1949–2001). Вчені у галузі ветеринарної медицини. Кн. 6 / УААН. Київ : Аграр. наука, 2001. С. 332–334. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

80 років від дня народження

БУРКАТА Валерія Петровича (1939–2009)

Вчений у галузі селекції, генетики та біотехнології у тваринництві, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік УААН

Народився 27 лютого 1939 р. в м. Барвінкове Харківської обл. У 1961 р. закінчив Українську академію сільськогосподарських наук за спеціальністю учений зоотехнік. Із 1961 р. зоотехнік-

селекціонер племрадгоспу «Комсомолец Полісся» Чорнобильського району Київської області; із 1962 р. – зоотехнік, головний зоотехнік-селекціонер Республіканського тресту племзаводів; із 1970 р. – начальник відділу з племінної справи Головного управління тваринництва і ветеринарії Міністерства радгоспів УРСР; з 1980 р. – заступник директора з наукової роботи й завідувач відділу розведення молочної худоби Інституту розведення і генетики тварин УААН. У 1990–1993 рр. – виконавчий директор, голова президії Республіканської виробничо-наукової асоціації з тваринництва «Україна»; у 1993–1996 рр. – генеральний директор Національного об'єднання з племінної справи у тваринництві «Укрплемоб'єднання», головний державний племінспектор України; у 1996–2001 рр. – Віцепрезидент, а в 2001–2005 рр. – Академік-секретар відділення зоотехнії УААН. Упродовж 2000–2002 рр. – генеральний директор Державного науково-виробничого концерну «Селекція», 2002–2009 рр. – директор

Інституту розведення і генетики тварин УААН.

У 1970 р. в Науково-дослідному інституті Лісостепу і Полісся УРСР В.П. Буркат захистив кандидатську дисертацію «Продуктивные, племенные качества и роль коров-рекордисток в совершенствовании крупного рогатого скота симментальской породы». У 1989 р. у Всесоюзному інституті генетики і розведення тварин – докторську дисертацію «Методы преобразования симментальского скота на основе использования генофонда голштинской породы». У 1993 р. обрано членом-кореспондентом, а в 1995 р. – дійсним членом (академіком) УААН. У 1996 р. йому присвоєно вчене звання професора.

В.П. Буркат є одним із розробників сучасної теорії породотворення, фундатор біотехнологічної селекції та методів створення синтетичних популяцій і синтетичних ліній у скотарстві. Співавтор українських червоно-рябої та чорно-рябої, червоної і бурої молочних, волинської, поліської та південної м'ясних порід великої рогатої худоби, їхніх структурних формувань.

Автор понад 850 наукових праць, серед яких 40 монографій, 74 програми селекції у скотарстві для регіонів, племзаводів і племпідприємств України, біля 50 методичних рекомендацій, технологічних проєктів, інструкцій, положень, державних стандартів, 24 авторські свідоцтва і патенти тощо.

В.П. Буркат – відомий науковий та громадський діяч. У 1996–2000 рр. – член Головної ради і Президії ВАК України. У 1998 р. – член Президії науково-технічної ради Міністерства АПК України. Із 1998 р. був заступником голови ради із селекційно-племінної роботи у м'ясному скотарстві України, через два роки – заступником голови секції виробництва та переробки продукції тваринництва і птахівництва науково-технічної ради Міністерства АПК України. У 2000–2005 рр. був членом міжвідомчої наукової ради НАН України та УААН з проблем АПК, у 2006–2009 рр. – членом секції сільського господарства Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

В.П. Буркатом підготовлено 13 докторів (Башенко М.І., Войтенко С.Л., Дубін А.М., Ковтун С.І., Ладика В.І., Рубан С.Ю., Сметанін В.Т., Хаврук О.Ф. та ін.) і 6 кандидатів сільськогосподарських наук (Мельник Ю.Ф., Бородай І.С. та ін.).

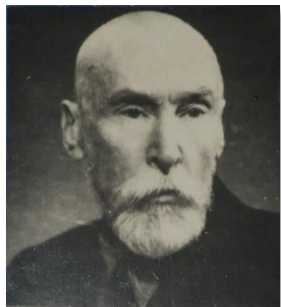
Наукову й виробничу діяльність ученого відзначено державними нагородами СРСР та України: медалями «За трудовую доблесть» (1975), «В память 1500-летия Киева» (1984), «Ветеран труда» (1986),

Державною премією України в галузі науки і техніки (1993, 1999), премією УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (1995), Почесною відзнакою Президента України (1996), орденом «За заслуги» III, II, I ступенів (1996, 1999, 2009), премією ім. В.Я. Юр'єва НАН України (1996). У 2002 р. йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Помер Валерій Петрович Буркат 9 листопада 2009 року. Похований у м. Київ.

*Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН.

140 років від дня народження ПИЩИМУКИ Петра Семеновича (1879–1965)

Вчений у галузі органічної хімії, доктор хімічних наук, професор, член-кореспондент АН БРСР

Народився в лютому 1879 р. у м. Лубни Полтавської губернії в сім'ї бухгалтера казначейства. Після закінчення Лубенської гімназії в 1900 р. вступив до Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва на лісове відділення. У 1903 р. опублікував першу наукову статтю. У 1914 р. у Бреславльському університеті захистив дисертацію на тему «До питання про біологічні синтети», і йому було присвоєно науковий ступінь доктора філософії. З 1914 до 1916 рр. працював приват-доцентом Харківського університету. У 1916 р. у Київському університеті захистив дисертацію на здобуття ступеня магістра хімії. Того ж року його обрано професором Харківського СГІ, а в 1917 р. – завідувачем кафедри органічної хімії. Цю посаду він обіймав із невеликою перервою понад 40 років.

За ініціативи професора П.С. Пищимуки в інституті створено лабораторію органічної хімії. Підсумком багаторічної наукової роботи став захист Петром Семеновичем у 1938 р. на вченій раді Київського державного університету докторської дисертації на тему «О влиянии ртутных соединений на реакцию между серой (и селеном) и ароматическими аминами». Через рік рішенням ВАК СРСР йому присвоєно звання професора.

Учений розробив способи одержання низки барвників – похідних аніліну. Здійснив великі за масштабом роботи з хімічної технології переробки деревини, був першим організатором лісохімічних промислів в Україні. За розробленою ним технологією побудовано чотири заводи для переробки добутої живиці на каніфоль і скипидар.

У квітні 1940 р. відділенням природознавчих наук АН БРСР П.С. Пищимуку обрано членом-кореспондентом академії; Указом Президії Верховної Ради СРСР в 1941 р. за заслуги в науково-педагогічній діяльності нагороджено орденом «Знак Пошани». Вільно володів українською, російською, німецькою, французькою та польською мовами.

Багаторічна робота в інституті (понад 60 років) з підготовки кадрів для сільського господарства, глибока повага до науки, незалежність і твердість переконань, високий патріотизм викликають почуття подяки і шани до пам'яті видатного вченого і педагога.

Помер у 1965 р.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

БЕРЕЗЕНЬ

110 років від дня народження

ДОБЖАНСЬКОГО Богдана Станіславовича (1909–1987)

*Вчений у галузі ґрунтознавства, професор,
доктор сільськогосподарських наук*

Народився 3 березня 1909 р. в с. Струтинка Вінницького повіту на Поділлі в родині агронома.

Середню освіту здобув після закінчення у 1929 р. народної гімназії ім. А. Чарторийського в Пулавах Люблінського воєводства, де отримав початкові системні наукові знання із сільського господарства та лісівництва протягом 1929–1933 рр.

Закінчив рільничо-лісовий факультет Львівської політехніки. У цьому вузі працював до 1941 р. науковим співробітником кафедри хімізації сільського господарства (агрохімії) та ґрунтознавства (1936–1939), завідувачем лабораторії при ній (1936–1939), ад'юнктом кафедри (1939–1941). Кандидатську дисертацію «Ґрунтознавче дослідження у

лісах північної частини Поділля» захистив у 1939 р. У 1941–1945 рр. працював у Сілець-Беньковському управлінні лісівництва Кам'яно-Струтинівського повіту, із 1946 р. в Люблінському університеті спочатку доцентом і завідувачем кафедри агрохімії (1946) та ґрунтознавства (1946–1959 і 1961–1964), у 1951 р. – професор, у 1956 – професор, доктор, з 1951 по 1955 р. – ректор цього університету. При вузі у 1949 р. захистив докторську дисертацію «Вивчення динаміки та еволюції лісових ґрунтів». Крім того, протягом 1955–1969 рр. очолював кафедру ґрунтознавства Вищої рільничої школи у Люблені. Протягом 1955–1959 і 1968–1969 рр. був її ректором. Ще однією кафедрою ґрунтознавства – Головної сільськогосподарської школи у Варшаві завідував із 1968 по 1980 р. У 1956 р. отримав звання ординарного (заслуженого) професора. З 1957 р. і до смерті науково-організаційна діяльність ученого була пов'язана з Польською Академією наук

Здобутки вченого в галузі аграрної науки та ґрунтознавства вражають багатогранністю, фундаментальністю та практичною значимістю. Ціла низка його праць, особливо в 1933–1941 рр., присвячена українським ґрунтам і лісам. До пріоритетів видатного вченого і педагога слід віднести дослідження ерозії, генезису, хімії та фізики ґрунтів, їх систематику та географію, вивчення осипання й пошкодження насіння зернових, редагування карти ґрунтів Польщі та Європи, а також питання агроєкології, які він успішно репрезентував і зробив вагомий особистий внесок у їхній розвиток.

До здобутків вченого, що мають відношення до українських земель можна віднести вивчення фізичних і водогосподарських властивостей ґрунтів, утворених лісами на території Південного Поділля («Ґрунтознавче дослідження у лісах північної частини Поділля»); наукові основи карти ґрунтів північної частини Поділля та прилеглих територій («Карта ґрунтів північної частини Поділля і прилеглих територій»); систематизацію шкоди, яку завдають сплави лісу в Карпатах, запропонував методи визначення гірських ґрунтів і визначив місце цих пошкоджень у світовій систематизації ґрунтів («Поява пошкоджень на карпатських скелях під час сплаву деревини») тощо.

*Літ.: Вергунов В. А. Професор Богдан Добжанський (3.03.1909 – 15.07.1987) – вінницький дослідник ґрунтів Польщі. Історичні записки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Луганськ, 2007. Вип. 16. С. 19–24.

125 років від дня народження

ТЕЛЕШЕКА Кирила Георгійовича (1894–1976)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, член-кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 5 березня 1894 р. у с. Кустолове Новосанжарського району Полтавської області в селянській родині.

Першу світову війну К.Г. Телешек зустрів фельдшером російської армії. Він виніс із полів боїв близько 200 поранених солдат і офіцерів, за що був нагороджений Георгіївськими хрестами.

У роки революції та громадянської війни 1917–1921 рр. був помічником лікаря шпиталю Червоної Армії.

Після війни закінчив Харківський інститут народного господарства, працював у науково-дослідних та виробничих організаціях. У 1941 р. К.Г. Телешек одним із перших в Україні став доктором економічних наук. У роки Другої світової війни працював заступником директора машинно-тракторної станції на сході країни. З 1944 р. – професор, заступник директора Харківського зоотехнічного інституту. У 1959 р. його обрано членом-кореспондентом Української академії сільськогосподарських наук. З 1960 р. до 1975 рр. – завідувач кафедри економіки і організації Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва.

Кирило Георгійович є автором наукових праць: «Баланс труда в сільському господарстві» (розділ «Садівництво»), виданої Українським науково-дослідним інститутом економіки сільського господарства в 1931 р., і «Плодоовочеве господарство Харківської приміської зони в другій п'ятирічці», надрукованої в журналі «Соціалістична реконструкція сільського господарства УРСР» (№ 7, 8, 9 за 1932 р.).

Професор уміло поєднував навчальну і наукову роботу, опублікував вагомі наукові праці з актуальних проблем сільського господарства. Разом з великою групою аспірантів і співробітників виконав ряд важливих досліджень з розміщення, спеціалізації, концентрації та інтенсифікації сільського господарства України. У великому доробку вченого – методики комплексного планування із спеціалізації в масштабі області, адміністративного району й окремого господарства; визначення і використання виробничого потенціалу сільського господарства; переходу сільськогосподарського

виробництва на ритмічну роботу, до високих програмованих урожаїв; обґрунтування наукового положення про те, що у будь-якому районі є можливим створення високорентабельного сільськогосподарського виробництва.

Підготував 60 кандидатів і 15 докторів економічних наук. Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани» і великою срібною медаллю ВДНГ СРСР. У 1964 р. удостоєний почесного звання «Заслужений діяч науки УРСР».

Помер у 1976 р.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

90 років від дня народження

ТРЕТЯКА Корнія Денисовича (1929–1994)

*Вчений у галузі плодівництва,
доктор сільськогосподарських наук*

Народився 6 березня 1929 р. в с. Козлов Переяслав-Хмельницького району Київської області.

Закінчив Боярський сільськогосподарський технікум бджільництва, а в 1958 р. – Уманський сільськогосподарський інститут (нині Уманський національний університет садівництва).

У 1958–1959 рр. працював агрономом з ягідних культурах у радгоспі «Хмельовик» Київської області, з 1959 по 1961 рік очолював відділ садівництва Полтавської державної сільськогосподарської станції. У 1961–1964 рр. – аспірант Українського науково-дослідного інституту садівництва (УкрНДІС, нині Інститут садівництва НААН України). З 1964 р. завідувач відділу науково-технічної інформації УкрНДІС, з 1965 по 1979 – старший науковий співробітник, у 1979–1990 – завідувач лабораторією агротехніки кісточкових культур, у 1990–1994 – головний науковий співробітник.

У 1966 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Завязывание и опадание плодов у яблони в зависимости от силы цветения, возраста и условий произрастания деревьев». У 1972 р. отримав звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «плодівництво». З 1988 р. доктор сільськогосподарських наук за спеціальністю «плодівництво».

Розробив теоретичні, біологічні та організаційні основи формування сучасного промислового сортименту інтенсивних насаджень черешні, вишні та сливи. Значне місце в дослідженнях К.Д. Третяка було відведено вивченню та впровадженню нових, перспективних підщеп, площ живлення кісточкових культур, вивчення систем утримання ґрунту в інтенсивних садах. Він розробив прогресивні способи обрізування та формування крон основних сортів кісточкових порід, які були широко впроваджені у виробництво. Розробки технологій вирощування кісточкових культур, проведені д К.Д. Третяком, дозволили створити інтенсивні насадження у виробничих умовах зон Лісостепу та Полісся.

Автор понад 100 наукових праць, у тому числі двох монографій: «Черешня» (1977) та «Вишня і Черешня» (1990).

У 1980 р. присвоєно звання Заслужений агроном УРСР.

Помер у 1994 році.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

100 років від дня народження СКРИПНИКА Вячеслава Васильовича

*Вчений у галузі виноградарства та виноробства,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився 8 березня 1919 р. в с. Лохвиця Полтавської області.

У 1936 р. закінчив Київську середню школу №1. З липня 1941 по 1945 рр. – в рядах Радянської армії – був повітряним стрільком авіаполку 2-го Білоруського фронту. Нагороджений бойовими орденами і медалями: орденом Вітчизняної війни

II ступеня, медалями «За відвагу», «За взяття Кенінгсберга», «За перемогу над Німеччиною».

У 1946 р. закінчив Одеський сільськогосподарський інститут.

З 1947 по 1956 р. працював викладачем Вознесенського технікуму виноградарства. Наукова робота В.В. Скрипника тісно пов'язана з культурою винограду. Захищена в м. Одесі кандидатська дисертація на тему: «Основні прийоми агротехніки сортів винограду гібридів прямих виробників» з присвоєнням наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук (1956). Після захисту кандидатської дисертації обіймав посаду заступника директора

Закарпатської сільськогосподарської дослідної станції. З 1961 по 1971 р. – завідувач кафедри фізіології рослин Ужгородського університету.

Протягом 1972–1993 рр. очолював кафедру технології зберігання та переробки плодів і овочів Уманського сільськогосподарського інституту. Під його керівництвом активізується наукова робота на кафедрі, розпочинається і оновлюється тематика досліджень, змінюється матеріально-технічна та науково-методична база аспірантської підготовки та дипломного проектування студентів. Зокрема, на кафедрі закуплено і встановлено коштовне сучасне обладнання та прилади з оцінки якості плодів та овочів. Створена база (4 холодильники) для дослідження режимів і способів зберігання плодів і ягід, в тому числі, в регульованому газовому середовищі.

Тема докторської дисертації «Фізіологія, екологія і особливості вирощування винограду в Закарпатті», захищена у м. Харків з присвоєнням наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук (1969). В.В. Скрипник мав вчене звання старшого наукового співробітника (1960), доцента (1963), професора (1969) та почесне звання «Заслужений працівник вищої школи України» (1983). Постановою комітету ради виставки досягнення народного господарства СРСР нагороджений Великою срібною медаллю за успіхи в народному господарстві СРСР (1961)

В.В. Скрипник – філолог, біохімік, біолог, зробив вагомий внесок у галузі зберігання й переробки плодів та овочів, що стало базою для створення інженерно-технологічної спеціальності в аграрному ВНЗ – «Технології зберігання, консервування і переробки плодів та овочів». Висококваліфікований фахівець з питань технології вирощування винограду та виноробства, він став фундатором виробництва принципово нових алкогольних напоїв – фруктанів.

В.В. Скрипник – автор майже 100 наукових праць. Зокрема чотирьох фундаментальних книг – «Агротехніка високих урожаїв» (1958), «Біологія і агротехніка основних сортів винограду на Закарпатті» (1966), «Високоштамбовий виноград» (1970), «Фруктани. Технологія фруктових алкогольних напоїв» (1991). Він автор багатьох навчальних програм, методичних вказівок, в його доробку сім авторських свідоцтв.

Під керівництвом В.В. Скрипника підготовлено і захищено 5 кандидатських дисертацій. Він був членом спеціалізованої вченої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій (Українська сільськогосподарська академія, м. Київ).

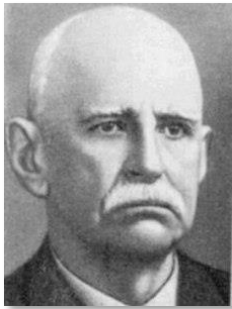
Наукова робота В.В. Скрипника тісно пов'язана з педагогічним процесом. Він блискуче читав лекції і паралельно в різних групах двома мовами – українською і російською. Колеги і студенти захоплювалися його культурі поведінки, надзвичайно грамотно викладеному тексту, обізнаності в літературі.

Робота науково-педагогічного працівника В.В. Скрипника поєднувалась з виробництвом у багаточисельних госпдвірних темах, проведення семінарів, нарад, шкіл підвищення кваліфікації виноробів з усіх областей України. Дегустації плодово-ягідних вин, що налічували 40–60 найменувань з участю виноробів не тільки України, а й Грузії, Молдови були постійними атрибутами кафедри. Його доброзичливість, щирість, ерудованість, простота і доброчесність викладання слухачам, неперевершеність у професійних знаннях – найповніше характеризують творчу особистість.

Помер В'ячеслав Васильович 4 липня 1995 року.

*Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва.

135 років від дня народження СОКОЛОВСЬКОГО Олексія Никаноровича (1884–1959)

Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор сільськогосподарських і геологічних наук, професор, академік АН УРСР і ВАСГНІЛ

Народився 14 березня 1884 р. у містечку Велика Бурімка Золотоніського повіту на Полтавщині в сім'ї священика. У 1902 р. закінчив Полтавську гімназію, у 1908 р. – природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету, у 1910 р.

– Московський сільськогосподарський інститут. З 1911 до 1924 рр. працював викладачем, професором, читав перший у Росії курс «Колоїди ґрунтів», вів курси «Загальне ґрунтознавство», «Ґрунти Нечорнозем'я Росії».

О.Н. Соколовський – один із творців і основоположників сучасного агрономічного ґрунтознавства. Разом із К.К. Гедройцем був засновником нового на той час напрямку в науці про ґрунти – колоїдного ґрунтознавства. Олексій Никанорович брав активну участь у роботі секції Міжнародної асоціації ґрунтознавців, у роботі II Міжнародного конгресу ґрунтознавців, який відбувся в СРСР у

1930 р., а також у роботі міжнародних конференцій і конгресів із ґрунтознавства в Празі, Вашингтоні, Будапешті тощо. Коли після III Міжнародного конгресу ґрунтознавців (Оксфорд, 1934 р.) нацистам вдалося захопити керівництво Міжнародною асоціацією ґрунтознавців (президентом став нацист Шухт), Олексій Никанорович був одним з ініціаторів реорганізації радянської секції МАГ у Радянське товариство ґрунтознавців.

Із 1931 до 1938 рр. Олексій Никанорович очолював лабораторію хімії ґрунтів, створену замість науково-дослідної лабораторії ґрунтознавства при Народному комісаріаті освіти. У 1956 р. на базі лабораторії АН УРСР і біологічного відділення Кримського філіалу АН УРСР організовано Український науково-дослідний інститут ґрунтознавства і агрохімії. Учений очолив його і був директором до самої смерті у квітні 1959 р. За роки існування інститут став визначним центром сільськогосподарського ґрунтознавства Радянського Союзу. Постановою Ради Міністрів України від 8 серпня 1959 р. Інституту ґрунтознавства було присвоєно ім'я О.Н. Соколовського.

Разом із науково-теоретичною й експериментальною діяльністю О.Н. Соколовський багато сил віддав історії сільськогосподарської науки. Його великою заслугою є створення нового типу карт ґрунтового покриву, у яких відображено не тільки генетичні, а й сільськогосподарські і технічні показники ґрунтів. Понад третину віку він віддав вищій школі. Працюючи на посаді ректора ХСГІ з 1944 до 1959 рр., Олексій Никанорович користувався щирою пошаною співробітників і студентів. Вихованці інституту згадують його високу культуру, ерудицію, демократичність. У важкі повоєнні роки ректор створив так званий директорський фонд, кошти якого витрачали на допомогу студентам при особливій скруті. І лише після його смерті стало відомо, що Олексій Никанорович допомагав їм із власної зарплати.

Як патріот України вчений читав лекції українською мовою. Спочатку вони були оформлені у вигляді конспекту (1927), потім як загальний курс «Ґрунтознавство» і, нарешті, як два видання «Курсу сільськогосподарського ґрунтознавства» (1934, 1935 рр.). Третє видання вийшло у світ у 1941 р. За оцінкою фахівців, ця книга була на той час найкращим підручником з курсу сільськогосподарського ґрунтознавства. Всесоюзний комітет у справах вищої школи свого часу заклав головні ідеї підручника в основу типової програми з курсу ґрунтознавства для сільськогосподарських вишів.

Оригінальність поглядів і глибина інтелекту притягували до Олексія Никаноровича студентів. Він виховав школу агрономів-грунтознавців, які й нині успішно продовжують творчу розробку агрономічного ґрунтознавства.

Славний шлях ученого-академіка відзначено державою. Його нагороджено трьома орденами Леніна, трьома орденами Трудового Червоного прапора, орденом «Знак Пошани», медалями.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

80 років від дня народження КОЗАКА Миколи Васильовича (1939–2000)

*Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 14 березня 1939 р. в с. Кашперівка Козятинського району Вінницької області.

Трудову діяльність розпочав зразу ж після закінчення загальноосвітньої школи, влаштувавшись у рідному селі водієм. Потім військова служба, а після демобілізації працював водієм у геологорозвідці.

Тяга до знань, яка була притаманна йому завжди, змусила отримати вищу освіту, закінчивши у 1971 р. факультет агрохімії та ґрунтознавства Української сільськогосподарської академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України).

З 1971 по 1974 рр. – агроном-агрохімік Белгородської обласної агрономічної лабораторії (Росія). 1974–1976 рр. – старший науковий співробітник теперішнього НУБіПу і одночасно аспірант кафедри агрохімії. У 1983 р. на засіданні спеціалізованої ради в Українській сільськогосподарській академії захистив кандидатську дисертацію на тему «Агрохімічне обґрунтування придатності ґрунтів під сади у степовій зоні Криму».

Подальша робота в Українському науково-дослідному інституті садівництва (нині Інститут садівництва НААН України) (з 1978 – молодший, з 1987 – старший науковий співробітник відділу агротехніки) надала змогу Миколі Васильовичу поглибити знання в галузі родючості ґрунтів у насадженнях плодкових дерев. У 1988 р. за

конкурсом був затверджений завідувачем відділу агрохімії та ґрунтознавства цього ж вузу.

В результаті багаторічних досліджень у 1999 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради в Інституті ґрунтознавства та агрохімії УААН захистив докторську дисертацію на тему «Агроекологічні основи збереження родючості ґрунтів в промислових насадженнях яблуні та їх якісна оцінка в садівництві України».

Напрямами наукових досліджень Миколи Васильовича були методи бонітування ґрунтів у садівництві, екологічне обґрунтування ефективності тривалого задерніння міжрядь саду, контроль стану ґрунтів з оцінкою їхньої родючості, зміна родючості темно-сірого опідзоленого легкосуглинкового ґрунту при багаторічному задернінні міжрядь саду різними видами злакових трав, хімічний склад злакових трав та їх вплив на родючість ґрунту, зміни гумусового стану темно-сірого лісового ґрунту під садом за тривалого застосування добрив, діагностичний контроль за зміною фракційного складу гумусу за рН водним та ін.

Результати досліджень узагальнено більш як у 110 наукових працях. Багато з них зацікавили іноземних вчених (з наукових закладів США, Канади, Куби, Аргентини, Іспанії, Південної Африки, Польщі, Словачії, Чехії), які прислали автору листи-запити стосовно детальнішого розкриття проведених експериментів.

Помер 10 травня 2000 р. Похований у рідному селі.

*Інформацію отримано від дружини – Козак Наталії Іванівни.

115 років від дня народження

СТАРЧЕНКА Василя Федоровича (1904–1948)

*Вчений – селекціонер,
член-кореспондент АН УРСР*

Народився 7 (20) березня 1904 р. в с. Темрюк (нині – у Никольському р-ні Донецької обл.) у родині селянина-бідняка. З 9 років працював у сільському господарстві. У 1918 р. закінчив двохкласне училище і поступив у Верхньодніпровське середнє сільськогосподарське училище. У 1923 р.

закінчив Верхньодніпровську сільськогосподарську профшколу. У 1923–1925 рр. навчався на рільницькому факультеті Єрастівського

сільськогосподарського технікуму. У 1925–1929 рр. навчався в Київському сільськогосподарському інституті. Член ВКП(б) з 1928 року.

У 1929–1930 рр. працював науковим співробітником агровідділу Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрової промисловості. У 1930–1932 рр. навчається в аспірантурі при Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрової промисловості. З 1932 до 1934 року працював агрономом в Сортонасінтресті, інспектором з дослідно-селекційних станцій. У 1934–1938 рр. був директором і науковим керівником Миронівської дослідно-селекційної станції Київської області. З березня 1938 р. працював начальником виробничого управління Київського обласного земельного відділу.

У 1938 р. обирався головою виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих. З грудня 1938 р. заступник голови Ради Народних Комісарів, з 1946 – Ради Міністрів УРСР. У 1938–1940 рр. кандидат у члени ЦК КП(б)У, з 1940-го року член ЦК КП(б)У. З 1939 р. – кандидат у члени ЦК ВКП(б). Депутат Верховної Ради УРСР 1–2-го скликань. Депутат Верховної Ради СРСР з січня 1941 року.

Його наукові дослідження присвячені розробці основ агротехніки й селекції, питанням підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Нагороджений двома орденами Леніна, орденом Червоного Прапора, орденом Богдана Хмельницького I ст., орденом Вітчизняної війни I ст., Великою золотою медаллю сільськогосподарської виставки, медаллю I ст. «Партизану Вітчизняної війни», медаллю «За перемогу над Німеччиною», медаллю «За доблесний труд у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 17 липня 1948 року. Похований в Києві на Лук'янівському кладовищі.

*Лит.: Ковпак Л. В. Старченко Василь Федорович Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2012. Т. 9 : Прил – С. С. 832.

90 років від дня народження

ГРОМ-МАЗНІЧЕВСЬКОГО Леоніда Гнатовича (1929–2012)

Вчений у галузі механізації сільського господарства, доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент ВАСГНІЛ, член-кореспондент УААН

Народився 18 березня 1929 р. у Києві. В 1952 р. з відзнакою закінчив механічний факультет Київського політехнічного інституту. До 1957 р. працював інженером-конструктором Київського мотоциклетного заводу.

В 1960 р. закінчив аспірантуру Українського науково-дослідного інституту механізації та електрифікації сільського господарства, де потім працював молодшим і старшим науковим співробітником, з 1967 р. – завідувачем лабораторією автоматизації тракторів, а з 1976 р. очолює відділ автоматизації мобільної сільськогосподарської техніки і лабораторії автоматизації машинно-тракторних агрегатів.

Кандидатську дисертацію на тему: «Автоматизація управління безступінчастою трансмісією трактора» захистив у 1964 р. в Українській сільськогосподарській академії як докторську. У 1972 р. обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ, після чого протягом 10 років був головою секції механізації та електрифікації сільського господарства Південного відділення ВАСГНІЛ (Київ). У 1991 р. обраний членом-кореспондентом Української академії аграрних наук і заступником академіка-секретаря Відділення механізації, електрифікації та автоматизації сільського господарства Академії.

У 1960–1961 рр., як автор винаходів, був запрошений на тимчасову роботу в Науково-дослідний тракторний інститут (НАТ Москва). У 1966–1971 рр. – штатний консультант Київського заводу «Червоний екскаватор», у 1981–1983 рр. – Київського НДІ мікроприладів НВО «Кристал», у 1987–1989 рр. – в НВО «Сільгоспмашавтоматика» (Москва). З 1986 по 1990 р. брав активну участь в роботі Міжнародного радянсько-болгарського науково-виробничого об'єднання «Агроавтоматика». У 1992–1996 рр. працював за сумісництвом професором кафедри автоматизації сільськогосподарського виробництва Національного аграрного університету.

У дисертації розробив наукові основи створення та спроектував і виготовив першу в колишньому СРСР безступінчасту об'ємну

гідропередачу для трактора. Л.Г. Гром-Мазнічевський розробив і провів через багатоітераційні випробування і доробки та підготував до впровадження кілька поколінь гідромеханічних, електричних і електронних комплексів засобів автоматизації для оптимізації енергетичних режимів роботи дослідних і деяких серійних тракторів Харківського, Мінського і Липецького тракторних заводів.

Він першим у колишньому СРСР у 1978 р. застосував мікропроцесорні засоби для автоматизації роботи сільськогосподарських тракторів і протягом 1981–1985 рр. був науковим керівником проблеми ДКНТ зі створення адаптивних мікропроцесорних систем автоматизації машинно-тракторних агрегатів. Як перший крок до впровадження цих систем автоматизації створив і підготував до виробництва в Болгарії автоматизовану інформаційну систему для раціонального ручного управління двигуном і коробкою передач тракторів Харківського тракторного заводу.

Гром-Мазнічевський організував і виконав кілька розробок: автоматизації контролю і регулювання процесу розпилу рідких добрив і отрутохімікатів. За його безпосередньої участі в НВС «Ефірмасло» (Сімферополь) створено і впроваджено у виробництво ефективний технологічний процес внесення сухих мінеральних добрив у ґрунт високонапірним струменем води. За його принциповою схемою створений оригінальний об'ємний гідропривід ведучих коліс екскаватора ЕО-4321. Розробив кілька складних експериментальних комплексів і унікальних лабораторних стендів та приладів для дослідження режимів роботи автоматизованої мобільної сільськогосподарської техніки.

Л.Г. Гром-Мазнічевський розробив і досліджував макетні зразки суперкомплексу інтегрованих регулюючих і керуючих систем автоматизації машинно-тракторних агрегатів і комбайнів на базі спеціалізованих бортових комп'ютерів (проект «СІРІУС»). Практичне використання цих розробок здійснюється в системах автоматизації українських зернозбиральних комбайнів.

З 2000 р. Л.Г. Гром-Мазнічевський здійснював розробку переносних мікропроцесорних засобів автоматизації для експрес-діагностування технічного стану та оперативного регулювання паливної апаратури дизелів мобільних сільськогосподарських машин.

Він є автором більше 180 наукових робіт, у тому числі 50 авторських свідоцтв колишнього СРСР і патентів у США, Франції,

Великобританії, Австрії. Підготував вісім кандидатів технічних наук і доктора технічних наук.

Його роботи відмічені медалями і дипломами виставок.

*Літ.: Гром-Мазінчевський Леонід Гнатович. URL: <http://imesg.gov.ua/info/index.php?id=241> (дата звернення 31.10.2018).

КВІТЕНЬ

130 років від дня народження

ТЮЛЕНЄВА Миколи Олександровича (1889–1969)

Вчений у галузі освоєння осушуваних земель, болотознавства, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент АН УРСР

Народився 5 квітня 1889 р. в с. Ганнівка П'ятихатського повіту на Дніпропетровщині (тепер Петрівський район Кіровоградської області) в сім'ї службовця. У 1907 р. закінчив гімназію в м. Полтава. Протягом 1907–1911 рр. навчався на сільськогосподарському відділенні

Київського політехнічного інституту Імператора Олександра II. З 1911 по 1912 р. – практикант Головного управління землеробства і землеустрою Департаменту землеробства, а також спеціаліст-агрохімік Мінської болотної дослідної станції (нині – Республіка Білорусь). Крім того, у 1912 р. – слухач курсів з культури боліт при Ризькому політехнічному інституті, а після їх закінчення короткочасно стажувався у Швеції, Данії та Німеччині. Після повернення у тому ж році – спеціаліст сільськогосподарської частини Департаменту землеробства, а також до 1915 р. – лектор по культурі боліт і луківництву при Санкт-Петербурзькому сільськогосподарському музеї і помічник редактора журналу «Земледелие». Протягом 1915–1917 рр. спеціаліст по культурі боліт Володимиро-Рязанського управління землеробства і державного майна Володимирського губземвідділу. Наступні два роки – старший спеціаліст із культури боліт Володимирської губернії (тепер – Російська Федерація).

Протягом 1919–1921 рр. – старший спеціаліст із культури боліт Київського губернського земельного відділу та помічник директора товариства «Торф» (м. Проскурів). У 1921–1922 рр. працював

старшим інспектором з технічної частини товариства «Укрторф» (м. Київ). 8 травня 1922 р. його призначено завідувачем науково-технічного відділу Укрмеліозему, а з 29 січня 1923 р. він – старший фахівець з дослідно-меліоративної справи цього ж підрозділу. Також з 26 квітня 1923 р. до 1932 р. очолював Рудня-Радовильську болотну дослідну станцію. Крім того, за сумісництвом працював старшим фахівцем із дослідно-меліоративної справи Північно-Меліоративного органу НКЗС УСРР та викладачем з культури боліт і луківництва Київського сільськогосподарського інституту (нині – НУБіП України). Протягом 1930–1934 рр. – дійсний член Вищої науково-технічної ради НКЗС УСРР з питань меліорації болотних масивів. Із 1932 р. і до початку Другої світової війни – старший науковий співробітник і науковий керівник болотної дослідної мережі Українського НДІ сільськогосподарської меліорації (нині – Інститут водних проблем та меліорації НААН). У 1934 р. організував Сульське дослідне болотне поле (Роменський р-н Сумської обл.).

На засіданні Спеціалізованої вченої ради при Московському гідромеліоративному інституті ім. В.Р. Вільямса 21 вересня 1940 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Вирощування цукрового буряку на осушених торфових ґрунтах УРСР».

Із 1941 р. – декан агрономічного факультету Київського гідромеліоративного інституту (нині – Національний університет водного господарства та природокористування у м. Рівне). Крім того, після визволення Києва від німецьких окупантів у 1943–1947 рр. завідував у вузі ще й кафедрою землеробства. Протягом 1941–1943 рр. проводить польові дослідження на Панфільській дослідній станції (Яготинський р-н Київської обл.). Починаючи з 1944 і до 1948 р. за сумісництвом очолює відділ осушення УкрНДІ сільськогосподарської меліорації. У 1948 р. його обирають членом-кореспондентом АН УРСР. Того ж року перейшов на роботу старшим науковим співробітником Інституту фізіології рослин і агрохімії АН УРСР, де працював до 1955 р. Від імені Академії очолив спеціальні комплексні експедиції у Снігурівському районі Миколаївської області (1951) та у Димерському районі Київської області (1952–1956). 26.11.1955 р. рішенням ВАК при Міністерстві вищої освіти СРСР присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «агрономістика».

З 1955 по 1956 р. очолював лабораторію кормодобування сектору тваринництва Президії АН УРСР. У 1956 р. знову повернувся на роботу до УкрНДІ гідротехніки і меліорації завідувачем відділу

освоєння заплавлених земель, яким керував до 1961 р. Крім того, за сумісництвом протягом 1956–1961 рр. працював професором кафедри сільськогосподарської меліорації та кормовиробництва Української академії сільськогосподарських наук.

У зв'язку із погіршенням стану здоров'я у 1961 р. перейшов спочатку на посаду старшого наукового співробітника, а з 1964 р. працював науковим консультантом відділу освоєння заплавлених земель УкрНДІ гідротехніки і меліорації.

Помер 2 грудня 1969 р., похований у Києві. Творча спадщина вченого становить 218 наукових праць за період 1911–1964 рр.

*Лит.: Член-кореспондент АН УРСР Тюленев Микола Олександрович (1889–1969): біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1911–1964 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, А. С. Загайчук, І. І. Калантиренко; наук. ред. В. А. Вергунов. К., 2004. 56 с.

115 років від дня народження ГРІНЯ Георгія Степановича (1904–1976)

*Вчений у галузі ґрунтознавства, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народився 12 квітня 1904 р. у м. Умань Київської області в сім'ї службовців. У 1926 р. закінчив Уманський сільськогосподарський інститут і отримав кваліфікацію агронома-дослідника. Після закінчення працював асистентом кафедри ґрунтознавства (1924–1926). У 1928 р. закінчив ґрунтове відділення

агрономічного факультету Московської сільськогосподарської академії імені К.А. Тимірязєва, одночасно з навчанням працював ґрунтознавцем в експедиціях з обстеження ґрунтів колишніх Луганського (1926) та Вінницького округів (1927) і Ферганської низовини (1928).

Із 1928 до 1931 рр. – аспірант кафедри ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту (керівник – академік О.Н. Соколовський). У 1931 р. кафедру ґрунтознавства було реорганізовано в Український науково-дослідний інститут агроґрунтознавства і агрохімії, де Г.С. Грін працював науковим співробітником до 1934 р. Із 1934 до 1938 рр. працював у науково-дослідній лабораторії хімії ґрунтів Академії наук України під

керівництвом академіка О.Н. Соколовського. У 1941 р. на вченій раді Харківського сільськогосподарського інституту захистив кандидатську дисертацію на тему «До питання про причини і джерела засолення ґрунтів Середнього Придністров'я».

Із 1935 до 1966 рр. Г.С. Грінь – доцент кафедри ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту, а з 1957 р. – завідувач лабораторії ґрунтового покриття Українського інституту ґрунтознавства.

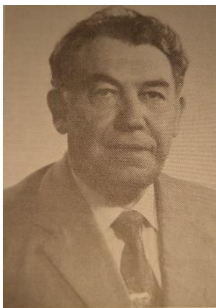
Георгій Степанович – один з організаторів і методичний керівник великомасштабної ґрунтової зйомки території України, проведеної в 1957–1961 рр., у результаті якої були складено: ґрунтову карту України в масштабі 1:750000, середньомасштабні ґрунтові карти адміністративних областей і районів, великомасштабні ґрунтові карти і супутні їм матеріали (агроґрунтові нариси, картограми: агровиробничих груп, охорони ґрунтів від ерозії, раціонального використання земель і поліпшення природних кормових угідь тощо) для конкретних колгоспів та радгоспів. Він є співавтором класифікації ґрунтів і номенклатурного списку ґрунтів України (1957 р.) та польової діагностики ґрунтів – методичної і практичної основи під час проведення територіальних великомасштабних ґрунтових обстежень. Учений був головним фахівцем із проблеми розвитку засолених і солонцюватих ґрунтів України.

Помер 17 квітня 1976 р. у Харкові.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

90 років від дня народження

БУГУЦЬКОГО Олексія Андрійовича (1929–2000)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ

Народився 16 квітня 1929 р. у с. Макіївці Кременського району Луганської області в родині службовців. В тяжкі воєнні і повоєнні роки навчався у школі і ремісничому училищі. Середню школу закінчив із золотою медаллю. Трудову діяльність розпочав 1955 р. після закінчення Московської сільськогосподарської академії

ім. К.А. Тімірязєва. Працював молодшим, старшим науковим співробітником та завідувачем відділу економіки і організації Донецької

обласної державної сільськогосподарської дослідної станції (м. Артемівськ).

У 1957–1960 рр. – аспірант УкрНДІ економіки і організації сільського господарства, де в грудні 1960 р. захистив кандидатську дисертацію «Питання собівартості виробництва зерна у північному та центральному Степу України (статистико-економічне дослідження)» і два місяці працював науковим співробітником інституту. Потім протягом 36 років очолював відділи статистики і обліку та соціальної політики і економіки праці УНДІЕОСГ.

У 1964 р. О.А. Бугуцькому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, а у вересні 1972 р. в Інституті економіки НАН України присуджено науковий ступінь доктора економічних наук після захисту дисертації «Статистико-економічне дослідження проблем ефективності сільськогосподарської праці». З 1974 р. має вчене звання професора, а з 1989 р. – звання заслуженого діяча науки і техніки України.

О.А. Бугуцький – відомий вчений не лише в нашій державі, а й за її межами, як автор багатьох робіт з аграрної статистики, соціально-трудових проблем і ефективності використання ресурсів сільського господарства. Широка ерудиція, аналітичний розум та велика працездатність ставили вченого в розряд науковців найвищого рівня. Під його керівництвом і за безпосередньою участю здійснено актуальні дослідження з питань розробки наукових принципів соціальної політики та механізму функціонування ринку праці в Україні.

Однією із заслуг О.А. Бугуцького є те, що він вперше у нашій державі використав загальну методику соціально-економічної статистики, вдосконалив і комплексно застосував аналіз синтетичних показників у такій специфічній галузі як сільське господарство. Крім того, ним науково обґрунтовано систему економічних показників, за допомогою яких об'єктивно оцінюється діяльність окремого аграрного підприємства, ефективність виробництва в цілому, окремих сільськогосподарських культур і галузей тваринництва.

Найвагомішим же внеском вченого в аграрно-економічну науку є розроблена методологія системного дослідження суспільних затрат праці та вдосконалення на цій основі механізму економічного регулювання в АПК. Видані О.А. Бугуцьким праці із соціально-трудової проблематики ефективності аграрного виробництва і його статистичного аналізу є оригінальними та функціональними. Одноосібно та у співавторстві він опублікував 648 наукових і науково-популярних праць, загальний обсяг яких сягає понад 740 обліково-

видавничих аркушів; 36 наукових робіт надруковано за його редакцією. Серед 38 монографій, книг, підручників, довідників, написаних за участю О.А. Бугуцького, 19 робіт виконано одноосібно. Вченим одержано 10 державних нагород, його удостоєно Почесних грамот Кабінету Міністрів України та Президії УААН, чим відзначено багаторічну плідну наукову і педагогічну діяльність вченого, його вагомий внесок в опрацювання теоретико-методологічних основ економіки праці, підготовку і становлення школи наукових кадрів, посилення кадрового потенціалу АПК.

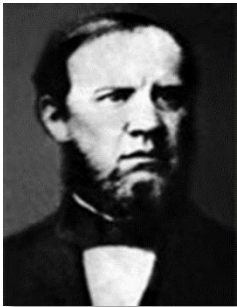
Під науковим керівництвом О.А. Бугуцького захищено 52 кандидатські, 7 докторських дисертацій (найвідомішими з його докторантів стали Є.І. Ходаківський, Г.І. Купалова, М.К. Орлатий) і 50 дипломних робіт студентами Національного аграрного університету. В останньому вчений понад 10 років читав курс лекцій з навчальної дисципліни «Статистика». Вчений з 1966 р. був членом спеціалізованої вченої ради в Інституті аграрної економіки, а також у Київському державному економічному університеті; пізніше – при Міністерстві праці і соціальної політики та в Національному аграрному університеті; 126 разів виступав офіційним опонентом з кандидатських і докторських дисертацій. Дієвістю відзначалася його участь і в роботі науково-експертної ради Держкомстату України та наукових радах з координації досліджень у країні.

Помер О.А. Бугуцький 29 лютого 2000 р. Похований на кладовищі с. Новосілки Києво-Святошинського району Київської області.

*Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН.

200 років від дня народження

АННЕНКОВА Миколи Івановича (1819–1889)

Вчений у галузі ботаніки, садівництва й лісівництва, фенолог, член-кореспондент Російської академії наук

Народився 21 квітня (3 травня) 1819 р. в Псковській губернії у дворянській родині.

Початкову освіту здобув у приватному пансіоні, потім навчався у гімназії в Москві. У 1843 р. закінчив філософський факультет Московського університету і одержав науковий

ступінь кандидата природничих наук.

Основні роботи М.І. Анненкова присвячені флористиці, фенології, акліматизації культурних рослин, лісівництву, дрібному вівчарству, шовківництву, опису комплексу ботанічних садів і оранжерей площею 132 гектар в Лондоні.

З 1844 р. працював учителем ботаніки Московської землеробської школи, з 1847 р. викладав географію в Московському Олександрівському сирітському інституті, а в 1851 р. призначений на посаду інспектора. Упродовж 1853–1863 рр. очолював Московську Землеробську школу та водночас комітет акліматизації Московського товариства сільського господарства.

У 1849–1851 рр. М.І. Анненков видав перший в Росії гербарій флори Московської губернії, де розглянув близько 800 видів рослин. У 1850 р. за дорученням Московського товариства сільського господарства М.І. Анненков їздив у маєток Шатілова (село Мохове Тульської губернії) для вивчення способів культури лісу і огляду лісових розсадників, влаштованих лісничим Ф.Х. Майером. Цю поїздку описав під заголовком «Поїздка в село Мохове 1850» і тоді ж її було опубліковано в «Журналі Московського товариства сільського господарства».

Як видатний учений у галузі ботаніки, садівництва й лісівництва, М.І. Анненков збирав матеріал про рослинний світ Підмосков'я та понад десять років друкував статті у зарубіжних природничих журналах (1844–1851), які принесли йому широку популярність в колах європейських природознавців.

В 1863 р. Миколу Івановича у чині статського радника призначають директором Головного училища садівництва в м. Умані, а з 1868 по 1875 рр. (у зв'язку з реорганізацією училища) – директором Уманського училища землеробства й садівництва та «Царициного саду».

Це було училище нового типу, де поряд з викладанням у повному обсязі садівництва вводилися додаткові дисципліни, що вивчалися в землеробських училищах країни. Крім садів, в училищі створюють «практичне» поле й ферму. Як видатний учений у галузі ботаніки, садівництва й лісівництва, М.І. Анненков викладав ці дисципліни в училищі, проводив велику наукову роботу.

М.І. Анненковим було введено в культуру насаджень Уманщини кримську сосну та створено водопостачальну систему для поливу плодкових і декоративних насаджень, яка проіснувала понад 80 років.

Праця «Простонародные названия русских растений» (1858) стала наступним кроком до видання «Ботанічного словника». Робота привернула велику увагу, тираж швидко розійшовся і незабаром з усіх куточків Росії М.І. Анненков почав отримувати матеріали про рослинність. Це спонукало його до видання Ботанічного словника.

В словнику вказувались назви рослин на російській, французькій, англійській, польській та інших слов'янських мовах та мовах народів, що проживали в Росії. Для кожної рослини було вказано її місце в науковій системі, її застосування в медицині, техніці, домашньому побуті, наведені біблійські і знахарські назви, а також подані назви рослин у стародавніх грецьких і римських авторів, які ще більше збільшували наукове значення словника.

Історично – науковий інтерес становить його монографія «Лісівництво» (1851) для Землеробської школи. У 1851 р. М.І. Анненков їздив до Лондона для огляду Всесвітньої виставки, де вивчав особливості викладання в різних західноєвропейських сільськогосподарських школах. У 1854 р. було обрано директором Лісового комітету, заснованого при Московському товаристві сільського господарства, і впродовж двох років він видав два томи «Записок Комітету лісівництва» (1857 і 1859). У 1857 р. М.І. Анненков – директор Комітету акліматизації рослин, а наступного року під його редакцією було видано перший том «Записки Комітету акліматизації». Вся увага М.І. Анненкова в цей час була зосереджена на акліматизації різних деревних і чагарникових порід та інших господарських рослин в саду Землеробської школи. Список рослин, які вирощувалися там, був опублікований в «Журналі садівництва» (1856). За наукові досягнення з акліматизації М.І. Анненкова було нагороджено у Парижі Великою золотою медаллю (річне засідання 12 лютого 1858 р.). У 1861–1863 рр. видав «Газету для сільських господарів».

За успіхи в галузі садівництва й лісівництва його обрали членом-кореспондентом Російської академії наук, дійсним членом 15 вітчизняних і зарубіжних наукових товариств.

Московське товариство любителів садівництва нагородило Миколу Івановича Середньою золотою медаллю, а вільне економічне товариство – Великою срібною. За «Ботанічний словник» Російська академія наук нагородила М.І. Анненкова Демидівською премією, а імператор Олександр II – діамантовим перстнем із рубіном.

Помер М.І. Анненков 9 серпня 1889 р. в Санкт-Петербурзі.

*Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва.

ТРАВЕНЬ

140 років від дня народження

САЗАНОВА Віктора Івановича (1879–1967)

*Вчений у галузі агрохімії, землеробства, селекції
рослин та методики дослідної справи в
агрономії, доктор сільськогосподарських наук,
професор*

Народився 1(13) травня 1879 р. у м. Путивлі на Сумщині. Після закінчення в 1897 р. Сумського реального училища поступив на сільськогосподарське відділення Московського сільськогосподарського інституту.

З вересня 1901 р. по вересень 1902 р. працює ґрунтознавцем у хімічній лабораторії Тверського губерніального земства, яка була заснована з його ініціативи.

З вересня 1902 р. інженер, а потім до жовтня 1904 р. агрохімік Київської лабораторії мережі дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків. У 1904–1908 рр. керівник агрохімічної лабораторії Іванівської сільськогосподарської дослідної станції П.І. Харитоненка. Під час роботи започаткував новий науковий напрям – селекцію цукрового буряку, в першу чергу на вагу та цукристість. Із грудня 1908 по вересень 1909 р. працював у лабораторії Д.М. Прянішнікова при Московському СГІ, а також його асистентом по кафедрі часткового землеробства. Вивчав процеси переробки сирих фосфатів, а також їх засвоєння рослинами. Крім того, експериментально досліджував нітрати ґрунту, процеси нітрифікації та денітрифікації в чорноземах. Розробив методику проведення вегетаційних дослідів, пов'язаних із родючістю різних шарів ґрунту, які розглядав на фоні різної глибини оранки. Не менш значущі виявилися його дослідження властивостей перегною як добрива та способів його ефективного використання.

У вересні 1909 р. брав участь в організації Сумської районної сільськогосподарської дослідної станції. Вперше в країні у програмі досліджень запровадив розгляд питань про економічні чинники того чи іншого агроприйому стосовно району досліджень. У 1911 р. започаткував новий напрям досліджень станції – селекція озимої пшениці і створив два сорти Сумська № 1 та Сумська № 2, а трохи згодом, у 1917 р. він розгорнув селекційну роботу з цукровим і

столовим буряком, редискою і морквою. Розробив рядковий метод сортовипробування буряків. Із 23 січня 1913 р. – спочатку член, а потім голова Сумського товариства сільського господарства.

Із серпня 1920 р. і по грудень 1929 р. очолював Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію, а також був керівником відділами рільництва та селекції. У 1922 р. його обирають головою Полтавського сільськогосподарського товариства, а 23 березня того ж року – членом Правління Всеукраїнського товариства насінництва.

Протягом 1923–1925 рр. за сумісництвом очолює і Красноградську сільськогосподарську дослідну станцію. Входить до редколегії провідних часописів: «Земельник», «Українська сільськогосподарська газета», «Сільськогосподарська дослідна справа», «Хуторянин», «Хозйство Полтавщини». Стає засновником нового видання – «Полтавський селянин» (1925).

Постановою Центральної Комісії НКО УСРР від 11 лютого 1925 р. його затверджують у вченому званні професора. Працює професором Полтавського агрокооперативного технікуму з 1.06.1925 р., а з 1929 р. – Полтавського СГІ по 15.12.1929 р. Створює при вузі показове дослідне поле.

У 1925 р. ініціює створення кафедри краєзнавства при Полтавському інституті народної освіти Того ж року відкриває при Полтавському агрокооперативному технікумі єдину на той час в УСРР навчально-допоміжну установу «Секція досвідної справи при агрономічному відділі», яку очолює до 1926 р. З нагоди 40-річчя Полтавської сільськогосподарської дослідної станції у 1925 р. рішенням Полтавського губвиконкому присвоєно звання Герой Праці за багаторічну службу і корисну діяльність.

28 березня 1929 р. його затверджено членом Науково-Консультаційної Ради при НКЗС УСРР.

На початку 1931 р. безпідставний арешт і 12 вересня того ж року засуджено на десять років позбавлення волі. Був відправлений до таборів НКВС у Казахстані. 15 січня 1935 р. після перегляду справи за клопотанням М.І. Вавилова був звільнений із табору і працював вільним наймом на Карагандинському дослідному полі, а у 1938–1940 рр. – науковим керівником Карагандинської селекційної станції НКВС.

У червні 1940 р. за конкурсом обраний професором Куйбишевського СГІ, де читав курси «рослинництво», «селекція», «методика дослідної справи». Очолював у вузі кафедру селекції та насінництва, а згодом рослинництва.

16 листопада 1946 р. рішенням ВАК СРСР присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук без захисту дисертації. 6 вересня 1960 р. реабілітовано за безпідставну судимість. Протягом 1963–1967 рр. – професор-консультант кафедри селекції і насінництва Куйбишевського СГІ.

Помер 22 грудня 1967 р. у селищі Усть-Кінель Куйбишевської області, де і похований. У травні 1995 р. Полтавська міськрада один із провулків міста назвала в честь В.І. Сазанова, а 16 грудня 2003 р. кафедрі землеробства і агрохімії Полтавської державної аграрної академії присвоєно його ім'я.

Творча спадщина вченого налічує 167 наукових, науково-популярних і монографічних праць, а ще 24 збірки вийшли за його редакції з проблем рослинництва, загального землеробства, агрохімії, ґрунтознавства, селекції та насінництва, організації сільськогосподарської дослідної справи та її історії. Його не підставно вважають одним із кращих вітчизняних методологів у рослинництві.

*Лит.: В. І. Сазанов : портрет розбудовника сільськогосподарської дослідної справи та громадянина / Полт. держ. аграр. акад., ДНСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов ; наук. ред. В. А. Вергунов. Полтава, 2011. 174 с.

110 років від дня народження

ШЕВЧЕНКА Миколи Ничипоровича (1909–1995)

*Вчений у галузі меліоративного землеробства
та культури боліт*

Народився 8 травня 1909 р. в с. Малий Самбор Конотопського району Сумської області в сім'ї селянина-бідняка. Протягом 1925–1929 рр. навчався у Сосницькій сільськогосподарській профшколі (Чернігівська область).

З 15 травня 1929 р. почав працювати техніком на Рудня-Радовельській болотній дослідній станції

З 6 листопада 1929 р. обіймав посаду райагронома Олевського райвиконкому, на якій працював до 1931 р. У 1931–1932 рр. перебував у лавах Червоної Армії. Після повернення – старший агроном міжрайспоживсоюзу Житомирської області. Паралельно заочно навчався у Житомирському сільськогосподарському інституті, який закінчив з відзнакою у 1937 році.

За поданням М.О. Тюленєва з 1 березня 1935 р. призначений

директором і науковим керівником Підставського болотного опорного пункту Українського НДІ гідротехніки і меліорації, що розміщувався у Гельмязівському районі Київської області. Започаткував нову програму досліджень з вивчення норм внесення мінеральних добрив для ячменю, ярої пшениці, цукрового буряку, картоплі, кормової капусти і конопель. Крім того, після переведення Підставського опорного пункту в 1936 р. на Панфило-Яготинське Центральне дослідне поле у поймі р. Сувій, що згодом отримало назву Панфільська дослідна станція по освоєнню боліт (Київська область), вперше в Україні заклав пошукові досліді з вивчення впливу мідного купоросу на врожай і якість продукції ячменю, ярої пшениці та конопель.

Після призначення 4 березня 1936 р. директором Панфільської станції з 1937 р. заклав перші досліді з вивчення питань, пов'язаних із регулюванням водного режиму торф'яних ґрунтів, застосуванням норм удобрень, особливостей агротехніки вирощування сталих урожаїв польових культур і створення високопродуктивних сіяних луків. Паралельно вперше розпочав дослідження з фізіології живлення рослин при застосуванні міді та впливу на врожай зернових й інших культур на осушених торфових болотах.

Протягом 1938–1941 рр. стаціонарно навчався в аспірантурі Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. 4 червня 1941 р. йому присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю «рослинництво».

Від початку Другої світової війни отримує призначення головним агрономом Управління таборами МВС СРСР в Саратовській області. У 1944 р. був переведений головним агрономом Управління таборами МВС УРСР у м. Києві. На цій посаді працює до 1950 р. Того ж року отримав призначення начальником відділу Головного управління науки Міністерства сільського господарства УРСР. Після створення Української академії сільськогосподарських наук з 1957 р. переходить до неї старшим науковим співробітником на посаду вченого секретаря Відділення лісівництва, гідротехніки і меліорації. Після ліквідації Академії з 1962 р. обіймає посаду вченого секретаря Відділення сільськогосподарських наук АН УРСР.

Починаючи з 1963 р. працює спочатку старшим науковим співробітником, а потім з 1974 р. старшим науковим співробітником-консультантом відділу фізіології водного режиму Інституту фізіології рослин АН УРСР (нині – Інститут фізіології рослин і генетики НАН України). 16 грудня 1967 р. рішенням ВАК СРСР йому присвоєно

науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «меліорація і зрошуване землеробство».

В цей період формалізує у серії монографічних праць теоретичні та технологічні основи меліоративного землеробства на осушених землях, які ґрунтуються на встановлених закономірностях зміни водно-фізичних та агрохімічних властивостей торфовищ, а також визначених із параметрами водного режиму і структурної меліорації на системі удобрення особливостей вирощування сільськогосподарських культур тощо. Результати цих досліджень було ним узагальнено в системі нормативно-методичного агротехнічного й екологічного забезпечення сільськогосподарського використання осушуваних земель. Крім того, розробив комплекс агро меліоративних і агротехнічних заходів, спрямованих на одержання сталих урожаїв кормових культур із мінімальними затратами праці на торфових ґрунтах. Усі ці результати отримали результативну оцінку в 103 наукових і науково-популярних працях та одному авторському свідоцтві на винахід, а також п'ятьох монографіях.

*Лит.: Вергунов В. А. Шевченко Микола Нчипорович (1909–1995). Вчені-грунтознавці, агрономи, землероби / Укр. акад. аграр. наук; наук. ред.: О. Г. Тараріко, В. В. Медведєв. К.: Аграр. наука, 2003. С. 327–328. (Сер. «Українські вчені-аграрії ХХ століття»; кн. 8).

90 років від дня народження ГУР'ЄВА Бориса Петровича (1929–1991)

*Вчений – селекціонер, доктор
сільськогосподарських наук, професор, академік
ВАСГНІЛ, доктор сільськогосподарських наук*

Народився 9 травня 1929 р. у м. Харків в сім'ї службовців. Після закінчення Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва (1948–1953) навчався в аспірантурі (1953–1956) на кафедрі селекції і насінництва вищезгаданого інституту. Науковим

керівником був академік В.Я. Юр'єв. В 1958 р. захистив дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Вилягання сортів озимої пшениці та шляхи формування міцності стебла».

Впродовж 1956–1960 рр. наукову діяльність поєднував з викладацькою посадою з курсу рослинництва з основами селекції і насінництва при школі Харківського обкому КП України.

Із 1960 р. Б.П. Гур'єв працював на посадах старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії селекції кукурудзи, завідувача відділу селекції та біохімії кукурудзи Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції та генетики ім. В.Я. Юр'єва. З 1973 до 1991 рр. – директор цього інституту, а з 1987 р. – генеральний директор НВО «Еліта», керівник Харківського селекційного центру.

Результатом узагальнення багаторічних досліджень у галузі селекції кукурудзи стала наукова робота на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Селекція і насінництво гібридів кукурудзи в Лісостепу України», яку Борис Петрович захистив у 1973 р. в Українській сільськогосподарській академії (м. Київ). У 1985 р. його було обрано член-кореспондентом ВАСГНІЛ за фахом «Генетика і селекція», у 1988 р. – дійсним членом (академіком) ВАСГНІЛ і затверджено у званні професора зі спеціальності «Селекція та насінництво».

Наукові дослідження Б.П. Гур'єва були присвячені розробці теоретичних основ селекції кукурудзи на ранньостиглість. Ним опубліковано більше 200 наукових праць, в тому числі монографія «Селекція кукурудзи на ранньостиглість» (1988). Б.П. Гур'єв відомий як учений в галузі селекції ранньостиглих гібридів кукурудзи. Він є автором 15 районованих гібридів. Ним розроблено і науково обґрунтовано нові підходи до селекції ранньостиглих самозапилених ліній і гібридів кукурудзи, встановлено закономірності дії інцухту і гібридизації на кількісні і якісні ознаки кукурудзи. В результаті вивчення шляхів використання донорів цінних ознак (холодостійкості, стійкості проти хвороб, підвищеною насінневою продуктивністю, поліпшеного біохімічного складу зерна) як компонентів бекросних схрещувань при селекції самозапилених ліній нового покоління, ним створено близько 1000 ліній, які мають підвищену адаптивну здатність і з успіхом використовуються в селекції ранньостиглих гібридів кукурудзи.

Борис Петрович проводив велику роботу в розробці практичного насінництва гібридів кукурудзи на стерильній основі, є співавтором: «Довідника по апробації сільськогосподарських культур», «Методичних рекомендацій по вирощуванню гібридного насіння кукурудзи», «Екологічному сорто випробування і технології

вирощування гібридів кукурудзи». Б.П. Гур'єв – організатор сільськогосподарської науки в інституті, міжнародного науково-технічного співробітництва в області генетики, селекції рослинництва. Завдяки йому свого часу було організовано будівництво фітотрону та селекційного центру інституту, покращено матеріально-технічну базу інституту і дослідних господарств. За його ініціативи в інституті створено інтродукційно-карантинний розсадник, завдяки якому значно збільшилася кількість і географія залучення зразків різних культур. У тому числі і кукурудзи з зарубіжних науково-дослідних інститутів і фірм. Генофонд вихідного матеріалу був збагачений сучасними формами зі специфічними цінними ознаками. Зібрано більш як 6 тисяч зразків кукурудзи зарубіжної і вітчизняної селекції.

З 1973 р. академік Б.П. Гур'єв – член Європейської асоціації селекціонерів (ЕУКАРПІЯ), брав участь в проведенні міжнародних симпозіумів, бував у відрядженнях у декількох зарубіжних країнах.

За його ініціативи впроваджено в практику сільськогосподарського виробництва проведення «Днів поля» з широкою демонстрацією вітчизняних і зарубіжних сортів сої, гороху і гібридів соняшнику і кукурудзи.

Б.П. Гур'єв був редактором науково-тематичного збірника «Селекція і насінництво», членом редколегії журналу «Кукурудза та сорго», виконував обов'язки голови секції кукурудзи і сорго відділення рослинництва і селекції ВАСГНІЛ; членом Президії і Ради Всесоюзного і Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, очолював Президію Харківського відділення товариства генетиків і селекціонерів, був членом правління обласного товариства «Знання». Б.П. Гур'єв багато уваги приділяв підготовці молодих вчених. Під його керівництвом підготовлено 11 кандидатів наук. Деякі з них продовжують справу свого вчителя, розвивають закладені ним наукові напрями.

За досягнення в галузі селекції та насінництва кукурудзи та впровадження їх у виробництво вчений був нагороджений двома орденами Червоного Прапора і багатьма медалями. Протягом шести скликань Борис Петрович обирався депутатом обласної Ради народних депутатів м. Харкова.

Помер вчений 3 квітня 1991 р. на 62 році життя. Його поховано у м. Харків. До 100-річчя Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН встановлено меморіальну дошку з барельєфом вченого на головному корпусі інституту. Найкращим вченим присвоюється премія імені академіка Гур'єва. Закладені Б.П. Гур'євим самозапилені

лінії кукурудзи розвиваються і впроваджуються у виробництво його учнями.

*Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН та Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

95 років від дня народження СУСІДКА Петра Івановича (1924–1998)

*Вчений-ентомолог, доктор біологічних наук,
академік ВАСГНІЛ, академік РАСГН*

Народився 12 травня 1924 р. у с. Старий Орлик Кобеляцького району (зараз Кишеньківського р-ну Полтавської обл.) у сім'ї селян де був шостою дитиною із семи дітей. У 1941 р. вступив до Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. Закінчувати його довелося вже після

повернення з фронту Другої світової війни (1950). За бойові заслуги на фронті (09.1943–01.1946) був відзначений медаллю «За отвагу».

У 1950–1953 рр. – аспірант за спеціальністю «Сільськогосподарська ентомологія», у 1953–1964 рр. – старший науковий співробітник Українського НДІ зернового господарства. За результатом конкурсу з травня 1966 р. став завідувачем лабораторії ентомології Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи.

В 1955 р. захистив дисертацію у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В.В. Докучаєва на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук за темою «Изменения вредной энтомофауны пшеницы в связи с орошением в южной Степи УССР», а в 1970 р. – дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора біологічних наук в Одеському сільськогосподарському інституті за темою «Вредная энтомофауна озимой пшеницы в условиях орошения на юге Украины. Особенности развития и меры борьбы с гессенской мухой». У лютому 1972 р. П.І.Сусідко був затверджений на посаді директора Всесоюзного ордена Трудового Червоного Прапора науково-дослідного інституту кукурудзи. У квітні 1972 р. вищою атестаційною комісією йому було присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «ентомологія».

У липні 1973 р. П.І. Сусідка обрано членом-кореспондентом, а у 1978 р. – академіком Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. В.І. Леніна (ВАСГНІЛ) за спеціальністю «захист рослин».

У 1972—1979 рр. – директор Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи, з 1979 по 1982 рік працював головним вченим секретарем Президії ВАСГНІЛ, професором (1982–1998), завідувачем кафедри захисту рослин (1983–1990) Всесоюзного СГІ заочної освіти.

Заслужений діяч науки Російської Федерації (1993), лауреат премії Ради Міністрів СРСР (1978). Тричі нагороджений орденами Трудового Червоного прапора (1971, 1973, 1977), орденом Вітчизняної війни II ступеня (1985), та шістьма медалями СРСР та Російської Федерації. Опубліковано близько 300 наукових праць, у тому числі 28 книг і брошур, з них 11 методичних рекомендацій та вказівок. Під його керівництвом захищено 17 кандидатських робіт.

Основні наукові роботи присвячені проблемі захисту рослин від шкідників. Вивчав наземних шкідників і тих, що живуть у ґрунті, запропонував ефективні способи боротьби з ними. Вперше в країні здійснив широке біоцентричне і екологічне вивчення шкідливої ентомофауни озимої пшениці в умовах зрошення, дослідив динаміку чисельності основних шкідників цієї культури, дав теоретичне обґрунтування їх масового розвитку. Впровадив у виробництво комплексну систему захисту кукурудзи від шкідників. Велику роботу провів з вивчення шкідників та боротьби з ними в посівах озимої пшениці, кукурудзи, кормових культур на богарних землях. Часто виступав з лекціями та науковими доповідями на нарадах, семінарах, конференціях, симпозіумах в СРСР та за кордоном (Румунія – 1960 р., Угорщина – 1973 р., США – 1975 р., ФРН – 1977 р. Болгарія – 1979 р.).

Помер 11 грудня 1998 р.

*Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН.

95 років від дня народження

ТЕТЕРЯТЧЕНКА Костянтина Григоровича (1924–1993)

Вчений – селекціонер, доктор сільськогосподарських наук

Народився 23 травня 1924 р. у Харкові. В 1953 р. закінчив агрономічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, отримавши кваліфікацію «учений агроном-селекціонер-насіннезнавець». Працював науковим співробітником відділу зрошування на Ростовській державній селекційній станції. Після закінчення аспірантури

на кафедрі селекції та насінництва ХСГІ працював асистентом (1960), доцентом (1964), професором (1977).

Кандидатську дисертацію на тему «Формирование устойчивости к полеганию у сортов и гибридов озимой пшеницы» захистив на вченій раді Одеського сільськогосподарського інституту в 1961 р., докторську дисертацію на тему «Анатомический метод в селекции мягкой озимой пшеницы на продуктивность» – на вченій раді ХСГІ в 1974 р.

Читав курс лекцій із цитології для студентів селекційного відділення, курс лекцій із загальної селекції та насінництва, генетики, сортознавства. Його лекції завжди були змістовні, на високому теоретичному і практичному рівні, мали найновіші дані з практики досліджень вітчизняної та зарубіжної генетики, селекції та біотехнології. Упродовж 25 років професор К.Г. Тетерятченко беззмінно очолював науковий гурток при кафедрі селекції, був куратором з науково-дослідної роботи студентів університету.

Учений успішно продовжував наукову школу академіка В.Я. Юр'єва. Основний напрям його наукової роботи – розробка нових методів у селекції озимої пшениці, основаних на морфоанатомічних дослідженнях особливостей будови рослин різних сортів. Він розробив новий тип рослин озимої пшениці для лісостепової зони України, а також нові методи оцінки вихідного матеріалу на зимостійкість, стійкість проти полягання, комбінаційну здатність. На підставі цих методів створено нові високопродуктивні сорти озимої пшениці – Любима, Рання-2, Новинка.

Результати досліджень викладено в 130 наукових працях та в монографії «Анатомический метод в селекции мягкой озимой пшеницы на продуктивность, зимостойкость, устойчивость к полеганию».

Професор К.Г. Тетерятченко заснував школу з морфофізіології пшениці з практичним використанням анатомо-біологічних методів селекції, був членом координаційної ради із селекції, насінництва та генетики України і Молдови, обласної та республіканської ради спілки генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, спеціалізованої ради УНДІ рослинництва ім. В.Я. Юр'єва.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

ЧЕРВЕНЬ

120 років від дня народження

ПРОЦЕНКА Дмитра Пилиповича (1899–1980)

*Вчений – фізіолог рослин,
доктор біологічних наук, професор,
член-кореспондент УАСГН*

Народився 5 (17) червня 1899 р. в с. Малий Бузуків тепер Смілянського району Черкаської області.

Закінчив Смілянську гімназію. У 1925 р. здобув вищу освіту в Київському інституті народної освіти (нині Національний педагогічний

університет імені М.П. Драгоманова).

З 1930 р. – перший завідувач лабораторії фізіології рослин Весоюзного дослідного інституту плодового та ягідного господарства (нині Інститут садівництва НААН України).

З 1944 до 1980 рр. – завідувач кафедрою фізіології та біохімії рослин Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. У 1944–1961 рр. – директор Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна.

Під час роботи в Інституті садівництва за ініціативою Дмитра Пилиповича були проведені широкомасштабні експедиційні обстеження садів після перезимівлі не лише в Україні, а й на території всього СРСР.

Основні напрями досліджень Д.П. Проценка – фізіологія, морозо-, зимо-, посухо- та жаростійкість основних сільськогосподарських культур. Він започаткував одну з найавторитетніших наукових шкіл в цій галузі. За результатами вивчення морозостійкості плодкових культур запропонував відповідний набір порід і сортів для 20 зон СРСР. Виявив залежність стійкості рослин від екологічних особливостей сорту, його походження, тривалості періоду спокою та рекомендував методи їх ранньої діагностики.

Під керівництвом Дмитра Пилиповича захищено 10 докторських і 60 кандидатських дисертацій.

Автор наукових праць, підручників та навчальних посібників з фізіології і анатомії рослин. Найвагомішими працями професора Д.П. Проценка є монографії: «Зимостійкість плодкових культур» (1943), «Морозостійкість плодкових культур СРСР» (1958),

«Посухостійкість озимої пшениці» (1975), «Анатомія рослин» (1973), «Фізіологія рослин» (1958, 1978).

Був обраний членом-кореспондентом Української академії сільськогосподарських наук (1959), почесним доктором Братиславського університету (1967), йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки УРСР» (1969). Нагороджений орденом Леніна, медалями.

Помер 17 березня 1980 року. Похований в Києві на Байковому кладовищі.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

115 років від дня народження

ГРІНЧЕНКА Олександра Марковича (1904–1998)

Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 10 червня (28 травня) 1904 р. у с. Довгеньке Тальнівського району Черкаської області в селянській родині.

Трудовий шлях розпочав після закінчення Уманського сільськогосподарського інституту (1926) на Уманській сільськогосподарській дослідній станції, спочатку – науковим

співробітником, а потім – завідувачем агрохімічної лабораторії станції (1926–1928) під керівництвом академіка О.І. Душечкіна.

У 1929 р. О.М. Грінченко переходить на роботу до Харківського сільськогосподарського інституту, де працює на посаді завідувача лабораторії при кафедрі ґрунтознавства, яку очолював академік О.Н. Соколовський. У квітні цього ж року його зараховують аспірантом кафедри ґрунтознавства ХСГІ. Після успішного закінчення аспірантури (1931) Олександр Маркович долучається до педагогічної роботи кафедри, бере активну участь у науково-дослідній діяльності, в експедиціях з агроінвентаризації ґрунтів України. Паралельно з педагогічною роботою під керівництвом академіка О.Н. Соколовського він організовує та проводить велику науково-дослідницьку роботу з розробки теоретичних і практичних заходів хімічної меліорації солонцевих ґрунтів України.

У 1955 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Окультурення

солонцевих ґрунтів Середнього Придніпров'я». У 1957 р. йому присвоєно звання професора.

У червні 1959 р. О.М. Грінченка призначено ректором Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. Цю посаду він обіймав 10 років. Під його керівництвом інститут досяг великих успіхів у навчальній і науковій роботі, у розвитку матеріальної бази. Одночасно Олександр Маркович очолював кафедру ґрунтознавства, а в Українському НДІ імені О.Н. Соколовського працював завідувачем лабораторії родючості ґрунтів (за сумісництвом).

Наукова діяльність ученого була спрямована на розробку заходів з відтворення природно-економічної родючості ґрунтів як основи продуктивності земель. Вивчення культурного ґрунтоутворного процесу при інтенсивному сільськогосподарському використанні ґрунтів стало фундаментом для розвитку нового біогеохімічного напрямку в агрономічному ґрунтознавстві.

Незважаючи на постійну зайнятість на посаді ректора, Олександр Маркович продовжував педагогічну діяльність, він незмінно читав курс «Ґрунтознавство». Свої знамениті лекції завжди розпочинав з історії науки, у якій чітко розставляв власні акценти, маючи на це повне право. Студенти виявляли підвищений інтерес до його лекцій і залюбки відвідували заняття. Він був чуйним і уважним до них і до співробітників. Виховав плеяду науково-педагогічних кадрів. Під його керівництвом підготовлено п'ять докторів і 34 кандидати сільськогосподарських наук. Ученому належать понад 160 наукових та навчально-методичних робіт, у тому числі три монографії, навчальний посібник і лекції з питань ґрунтознавства й агрохімії. Значною була його громадська діяльність. Він був депутатом Харківської обласної ради, головою Українського республіканського товариства ґрунтознавців.

Плідну педагогічну та наукову діяльність О.М. Грінченка відзначено державними і галузевими нагородами: орденами Леніна і «Знак Пошани», медаллю «За доблестний труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», п'ятьма медалями ВДНГ. У 1964 р. йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки Української РСР.

Помер 29 травня 1998 р. у Харкові.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

90 років від дня народження

МАНЗЮКА Віталія Тимофійовича (1929–2012)

Вчений у галузі селекції та генетики ярого ячменю, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився В.Т. Манзюк 12 червня 1929 р. на станції Верховцево Дніпропетровської обл. в родині учителів. В 1947 р. закінчив середню школу і вступив до Одеського сільськогосподарського інституту на факультет виноградарства і виноробства. Згодом перейшов

на агрономічний факультет, про який весь час мріяв. В 1952 р. закінчив інститут з відзнакою. Цього ж року він вступає до аспірантури Інституту генетики і селекції АН УРСР. Науковим керівником призначено видатного вітчизняного селекціонера-рослинника В.Я. Юр'єва. Після закінчення аспірантури в 1955 р., його залишили в інституті на посаді молодшого наукового співробітника лабораторії генетики. Кандидатську дисертацію захистив у 1956 р. Цього ж року займає посаду старшого наукового співробітника цієї ж лабораторії. У 1961 р. В.Я. Юр'єв запропонував В.Т. Манзюку очолити лабораторію селекції ячменю.

У 1963 р. В.Т. Манзюка призначено заступником директора з наукової роботи Укр. НДІРСіГ ім. В.Я. Юр'єва. Цю посаду вчений займав упродовж 17 років (1963–1979). За цей період з ініціативи В.Т. Манзюка в інституті створена лабораторія сортової агротехніки.

У 1966 р. вченому присвоєно звання старшого наукового співробітника. У 1973 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Селекція ярого ячменю у Східному Лісостепу України». В 1978 р. йому присвоєно звання професора.

За створення нових високоврожайних сортів ярого ячменю, які знайшли широке розповсюдження у виробництві, за науково-теоретичні розробки з методів селекції та генетики ячменю В.Т. Манзюк у 1985 р. удостоєний премії ім. В.Я. Юр'єва Національної академії наук України. У 1991 р. присвоєно звання Заслуженого діяча науки і техніки України. Нагороджено орденом Знак пошани, медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці».

Велика заслуга Віталія Тимофійовича у справі підготовки молодих науковців. Ним створена наукова школа селекціонерів і генетиків з ячменю. Підготовлено 16 кандидатів наук. З них 7 –

кандидати біологічних наук за спеціальністю «генетика», 9 – кандидати сільськогосподарських наук за спеціальністю «селекція і насінництво».

В.Т. Манзюк є автором більш як 255 наукових праць.

Помер 31 грудня 2012 р. Похований на цвинтарі в дослідному господарстві «Елітне» Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН.

*Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

150 років від дня народження

ШІНДЛЕРА Камілла Гавриловича (1869–1940)

*Вчений у галузі сільськогосподарської механіки,
ад'юнкт прикладної механіки*

Народився 15 червня 1869 р. в м. Твері (Швейцарія).

Середню освіту здобув у додатковому класі Тверського реального училища, яке закінчив у 1887 р. У тому ж році поступив до Імператорського Московського технічного училища, шестирічний курс якого закінчив у

1893 р., набувши фаху інженера-механіка. Після отримання вищої технічної освіти поступив на службу механіком цукрового заводу братів Гарденіних біля м. Липецька Тамбовської губернії, де працював до 1895 р. У тому ж році приватно відбуває до Європи, де поглиблено вивчає землеробські машини і знаряддя.

У 1896 р. став одним з організаторів першого в Росії конкурсу-виставки сільськогосподарських машин на Бутирському хуторі.

В червні 1898 р. і працював лаборантом сільськогосподарської станції при Харківському технологічному інституті, а з 25 вересня 1898 р. – викладачем креслення цього ж інституту.

Після призначення ректором новоствореного Київського політехнічного інституту (КПІ) В.Л. Кирпичов запрошує К.Г. Шіндлера на роботу в цей вуз. Його призначають на посаду виконуючого обов'язки професора по кафедрі прикладної механіки, де він викладає механіку на сільськогосподарському відділенні та спеціальний курс із сільськогосподарського машинобудування – на механічному відділенні. У 1900 р. професором К.Г. Шіндлером була заснована станція випробувань землеробських машин і знарядь при

КПІ. У 1904 р. професора К.Г. Шіндлера обирають на посаду декана сільськогосподарського відділення КПІ.

У 1905 р. К.Г. Шіндлер блискуче захистив дисертацію на тему «Теорія і конструкція орних знарядь» і йому було присуджено вчене звання ад'юнкта прикладної механіки.

Він був також членом Бюро сільськогосподарської механіки Вченого комітету Міністерства хліборобства Росії.

У лютому 1911 р. був звільнений з КПІ за політичними мотивами.

До 1919 р. працював у різних приватних установах Росії, пов'язаних із завезенням, реалізацією та виготовленням сільськогосподарської техніки.

К.Г. Шіндлер з 1919 р. легально, як швейцарський підданий, емігрував через Швейцарію спершу в Англію, а згодом, у 1921 р. – в Чехословаччину.

У 1927–1928 рр. голова Комісії та декан сільськогосподарського відділення, завідувач кафедри «Машинознавство» Російського інституту сільськогосподарської кооперації в м. Празі.

З 1930 по 1940 р. працював над удосконаленням і розробкою нових конструкцій ґрунтообробних машин. У 1940 р. помер, похований у Празі.

Творча спадщина професора К.Г. Шіндлера налічує понад 26 наукових праць.

*Літ.: К. Г. Шіндлер. Славетні імена Київського політехнічного інституту / В. А. Вергунов, Д. Г. Войтюк, О. С. Мудрук, З. А. Шквира. К. : ПП «ЕКМО», 2004. 30 с.

80 років від дня народження

БЛІЗНІЧЕНКА Віталія Борисовича (1939–1997)

Вчений у галузі селекції та генетики у тваринництві, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 16 червня 1939 р. в м. Москва в родині військовослужбовця. У 1962 р. закінчив зоотехнічний факультет Харківського зооветеринарного інституту, з 1962 по 1965 рр. працював у радгоспі «Південний», держплемзаводі «Партизан» Кримської області, лабораторії з племінної справи Харківського зооветеринарного інституту.

Із 1965 по 1968 р. навчався в аспірантурі при кафедрі скотарства

Харківського зооветеринарного інституту. У 1969 р. захистив дисертаційну роботу «Оцінка бугаїв-плідників чорно-рябої худоби за м'ясними якостями нащадків» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

Із 1969 р. В.Б. Блізніченко продовжував наукову діяльність в Українському науково-дослідному інституті тваринництва степових районів «Асканія-Нова» на посаді старшого наукового співробітника відділу скотарства. Протягом 1972–1979 рр. – завідувач відділу скотарства, а з 1979 по 1986 р. – заступник директора з наукової роботи цього самого інституту. Із 1986 р. працював директором, завідувачем лабораторії розведення червоної степової худоби Українського науково-дослідного інституту з племінної справи у тваринництві. Головний напрям наукових досліджень – удосконалення худоби червоної степової породи селекційними методами. Протягом тривалого часу очолював Всесоюзний селекційний центр з червоними породами колишнього СРСР.

Під керівництвом В.Б. Блізніченка і при його безпосередній участі вченими Інституту тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» проводилася наукова і практична селекційна робота з вдосконалення червоної степової худоби як на основі чистопородного розведення, так і відтворювального схрещування з тваринами англєрської та червоної датської порід. Значна частина наукових праць ученого присвячена селекції молочної худоби за морфофізіологічними властивостями вимені, жирномолочністю, забійними та м'ясними якостями. Значний науковий і практичний інтерес представляють розробки з питань акліматизації та теплостійкості молочної худоби в умовах посушливого клімату півдня України, вирощування ремонтного молодняку, інтер'єрних особливостей тварин.

В.Б. Блізніченком ініційовані та під його керівництвом реалізовані дослідження з відтворювального схрещування червоної степової та голштинської порід, що тривалий час проводяться співробітниками Інституту розведення і генетики тварин. Він є співавтором жирномолочного та голштинізованого внутрішньопородних типів української червоної молочної породи.

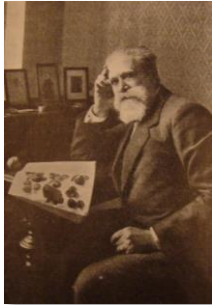
У творчому доробку вченого понад 130 наукових праць, у тому числі 16 книг (у співавторстві), ряд методичних рекомендацій, держплекнєк, селекційних програм, планів племінної роботи, винаходів. Він взяв участь у багатьох міжнародних симпозиумах (Угорщина, Польща, Малі тощо), активно пропагував і впроваджував

наукові розробки у виробництво.

*Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН.

175 років від дня народження ГАГАРИНА Анатолія Євгеновича (1844–1917)

Вчений у галузі помології

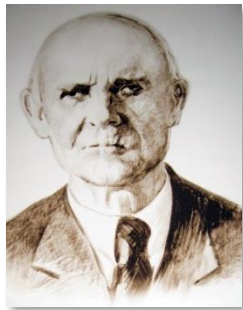

Народився 20 червня 1844 р. в Одесі, освіту отримав у Ришельєвському Ліцеї. У 1861 р. від'їжджає до Німеччини, де спочатку вчиться на математичному факультеті Політехнічного інституту в Карлсруе, а згодом навчається у Гоенгеймській Академії Сільського господарства та лісівництва протягом трьох семестрів. Після літньої практики на півдні Росії поступив у Тюбінгенський університет, де протягом трьох років займався переважно геологією, ботанікою та фізіологією рослин, готуючись до захисту дисертації на ступінь доктора природничих наук. Після повернення до родового маєтку «Вікна» почав впроваджувати у виробництво набуті знання і творчо розробляти новітні підходи з ведення плідництва, городництва та степового лісорозведення. Заклав унікальний плодовий розсадник, в якому протягом тридцяти років проводили випробування різних сортів плодових дерев вітчизняного та іноземного походження. Тут вперше було застосовано систему зрошення для плодових садів (насосною системою Вортінгтона), а також обробіток ґрунту плантажним плугом Сака. Новітнім також стало і те, що яблуню вирощували на карликовій щепі дусене, а грушу – на айві. В 1891 р. А.Є. Гагарін генерує ініціативу створення Імператорського Російського товариства плідництва і його друкованого органу – журналу «Плідівництво», редакцію якого він очолював упродовж 26 років. Завдячуючи його авторитету в наукових та урядових колах було відкрито в кожній губернії філіал Товариства плідництва та місцеві товариства сільського господарства. Він став першим головою Подільського товариства сільського господарства та сільськогосподарської промисловості.

*Літ.: Вергунов В. А. Князь Гагарін А. Є. (1844–1917) – видатний учений у галузі помології. Настоящи изследвания и развитие – 2015 : материали за XI междунар. науч. практ. конф., 17–25 януари, 2015. София : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. Т. 6 : История. С. 56–57.

150 років від дня народження

ШЕВЕЛЬОВА Івана Никаноровича (1869–1950)

*Вчений у галузі захисту рослин та гербології,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився в червні 1869 р. в с. Костьково Тверської губернії Росії в сім'ї службовців. Після закінчення у 1889 р. середньої школи 17 років учителював, а потім навчався у Юр'ївському (Тартуському) університеті на природничому відділенні фізико-математичного факультету зі спеціальності

«ботанік-бур'янознавець» і завершив навчання у 1911 році. За наукову роботу «Сорные растения на полях Петербургской губернии и семена их в зерне и почве» йому було присвоєно учений ступінь кандидата сільськогосподарських наук. З травня 1912 р. його запросили працювати до Катеринославської губернії на посаду ботаніка-агронома губернської земської школи. І.Н. Шевельов був одним із шести спеціалістів Департаменту Земледілля.

З 1913 по 1939 рік працював завідувачем відділу бур'янів на Катеринославській обласній сільськогосподарській дослідній станції.

І.Н. Шевельов брав участь у заснуванні та був протягом 25 років керівником лабораторії боротьби з бур'янами (1913–1937) на Синельниківській дослідній станції (нині – Синельниківська селекційно-дослідна станція Державної установи Інституту зернових культур НААН). Він був одним із соратників В.В. Таланова – першого директора станції.

В селі Раївка, в західній частині парку, для проведення своїх досліджень, Іван Никанорович посадив лісополоси в траншеях. Ця своєрідна окантовка паркової зони до цього часу називається «шевеллями». У 1924–1928 рр. читав лекції про боротьбу з бур'янами в Ерастівській сільськогосподарській школі. Потім працював у Харкові в Українському інституті рослинництва де у 1933 р. заснував першу в країні кафедру «бур'янів». В 1934–1939 рр. працював завідувачем лабораторії боротьби з бур'янами в Українському науково-дослідному інституті зернового господарства (м. Дніпропетровськ). Рішенням конкурсної комісії у серпні 1937 р. був призначений на посаду завідувача кафедри ботаніки і фізіології рослин Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, в якому викладав курс фізіології рослин і курс бур'янів. з невеликою перервою до квітня 1950 року.

Постановою Наркома землеробства йому було доручено організувати і провести експедицію з обстеження забур'янених полів в Україні, на Північному Кавказі та Поволжі.

Професор І.Н. Шевельов уперше у вітчизняній науці розробив спосіб вилучення з ґрунту насіння бур'янів і запропонував оригінальну конструкцію приладу (бура), яка широко використовується в наукових дослідженнях.

І.Н. Шевельов є одним з видатних учених СРСР з гербології бур'янів. Він є автором близько 30 наукових робіт. Значна частина їх присвячена вивченню біології бур'янів, будови кореневої системи і розробці заходів боротьби з ними.

Помер у 1950 р.

*Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН.

ЛИПЕНЬ

90 років від дня народження

ЗАЇКИ Петра Митрофановича (1929–2013)

Вчений у галузі землеробської механіки, доктор технічних наук, професор, академік НААН, МАО

Народився 12 липня 1929 р. в с. Покровське, Покровського району Дніпропетровської області в сім'ї селянина. Закінчив в 1954 р. з відзнакою Харківський політехнічний інститут (тепер Харківський національний технічний університет «ХПІ»).

Працював викладачем у ХПІ (1954–1959), там же навчався в аспірантурі на кафедрі сільськогосподарського машинобудування (1959–1962). В 1964 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук на тему: «Теоретические и экспериментальные исследования вибрационной зерноочистительной машины с пространственным движением рабочего органа», а в 1975 р. – докторську дисертацію на тему: «Механикотехнологические основы теории вибрационных зерноочистительных машин». У 1965 р. він одержав вчене звання доцента, а в 1978 р. – професора по кафедрі сільськогосподарських машин.

У Харківському інституті механізації і електрифікації сільського господарства (тепер Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка) працював асистентом (1962–1965), доцентом (1965–1975), завідувачем кафедри сільськогосподарських машин (1975–1987), проректором з наукової роботи (1968–2006), з 2007 р. професором кафедри сільськогосподарських машин.

П.М. Заїка – засновник та науковий керівник проблемної науково-дослідної лабораторії теоретичних основ і технічних засобів вирощування сільськогосподарських культур. Під його керівництвом здійснювалося дослідження щодо використання вібраційної техніки для створення насіннеочисних машин, машин для доочищення від насіння бур'янів таких важкороздільних насінневих сумішей, які неможливо розділити на інших відомих насіннеочисних машинах. У розвиток цього пріоритетного наукового напрямку П.М. Заїка виконав фундаментальні дослідження з динаміки вібраційних насіннеочисних машин і теорії вібросепарації. Ним розв'язані задачі взаємодії коливальних систем з джерелами енергії, досліджені нестационарні коливання при пускових і зупинкових резонансах, розкрита природа і характер нелінійних коливань віброуючих частин машин на пружних опорах, визначені в стаціонарних режимах закони руху робочих органів, вібраційного руху насінневого матеріалу по робочих органах, розв'язані задачі внутрішньошарових процесів і самосортування, забитості і очистки отворів решіт, просіювання насіння через отвори решіт.

П.М. Заїка – автор понад 700 наукових праць. З них більше 30-и монографій, довідників, навчальних посібників та 220 авторських свідоцтв та патентів. Під керівництвом Петра Митрофановича захищені 3 докторські та близько 40 кандидатських дисертацій.

На основі фундаментальних розробок Петра Митрофановича одержані вагомий практичні результати. Чотири вібротехніки пройшли державні приймальні випробування і серійно виготовляються заводами України та Росії.

Працюючи майже 40 років на посаді проректора з наукової роботи, П.М. Заїка створив в університеті вагомий науковий потенціал, сприяв розвитку наукових шкіл і пріоритетних напрямків в науці, удосконаленню винахідницької роботи.

Помер 28 травня 2013 року.

*Лит.: Розробка теорії і засобів вібросепарації важкороздільних насінневих матеріалів. Наукова школа імені академіка НААНУ, професора Заїки П.М. URL: <http://old.khntusg.com.ua/node/686> (дата звернення 05.11.2018).

80 років віддня народження

СТАСЮКА Володимира Іоновича (1939–1998)

*Вчений у галузі плодоовочівництва,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 14 липня 1939 р. в с. Зелений Луг Криворізького району Дніпропетровської області.

З 1948 по 1953 рік навчався у Зеленогайській семирічній школі, у 1953–1956 рр. – у десятирічній середній школі у м. Кривий Ріг.

У 1956 р. вступив у Ерастовський сільськогосподарський технікум Пятихатського району Дніпропетровської області, який закінчив у 1959 році. З 1960 по 1966 рік працював агрономом-виноградарем в радгоспах Криворізького району Дніпропетровської області. В 1964 р. закінчив агрономічний факультет Одеського сільськогосподарського інституту за спеціальністю «Плодоовочівництво та виноградарство». У 1966–1969 рр. – аспірант Української сільськогосподарської академії. Після закінчення аспірантури направлений в розпорядження Українського науково-дослідного інституту садівництва (УкрНДІС, нині Інститут садівництва НААН) для роботи на дослідних станціях. У 1969 р. працював старшим науковим співробітником відділу агротехніки Мліївської дослідної станції садівництва.

З 1969 по 1998 рік його трудова діяльність пов'язана з Донецькою дослідною станцією садівництва (нині Бахмутська дослідна станція розсадництва): 1969–1974 рр. – старший науковий співробітник відділу агротехніки; 1974–1996 рр. – заступник директора з наукової роботи, 1996–1998 рр. – завідувач відділу технологій зерняткових культур. У 1976 р. тимчасово виконував обов'язки директора Донецької дослідної станції садівництва.

В 1969 р. у м. Києві захистив дисертацію кандидата сільськогосподарських наук на тему «Діагностика поливов молодих насаджень яблони в умовах дерново-слабоподзолистых песчаных почв северной части Лесостепи УССР». У 1985 р. отримав вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Плодівництво». Розробив основи діагностики поливів насаджень плодкових та ягідних культур, оперативний метод визначення вологості ґрунту; встановив вплив різних систем зрошення плодкових

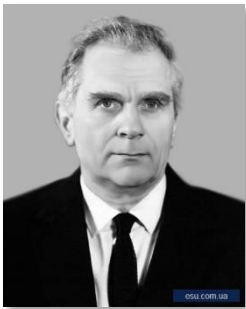
культур в залежності від підщепи, типу насаджень, системи утримання ґрунту на ріст, врожайність та якість плодів; удосконалив системи зрошення інтенсивних садів і ягідників; активно впроваджував досягнення науки і передового досвіду в виробництво. Нові агротехнічні прийоми і технології впроваджувались у 40 спеціалізованих садівничих радгоспах і колгоспах Донбасу, у тому числі у 6–ти господарствах Артемівського (нині Бахмутського) району. Нагороджений медаллю «За доблестный труд» та орденом «Знак Пошани».

Помер 30 липня 1998 р. у с. Опитне Артемівського (нині Бахмутського) району Донецької області, де і похований.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

110 років від дня народження

ДМИТРЕНКА Петра Олексійовича (1909–1999)

Вчений у галузі агрохімії, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НАН України

Народився 14 липня 1909 р. у с. Мостище (тепер с. Петрівське Чернігів. обл.). Закінчив Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості (1932). Учасник Другої світової війни. Кандидатську дисертацію захистив у 1938 р. Доктор сільськогосподарських наук з

1954 р., професор з 1960 р., член-кореспондент НАН України з 1964 р. На науковій роботі з 1934 р. в Українському науково-дослідному інституті агроґрунтознавства і хімізації, згодом перейменованого в Український НДІ соцземлеробства (нині ННЦ «Інститут землеобства НААН»).

Опублікував понад 220 друкованих праць, серед них довідник і рекомендації щодо удобрення сільськогосподарських культур, статті в УРЕ, монографії, зокрема щодо ефективності добрив за різної густоти сівби, монографія «Фосфорний режим ґрунтів України і засоби його поліпшення». Під його керівництвом захищено 33 кандидатські і 3 докторські дисертації. Презентував українську агрохімічну науку в Бельгії (1958), США (1964), Швейцарії (1966).

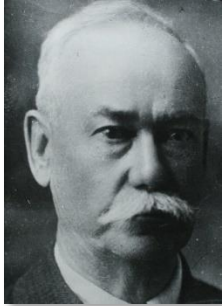
Нагороджений орденом Червоної Зірки, «Знак Пошани», медалями «За оборону радянського Заполяр'я», «За перемогу над

Німеччиною»». Лауреат премії ім. Д.М. Прянишнікова.

Помер 2 квітня 1999 р.

*Лит.: Дегодюк Е. Г. Дмитренко Петро Олексійович (1909–1999). Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, землероби. Кн. 8 / УААН. Київ: Аграр. наука, 2003. С. 189–190. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

145 років від дня народження ЯХОНТОВА Ілля Олексійовича (1974–1957)

*Вчений у галузі лісівництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 19 липня 1874 р. у с. Борки Рязанської області (Росія) в родині сільського вчителя. Після закінчення середньої школи протягом трьох років працював учителем початкової народної школи. У 1907 р. Ілля Олексійович закінчив факультет лісівництва Ново-Олександрійського інституту сільського

господарства і лісівництва й отримав диплом ученого лісовода першого розряду.

Наукова і педагогічна діяльність І.О. Яхонтова пов'язана з Харківським сільськогосподарським інститутом ім. В.В. Докучаєва. Почавши роботу асистентом в Ново-Олександрії, у 1919 р., уже в Харкові, він очолив кафедру лісівництва, а з 1923 до 1930 рр. – кафедру лісових культур. Деякий час працював професором Білоруського лісотехнічного і Воронежського сільськогосподарського інститутів. У 1930–1934 рр. очолював відділ лісівництва Українського НДІ лісового господарства. Рішенням Вищої атестаційної комісії при РНК СРСР 17 березня 1937 р. йому було присуджено (без захисту дисертації) науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук і присвоєно звання професора. Після звільнення Харкова від німецько-фашистських загарбників із 1943 р. і до виходу на пенсію в 1952 р. Ілля Олексійович був завідувачем кафедри плодівництва і агромеліорації Харківського СГІ ім. В.В. Докучаєва.

Професор І.О. Яхонтов відомий як лісокультурник, організатор лісонасінневої справи, будівничий лісових і плодово-ягідних розсадників в Україні, фахівець з якості деревини. Крім питань лісовідновлення, займався підсочкою сосни. За його безпосередньою участю було створено систему полезахисних лісосмуг на всій площі землекористування аграрного навчального господарства Харківського

СГІ. Учений відроджував лісовий факультет інституту в післявоєнний період і успішно готував молоді науково-педагогічні кадри. Був висококваліфікованим спеціалістом і досвідченим педагогом, читав курси «Лісові культури», «Агролісомеліорація» студентам лісового й агрономічного факультетів, видав підручник «Деревознавство» для сільськогосподарських ВНЗ.

Очолюючи кафедру, Ілля Олексійович активізував роботу студентського наукового товариства. Студенти ставилися до нього з любов'ю і повагою, а кафедра стала однією з найпопулярніших, де вважали за честь виконувати дипломні роботи. За час науково-педагогічної діяльності опублікував понад 40 наукових і навчально-методичних праць. Під його керівництвом підготовлено 10 кандидатів наук. Крім високих професійних якостей, учений відзначався широкою ерудицією і добротою, вільно володів п'ятьма мовами. Нагороджений знаком «Почесний працівник лісової промисловості».

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

90 років від дня народження ЛЯСКОВСЬКОГО Генріха Мар'яновича (1929–2015)

*Вчений у галузі фітофізіології, кандидат
біологічних наук, доцент*

Народився 23 липня 1929 р. у с. Сестринівка Козятинського району Вінницької області в інтернаціональній родині поляка і чешки. Його батько працював заступником директора Інституту землеробства (м. Харків), мати – науковим співробітником Інституту овочівництва (м. Мерефа).

У 1941–1943 рр. перебував в евакуації в Саратовській області. З 1947 до 1952 рр. Генріх Мар'янович навчався в Харківському СГІ ім. В.В. Докучаєва, отримав диплом з відзнакою і кваліфікацію вченого агронома, селекціонера-насінника. Працював у Меденичівському районі Дрогобицької області головним агрономом райвідділу сільського господарства (1952–1953), дільничним агрономом, головним агрономом Опарівської МТС (1953–1958). Із 1958 р. Г.М. Лясковський працював лекційним асистентом у професора Ф.П. Мацкова на кафедрі фізіології рослин і мікробіології Харківського СГІ, а з 1963 р. – старшим науковим співробітником

проблемної лабораторії позакореневого живлення рослин. У 1973 р. захистив дисертацію на тему «Исследование внекорневых подкормок озимой пшеницы на ранних этапах органогенеза» і здобув науковий ступінь кандидата біологічних наук. З 1974 р. працював асистентом, в.о. доцента (1981), доцентом кафедри ботаніки та фізіології рослин (1983). У 1986–1988 рр. і 1997–1998 рр. виконував обов'язки завідувача кафедри.

За період наукової діяльності опублікував 52 наукові та науково-методичні праці з проблем мінерального живлення рослин і методів його діагностики, удосконалення фізіологічних і біохімічних методів аналізу росту рослин і якості врожаю. Має авторське свідоцтво – «Способ колориметрического определения меди» і три раціоналізаторські пропозиції. Широкому загалу фізіологів рослин відомі електронний транспірометр конструкції А.П. Ваганова, Г.М. Ляковського, А.А. Романова; високочастотний аналізатор CO₂ «Весна» для визначення інтенсивності фотосинтезу й дихання. Генріх Мар'янович – співавтор двох видань «Лабораторного практикуму з фізіології рослин», а також універсальної навчально-контролюючої лінгвістичної комп'ютерної програми «Фізіологія рослин з основами біотехнології», зареєстрованої в Державному департаменті інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (2004).

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

СЕРПЕНЬ

110 років від дня народження

РОМАНЕНКА Іллі Никаноровича (1909–1982)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 2 серпня 1909 р. в с. Майданівка Бородянського району Київської області в селянській родині. У 1928 р. закінчив Копилівський сільгосптехнікум, у 1932 р. – Київський зоотехнічний інститут, у 1935 р. – аспірантуру з економіки сільського господарства при цьому ж інституті.

Протягом 1934–1943 рр. працював у системі Укрнаркомзему, редактором і заступником директора Укрсільгоспвидаву і одночасно, за сумісництвом, був доцентом Київського зоотехнічного інституту (нині – Дніпропетровського державного аграрного університету) (1932–1934), Білоцерківського сільськогосподарського інституту (1934–1937), Київського ветеринарного інституту (1937–1941), Київського держуніверситету ім. Т.Г. Шевченка (1944–1950), Київського фінансово-економічного інституту (1950–1954).

У 1941 р. захистив кандидатську дисертацію «Вплив розвитку тваринництва на підвищення прибутковості Колгоспів», а в 1952 р. – докторську «Розвиток продуктивного тваринництва Української РСР».

З 1953 р. – професор. У 1956 р. обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ.

У 1943–1956 рр. І.Н. Романенко на науковій роботі в Інституті економіки АН України – на посадах старшого наукового співробітника, завідувача відділу, заступника директора з наукової роботи. У 1956 р. очолив новостворений Український науково-дослідний інститут економіки і організації сільського господарства. На посаді директора І.Н. Романенко проявив високі здібності організатора науково-дослідної роботи в галузі аграрної економіки. Під його керівництвом сформувався висококваліфікований колектив, який успішно здійснював дослідження з таких актуальних проблем аграрної економіки, як удосконалення шляхів розвитку, розміщення і спеціалізації сільського господарства; раціональне використання земельних ресурсів; формування матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва; підвищення економічної ефективності основних фондів, капітальних вкладень і нової техніки; підвищення продуктивності, вдосконалення організації, нормування й оплата праці; методологія обліку виробничих затрат і обчислення собівартості продукції тощо. Проведена велика робота з підготовки наукових кадрів через аспірантуру та з числа спеціалістів-пошуковців.

У 1966 р. І.Н. Романенко переходить на роботу в Українську сільськогосподарську академію, де до 1979 р. завідує кафедрою економіки сільського господарства, працює науковим консультантом. Результати його теоретичних і прикладних досліджень опубліковано в 250 наукових працях з питань економіки сільського господарства і його галузей. Під його керівництвом

захистили дисертації 10 докторів і близько 120 кандидатів наук.

І.Н. Романенко брав активну участь у лекційній пропаганді економічних та політичних знань, сприяв розвитку творчих зв'язків із вченими зарубіжних країн.

Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», кількома медалями.

Помер І.Н. Романенко 28 вересня 1982 р., похований у Києві на Байковому кладовищі.

*Літ.: Кушвід М. Я. Романенко Ілля Никанорович (1909–1982). Вчені економісти-аграрники. Кн. 1. Ч. 2. / УААН. Київ : Аграр. наука, 2001. С. 240–242. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

125 років від дня народження

БУТКА Степана Даниловича (1894–1968)

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук, професор

Народився 3 (15) серпня 1894 р. у м. Ічня Чернігівської області в селянській родині. Учасник Другої світової війни. Закінчив Київський комерційний інститут.

Із вересня 1933 р. працював у Харківському сільськогосподарському інституті. У 1940 р. захистив дисертацію на

здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. У 1941 р. добровольцем пішов на фронт. У травні 1944 р. був відкликаний з армії в Харківський сільськогосподарський інститут на посаду доцента кафедри економіки і організації сільського господарства. Потім працював завідувачем кафедри сільськогосподарської статистики і обліку. У 1961 р. йому присвоєно звання професора із сільськогосподарської статистики і обліку без захисту докторської дисертації.

Учений опублікував більше 50 науково-методичних і навчальних праць, підготував двох кандидатів наук. Під керівництвом С.Д. Бутка створено і теоретично обґрунтовано, а в 1958 р. впроваджено в практику сільськогосподарських підприємств України єдину уніфіковану систему бухгалтерського обліку, поширену на всі сільськогосподарські підприємства колишнього Радянського Союзу.

Автор першого підручника з бухгалтерського обліку «Бухгалтерський облік в колгоспах» українською мовою, який у

1962 р. було надруковано також російською мовою. Опублікував наукові роботи «Счетоводство в колхозах» (1932), «План рахунків і інструкція з організації бухгалтерського обліку в колгоспах» (1952). Професор С.Д. Бутко створив новий навчальний курс «Облік і інвентаризація землі», який упродовж 10 років читав на факультеті інженерів землевпорядкування.

За бойові і трудові заслуги Степана Даниловича нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, трьома медалями.

Помер 13 листопада 1964 р. у м. Комунарськ (нині Луганська обл.).

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

100 років від дня народження

БЕЗКРОВНОГО Анатолія Климентійовича (1919–1983)

Вчений у галузі землеробства, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 4 серпня 1919 р. в с. Усте Бершадського району Вінницької області.

Закінчив Київський сільськогосподарський інститут (1941) за спеціальністю агрономія, у період евакуації – Казахський сільськогосподарський інститут (1942) за спеціальністю селекція і насінництво.

Науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук здобув у 1951 р., звання старшого наукового співробітника йому було присвоєно у 1960 р.

Трудову діяльність розпочав у райсільгоспі «Інтернаціонал» Арикського району Південно-Казахстанської області в 1941 р. У 1946–1949 рр. – аспірант Українського НДІ землеробства; у 1949–1951 рр. – молодший науковий співробітник; у 1951–1955 рр. – начальник відділу пропаганди Мінсільгоспу УРСР. Потім А.К. Безкровний очолює відділ Кримської комплексної сільськогосподарської дослідної станції. У 1956–1958 рр. він заступник директора з наукової роботи Житомирської сільськогосподарської дослідної станції. Згодом (1958–1961) він старший науковий співробітник відділу кормовиробництва Українського НДІ землеробства, з 1961 р. – завідувач лабораторії землеробства на осушених землях, а з 1963 по 1983 р. – заступник директора з наукової роботи Українського НДІ землеробства.

Наукові дослідження А.К. Безкровного присвячені проблемі

високоєфективного використання осушених земель у гумідній зоні України. Він розробив систему раціональних кормових та овочевих сівозмін на осушених землях, структуру посівних площ, систему удобрення і технології вирощування сільськогосподарських культур, які широко впроваджувалися в колгоспах та радгоспах Полісся і Лісостепу України.

Нагороджений п'ятьма медалями.

Опублікував понад 110 наукових праць з питань кормовиробництва та використання осушених земель.

Помер 24 грудня 1983 р., похований у м. Києві.

*Літ.: Слюсар І. Т. Безкровний Анатолій Климентійович (1919–1983). Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, зерлероби. Кн. 8. /УАН. Київ : Аграр. наука, 2003. С. 245–246. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

120 років від дня народження

КОЗУБЕНКА Василя Овсійовича (1899–1971)

Вчений – селекціонер кукурудзи, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент УАСГН

Народився 11 серпня 1899 р. в с. Журавка Яготинського району Київської області в селянській родині. В 1912 р. з відзнакою закінчив початкову школу.

В 1920–1921 рр. проходив службу в рядах Червоної Армії і брав участь у громадянській війні.

Після демобілізації поступив у вечірню школу для дорослих міста Пирятин, де вчився 2 роки. В цей же час, крім відвідання занять, активно займався самоосвітою. Після двох років загальної освіти перед ним постало питання про вибір спеціальності. Зупинився на агрономії, бажаючи після навчання повернутися в село піднімати відстале сільське господарство. Для цього в 1922 р. поступив до Лубенської сільськогосподарської школи, яку закінчив в 1924 р.

Впродовж 1925–1928 рр. навчався в Полтавському сільськогосподарському інституті. В 1928–1929 рр. працював агрономом-колективізатором з організації колгоспів. В 1930–1931 рр. викладав біологічні дисципліни в Золотоношінському педагогічному технікумі. В 1931 р. вступив в аспірантуру при Всесоюзному інституті кукурудзи (м. Дніпропетровськ) за спеціальністю «селекція

рослин». Його науковим керівником був майбутній академік Б.П. Соколов. Темою кандидатської дисертації була «Ксенії у кукурудзи», яку він успішно захистив у 1937 р.

В 1933 р. його направили на Кубанську дослідну станцію. Там він займався дослідженнями з селекції кукурудзи. З цього часу В.О. Козубенко все своє свідоме життя віддає цій культурі.

На Кубанській дослідній станції працював до 1939 р. За цей час ним створено перший в СРСР вітчизняний подвійний міжлінійний гібрид кукурудзи Кубанський 135, який районували у 1946 р. та 2 сорти – Зубовидна 3135 і цукрова кукурудза Янтарна 122.

В 1939–1940 рр. працював на Артемівській селекційній станції.

В кінці 1940 р. перейшов на роботу з селекції кукурудзи на Чернівецьку дослідну станцію, де працював до початку війни завідувачем відділу селекції.

В роки війни працював в м. Прилуки Чернігівської області агрономом підсобного господарства на м'ятному заводі. Після звільнення м. Прилуки був призначений в.о. директора дослідної станції ефіроолійних культур. За цей час створив районований сорт м'яти Прилуцька 324.

В 1945 р. В.О. Козубенко відкликаний Міністерством сільського господарства УРСР на попереднє місце роботи – Чернівецьку дослідну станцію, де працював до травня 1958 р.

З цього ж року працює в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва завідувачем лабораторії селекції кукурудзи. Саме в цій установі під його керівництвом переведено на стерильну основу насінництво гібриду Буковинський 3 ТВ, а також створені нові гібриди: Харківський 10 ТВ, Харківський силосний 1 ТВ та Буковинський 3 ТВ ранній. За вирішення такої важливої проблеми В.О. Козубенку в 1963 р., в числі інших присуджено Ленінську премію.

Василь Овсійович був членом редколегії журналу «Кукурудза» часто виступав на його сторінках з актуальних питань селекції та насінництва кукурудзи. Був членом експертної комісії ВАКу. Нагороджений двома золотими та одною срібною медалями ВДНГ.

В 1958 р. за видатні досягнення в області селекції кукурудзи його нагороджено орденом Леніна.

В 1959 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук «Напрямок та методи селекції кукурудзи».

В 1959 р. Його обрано членом-кореспондентом Української

академії сільськогосподарських наук.

Помер В.О. Козубенко 17 листопада 1971 р.

Його ім'ям названа одна з вулиць в м. Чернівці, де він багато років плідно працював, прославивши Буковину своїми гібридами кукурудзи.

*Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН.

80 років від дня народження БОБИЛЬОВА Юрія Андрійовича (1939–2005)

Вчений у галузі механізації сільського господарства, кандидат технічних наук

Народився 12 серпня 1939 р. в с. Усть-Щербедіно Романівського району Саратовської області. Кандидат технічних наук (1968), доцент кафедри тракторів і автомобілів (1970), декан факультету механізації сільського господарства (1970–1977), завідувач кафедри тракторів і автомобілів (1977–1987), доцент кафедри

тракторів і автомобілів (1987–2005) Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (нині Подільський державний аграрно-технічний університет).

Народився у сім'ї сільських вчителів. У 1956 р. поступив на перший курс факультету механізації сільського господарства Саратовського інституту механізації сільського господарства ім. М.І. Калініна, який закінчив у 1961 р. і здобув кваліфікацію інженера-механіка сільського господарства.

З 1961 до 1964 р. працював за направленням у дослідному господарстві «Іскра» Романівського району Саратовської області на посаді інженера з техніки безпеки, а потім завідувача центральної ремонтної майстерні. У 1964 р. поступив в очну аспірантуру при кафедрі тракторів і автомобілів Саратовського інституту механізації сільського господарства ім. М.І. Калініна, яку закінчив у 1967 р. і був направлений на роботу в Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут на посаду асистента кафедри тракторів і автомобілів.

За період роботи в інституті працював з 1967 р. асистентом, а з 1969 – виконувачем обов'язки доцента кафедри тракторів і автомобілів. У 1970 р. був призначений, а згодом обраний на посаду

декана факультету механізації сільського господарства Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту на якій пропрацював до 1977 року. З 1977 по 1987 р. завідував кафедрою тракторів і автомобілів, а з 1987 по 2005 р. – обіймав посаду доцента кафедри тракторів, автомобілів та енергетичних засобів.

У 1968 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за темою: «Дослідження терморегулювання багатociліндрового дизеля з повітряним охолодженням». У 1970 р. на підставі рішення Вченої ради Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту йому присвоєно вчене звання доцента кафедри тракторів і автомобілів.

У період роботи в інституті, працюючи на різних посадах, проводив науково-дослідну роботу за темою «Удосконалення конструкції теплових двигунів». Крім того, уже в той час кафедра тракторів і автомобілів Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту тісно співпрацювала з Кишинівським сільськогосподарським інститутом у плані навчальної і наукової роботи. Результатом цієї роботи є спільні публікації в зарубіжних періодичних наукових виданнях.

За результатами наукових досліджень опубліковано 35 начальної-науково-методичних праць, в тому числі: 24 публікації у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях; 2 навчально-методичні посібники, зокрема: «Довідник по усуненню несправностей тракторів. Запитання і відповіді» (1990), «Практикум з теплотехніки, палива і мастильних матеріалів» (1995). Навчально-методичні рекомендації для виконання курсової роботи студентами спеціальності «Механізація сільського господарства». Має 8 авторських свідоцтв і патентів на винаходи.

Ю.А. Бобильов характеризувався великими організаторськими здібностями. За його участі під час роботи на посаді декана було створено дві нові навчально-наукові лабораторії: «Лабораторію з випробування двигунів внутрішнього згоряння» та «Лабораторію теплотехніки і теплопостачання». Придбано чотири гальмівних стенди з випробування дизельних і карбюраторних ДВЗ, а також два безмоторних стенди з випробування дизельної паливної апаратури.

У період роботи Ю.А. Бобильова на посаді завідувача кафедри тракторів і автомобілів були створені і діяли наукові гуртки, студенти яких брали активну участь в олімпіадах, наукових студентських конференціях і неодноразово займали призові місця, захищаючи честь Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. Дипломники кафедри виготовляли макети та натуральні зразки своїх

конструкторських розробок, які представлялись на виставці наукових робіт студентів інституту, а окремі зразки направлялись на виставку за межі навчального закладу.

Помер 2 липня 2005 р., похований в м. Кам'янці-Подільському Хмельницької області.

*Інформацію отримано з Подільського державного аграрно-технічного університету.

145 років від дня народження

ДУШЕЧКІНА Олександра Івановича (1874–1956)

*Вчений у галузі агрохімії та фізіології рослин,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік АН УРСР*

Народився 13 серпня 1874 р. в сім'ї селянина-лоцмана села Опеченський Рядок Боровицького повіту Новгородської губернії.

У місцевій школі отримав початкову освіту, а середню – в Петербурзькій гімназії, після закінчення якої у 1893 р. вступив на

природничо-історичне відділення фізико-математичного факультету Петербурзького університету. У 1897 р. захистив дипломну роботу. Як один із кращих випускників вузу був залишений в ньому для підготовки до професорського звання і направлений на два роки для удосконалення знань до Політехнічного інституту в Цюріху (Швейцарія) та інших фахових закордонних лабораторій. Там удосконалював знання з хімічної технології й органічної хімії. Після повернення працював хіміком у лабораторії Департаменту митних зборів.

У грудні 1899 р. заарештований за участь у революційному русі й після семи місяців ув'язнення відправлений під нагляд поліції у Новгородську губернію із забороною проживати у великих містах. в травні 1903 р. переїхав до України і працював у лабораторії органічної технології Київського політехнічного інституту імені імператора Олександра II. Із жовтня того ж року на запрошення керівника мережі дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків С.Л. Франкфурта переходить до її хімічної лабораторії, де працює до 1913 р.

З 1912 р. займає посаду помічника завідувача контрольно-хімічної лабораторії Південно-Російського товариства заохочування

землеробства і сільськогосподарської промисловості або «Землеробського синдикату», очільником якої теж був С.Л. Франкфурт. Згодом, у 1928 р., на її основі було створено Центральну агрохімічну лабораторію НКЗ УСРР (нині – ННЦ «Інститут землеробства НААН»). З 1915 р. бере активну участь в організації Київської обласної сільськогосподарської станції, в якій до 1930 р. очолював відділ агрохімії.

В 1921 р. обраний доцентом сільськогосподарського відділення Київського політехнічного інституту, на основі якого в 1923 р. створено Київський сільськогосподарський інститут (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України). У тому ж році створює при вузі першу в країні кафедру агрохімії, якою керує до 1956 р.

З 1921 по 1923 р. – голова Київського управління з сільськогосподарської дослідної справи, а з кінця 1923 р. – уповноважений Наркомзему УСРР із сільськогосподарської дослідної справи – директор Київської крайової сільськогосподарської дослідної станції. Крім того, з 1 липня 1920 р. – помічник завідувача секції досвідної агрономії, а потім – голова хімічної секції Сільськогосподарського наукового комітету України, при якій у 1922 р. організовує й керує першим в Україні дослідницьким агрохімічним інститутом – Інститутом сільськогосподарської хімії. Протягом 1928–1930 рр. очолює Центральну агрохімічну лабораторію Наркомзему УСРР, яку в 1930 р. перетворюють спочатку в Інститут угноєнь, а потім з травня 1931 р. – у Всеукраїнський НДІ агрогрунтознавства та хімізації сільського господарства, що у 1935 р. стає УкрНДІ соціалістичного землеробства. В ньому вчений до 1938 р. керує відділом хімізації, а протягом 1944–1946 рр. працює заступником директора з наукової роботи.

У 1934 р. Вища Атестаційна Комісія при Раді Міністрів СРСР присвоює вченому науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за сукупністю наукових робіт без захисту дисертації.

Під час німецької окупації України у 1941 р. виїжджає до Алмати, де майже три роки завідує кафедрою агрохімії об'єднаного з Київським СГІ – Казахського сільськогосподарського інституту. Після повернення з евакуації бере активну участь в організації у Києві нового інституту – Інституту фізіології рослин і агрохімії АН УРСР на основі відділу фізіології живлення рослин і агрохімії Інституту ботаніки АН УРСР, створеного у 1939 р. (нині – Інститут фізіології рослин та генетики НАН України), в якому до 1953 р. працює

директором і завідувачем лабораторії агрохімії. У лютому 1945 р. його обирають дійсним членом АН УРСР.

Творча спадщина вченого налічує близько 200 наукових і науково-популярних праць з питань агрохімії, фізіології рослин, загального землеробства, рослинництва, тваринництва, насінництва, захисту рослин, плодівництва, кормовиробництва, ґрунтознавства, мікробіології, ведення сільського господарства, методології та історії агрономії.

Помер 8 квітня 1956 р. і похований у Києві на Байковому цвинтарі.

*Літ.: Григорюк І. П., Вергунов В. А. Олександр Іванович Душечкін – славетний вчений, агрохімік і фізіолог рослин, педагог. Агрокол. журн. 2004. № 4. С. 79–81.

110 років від дня народження ПОДОБИ Євгена Георгійовича (1909–1994)

Вчений у галузі тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 13 серпня 1909 р. в с. Щаснівка Бобровицького району Чернігівської області в сім'ї викладача Майнівської сільськогосподарської школи. Батько, Георгій Федорович Подоба, викладав зоотехнічні дисципліни і одночасно завідував Майнівським племрозплідником швіцької худоби.

У 1925 р. Є.Г. Подоба закінчив у Майнівці семирічну школу. З 1925-го по 1927 р. навчався в Старо-Мерченській агрошколі, після закінчення якої поступив до Харківського зоотехнічного інституту. В 1930 р. весь випускний курс достроково посилають на виробництво. Є.Г. Подобу зараховують зоотехніком в радгосп «Іллічівка» Барвінківського району Харківської області, а в травні 1931 р. – переводять у так званий проривний радгосп ім. Фрунзе Ново-Троїцького району Дніпропетровської області. В грудні 1931 р. інститут відкликає випускників для завершення навчання і одержання дипломів. Після закінчення інституту Є.Г. Подоба з січня 1932 р. до 1933 р. працює у вівцетресті та референтом НКЗ УРСР. Після служби в Червоній Армії у 1934 р. навчається в аспірантурі при Українському науково-дослідному інституті тваринництва. Після закінчення аспірантури направлений на Чернігівську дослідну

станцію тваринництва завідуючим лабораторією, а з 1939 р. призначений директором Чернігівського зоотехнічного технікуму. В серпні 1941 р. увійшов до складу загону, сформованого обкомом партії. Після поранення з вересня 1941 р. до кінця 1942 р. лікувався в госпіталі. З 1942 р. по 1989 р. працює спочатку доцентом, потім завідуючим кафедрою Харківського сільськогосподарського інституту, з 1989 по 1994 рік – професором кафедри в цьому ж інституті.

Понад 50 років Є.Г. Подоба викладав зоотехнічні дисципліни у Харківському сільськогосподарському інституті, на курсах підвищення кваліфікації і у Вищій партшколі.

Головною проблемою його наукової роботи упродовж всього життя були питання підвищення ефективності використання корму сільськогосподарськими тваринами. Особливого значення при розробці цієї проблеми він надавав підвищенню здатності тварин використовувати поживні речовини або енергію корму внаслідок спрямованої селекції. Цей напрямок наукових досліджень прямо пов'язаний з методами роботи в Майнівському племрозсаднику Георгія Федоровича Подоби, на основі яких створене відоме стадо Майнівських швіців. В основу цієї роботи покладено принцип індивідуального вирощування ремонтного молодняка з його розподілом на тих, які ростуть швидко – середньо – і повільно.

На основі цих підходів в учгоспі Харківського сільськогосподарського інституту створюється високопродуктивне стадо симентальської худоби з високою здатністю використання корму. Тут при дворазовому доїнні одержували на одну корову до 6 тис. кг молока. В 1959 р. учгоспу надали статус племзаводу.

Є.Г. Подоба захистив в 1964 р. докторську дисертацію – «Ефективність використання корму в зв'язку з індивідуальними особливостями тварин». У цій роботі розвинуто концепцію обумовленої спадковістю здатності тварин використовувати поживні речовини корму, розроблено питання теорії і практики селекційного поліпшення цієї ознаки.

Він автор понад 200 наукових робіт, 12 патентів та винаходів у тваринництві (годівля тварин, розведення, кролівництво, бджільництво).

*Літ.: Подоба Б. Є. Подоба Євгеній Георгійович (1909–1994). Вчені-селекціонери у тваринництві. Кн. 1 / УААН. Київ : Аграр. наука, 1997. С. 162–164. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.).

115 років від дня народження

АЛПАТЬЄВА Стефана Михайловича (1904–1985)

Вчений у галузі меліорації та поливного землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 15 серпня 1904 р. на хуторі Мишкін Новочеркаського району Ростовської області (Російська Федерація).

Закінчив у 1928 р. Донський інститут сільського господарства і меліорації (м. Новочеркаськ). У 1928–1932 рр.

працював головним спеціалістом і директором Сальської дослідно-меліоративної організації, в 1932–1934 рр. – заступником директора Північно-Кавказького НДІ гідротехніки і меліорації.

У 1934–1941 рр. С.М. Алпатьєв – завідувач відділу і заступник директора УкрНДІ гідротехніки і меліорації (м. Одеса).

Під час Великої Вітчизняної війни С.М. Алпатьєв працював інженером і виконробом при спорудженні оборонних укріплень на Кубані, начальником і головним інженером Ставропольського облводгоспу. У березні-квітні 1944 р. С.М. Алпатьєв організовує відновлення діяльності УкрНДІ гідротехніки і меліорації в Києві і стає директором цього інституту. На цій посаді він працював протягом 30 років з перервою в 1956–1958 рр. на час перебування в докторантурі.

Докторську дисертацію на тему: «Поливний режим сільськогосподарських культур у північній частині України» захистив у 1965 р. в Новочеркаському інженерно-меліоративному інституті. Вчене звання професора йому присвоєно в 1968 р.

Протягом 1931–1946 рр. за сумісництвом обіймав посади доцента і займався викладацькою діяльністю у вузах Новочеркаська, Одеси, Києва. З 1974 р. і до останніх днів життя він науковий консультант «Укрдціроводгоспу».

Нагороджений орденами і медалями.

Дослідницька діяльність С.М. Алпатьєва розпочалась ще у роки навчання в інституті. Перші його публікації з аналізом стану зрошення та характеристик іригаційних систем Північного Кавказу, а також з питань організації дослідної справи в іригації відносяться до 1925–1928 рр. Тематика досліджень С.М. Алпатьєва довоєнного періоду досить різнопланова і охоплює питання розвитку ґрунтових

процесів при зрошенні, можливості рисосіяння на Північному Кавказі і в Дагестані, механізації поливу, в тому числі шляхом дощування, вирощування городніх культур і освоєння зрошуваних земель. Але провідною темою власних наукових досліджень С.М. Алпатьяєва завжди були питання водоспоживання і режимів зрошення сільськогосподарських культур, методи розрахунку строків і норм поливу, обґрунтування водозабезпеченості зрошувальних систем.

Результати численних дослідів не узгоджувались із прийнятими на той час підходами до проектування зрошувальних систем, який ґрунтувався на досвіді Середньої Азії, на перенесеному в умови нестійкого природного зволоження положенні про пропорційність сумарного випаровування сільськогосподарських культур за вегетаційний період їх урожайності, тобто на застосуванні коефіцієнтів водоспоживання.

С.М. Алпатьяєв довів, що сумарне випаровування сільськогосподарських культур визначається не стільки врожаєм, як комплексом зовнішніх умов випаровування, тобто воно залежить від дефіциту вологості повітря і біологічних особливостей та фаз розвитку рослин. За дефіцит вологості приймали різницю між фактичною вологістю повітря та вологістю повного насичення (точкою роси). Результати цих досліджень покладено в основу широко відомого біокліматичного методу розрахунку сумарного випаровування зрошуваного поля, який застосовують для обґрунтування водозабезпеченості у проектах зрошувальних систем.

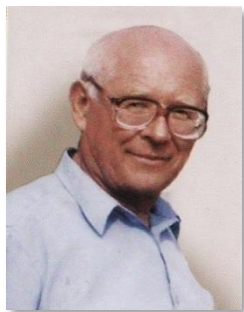
Рішенням Мінводгоспу колишнього СРСР біокліматичний метод було рекомендовано для застосування усім проектним організаціям зони зрошення Європейської частини СРСР.

Помер С.М. Алпатьяєв 26 липня 1985 р., похований у Києві.

*Літ.: Калантиренко І. І. Алпатьяєв Стефан Михайлович (1904–1985). Вчені у галузях механізації, електрифікації та меліорації. Кн. 3. / УААН. Київ : Аграр. наука, 2000. С. 254–257. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

80 років від дня народження

ЧИЖА Олександра Дмитровича (1939–2014)

*Вчений у галузі плідівництва, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народився 30 серпня 1939 р. в с. Олександрівка Ново-Троїцького району Херсонської області.

В 1961 р. закінчив Уманський СГІ (нині Уманський національний університет садівництва) за спеціальністю плідівництво, у 1968 р. – аспірантуру

Українського науково-дослідного інституту садівництва (нині ІС НААН). Працював на Мліївській дослідній станції садівництва молодшим, старшим науковим співробітником (1961–1966). Після закінчення аспірантури працював на Краснокутській дослідній станції садівництва завідувачем відділу агротехніки (1968–1969), заступником директора з наукової роботи (1969–1978). З 1978 р. – старший науковий співробітник нинішнього Інституту садівництва НААН, у 1981–1988 рр. – завідувач лабораторії зі створення садів на піщаних і малопродуктивних землях, у 1988–1991 рр. – завідувач відділу фізіології та зимостійкості, у 1991–1996 рр. – завідувач відділу селекції та сортовивчення, у 1996–1997 рр. – заступник директора з наукової роботи, у 1998–2006 рр. – провідний науковий співробітник.

11 червня 1971 р. у Харківському СГІ ім. В.В. Докучаєва захистив кандидатську дисертацію на тему «Особенности срастания компонентов при прививке семечковых культур».

Провів пошукові дослідження використання гербіцидів, фізіологічно активних речовин ретардантів і препаратів для обкорінення живців, вивчав анатомічні особливості зрощення компонентів щеплення з різною їх сумісністю, запропонував спосіб раннього діагностування сумісності. Брав участь у розробці технології передсадивної підготовки малопродуктивних земель під плодові та ягідні культури. Розробив методику селекції вегетативно розмножуваних підщеп на генетичній основі з використанням F2 і F3. Вивів сім вегетативно розмножуваних підщеп яблуні (Батуринська, Надія, Самбірська, Конопська, Ніжинська, Слобожанська, Малюк).

Опублікував 85 наукових праць, 4 книги. Отримав 3 патенти та 10 авторських свідоцтв на винаходи, 7 авторських свідоцтв на підщепи яблуні.

Під керівництвом О.Д. Чижа захищено 3 кандидатські дисертації.

За заслуги у створенні і впровадженні нових високопродуктивних сортів плодових і ягідних культур нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної ради УРСР (11 вересня 1990 р.).

Помер 18 березня 2014 р. в с. Новосілки Києво-Святошинського району Київської області, де і похований.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

ВЕРЕСЕНЬ

95 років від дня народження

НІКІФОРОВОЇ Людмили Тимофіївни (1924–2003)

*Вчений з питань агротехніки в галузі
виноградарства*

Народилася 06 вересня 1924 р. в м. Моршанськ Тамбовської області (Росія).

В 1932 р. вступила, а в 1942 р. закінчила Моршанську середню школу. У 1942–1947 рр. – навчалася в Казахському сільськогосподарському інституті, пізніше її було переведено в Московську сільськогосподарську академію

ім. К.А. Тімірязєва, яку закінчила з відзнакою, отримавши спеціальність агронома-плодовода. Направлена на роботу у Всесоюзний науково-дослідний інститут виноградарства і виноробства «Магарач» молодшим науковим співробітником відділу агротехніки. У 1951 р. вступила до аспірантури Тімірязєвської сільськогосподарської академії. У 1956 р. захистила дисертацію на тему «Встановлення взаємозв'язків окремих органів виноградної кушта і їх використання для підвищення врожаю і поліпшення якості» на засіданні МСГА ім. К.А. Тімірязєва. У 1957 р. за конкурсом була прийнята на роботу в Український НДІ виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова на посаду старшого наукового співробітника відділу агротехніки, а з 1959 р. призначена завідувачем відділу агротехніки. У 1960 р. їй було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

Людмила Тимофіївна завідувала відділом агротехніки інституту 30 років – до січня 1989 року. Вона вклала багато сил,

організаторських здібностей у вирішення агротехнічних проблем виноградарства. Під її керівництвом і при безпосередній участі були виконані дослідження особливостей фізіологічних процесів виноградної рослини, які послужили основою для уточнення ряду агротехнічних прийомів для основних сортів винограду в різних виноградарських регіонах України. Разом з М.М Ковалем. була ініціатором і основним виконавцем закладки великої стаціонарної дослідної ділянки на площі 72 га, де досліджувалися прийоми сортової диференційованої агротехніки винограду основних районованих сортів. Далі були розпочаті дослідження і розробка прийомів ведення кущів при формуванні на високому штамбі. На той час це були інноваційні розробки, і сортове обрізання кущів, встановлення раціональної крони, і щільність посадки кущів на високому штамбі отримали широке застосування. На початку 1989 р. Л.Т. Нікіфорова була переведена на роботу у відділ науково-технічної інформації інституту. Тут вона внесла чималий вклад в розробку принципів і методів підходу до технології створення автоматизованих інформаційних систем, предметної області і бази даних по виноградарству і виноробству. За результатами наукових досліджень опублікувала більше 160 наукових і науково-популярних праць. За вагомий внесок у виноградарство і практичну допомогу виробництву нагороджена орденом «Знак шани», срібною і бронзовою медалями ВДНГ, численними грамотами Міністерства і обласних організацій.

Померла 21 лютого 2003 р. Похована на Таїровському кладовищі (м. Одеса).

*Інформацію отримано з ННЦ «Інституту виноградарства і норобства ім. В.С. Таїрова.

140 років від дня народження

СГОРОВА Михайла Андрійовича (1879–1942)

Вчений у галузі агрохімії, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 12 (24) вересня 1879 р. в с. Кам'янці Миколаївського повіту Самарської губернії в сім'ї селянина. Закінчив Моршанське землеробське училище, Московський СГІ (1904). Магістр агрономії (1914), професор (1915). Після закінчення інституту і військової служби на запрошення

земства Сумського повіту організував біля м. Суми дослідну станцію і сільськогосподарську школу (1905). До 1908 р. працював на Сумській сільськогосподарській станції, у 1908–1915 рр. – асистентом кафедри органічної хімії і агрономічного аналізу Московського СГІ. Читав методику вегетаційних дослідів на Голицинських курсах.

За пропозицією професора В.К. Залеського, радою Харківського університету Михайла Андрійовича обрано професором кафедри агрохімії (1915). Працював професором кафедри агрохімії на Харківських вищих жіночих курсах (1915–1920), був професором Харківського ветеринарного інституту. У 1920 р. – професор кафедри загального землеробства Харківського СГІ. З 1932 р. до останніх років життя очолював кафедру агрономії. Викладав дослідну справу, селекцію і насінництво, бурякосіяння на курсах підвищення кваліфікації агрономів у Харкові, Полтаві, Асканії-Новій та інших містах. Із 1917 р. вчений керував відділом агрономічної хімії Харківської обласної сільськогосподарської станції. Проводив досліді з розкладання гною, вивчення форм фосфатної кислоти гною, властивостей фітину, форм фосфатної кислоти в рослинах, форм фосфорно-органічних сполук ґрунту, розробив методики їх визначення. Крім того, учений проводив досліді з конюшиною в Московському земстві і на запрошення Рязанського губернського земства організував мережу дослідних установ у цій губернії.

У результаті вивчення мінерального живлення рослин М.А. Єгоров великою мірою з'ясував значення калію і магнію для розвитку багатьох сільськогосподарських культур, подовження вегетаційного періоду, якості врожаю. Ці дослідження видано окремою монографією.

Вивчаючи питання розкладання гною, учений виявив умови, залежно від яких відбуваються різні втрати сухих речовин і фосфорної кислоти. Досліджував способи самостерилізації гною, швидкість його висихання при розкиданні в полі, способи приготування штучного гною та інші важливі виробничі питання.

Особливу увагу Михайло Андрійович приділяв дослідженню добрив: перетворенню суперфосфату в часі на вилуженому чорноземі, впливу натрієвих і калієвих фосфатів різної основності на рухливість органічних речовин ґрунту і їх зміни з часом. Вивчав роль зольних елементів і активності ферментів у ранньо- і пізньостиглих формах сільськогосподарських рослин, розробив методику отримання фітину з макухи. Значна частина матеріалів польових, вегетаційних і лабораторних досліджень професора М.А. Єгорова залишалася

неопрацьованою.

Помер 20 червня 1942 р. у Харкові.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

85 років від дня народження

ПОГОРІЛОГО Леоніда Володимировича (1934–2003)

*Вчений у галузі випробувань
сільськогосподарської техніки, доктор
технічних наук, академік УААН, РАСГН, АІНУ*

Народився 13 вересня 1934 р. в с. Черепин Тетіївського району Київської області. Після закінчення П'ятигірської середньої школи приїхав до Києва і вступив до Української сільськогосподарської академії на факультет механізації сільського господарства.

Після успішного закінчення сільськогосподарської академії в 1958 р. приїхав за призначенням в Українську машиновипробувальну станцію (УкрМВС). З 1958 по 1960 рр. – старший науковий співробітник, 1960–1962 рр. – керівник лабораторії випробувань бурякових машин, 1962–1976 рр. – головний інженер, заступник директора з наукової роботи УкрМВС. З 1977 р. та до останніх днів свого життя викладав курс «Основи наукових досліджень» для студентів факультету механізації сільськогосподарського виробництва НУБіП України.

Кандидатську дисертацію на тему «Вдосконалення процесу відділення гички від коренів цукрових буряків» Л.В. Погорілий захистив у 1964 р., а у 1974 р. – докторську дисертацію на тему «Технічні та технологічні основи вдосконалення механізованих процесів збирання цукрових буряків». За активної участі Л.В. Погорілого в 1976 р. на базі УкрМВС було створено Всесоюзний науково-дослідний інститут з випробування машин і обладнання для тваринництва і кормовиробництва, який він і очолив.

У 1984 р. йому було присвоєно вчене звання професора, в 1988 р. обрано дійсним членом ВАСГНІЛ, у 1991 р. – академіком УААН, а в 1994 р. – академіком РАСГН.

Л.В. Погорілий – відомий в Україні й за кордоном учений-випробовувач. Він створив єдину в Україні наукову школу науковців-випробовувачів, особисто розробив теоретичні основи і

методологію випробувань та прогнозування розвитку нової сільськогосподарської техніки і технологій, брав активну участь у створенні, випробовуванні та впровадженні їх у сільгоспвиробництво. За його участю при УкрЦВТ створено державний орган Держстандарту України із сертифікації сільськогосподарської техніки.

Протягом 1991–2003 рр. – інтенсивна науково-випробувальна, організаційно-адміністративна та педагогічно-громадська діяльність (директор Українського державного центру з випробування та прогнозування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва (УкрЦВТ), генеральний директор НВО «Сільгоспмашсистема» (УкрЦВТ з чотирма державними зональними МВС: Південно-Українська, Львівська, Харківська та Миргородська); керівник органу з сертифікації вітчизняної та зарубіжної техніки «СЕПРОсільмаш». Обрання дійсним членом РАСГН, АІНУ, членом ВАК України, членом «АСАЕ» (США) і членом вищого адміністративного органу «SAE» (США); головний редактор журналу «Техніка АПК», член редколегії журналів «Техника в сільському господарстві» і «Вібрації в техніці і технологіях».

Помер 26 вересня 2003 року.

*Літ.: Наукова школа «Сільськогосподарське машинобудування». Погорілий Леонід Володимирович (1934–2003). URL: <https://nubip.edu.ua/node/12591>. (дата звернення 05.11.2018).

130 років від дня народження РЕВО (РЕВА) Михайла Васильовича (1889–1962)

Вчений у галузі мікробіології, вірусології та імунології, доктор медичних і ветеринарних наук, професор, академік УАСГН

М.В. Рево народився 16 вересня (03 вересня за старим стилем) 1889 р. у м. Кролевець Чернігівської губернії (нині Сумська обл.).

Закінчив другу Варшавську гімназію (1908), Варшавський ветеринарний інститут (1912); пройшов наукове стажування при Головному

ветеринарному управлінні Міністерства внутрішніх справ Російської імперії та в епізоотологічному відділі Інституту експериментальної медицини (м. Санкт-Петербург, 1913–1914 рр.); медичний факультет Харківського університету (1917). Працював завідувачем кафедри

мікробіології Київського ветеринарного зоотехнічного інституту (1925), в Інституті Коха (Берлін, 1926), завідувачем кафедри мікробіології Херсонського (1933) та Вінницького (1934) медичних інститутів, в Грузинському інституті експериментальної ветеринарії (1936–1937), завідувачем кафедри мікробіології Казанського зооветеринарного інституту ім. Баумана (1937), в Казанському інституті удосконалення лікарів ім. Леніна (1938–1944), завідувачем кафедри мікробіології Кубанського державного медичного інституту (1944), завідувачем кафедри мікробіології Харківського ветеринарного інституту (1945–1960), завідувачем лабораторії загальної вірусології та вірусних захворювань сільськогосподарських тварин Українського науково-дослідного інституту землеробства (1961).

У 1936 р. М.В. Рево у Тбіліському державному медичному інституті захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора медичних наук на тему: «Материалы к морфологии и биологии *Mycobacterium tuberculosis*»; у 1939 р. у Казанському державному зооветеринарному інституті захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора ветеринарних наук на тему: «Антигенная структура сибирезвненного бацила и ее иммунологическое значение».

Основні напрями наукових досліджень академіка М.В. Рево – найактуальніші проблеми загальної, сільськогосподарської, медичної та ветеринарної мікробіології, вірусології й імунології, які відзначаються фундаментальністю і практичною значущістю. Зокрема, вчений вперше на території СРСР дослідив захворювання під назвою лімфоцитарний хориомеїніт; виділив з *Bacillus anthracis* третю, нуклепротейдну, фракцію; дослідив феномен мінливості форми колоній *B. anthracis*; довів плюралізм вірусу ящуру на території України; спорідненість штамів вірусу інфекційного енцефаломієліту коней, поширених на території Західної України, з штамми вірусів, виявлених на території СРСР; здійснив першу вдалу спробу культивування вірусу ящуру у тканинах тварин (метод експлантації); виготовив та перевіряв на імуногенні властивості сироватку реконвалесцентів проти ящуру; довів головну роль ретикуло-ендотеліальної системи у формуванні дермального імунітету проти сибірської виразки; розробив методику діагностики інфекційного енцефаломієліту коней – вірусно-бактеріальної аглютинації; довів існування раннього «феномену Шварцмана»; разом з іншими вітчизняними вченими вивчав реакції ізогемаглютинації у близнюків і вплив крововиливів на поширення інфекцій в організмі людини;

описав екологічні властивості ґрунтового мікроорганізму азотобактера при дослідженні каштанових ґрунтів.

Протягом життя вчений вдало поєднував педагогічну діяльність з науковою. Під його керівництвом 33 аспіранти захистили кандидатські та докторські дисертації, сформувався такі визнані вітчизняні вчені як В.Г. Дунаєв, І.І. Архангельский, К.В. Шмалій В.П. Образцов, І.Ф. Храбустовський, В.В. Нікольський, Ф.І. Осташко, Х.Х. Абдулін та інші.

М.В. Рево є автором та співавтором більше 100 наукових праць, серед яких 3 монографії та 7 підручників, у т.ч. першого підручника українською мовою із загальної мікробіології – «Основи мікробіології» (1929).

М.В. Рево заснував кафедри мікробіології на базі Херсонського (1933) і Вінницького (1934) медичних інститутів, експериментально-мікробіологічну лабораторію на базі Краснодарського крайового інституту епідеміології та мікробіології ім. І.Г. Савченка (1944), а також, за свідченнями сучасників, товариство епідеміологів, мікробіологів та інфекціоністів у м. Краснодарі (1945). Михайло Васильович – фундатор Відділу сільськогосподарської мікробіології, вірусології і імунології Українського науково-дослідного інституту землеробства у м. Чернігові (1960), який в 1969 р. було реорганізовано в Український науково-дослідний інститут сільськогосподарської мікробіології (нині Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН).

Науково-педагогічна діяльність М.В. Рево відмічена державними нагородами та відзнаками. У 1946 р. Наказом Президії Верховної Ради СРСР вченого нагороджено медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной Войне 1941–1945 гг.», а у 1948 р. наказом Президії Верховної Ради УРСР від 15 квітня 1948 р. присвоєно почесне звання «Заслуженный діяч науки УРСР».

22 липня 1959 р. Михайла Васильовича обрано дійсним членом Академії сільськогосподарських наук УРСР.

Помер 2 березня 1962 р. в м. Чернігові, похований на міському кладовищі.

*Інформацію отримано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

120 років від дня народження

ФЕДОСЕНКА Трохима Семеновича (1899–1973)

*Вчений у галузі плідівництва,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 16 вересня 1899 р. в с. Черкасовка Яготинського району Полтавської області. Закінчив Уманський сільськогосподарський інститут в 1926 р. здобувши звання агронома-садовода. З 1936 по 1937 рік навчався в Харківському сільськогосподарському інституті, після закінчення якого отримав звання викладача спеціальних предметів. З 1942 р. працював у відділі агротехніки Мліївської станції плідівництва, а пізніше завідувачем відділу селекції. З 1944 р. – заступник директора з наукової частини станції, а з 1947 по 1970 рр. працював науковим співробітником відділу агротехніки станції садівництва. Основні напрями наукової діяльності: розробка агротехнічних прийомів вирощування садивного матеріалу.

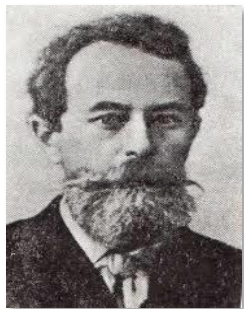
Серед найважливіших наукових публікацій слід відмітити: «Вирощування садивного матеріалу плодкових культур. Довідник по садівництву» (1958); «Календар робіт у плодovому розсаднику, саду і ягідниках. Довідник по садівництву» (1958); «Догляд за плодovим деревом» (1958); «Плодovий розсадник Мліївської дослідної станції садівництва» (1960); «Вирощування садивного матеріалу. Довідник по садівництву» Вид. 2. (1960); «Календар робіт у плодovому розсаднику, саду і ягідниках. Довідник по садівництву» Вид. 2. (1960).

Помер у 1973 р.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

165 років від дня народження

ПОГГЕНПОЛЯ Вільгельма Олександровича (1854–1938)

*Вчений у галузі метеорології, кліматології,
фундатор наукової фенології,
кандидат сільського господарства,
член-кореспондент ВУАН*

Народився 18 вересня 1854 р. в Мінську (Республіка Білорусь) в сім'ї придворного радника. У 1873 р. В.О. Поггенполь закінчив Архангельську реальну гімназію, а у 1876 р. – Санкт-Петербурзький землеробський інститут

(нині – Санкт-Петербурзький лісотехнічний державний університет ім. С.М. Кірова). Після закінчення інституту був призначений до Уманського училища землеробства і садівництва на посаду старшого учителя природничих наук. Крім викладання в Уманському училищі, за сумісництвом протягом 1878–1892 рр. працює бібліотекарем закладу. Упродовж 1891–1905 рр. – інспектор Уманського училища землеробства і садівництва. 28 травня 1878 р. при Санкт-Петербурзькому землеробському інституті захищає дисертацію «Вирощування картоплі» на здобуття ступеня кандидата сільського господарства.

Протягом свого творчого життя організував відкриття трьох метеостанцій. Офіційне відкриття першої з них відбулося в Умані 1 вересня 1885 р., її директором став сам Вільгельм Олександрович. Тут він проводив метеорологічні, а з весни 1886 р. ще й фенологічні спостереження за розвитком майже 500 видів дикорослих і культурних рослин, у тому числі 126 деревних та кущових порід Уманської округи за методиками Іне і Гофмана. Саме він створив основу, на якій фенологія почала розвиватись як наука.

Результати його наукової роботи систематично публікувалися у журналі «Метеорологическом Вестнике» та в закордонних виданнях.

Враховуючи значні науково-освітні здобутки, «за відмінно-старанну службу» В.О. Поггенполь був нагороджений Орденом Святої Анни 3-го ступеня. Наказом директора Головної фізичної обсерваторії Імператорської академії наук він був затверджений кореспондентом ГФО 10 травня 1888 р. «За заслуги по дослідженню клімату Росії». За відмінну службу нагороджений високою нагородою – орденом Св. Станіслава II ступеня від 7 квітня 1889 р., а згодом і IV ступеня. Визнанням авторитету ученого особливо в питаннях ведення польового експерименту та його оцінки стало призначення у 1896 р. членом-кореспондентом ученого комітету Міністерства землеробства і державного майна. Розроблені ним графіки з сільськогосподарської метеорології отримали диплом I розряду на Всеросійській промислово-художній виставці у Нижньому Новгороді.

За розробку питання про вплив суворої зими 1892–1893 рр. на рослинність Царициного саду м. Умань В.О. Поггенполь був відзначений срібною медаллю Російського товариства садівників. В 1895 р. він був нагороджений срібною медаллю географічного товариства за кореспонденції з оглядів погоди і статті в журналі «Метеорологический Вестник».

На Всесвітній виставці у Парижі в 1900 р. В. Поггенполь одержав велику срібну медаль за результати фенологічних спостережень озимої пшениці та вівса. Нагородження В.О. Поггенполя в 1899 р.

орденом Св. Володимира IV ступеня надало йому можливість отримати спадкове дворянство.

Після 30 років наполегливої роботи в Уманському училищі землеробства та садівництва В.О. Поггенполь був терміново відряджений до м. Новочеркаська (нині територія Російської Федерації). Тут ним була проведена значна організаційна діяльність щодо відкриття Донського середнього сільськогосподарського училища. До липня 1909 р. виконував обов'язки директора училища.

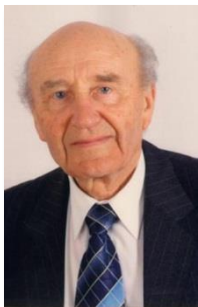
У 1907–1917 рр. – викладав у Донському сільськогосподарському училищі. У 1918–1927 рр. – був доцентом і професором Донського інституту сільського господарства та меліорації. З 20 вересня 1918 р. знову повернувся до педагогічної діяльності на посаду доцента кафедри метеорології, а з 1920 р. – професора Донського інституту сільського господарства і меліорації. Метеоролог на основі власних спостережень склав кліматичні карти та графіки, по яких можна було спрогнозувати настання посушливих декад та визначати найкращі терміни проведення польових робіт, та 9 фенологічних календарів згідно фаз розвитку рослин.

У 1927 р. професора Поггенполя було затверджено у званні члена-кореспондента ВУАН. Він увійшов до плеяди видатних науковців, які у 1925 р. були залучені для розширення наукової діяльності ВУАН за межі території Української республіки. У 1935 р. обраний почесним членом Російського географічного товариства.

В.О. Поггенполь пішов із життя 4 липня 1938 р. у м. Новочеркаськ Ростовської області, де і похований.

*Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва.

95 років від дня народження ФІЛІП'ЄВА Івана Давидовича (1924–2014)

*Вчений у галузі агрохімії, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 21 вересня 1924 р. в с. Троїцьке Петропавлівського району на Дніпропетровщині.

Навчався у Дніпропетровському сільськогосподарському інституті (1944–1948), після закінчення якого протягом 1953–1958 рр. працював молодшим науковим співробітником в Українському НДІ зернового господарства.

З 1958 по 1969 рр. – старший науковий співробітник, завідувач відділу лабораторії агрохімії та відділу рільництва Ізмаїльського дослідного поля.

В 1959 р. захистив кандидатську дисертаційну роботу «Приемы повышения эффективности навоза и минеральных удобрений при использовании их под зерновые культуры в условиях Придунайской Степи». В 1968 р. на відділенні біологічних і хімічних наук академії наук Молдавської РСР захистив докторську дисертацію на тему: «Удобрения как фактор повышения урожая основных полевых культур в южной Степи Украины».

У 1969–2014 рр. – працював в Українському науково-дослідному інституті зрошуваного землеробства на посадах завідувача відділу неполивного землеробства, завідувача відділу агрохімії і фізіології рослин. Наукова діяльність Івана Давидовича була пов'язана з розробкою та вдосконаленням системи удобрення сільськогосподарських культур на неполивних землях. Йому вдалося домогтися принципових змін в системі удобрення пшениці озимої при вирощуванні її на насіння. Він першим в Україні запропонував проводити підживлення цієї культури азотним добривом в осінній період.

У 1984 р. здобув звання професора за фахом «агрохімія».

Обирався членом спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій при Інституті ґрунтознавства і агрохімії УААН ім. О.Н. Соколовського (м. Харків) та ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». Обирався членом наукової Ради Міжнародної Асоціації вчених агрохіміків і агроекологів («Агроеколас») і почесним членом Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків. Був членом Українського республіканського бюро секції хімізації і охорони навколишнього середовища, а також двох республіканських координаційних комісій – «Розробка наукових основ живлення рослин при ефективному застосуванні і програмуванні врожаїв сільськогосподарських культур» та «Підвищення виробництва зернових, зернобобових і круп'яних культур». Обирався членом Ради з програмування сільськогосподарських культур при Президії Південного відділення ВАСГНІЛ, а також членом експертної комісії Республіканської науково-технічної програми на 1991–1995 рр. «Продовольство-95». Брав участь у роботі X Міжнародного конгресу ґрунтознавців (1974) та VIII Міжнародного конгресу з мінеральних добрив (1976). У 1976 р. представляв Радянський Союз на нараді держав РЕВ з розробки

програми досліджень в умовах зрошення на 1976–1980 рр., що проходила в м. Варна (Болгарія).

Вченим опубліковано більше 520 наукових праць, основоположник наукової школи агрохімії Інституту зрошуваного землеробства НААН, під його керівництвом підготовлені та захищені 1 докторська і 26 кандидатських дисертацій. Є автором більше 40 методичних рекомендацій, отримав більше 15 патентів на корисну модель.

За підготовку наукових кадрів та значний внесок у розвиток агрохімічної науки був нагороджений Почесною грамотою Української академії аграрних наук і Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1984). Двічі нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1974, 1977). Згідно з Указом Президента України № 829/2010 вченому в серпні 2010 р. було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Помер 27 серпня 2014 р. Похований у м. Херсоні.

*Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН.

100 років від дня народження

БОНДАРЕНКА Володимира Івановича (1919–2001)

*Вчений-агроном, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 26 вересня 1919 р. в с. Котовка Новомосковського повіту Катеринославської губернії (нині Магдалинівський район Дніпропетровської області). Був третім сином у сім'ї кравця.

У 1937–1946 рр. навчався у Дніпропетровському сільськогосподарському

інституті. У 1950 р. закінчив вечірній Університет марксизму-ленінізму.

Увесь свій трудовий шлях В.І. Бондаренко пов'язав з аграрною науково-дослідною справою і в одній науково-дослідній установі від молодшого наукового співробітника у 1946 р. до професора у 1992 р. – Українському науково-дослідному інституті Зернового господарства ім. В.В. Куйбишева (нині – ДУ Інститут зернових культур НААН).

У 1954 р. успішно захистив дисертаційну роботу в Одеському сільськогосподарському інституті на здобуття ученого ступеня

кандидата сільськогосподарських наук за темою «Глубина заделки семян озимой пшеницы и ржи на черноземных почвах Степи Украины». За результатом конкурсу з квітня 1966 р. працює на посаді завідувача лабораторії холодостійкості рослин.

В 1974 р. захистив дисертаційну роботу в Українському науково-дослідному інституті рослинництва і генетики ім. В.Я. Юр'єва, (м. Харків) на здобуття ученого ступеня доктора сільськогосподарських наук за темою «Биологические основы возделывания озимой пшеницы в степной зоне Украины», а в 1977 р. йому було присвоєно учене звання професора зі спеціальності «Рослинництво».

Основні напрями наукових досліджень: вивчення закономірностей формування зимостійкості озимої пшениці у зв'язку з прийомами вирощування для розробки оптимальних строків сівби цієї культури відповідно до агроекологічних умов Степу України.

Опубліковано більше 200 наукових праць.

Був членом спеціалізованої Ради з присудження ученого ступеня кандидата біологічних наук (спеціальність біогеоценологія та екологія) при Дніпропетровському державному університеті. Успішно підготував 11 кандидатів сільськогосподарських наук.

Він також входив у склад редакційних колегій журналів «Физиология и биохимия культурных растений» та «Бюллетень Всесоюзного научно-исследовательского института кукурузы».

Разом з виконанням науково-дослідної роботи В.І. Бондаренко активно пропагував та сприяв впровадженню у сільськогосподарське виробництво досягнень науки та передового досвіду. Під його керівництвом розроблено та рекомендовано виробництву ефективні агротехнічні заходи підвищення зимостійкості та врожайності озимих хлібів.

В.І. Бондаренко – Лауреат премії Ради Міністрів СРСР (1978). Як учасник Другої світової війни нагороджений орденом «Красная звезда», медалями «За боевые заслуги», «За освобождение Праги», «За победу над Германией в Великой Отечественной Войне». За успіхи у розвитку сільськогосподарського виробництва двічі нагороджений орденом «Знак почета» (1971, 1977), «Почетной грамотой Президиума Верховного Совета Украинской ССР» (1974) та медалями (1968, 1970, 1984, 1985).

Помер 19 січня 2001 р.

*Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН.

130 років від дня народження

ХАДЖИНОВА Михайла Івановича (1899–1980)

*Вчений селекціонер, доктор
сільськогосподарських наук, академік ВАСГНІЛ*

Народився 28 вересня (9 жовтня) 1899 р. у с. Мангуш Першотравневого району Донецької області. У 1918 р. закінчив Маріупольську чоловічу гімназію, у 1926 р. – ХСГІ. З 1926 р. працював на дослідній станції в Харкові; з 1929 р. – лаборант, згодом старший науковий співробітник відділу генетики Всесоюзного

інституту прикладної ботаніки і нових культур у Ленінграді. За дорученням М.І. Вавилова проводив досліді зі спадкових ознак кукурудзи.

У 1931 р. Михайло Іванович відкрив у кукурудзи цитоплазматичну чоловічу стерильність (безпліддя), що започаткувало принципово новий метод виведення високопродуктивних гібридів. Це відкриття в 1950-ті рр. мало важливе значення для поширення гібридної кукурудзи і переходу до нової якісної форми селекції.

Із 1941 р. М.І. Хаджинов працював старшим науковим співробітником, завідувачем групи селекції кукурудзи Краснодарської селекційної станції.

Під час Великої Вітчизняної війни продовжив свої досліді в Південному Казахстані, займався селекцією гібридів кукурудзи. З 1956 р. – завідувач відділу селекції і насінництва кукурудзи Краснодарського науково-дослідного інституту сільського господарства.

Розробляв теоретичні основи селекції та насінництва кукурудзи, вивів понад 20 високопродуктивних сортів і гібридів кукурудзи, 14 із яких – методом міжлінійної гібридизації. Використання цього генетичного фактору в насінництві кукурудзи, сорго та інших сільськогосподарських культур дозволило докорінно перетворити насінництво і перевести його на стерильну основу.

Ученому належить пріоритет у розробці методу створення стерильних аналогів самозапиленних ліній і сортів, а також аналогів ліній – відновлювачів фертильності на стерильній основі. Він розробив моделі форм суперлізинової кукурудзи з підвищеним умістом білка, лізину і триптофану.

Проводив роботи із селекції ранньостиглих гібридів, рекурентного поліпшення популяції, використання гаплоїдів для прискореного отримання гомозиготних ліній, із селекції на імунітет до стеблових гнилей та кукурудзяного метелика, щодо поліпшення перетравності силосної маси шляхом використання низьколігнінових мутантів.

Опублікував понад 150 наукових робіт, доктор сільськогосподарських наук.

У 1972–1977 рр. М.І. Хаджинов – віце-президент Всесоюзного товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова, з 1977 р. – президент секції кукурудзи та сорго Європейської асоціації генетиків і селекціонерів рослин.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

ЖОВТЕНЬ

105 років від дня народження

КОНДРАТЮКА Євгена Миколайовича (1914–1992)

Вчений у галузі ботаніки, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент АН України

Народився 10 жовтня 1914 р. в с. Старий Солотвин Житомирського повіту Волинської губернії (нині Бердичівський р-н) у бідній селянській сім'ї. Закінчив семирічну Гальчинецьку школу, у 1932 р. – Бердичівський кооперативний технікум, у 1933 р. – робітничий факультет Московського борошномельно-

елеваторного інституту, у 1938 р. з відзнакою закінчив Томський державний університет ім. В.В. Куйбишева.

3 листопада 1938 р. – старший викладач біологічних дисциплін Житомирського сільськогосподарського інституту (нині ЖНАЕУ), декан заочного факультету. У перший день війни 22 червня 1941 р. мобілізований до лав Червоної армії. За виконання бойових завдань нагороджений: орденом «Червона зірка», медалями «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберна», «За победу над фашистской Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг». У квітні 1946 р. повернувся працювати на кафедру ботаніки Житомирського

сільськогосподарського інституту. Брав активну участь у відновленні Ботанічного саду ЖСПІ, який був майже знищений під час війни.

У 1949 р. перейшов працювати в Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного АН УРСР. У 1952 р. захистив кандидатську дисертацію «Дикоросла флора Житомирського Полісся та можливості її використання в народному господарстві». У 1952–1955 рр. був секретарем редакційної колегії «Українського ботанічного журналу».

Одним з перших у вітчизняній систематиці рослин використав фізико-хімічні діагностичні ознаки – біохімічний напрям біосистематики.

В 1959–1965 рр. працював директором Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР. Саме під керівництвом Є.М. Кондратюка завершилося будівництво саду, поповнилися ботанічні колекції, проводилися фундаментальні наукові дослідження з акліматизації рослин, відбулося відкриття Саду для масових відвідувань.

Велику увагу Є.М. Кондратюк приділяв питанням охорони рослинного покриву, його раціонального використання та відтворення. Одним із перших завдань він вважав критичну інвентаризацію природної флори на Південному Сході України, яка завершується виданням «Конспекта флоры юго-востока Украины: сосудистые растения» (1985). Ціла низка наукових праць Євгена Миколайовича присвячена стратегії охорони гено- і ценофонду. При безпосередній участі вченого організовано відділення Луганського природного заповідника – Провальський степ. Наукові дослідження вченого лягли в основу нової галузі ботаніки – промислової ботаніки.

Основу наукових досліджень ученого склали хвойні породи дерев України. У 1960 р. видана монографія «Дикоростучі хвойні України», у 1963 р. захищена докторська дисертація «Хвойні України у зв'язку з історією розвитку флори хвойних Східної Європи і Кавказу», а також написані праці «Критико-систематический обзор хвойных Украинских (восточных) Карпат», «Ялина», «Вивчення ходу росту гірської та європейської ялини в умовах Українських Карпат», «Фізико-механічні властивості деревини ялини гірської та європейської в Українських Карпатах» та інші. Вчений описав чотири нових види сосни: *Pinus zerovii* Kondr., *P. fominii* Kondr., *P. rostellata* Kondr., *Juniperus klokovii* Kondr., *Juniperus klokovii* Kondr., Підоплічка, підтвердив правильність виділення окремого роду *Sabinus* (Spach) Kondr., родини *Juniperaceae* (Pigl.) Kondr., відновив видовий статус карпатської ялини гірської *Pinus Montana* Schur. Вивчення хвойних

дало можливість розробити нову систему та детальну графічну схему філогенії хвойних, висвілити історію їх розвитку на рівнинній частині Східної Європи з палеозою до кайнозою.

Кондратюк Є.М. є одним з авторів фундаментального видання «Флора УРСР», у співавторстві підготував перший в Україні «Атлас плодів і насіння бобових природної флори УРСР».

У 1964 р. присуджено вчене звання професора, у 1965 – призначено завідувачем кафедри ботаніки УСХА. У 1970 р. призначено директором Донецького ботанічного саду АН УРСР, у 1972 р. обрано членом-кореспондентом Академії наук УРСР. 1982 р. присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки Української РСР, у 1984 р. присуджено Срібну медаль Програми ООН з питань охорони навколишнього середовища. За розробку теорії і практики будівництва, наукову, організаційну діяльність Донецького ботанічного саду у 1978 р. удостоєно премії ім. М.Г. Холодного АН УРСР.

Під його керівництвом підготовлено більше 20 кандидатських та 5 докторських дисертацій. Він є автором понад 250 наукових робіт.

Нагороджений медаллю «За оборону Сталінграда»; Орденом Червоної Зірки (1944); Орденом «Знак Пошани» (1976); Орденом Трудового Червоного Прапора (1984). Є.М. Кондратюк – лауреат премії імені М.Г. Холодного (1978); заслужений діяч науки Української РСР (1981).

Помер 21 вересня 1992 р.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

155 років від дня народження ВОТЧАЛА Євгена Пилиповича (1864–1937)

Вчений у галузі фізіології рослин, доктор ботаніки, професор, академік ВУАН

Народився 14 жовтня 1864 р. в м. Казань у сім'ї службовця. Після закінчення із золотою медаллю місцевої гімназії вступив на природниче відділення фізико-математичного факультету Казанського університету.

У 1889 р., закінчивши дворічну роботу в Казанському університеті як професорський стипендіат, переведений до Москви в лабораторію К.А. Тимірязєва.

У 1890 р. за рекомендацією К.А. Тимірязєва його було обрано асистентом кафедри анатомії та фізіології рослин Варшавського університету. Через два роки повернувся до Москви й почав експериментальні роботи з дослідження джерела енергії в деревному стовбурі. З вересня 1893 р. – ад'юнкт-професор новоствореної кафедри фізіології рослин із вченням про мікроорганізми Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва в м. Пулави Люблінського воєводства Царства Польського (нині – Харківський національний аграрний університет).

8 грудня 1897 р. захистив дисертацію на ступінь магістра ботаніки «Про рух пасоки (води) в рослині» в Московському університеті. У зв'язку з високою науковою цінністю дослідження вченому відразу було присвоєно науковий ступінь доктора ботаніки.

Протягом 1898–1922 рр. обіймав посаду професора кафедри ботаніки сільськогосподарського відділення Київського політехнічного інституту імені імператора Олександра II. З 1922 р після реорганізації КПІ та створення Київського сільськогосподарського інституту працює спочатку професором, а потім завідувачем кафедри ботаніки цього вузу.

За визначний внесок у розвиток вітчизняної науки 5 грудня 1921 р. вченого обрано дійсним членом (академіком) Всеукраїнської академії наук. Ним засновано школу українських ботаніків-фізіологів, яка розпочала своє життя на сільськогосподарському відділенні КПІ. Разом із своїми учнями вперше в Україні започаткував еколого-фізіологічні дослідження природи фотосинтезу. Центральною проблемою, яку досліджували представники його наукової школи, було вивчення фізіологічної природи посухостійкості сільськогосподарських культур.

У 1919 р. призначено спочатку спеціалістом, а згодом, у 1922 р., в.о. голови лісової секції Сільськогосподарського Вченого Комітету України Наркомзему УСРР. Наукові розробки вченого стосувалися дослідження гідродинамічних процесів у системі смоляних ходів хвойних рослин, за результатами яких було створено теоретичну базу для розроблення раціональних способів підсочки та організації власного підсочного виробництва в країні.

Упродовж 1922–1937 рр. - завідувач лабораторії фізіології рослин Інституту селекції при Київському СГІ. У 1934–1937 рр. - завідувач відділу біології сільськогосподарських рослин Інституту ботаніки ВУАН.

Основні наукові праці вченого присвячено вивченню пересування

пасоки і розподілу електричного потенціалу в стовбурах дерев. Виявив природну стерильність пасоки; розробив оригінальну методикау взяття її проб із збереженням асептики; виділив у ній ряд ферментів і визначив кількісні їх співвідношення; вивчав питання асиміляції вуглекислоти і транспірації в природних умовах; встановив явища «транспіраційної втоми», «транспіраційного коефіцієнта асиміляції» та феномену «депресії асиміляції». Автор численних досліджень з фізіології цукрового буряку. За його участю створено теорію виробничих властивостей цукрового буряку. Творча спадщина вченого налічує близько 60 наукових і науково-популярних праць.

Помер 1 квітня 1937 р. у м. Києві, похований на Лук'янівському кладовищі.

*Літ.: Вергунов В. А. Григорюк І. П., Лютова Т. І. Євген Пилипович Вотчал. Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. 2005. № 2. С. 171–178.

110 років від дня народження РОДІОНОВА Олександра Петровича (1909–1973)

*Вчений – селекціонер у галузі садівництва,
доктор біологічних наук*

Народився 17 жовтня 1909 р. в с. Кошкіно сучасної Горківської області (Російська федерація).

Закінчив у 1933 р. Горківський сільсько-господарський інститут. У 1936 р. направлений на роботу в нинішній Уманський національний університет садівництва викладачем курсу

плодівництва, а в 1938 р – в теперішній Інститут садівництва (ІС) НААН України на посаду старшого наукового співробітника відділу селекції. Під час Великої Вітчизняної війни працював у Горківській області. У 1944 р. О.П. Родіонов повернувся на попереднє місце роботи в інститут, а в 1948 р. його затверджено завідувачем відділу селекції. Цю посаду він обіймав до 1970 року.

У 1936 р. захистив кандидатську, а в 1952 р. – докторську дисертації, здобувши науковий ступінь доктора біологічних наук. В 1959 р. О.П. Родіонову присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «селекція плодових і ягідних культур».

У співавторстві з іншими вченими він вивів 6 сортів черешні, 2 – абрикоса, 1 – персика. Професор О.П. Родіонов опублікував 40 наукових праць, отримав 9 авторських свідоцтв.

Нагороджений медалями «За почесну працю у Великій Вітчизняній війні», «За трудову доблесть», «За доблесний труд. На честь 100-річчя від дня народження В.І. Леніна». Він є лауреатом Державної премії СРСР третього ступеня за виведення нових сортів плодкових культур (1952). Постановою головного комітету Виставки досягнень народного господарства СРСР в різні роки нагороджувався бронзовою, двома великими срібними і двома малими золотими медалями.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

95 років від дня народження

МАРТИНЕНКА Івана Івановича (1924–2006)

Вчений у галузі сільськогосподарської електрифікації та механізації, доктор технічних наук, професор, академік НААН і РАСГН

Народився 21 жовтня 1924 р. у с. Хрестища Славянського району Донецької області. У серпні 1942 р. був призваний до лав Радянської Армії. У 1946 р. вступив до Московського інституту механізації та електрифікації сільського господарства. Кандидатську дисертацію подав до захисту у 1954 р. У жовтні 1962 р. за конкурсом перейшов на роботу до Української сільськогосподарської академії (УСГА) на посаду доцента кафедри застосування електроенергії у сільському господарстві.

З 1 жовтня 1964 р. переходить на посаду старшого наукового співробітника для завершення роботи над докторською дисертацією. 24 червня 1968 р. у Московському інституті інженерів сільськогосподарського виробництва успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук. 22 листопада 1968 р. рішенням ВАК СРСР йому присуджений науковий ступінь доктора технічних наук.

В 1969 р. після захисту докторської дисертації в УСГА очолив кафедру застосування електроенергії у сільському господарстві. В 1974 р. створив нову кафедру під назвою «Автоматизація сільськогосподарського виробництва», якою беззмінно керував до 1999 р. Брав участь у розробці першого навчального плану і програм з дисциплін автоматизації сільськогосподарського виробництва.

У 1970 р. обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ, у 1988 р. – дійсним членом ВАСГНІЛ (з 1992 р. РАСГН), а в 1991 р. – академіком УААН. У 1970–1972 рр. – член оргкомітету зі створення Південного відділення ВАСГНІЛ, у 1971–1985 рр. – член експертної ради ВАК СРСР з інженерних спеціальностей.

Ним особисто і за його участю розроблено нову методику енергетичної оцінки сільськогосподарських технологічних об'єктів. Визначена потреба в енергоресурсах для сільськогосподарського виробництва та побуту сільського населення України. Розроблено концепцію економії енергоресурсів у сільському господарстві. Створено і впроваджено у сільськогосподарське виробництво ряд електротехнічних і автоматичних пристроїв і систем.

І.І. Мартиненко – автор понад 400 публікацій, у тому числі монографій – 12, підручників та навчальних посібників – 20, патентів, авторських свідоцтв на винаходи – 34, у зарубіжних виданнях – 3 публікації.

Нагороджений орденами Великої Вітчизняної війни II ступеня (1985) і «За заслуги» III ступеня, 14 медалями. У 1990 р. йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки». Нагороджений знаками «50 лет ВАСХНИЛ» (1979) та ін. У 2002 р. нагороджений знаком «Відмінник аграрної освіти і науки».

І.І. Мартиненко створив потужну наукову школу вчених з електротехнологій та автоматизації технологічних процесів сільськогосподарського виробництва.

*Літ.: Наукова школа «Системи автоматики технологічних процесів». Мартиненко Іван Іванович. URL: <https://nubip.edu.ua/node/12631>. (дата звернення 05.11.2018).

95 років від дня народження

ПОЛОЗЕНКА Дмитра Васильовича (1924–[2015])

Вчений у галузі фінансів аграрного сектору економіки та соціальної сфери, доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ

Народився 29 жовтня 1924 р. у селі Благодатне Гарбузинського району Миколаївської області.

У березні 1944 р. був призваний до лав радянської армії. За мужність і героїзм Дмитра Васильовича нагороджено орденами Слави III

ступеня, Червоної зірки, Вітчизняної війни, багатьма медалями, серед

яких «За перемогу над Німеччиною», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Японією».

У 1947 р. вступив до Одеського кредитно-економічного інституту, який успішно закінчив у 1951 р. По закінченні інституту викладав у Чернівецькому фінансово-кредитному технікумі, а в 1954 р. був призначений заступником директора з навчальної частини Ізмаїльського фінансового технікуму. У 1957–1960 рр. навчався в аспірантурі кафедри грошового обігу і кредиту Київського фінансово-економічного інституту (нині Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана). Згодом захистив кандидатську дисертацію з проблем кредиту і госпрозрахунку.

Працюючи на керівних посадах у Міністерстві фінансів УРСР (1963–1968), а потім у Науково-дослідному інституті економіки і організації сільського господарства ім. А.Г. Шліхтера (1968–1989), учений зробив вагомий внесок у розв'язання проблем економіки й фінансів підприємств агропромислового комплексу. У 1984 р. він захистив докторську дисертацію на тему «Фінансово-економічні проблеми сільськогосподарського виробництва».

Протягом 1997–2007 рр. обіймав посади головного наукового співробітника, завідувача відділів фінансових ресурсів держави, фінансів соціальної сфери, завідувача відділення державної політики у сфері видатків бюджету Науково-дослідного фінансового інституту при Міністерстві фінансів України, а у 2007–2011 рр. – завідувача відділу бюджетних видатків соціальної сфери та економічного розвитку Науково-дослідного фінансового інституту Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління» Міністерства фінансів України. Багато наукових праць учений присвятив розвитку фінансово-кредитного механізму. Значну частину наукового доробку Д.В. Полозенка присвячено розкриттю соціальних проблем, ролі бюджету в розвитку соціального капіталу, вдосконаленню соціально-економічної політики з урахуванням світових тенденцій у цій сфері. Пропозиції Дмитра Васильовича використано при розробленні проектів законів України, нормативно-правових актів Міністерства фінансів України, пропозицій для Кабінету Міністрів України, пов'язаних із забезпеченням проведення державної фінансової політики та поліпшенням бюджетного процесу.

Д.В. Полозенко є автором і співавтором понад 350 наукових праць.

Упродовж багатьох років Дмитро Васильович – член редакційної колегії науково-теоретичного та інформаційно-практичного журналу

«Фінанси України», член спеціалізованої вченої ради НДФІ при Міністерстві фінансів України, а згодом – ДННУ «Академія фінансового управління». Під його науковим керівництвом підготовлено більше 10 кандидатів економічних наук.

*Лит.: Ювілей Дмитра Васильовича Полозенка. Фінанси України. 2014. № 11. С. 125–126.

ЛИСТОПАД

160 років від дня народження ТАЇРОВА Василя Єгоровича (1859–1938)

*Вчений у галузі виноградарства та
виноробства, доктор сільськогосподарських
наук, державний діяч*

Народився 1 листопада (20 жовтня по ст. ст.) 1859 р. в с. Великий Каракліс (нині Ванадзор) Єреванської губернії, що у Вірменії.

У 1875 р. закінчив Єреванську класичну прогімназію. В 1875–1878 рр. навчався у Тифліському реальному училищі, у 1878 р.

вступив до Імператорського Московського Технічного Училища (нині МВТУ ім. Баумана), у 1880–1884 рр. навчався в Петровській Землеробній та Лісній Академії (нині Тимірязівська Сільськогосподарська Академія). У 1884 р. закінчив курс у Петровській академії зі ступенем кандидата лісівництва. Захистив дисертацію «Виробництво деревинної оцтової кислоти на заводах Брасовського майна та аналізу продуктів сухої відгонки дерева». Дисертація радою Академії була визнана однією з кращих на той час та надрукована у «Вістях Академії» (1884 р., вип. III). У листопаді 1884 р. відбувся перший публічний виступ В.Є. Таїрова на засіданні Московського відділення Лісового товариства. 7 січня 1885 р. зарахований до вченого Комітету Міністерства Державного майна (потім Департамент землеробства і сільської промисловості). У 1885–1888 рр. був у закордонному відрядженні (з метою навчання) у виноробних країнах (Австрія, Угорщина, Німеччина, Франція, Швейцарія, Італія). В 1892–1903 рр. В.Є. Таїров брав участь у написанні видатного енциклопедичного словника який видавався Ф.А. Брокгаузом та І.А. Ефроном, надавши матеріали з

виноградарства та виноробства. Загалом В.Є. Таїров написав та додав до словника 87 статей з різних питань виноградарства й виноробства. У 82 томі його відзначено, як одного з активних авторів словника (з розміщенням портрету). Починаючи з 1892 р. написав рекомендації з використання нових технологій у виноробстві та про організацію випуску коньяків на батьківщині, у Вірменії. В 1892–1918 рр. як засновник був постійним редактором журналу «Вісник виноробства». Отримавши відповідні повноваження міністерства, В.Є. Таїров у 1895 р. переїхав до Одеси. Сюди ж він перевів редакцію згаданого журналу. В 1899 р. почав активну роз'яснювальну роботу щодо введення привитої культури винограду в Росії і створення відповідної дослідної станції. Цю ідею підтримало Одеське міське громадське управління, яке безкоштовно надало приміщення в будівлі критого ринку на Новому базарі, певні асигнування виділило Міністерство землеробства. 5 лютого 1905 р. в Одесі на Новому ринку було відкрито першу в Росії дослідну станцію з виноградарству і виноробству «Виноробна станція російських виноградарів і виноробів».

З 1901 р. В.Є. Таїров – член постійної комісії виноградарства в Парижі; у 1903–1938 рр. – віце-президент Міжнародної організації виноградарів та виноробів (МОВВ). У 1908 р. вчений організував збір статистичних даних у всіх виноробних районах Росії.

У грудні 1909 р., під час святкування 25-річної наукової діяльності В.Є. Таїрова та 5-річчя роботи станції, вдова статського радника Наталія Еммануїлівна Духновська і підполковник артилерії Олексій Михайлович Погорельський зробили станції «неоціненний подарунок» 5 десятин землі в рівних частинах зі своїх суміжних хуторів. Це дало змогу запланувати закладання виноградників, будівництво необхідних приміщень і виноробного підвалу. Через брак коштів В.Є. Таїров розпочав бурхливу діяльність з організації будівельного фонду станції, звертався до своїх друзів і збирав гроші на будівництво. Інженер Сергій Васильович Панов безоплатно розробив проект спорудження будівель станції а потім здійснював нагляд за будівництвом. Велику суму грошей виділило Міністерство землеробства оцінивши діяльність станції. Протягом 1910–1912 рр. на березі Сухого лиману було завершено будівництво комплексу будівель станції. Для розробки питань виноградарства заклали виноградник і відкрили прищепну ділянку. Збільшення матеріальної бази дозволило обладнати лабораторії, розширити напрями дослідницьких робіт і організувати у 1914 р. знамениті курси виноградарства і виноробства

для підготовки висококваліфікованих фахівців. Обсяг робіт і роль станції ріс і вона переросла в Центральну науково-дослідну виноробну станцію з функціями державного значення. У 1922 р. станції було присвоєно ім'я її засновника – В.Є. Таїрова.

З ініціативи В.Є. Таїрова 24 квітня в 1914 р. був прийнятий Закон «О виноградном вине».

Наукова діяльність В.Є. Таїрова пов'язана з: організацією досліджень з виноградарства та виноробства; введенням в Росії привитої культури винограду; вивченням ґрунту для винограду; використанням в селекції амурського винограду; боротьбою з фальсифікацією вин. Мав багато державних нагород. Є автором 520 наукових та науково-популярних робіт.

23 квітня 1938 р. В.Є. Таїров пішов з життя. Похований на 2-му міському кладовищі м. Одеса, поруч з дружиною Євгенією Миколаївною.

*Інформацію отримано з ННЦ «Інституту виноградарства і норобства ім. В.Є. Таїрова.

90 років від дня народження

БОНДАРЕНКА Герольда Леонідовича (1929–2016)

*Вчений у галузі овочівництва і баштанництва,
кандидат біологічних наук*

Народився 5 листопада 1929 р. у с. Старо-Бешеве Донецької області.

У 1949 р. після закінчення середньої школи вступив на перший курс аграрного факультету Полтавського сільськогосподарського інституту, де проявив себе не тільки старанним студентом, а й активним учасником суспільного життя

навчального закладу.

У 1955 р. вступив до аспірантури Українського науково-дослідного Інституту овочівництва і картоплі, у якому в 1963 р. успішно захистив кандидатську дисертацію. Тут і залишився працювати на посаді старшого наукового співробітника, з 1964 по 1969 рік – заступника директора з наукової роботи, по 1994 рік – директора інституту.

Очоловав Інститут овочівництва і баштанництва протягом чверті століття. Це був період, коли вирішувалися важливі завдання державного масштабу в галузі сільського господарства, які були

викликані необхідністю перебудови її організаційно-економічних основ. Подібна постановка питання передбачала вироблення нових форм організації виробництва, що сприяло підвищенню врожайності сільськогосподарських культур в умовах концентрації і спеціалізації господарств. Особливо це стосувалося овочівництва – галузі трудомісткої, слабо механізованої з великою різноманітністю вирощуваних культур. То були роки напружених творчих пошуків, втілення до практики аграрного виробництва новітніх досягнень сільськогосподарської науки, розроблення теоретичних основ і ефективних методів селекції, первинного насінництва та насіннезнавства, проведення досліджень з різних напрямків розвитку вітчизняної овочевої галузі, всебічного і глибокого поєднання теоретичних досліджень з широкою практичною діяльністю. У результаті Інститут овочівництва і баштанництва набув широкої популярності як крупний науково-дослідний і координаційно-методичний центр не тільки в Україні, а й за її межами.

Г.Л. Бондаренко мав 13 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, значну кількість яких впроваджено у виробництво. Ним опубліковано більше 160 наукових праць. Він був титульним редактором багатьох наукових видань, серед яких «Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві», «Овочівництво відкритого ґрунту», «Азбука городника», «Довідник з овочівництва» і багато ін. Під його науковим керівництвом 12 аспірантів захистили кандидатські дисертації.

Повсякденну увагу приділяв створенню матеріально-технічної бази наукових підрозділів інституту, його дослідних станцій і господарств, будівництву житла та соціально-побутових об'єктів. За час його роботи на посаді директора інституту була створена сучасна матеріальна база для проведення дослідницьких робіт та розширення виробництва в усіх напрямках наукової та виробничої діяльності інституту. У селищі Селекційне було побудовано більше 400 квартир, 2 гуртожитки на 170 місць, дитячий садок, Будинок культури, Республіканська школа підвищення кваліфікації працівників сільського господарства, котельня, об'єкти водопостачання, газифікації, каналізації та інші споруди.

За період його керівництва в установі створено більше 120 сортів і гібридів овочевих і баштанних культур, багато з яких на сьогодні є брендами і отримали світове визнання; розроблено і впроваджено інтенсивні і природоохоронні технології виробництва овочевої продукції. За вклад у розвиток вітчизняної науки і аграрного сектору

Г.Л. Бондаренка нагороджено двома орденами «Знак пошани», орденом «Дружба народів», двома медалями, почесними грамотами, у тому числі «Почесною відзнакою УААН», йому присвоєно звання «Почесний громадянин міста Мерефа».

Помер та похований у смт. Бабаї Харківського району, Харківської області.

*Інформацію отримано з Інституту овочівництва і баганняництва НААН.

135 років від дня народження ПТУХИ Михайла Васильовича (1884–1961)

*Вчений у галузі економіки та статистики,
доктор економічних наук, професор, академік
АН УРСР, член-кореспондент АН СРСР*

Народився 7 листопада 1884 р. у м. Остер Чернігівської області. Після закінчення юридичного факультету Петербурзького університету (1910) лишився в ньому на кафедрі політичної економії і статистики та працював приват-доцентом (1913–1916), деканом

юридичного факультету (1917–1918) Пермського відділення. Упродовж 1916–1937 рр. викладав у Петербурзькому університеті (1916–1919), Київському інституті народного господарства (1919–1930), Київському кооперативному інституті (1919–1931), Інституті обміну та розподілу (1930–1931), Текстильному інституті (1931–1934), Інституті спиртової промисловості (1931–1932), Інституті харчової промисловості (1934–1936), Інституті шкіряної промисловості (1936–1937). Одночасно працював в АН УРСР: секретарем Соціально-економічного відділу (1919–1928), директором Інституту демографії (1919–1938), завідувачем відділу статистики Інституту економіки (1940–1950), старшим науковим співробітником Інституту суспільних наук в м. Уфі (1941–1942), головою Відділу суспільних наук (1944–1950). Також працював позаштатним старшим науковим співробітником Інституту економіки АН–СРСР (1944–1947).

М.В. Птуха був дійсним членом Міжнародного статистичного інституту (1929), членом Американської академії політичних і суспільних наук, Американського економічного товариства, Американського географічного товариства. Був головою вченої ради Відділу суспільних наук, членом вченої ради Інституту економіки

АН УРСР (1944), членом Комісії з історії Великої Вітчизняної війни на Україні АН УРСР (1946), Статистичної комісії Міністерства охорони здоров'я – УРСР, членом головної редакційної колегії «Статистичного словника» (1957) та Української радянської енциклопедії (1958). Упродовж 1923–1930 рр. М.В. Птуха входив до складу Ради Всенародної бібліотеки України (нині Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського). Був членом урядової делегації УРСР на п'ятій сесії ЮНРПА в Женеві (1946), членом урядової делегації СРСР на сесіях Міжнародного статистичного інституту (1923, 1925, 1957, 1958) та на третій сесії робочої групи Статистичної комісії ООН (Женева, 1957), радником урядової делегації УРСР на Паризькій мирній конференції (1946).

М.В. Птуха автор понад 250 наукових праць та 11 монографій. Наукові дослідження вченого присвячені теоретичним питанням загальної статистики і демографії, прикладної демографії, історії статистики. Розробив єдину схему вивчення конкретних масових явищ соціального життя людини, схему їх загального уявлення і представлення як спеціальної демостатистичної методології. Запропоновані ним рішення досліджуваних проблем увійшли до методів аналізу сучасної демографії, зокрема: індекси шлюбності, методика побудови коротких таблиць смертності та показників смертності для немовлят за місяцями року, методичні питання перспективних розрахунків населення та ін.

За видатні заслуги в розвитку науки, культури і техніки М.В. Птуха нагороджений орденами «Трудового Червоного Прапора» (1944), «Знак Пошани» (1945), медалями «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945), за активну участь у проведенні Всесоюзного перепису населення – медаллю «За трудову доблесть» (1957, 1960).

Помер 3 жовтня 1961 р., похований у Києві на Байковому кладовищі.

*Лит.: Наумова Н. А. Птуха Михайло Васильович (07.11.1884–03.10.1961) – вчений економіст та статистик, академік АН УРСР. До 130-річчя від дня народження. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1523> (дата звернення 30.10.2018).

90 років від дня народження

БЕСЕДІНА Миколи Олександровича (1929–2012)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор

Народився 10 листопада 1929 р. у с. Новоіванівка Лозівського району Харківської області. Брав участь у повоєнній відбудові Харківщини. Отримавши середню спеціальну освіту, працював агрономом колгоспу на Донеччині.

Після служби в армії вступив до Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, який закінчив у 1958 р. і отримав кваліфікацію вченого-агронома. Працював агрономом у колгоспі ім. ХТЗ Харківського району, згодом – викладачем аграрних та економічних дисциплін Чугуївського лісного технікуму. Навчався в аспірантурі ХСПІ і в 1965 р. під науковим керівництвом доктора економічних наук професора К.Г. Телешека захистив кандидатську дисертацію з удосконалення технології й організації виробництва в землеробстві. З 1964 до 2012 рр. працював у Харківському національному аграрному університеті. У різні роки був начальником науково-дослідного сектору, викладачем, доцентом, професором, завідувачем кафедри. Проводив дослідження з використанням запропонованого ним оцінно-ситуаційного методу.

У 1991 р. М.О. Беседін захистив докторську дисертацію на тему «Оцінка організаційно-управлінських ситуацій». У рішенні вченої ради Тимірязєвської академії, де відбувся захист, підкреслено, що дисертант розробив новий самостійний напрям організаційно-управлінської науки; уперше обґрунтував концепцію експертної експрес-оцінки й аналізу ситуацій, які виникають у процесі розробки та прийняття рішень. Запропонована система стала істотним доповненням до арсеналу економічної науки.

Результати досліджень вченого включено до методичних вказівок, практикумів, лекцій і практичних занять з курсів «Управління сільськогосподарським виробництвом» та «Основи менеджменту», опубліковано у спеціальних сільськогосподарських та економічних виданнях. Він органічно пов'язував наукові дослідження з навчально-методичною роботою. Є автором понад 200 праць, зокрема 35 статей у центральних спеціальних журналах, семи

монографій, підручника, практикумів, розділів у довідниках.

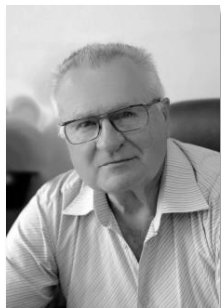
Професора М.О.Бесєдіна нагороджено трьома медалями «За Перемогу у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.»; двома медалями «За самовіддану працю на цілинних землях Казахстану» (у студентські роки); за відмінні успіхи в роботі – нагрудними знаками «Вища школа» і «Відмінник аграрної освіти і науки»; трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак Пошани»; дипломом і стипендією ім. М.І. Туган-Барановського (з економіки).

Прізвище М.О.Бесєдіна викарбувано в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» на стелі, присвяченій видатним ученим, які зробили великий внесок у розвиток науки.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

80 років від дня народження

СИВОЛАПА Юрія Михайловича (1939–2014)

Вчений у галузі сільськогосподарської біотехнології, молекулярної генетики, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 18 листопада 1939 р. в м. Дніпропетровськ у родині державного службовця.

У 1956–1961 рр. навчався в Одеському сільськогосподарському інституті на агрономічному факультеті, після закінчення якого працював агрономом в елітно-насінницькому господарстві у Котовському районі Одещини. У 1963–1966 р. навчався в аспірантурі у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (м. Одеса). Через кілька років захистив дисертацію й отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Саме в аспірантурі молодий науковець пересвідчився, що вирішення багатьох проблем у створенні сортів сільськогосподарських рослин пов'язано з аналізом специфічності та мінливості їхньої ДНК. Усвідомлюючи важливість цього напрямку, пройшов стажування в Московському державному університеті ім. М.В. Ломоносова у відділі академіка А.Н. Білозерського, Всесоюзному інституті рослинництва ім. М.І. Вавилова в лабораторії професора В.Г. Конарева, а також у 1969–1970 рр. – у Кваліфорнійському технологічному інституті (США) в лабораторії професора Джеймса Боннера, відомого

молекулярного біолога.

У 1971 р., після повернення до ВСГІ, Ю.М. Сиволап створив та очолив одну з перших в країні лабораторію молекулярної біології. Дослідження спрямовувалися на вивчення організації ДНК різних видів і сортів рослин, а також виявлення впливу екзогенної ДНК на рослини. Це, по суті, були чи не перші в СРСР дослідження геному сільськогосподарських рослин на молекулярному рівні.

Ю.М. Сиволап за підтримки керівництва НААН добився створення на базі двох наукових відділів Селекційно-генетичного інституту Південного біотехнологічного центру в рослинництві. Дванадцять років він ним керував.

Наукові здобутки вченого забезпечили йому заслужене визнання: у 1987 р. він отримав науковий ступінь доктора біологічних наук, через два роки – вчене звання професора. У 1995 р. він став членом-кореспондентом, а в 2000 р. – дійсним членом УААН.

За ініціативи Ю.М. Сиволапа в країні почалось освоєння методу полімеразної ланцюгової реакції, а молекулярна генетика стала реальним учасником селекційних програм зі створення сортів і гібридів сільськогосподарських рослин. За його керівництва були проведені пріоритетні дослідження генетичного поліморфізму багатьох видів культивованих рослин: пшениці, ячменю, рису, сорго, сої, винограду, хмелю, ліній та гібридів кукурудзи, соняшнику, здійснено маркування генів агрономічно важливих ознак, розроблено принципову схему реєстрації цінних генотипів у вигляді ідентифікаційних формул.

Ю.М. Сиволап обирався віце-президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова, був членом ради директорів Біотехнологічної асоціації країн Чорноморського регіону, членом Міжвідомчої ради з питань біотехнології Міністерства освіти і науки України, членом редакційних колегій багатьох фахових журналів, членом експертних та спеціалізованих вчених рад. Наукові здобутки вченого втілено у низку монографій, понад 500 наукових публікацій, методичних рекомендацій, науково-методичних посібників, патентів, державних стандартів.

У 2009 р. академіку присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Ю.М. Сиволап започаткував наукову школу молекулярних біологів. До останніх років працював завідувачем відділу геноміки і біотехнології Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення.

*Лит.: Волкова Н. Е. Юрій Михайлович Сиволап: людина, науковець, вчитель. Збірник наукових праць СГІ–НЦНС. 2015. Вип. 25 (65). С. 266–269.

145 років від дня народження

НАБОКИХ Олександра Гнатовича (1874–1920)

*Вчений у галузі генетичного ґрунтознавства,
доктор агрономії*

Народився 22 листопада (4 грудня) 1874 р. в місті Сарапулі В'ятської губернії (нині – Удмуртія, Російська Федерація) в сім'ї дрібного митного чиновника. Після закінчення Сарапульського реального училища у 1892 р. вступив до Новоолександрійського інституту сільського господарства і лісівництва в

м. Пулави юблінського воєводства Царства Польського (нині – Харківський національний аграрний університет).

У 1893 р. за рукописну роботу «Фіто-фенологічні спостереження» вченою радою інституту нагороджений золотою медаллю.

Із листопада 1899 р. почав працювати безоплатним, а з 1 вересня 1900 р. – понадштатним лаборантом при ботанічному кабінеті Петербурзького технологічного інституту. Поряд із працею у ботанічному кабінеті з питання фізіології, на запрошення В.В. Докучаєва обстежував із ним і М.В. Карчевським ґрунти Закавказзя використовуючи «нижегородський» метод оцінки земель і гірських порід. Після систематизації отриманих результатів про клімат, рослинність й інші ґрунтоутворюючі фактори, що допомогло виявити закономірності у зміні ґрунтоутворювачів, доповів результати Ґрунтовій комісії при Вільному Економічному товаристві. Після цього займався проблемами класифікації ґрунтів і готував до друку статтю «До питання про ґрунтові класифікації».

У 1901 р. отримав запрошення працювати на посаді асистента кафедри землеробства Новоолександрійського інституту сільського господарства і лісівництва. Наступного року опублікував свою найбільш відому працю з ґрунтознавства – «Класифікаційна проблема в ґрунтознавстві».

У 1905 р. захищає магістерську дисертацію на тему «Тимчасовий анаеробіоз вищих рослин», яка була видана в Одесі. Після успішного захисту дисертації призначений екстраординарним професором по кафедрі агрономії та завідувачем агрономічної лабораторії Імператорського Новоросійського університету (нині – Одеський національний університет ім. І.І. Мечнікова).

Починаючи з 1906 і до 1912 р., в першу чергу на основі

агрономічної лабораторії Новоросійського університету, на замовлення земств і приватних осіб розгорнув детальне обстеження ґрунтів та їх хімічного аналізу з відбором монолітних зразків в окремих повітах Херсонської губернії (Одеський, Херсонський, Тираспольський, Ананєвський, Єлізаветградський і Олександрівський), Бессарабської губернії (Ізмаїлівський, Аккерманський, Бендерський, Кишинівський, Білецький, Оргієвський, Хотинський, Сорокський), Подільської губернії (Каменецький, Проскуровський, Летичівський, Литинський, Ушицький, Могилєвський, Вінницький, Брацлавський, Ямпольський, Гайсинський, Балтський, Ольгопольський), Київської (Черкаський, Чигиринський, Уманський, Таращанський, Радомишльський, Сквирський), Волинської губернії (Житомирський, Старокостянтинівський, Заславський, Ровенський, Кременецький), Таврійської губернії (Дніпровський та Ялтинський), Донської області трьох округ (Ростовський, Маничський, Сальський), Кубанської області відділи (Ейський, Катеринодарський і Армавірський). Крім того, було зроблено експедиції в Батумську область, Тифліську губернію, Румунію та Катеринославську губернію. Також протягом 1912–1915 рр. обстежено Харківську губернію.

На підставі зібраного матеріалу було складено схематичні ґрунтові карти південно-західної Росії у масштабі 40 верст в дюймі, Київської та Подільської – 15 верст в дюймі, Бессарабської у масштабі 25 верст в дюймі. Для Харківської та Херсонської губерній ґрунтові карти склали у масштабі 2 версти в дюймі (1:84 000). Для трьох округ: Харківської, Сумської та Ізюмської було видано 10-верстні мапи ґрунтів із звітами по округах. Всі виготовлені карти крім морфолого-генетичного опису мали й аналітичне (хімічне) обґрунтування і особливо стосовно вмісту гумусу. За зібраними матеріалами також було створено карту опадів Росії та південно-західної її частини.

24 лютого 1910 р. в Університеті Святого Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка) захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора агрономії на тему «До питання про подразники росту», а вже 12 березня вчена рада університету затвердила його в цьому ступені. Із 7 січня 1912 р. його призначають ординарним професором по кафедрі агрономії Новоросійського університету.

Творча спадщина О.Г. Набоких за період 1896–1917 рр. складається з 91 наукових і науково-популярних праць з питань

грунтознавства, мікробіології ґрунтів, фізіології рослин, водного режиму ґрунтів, а також ентомології, фітопатології та історії галузевої науково-освітньої думки.

Помер 25 березня 1920 р. у м. Одеса, де й похований.

*Літ.: Професор НАБОКИХ Олександр Гнатович (1874-1920): біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1896–1917 рр. / НААН, ННСТБ; уклад., наук. ред. В.А. Вергунов. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 122 с. (Кн. 52)

ГРУДЕНЬ

90 років від дня народження

ТУРОВЦЕВА Миколи Івановича (1929–2015)

*Вчений – селекціонер у галузі продівництва,
доктор сільськогосподарських рослин*

Народився 7 грудня 1929 р. у м. Мічурінськ Тамбовської області (Росія).

У березні 1953 р. закінчив селекційне відділення Плодоовочевого інституту ім. І.В. Мічуріна (м. Мічурінськ, Росія), отримавши кваліфікацію ученого-агронома. 3 травня цього ж року по листопад 1955 р.

працював агрономом-плодоовочівником в господарствах Російської федерації. З грудня 1955 по листопад 1958 р. – аспірант Центральної генетичної лабораторії ім. І.В. Мічуріна (м. Мічурінськ, Росія). Після закінчення аспірантури залишився працювати на посаді молодшого наукового співробітника відділу інтродукції і сортовивчення цієї ж установи.

В 1961 р. у Всесоюзному Інституті рослинництва ім. М.І. Вавилова, (м. Ленінград) захистив кандидатську дисертацію на тему «Разнокачественность почек у яблони и вишни в связи с их происхождением», здобувши науковий ступінь кандидат біологічних наук за спеціальністю 06.01.05 – селекція та насінництво.

У 1962–1963 рр. – старший науковий співробітник відділу селекції Науково-дослідного інституту садівництва ім. І.В. Мічуріна; у 1964–1966 рр. – завідувач відділу плодівництва у Всесоюзному науково-дослідному інституті зернового господарства (Казахстан).

В 1966 р. присвоєно звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «плодівництво».

У 1966–1968 рр. – старший науковий співробітник відділу селекції Мелітопольської дослідної станції садівництва. З квітня 1968 по 1974 р. та з 1985 р. по 1995 р. був завідувачем відділу селекції цієї ж станції, яку в 1972 р. реорганізовано в Український науково-дослідний інститут зрошуваного садівництва.

У вересні 1987 р. у Всесоюзному інституті рослинництва ім. М.І. Вавилова, (м. Ленінград) захистив докторську дисертацію на тему «Селекція черешни на юге України», отримавши науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 – селекція та насінництво.

У 1995–2012 рр. – головний науковий співробітник відділу селекції і сортовивчення Інституту зрошуваного садівництва Української академії аграрних наук (нині Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф. Сидоренка Інституту садівництва Національної академії аграрних наук України).

Основні напрями наукової діяльності: створення нових сортів черешні та вишні; розробка теоретичних і прикладних аспектів схрещування; створення нових генотипів на міжвидовій основі. Зокрема, застосування в селекції хромосомної інженерії шляхом конструювання нових геномних комплексів за допомогою віддаленої гібридизації, поліплоїдії та мутагенезу дало змогу одержати нову групу високоплідних сортів, у тому числі вишні-черешні, які мають промислове значення. У співавторстві з Туровцевою В.О. розроблено цитогенетичний метод підбору пар для схрещування, який забезпечує одержання високоплідних мейотичних поліплоїдів. За його участю і під його керівництвом створено 97 сортів черешні, 44 – вишні та 7 – сливи. До виведених сортів підвищену наукову і комерційну зацікавленість проявляють наукові та підприємницькі установи Франції, Канади, США, Німеччини, Польщі, Болгарії, країн СНД та ряду інших, з якими у різні роки налагоджувалися творчі зв'язки.

Результати досліджень з біології, селекції та генетики черешні узагальнено у понад 230 друкованих роботах. Він автор методик із селекції та сортовивчення черешні (1973, 1980, 1995), співавтор ряду рекомендацій та монографій, у тому числі: «Вишня і черешня» (1990), «Черешня» (1998), «Створення високопродуктивних насаджень черешні і вишні» (2001), «Удосконалення промислового сортименту черешні на півдні України» (2001), «Районовані сорти плодкових і ягідних культур селекції Інституту зрошуваного садівництва» (2002). Керівник наукової школи «Селекція черешні, вишні і дюків і розробка методів створення мейотичних поліплоїдів».

Нагороджений орденом Дружби народів (1986), золотою (1985),

трьома срібними (1979, 1984, 1989) медалями ВДНГ СРСР, лауреат Державної премії України за розробку методів виведення нових сортів черешні та впровадження їх у виробництво (1992), присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2003). У 1996 р. Американським біографічним інститутом М.І. Туровцеву присуджено одну з найпрестижніших нагород ХХ сторіччя «Золотий диск за досягнення» на честь видатної майстерності автора у створенні нових сортів черешні, а в 1997 р. – за видатні досягнення та внесок у науку присвоєно звання «Людина року 1997».

Помер 3 грудня 2015 р. у м. Мелітополь Запорізької області.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

85 років від дня народження

ЧУЧМІЯ Івана Петровича (1934–2004)

Вчений у галузі селекції рослин та біотехнології, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 12 грудня 1934 р. у с. Зеленьки Миронівського району Київської області у сім'ї колгоспників.

У 1953 р. після закінчення Зеленьківської середньої школи вступає на агрономічний факультет Української сільськогосподарської

академії (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України), який в 1958 році успішно закінчує.

За направленням академії з 1958 по 1961 рік працював агрономом – насінневодом радгоспу «Барсуківщина» Талалаївського району Сумської області. Навчався в аспірантурі рідної академії на кафедрі селекції і насінництва. Під керівництвом професора М.О. Зеленського підготував та у 1964 р. успішно захистив дисертацію «Изучение цитоплазматической мужской стерильности у кукурузы в условиях Лесостепи УССР и создание гибридов на стерильной основе» на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук. Після закінчення аспірантури Іван Петрович за направленням академії прибув до Черкаської обласної сільськогосподарської дослідної станції, у селі Холоднлянське Смілянського району (нині – Черкаська державна сільськогосподарська дослідна станція ННЦ «Інститут землеробства НААН»), де з 1964 до 1990 р. працював на посаді

завідувача відділу селекції зернових культур. За цей період районував понад 30 сортів і гібридів кукурудзи, озимої пшениці та ячменю. Та все ж його найбільші наукові досягнення пов'язані з селекцією гібридної кукурудзи. Розроблені ним особисто і внаслідок плідної співпраці з колегами нові методи селекції, інбредні лінії і гібриди кукурудзи нового покоління експонувались на виставках Держплану СРСР, ВДНГ СРСР, ВДНГ УРСР і відзначені багатьма медалями. За плідну працю нагороджений значком «Кращий винахідник сільського господарства СРСР», Орденом Трудового Червоного прапора у 1973 р. та ювілейними медалями ВДНГ СРСР, та медалями «Ветеран праці», «За доблесну працю». За участь в циклі робіт «Розробка методів експериментального одержання і практичного використання індукованих мутацій у рослин» йому присуджена Державна премія Української РСР в галузі науки і техніки 1982 року. За розробку методів селекції і створення ранньостиглих гібридів кукурудзи присуджена Державна премія СРСР в галузі науки і техніки 1986 р.

У 1989 р. Іван Петрович Чучмій успішно захищає дисертацію, подану на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 – селекція і насінництво. У 1990 р. І.П. Чучмій обирається професором кафедри генетики, селекції та насінництва Уманського державного аграрного університету, та у період з 1993 до 2004 очолює дану кафедру.

За його активної участі відкрито аспірантуру й розпочато підготовку молодих наукових кадрів для селекційної роботи. У 1993 р. виходить з друку монографія «Генетические основы и методы селекции скороспелых гибридов кукурузы», яка відзначена премією Президії Академії наук України ім. В.Я. Юр'єва. І.П. Чучмій автор понад 40 гібридів і сортів кукурудзи, озимої пшениці, ярого ячменю. Іван Петрович Чучмій лауреат Державної Премії в галузі науки і техніки УРСР. Результати наукової роботи І.П. Чучмія висвітлені у понад 160 наукових працях і близько 50 авторських свідоцтвах і патентах, видано 2 монографії та 16 методичних розробок.

*Лит.: Ковальчук Ольга. Здоровіше з гумором живеться. Наукова бібліотека Уманського НУС. URL: <http://library.udau.edu.ua/koristuvachu/imena-velikix-i-neznanih/imena-velikih-i-neznanih/chuchmyi-ivan-petrovich.html>. (дата звернення 05.11.2018).

80 років від дня народження

АНДРУСЕНКА Григорія Олександровича (1939–2012)

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук, професор

Народився 13 грудня 1939 р. у с. Вінницькі Івани Богодухівського району Харківської області.

У 1969 р. Г.О. Андрусенко закінчив економічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва й отримав кваліфікацію

«учений агроном-економіст». У цьому ж році направлений на роботу в колгосп ім. Леніна Богодухівського району Харківської області, де працював головним економістом до вступу в аспірантуру.

Із 1971 до 1974 рр. був аспірантом кафедри економічної кібернетики Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. У 1975 р. захистив дисертацію і здобув науковий ступінь кандидата економічних наук. Із 1974 до 1978 рр. працював асистентом, старшим викладачем, із 1978 р. – доцентом, із 1990 р. – завідувачем кафедри організації сільськогосподарського виробництва ХСГІ. У 1993 р. йому було присвоєно вчене звання професора.

Із 2000 до 2007 рр. працював завідувачем кафедри економіки та фінансів, пізніше – кафедри економічної політики Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України.

Професор Г.О. Андрусенко опублікував понад 110 наукових і методичних праць. Підготував чотирьох кандидатів економічних наук.

Має державні нагороди і відзнаки: медаль «За доблестный труд» (1970), знак «Победитель социалистического соревнования 1976 года» (1977), медаль «Ветеран труда» (1987), знаки «Ударник одиннадцатой пятилетки» (1985), «Відмінник аграрної освіти і науки» III ступеня (2006); почесні грамоти Національної академії державного управління при Президентіві України (2004), Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (2007), грамоти обласних і районних організацій, ректорату і профкому університету.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

145 років від дня народження

РОЖЕСТВЕНСЬКОГО Бориса Миколайовича (1874–1943)

Вчений у галузі землеробства, академік ВАСГНІЛ

Народився 14 грудня 1874 р. у м. Перм (Росія) у сім'ї службовця. Після закінчення в 1897 р. Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва працював у господарстві Олексіївка Наталиного маєтку (Харківська губернія). У 1901–1902 рр. був роз'їзним агрономом мережі дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків. У

подальшому протягом 1902–1907 рр. Працював директором Іванівської дослідної станції. З 1907 до 1909 рр. керував мережею колективних дослідів Катеринославської губернії.

Борис Миколайович стояв біля витоків створення Харківської обласної сільськогосподарської дослідної станції (нині Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва). Керував цим закладом протягом 1913–1930 рр., також був завідувачем відділу рільництва. Очолював дослідну справу в Україні, брав активну участь у впровадженні результатів наукових досліджень у виробництво, постійно консулював працівників Народного комісаріату земельних справ.

З 1931 до 1941 рр. очолював відділ агротехніки Українського НДІ соціального землеробства в Харкові. У 1934 р. його обрано професором Харківського сільськогосподарського інституту і завідувачем кафедри загального землеробства. З початку війни евакуйовано до Грузії, де він працював консультантом кафедри загального землеробства сільськогосподарського інституту.

Учений був дійсним членом Всесоюзної сільськогосподарської академії ім. В. І. Леніна (ВАСГНІЛ). Зробив вагомий внесок в аграрну науку з актуальних питань застосування добрив, обробітку ґрунту, сівозмін, технології вирощування польових культур, методики дослідної справи.

Результати наукових досліджень відображено в 119 наукових публікаціях. Головна його праця з методики польових досліджень – «Методика опытно-исследовательского дела по полеводству» – вийшла друком у 1958 р.

Створив наукову школу (О. Ф. Глянцев, А. М. Бабоч, І. І. Басов, С. С. Кружанов та ін.). Був головним редактором журналу «Сельскохозяйственное опытное дело». Вів активну громадську

діяльність, зокрема був депутатом Харківської міської ради.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, золотою медаллю ВДНГ.

Помер у 1943 р.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

110 років від дня народження

КРАВЧЕНКА Миколи Антоновича (1909–1986)

Вчений-селекціонер у галузі тваринництва

Народився 18 грудня 1909 р. у Ростові-на-Дону в родині службовців. У 1931 р. закінчив Кубанський сільськогосподарський інститут.

У 1931–1933 рр. працював у Башкирії головним зоотехніком системи Наркомату радгоспів, у 1933–1934 рр. – асистентом Башкирського сільськогосподарського інституту. Водночас займав посаду завідувача відділом

селекції Башкирського філіалу Аніковської зональної станції. В Уфі вперше взяв участь у роботі експертної комісії з оцінки екстер'єру тварин. У 1935 р. М.А. Кравченко поступив до аспірантури Московської сільськогосподарської академії, де під керівництвом Ю.Ф. Лискуна в 1936 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Методика побудови племінної роботи в конкретному господарстві».

Після закінчення аспірантури М.А. Кравченка запрошують до Білоруської сільськогосподарської академії, де він читає курси «Велика рогата худоба» та «Свинарство». У 1938 р. за конкурсом його обирають доцентом Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, ще через два роки він завідує кафедрою розведення та спеціальної зоотехнії Київського ветеринарного інституту, який згодом увійшов до складу Української академії сільськогосподарських наук. Упродовж 1936–1940 рр. плідно працює над докторською дисертацією «Методика вивчення і практичне використання розведення за лініями». Однак, незважаючи на високу оцінку офіційних опонентів, авторитетних учених Ю.Ф. Лискуна, В.О. Вітта та О.В. Гаркаві, через надумане звинувачення автора у формальній генетиці її не було захищено.

Із початком Другої світової війни М.А. Кравченко бере участь в організації евакуації племінного стада господарства «Хмельовик» до

Ново-Покровського цукрокомбінату Тамбовської області. Наприкінці 1942 р. призначається на посаду завідувача кафедрою розведення та годівлі Новосибірського сільськогосподарського інституту. Через рік бере на себе завідування кафедрою тваринництва Свердловського сільськогосподарського інституту. У 1944 р. разом із колективом учених повертається на свою кафедру до Київського ветеринарного інституту. Цього ж року успішно захистив докторську дисертацію, не змінивши в ній жодного слова. У 1948–1953 рр. завідував кафедрою розведення та спеціальної зоотехнії Київського університету.

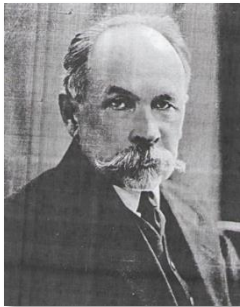
У 1954 р. М.А. Кравченка запрошують на викладацьку роботу до Аграрного університету в Гьоделе, (Угорщина) де він читав лекції з розведення сільськогосподарських тварин. Повернувшись в Україну, зайняв посаду завідувача кафедри дарвінізму Київського державного університету. У 1956 р. виконував обов'язки завідувача кафедри розведення сільськогосподарських тварин, а в 1957 р. – першого декана зоотехнічного факультету новоствореної Української академії сільськогосподарських наук. За роки викладання в УАСГН підготував близько 10 тис. спеціалістів і селекціонерів.

М.А. Кравченко – автор близько 250 наукових праць, у тому числі 7 монографій та 6 підручників для студентів вищих навчальних закладів. За керівництвом професора М.А. Кравченка 45 аспірантів захистили кандидатські дисертації, а 6 стали докторами наук.

*Лит.: Вергунов В. А. Кравченко Микола Антонович (1909–1986) – видатний вітчизняний учений-селекціонер у галузі тваринництва. Modern European Science : materials of XI International research and practice conference, Sheffield, UK, June 30 – July 7, 2014. Vol. 5. History. Philosophy. Sheffield : Science and Education LTD, 2014. P. 46–48.

150 років від дня народження

КЛЄПШІНА Миколи Миколайовича (1869–1936)

Вчений у галузі ґрунтознавства, кроєзнавець

Народився 23 грудня 1869 р. у м. Єкатеринбурзі Пермської губернії (нині м. Єкатеринбург Свердловської області) в багатодітній сім'ї.

Середню освіту отримав в Єкатеринбурзькій класичній гімназії. Протягом 1890–1891 рр. – студент природничого відділення фізико-математичного факультету

Імператорського Московського університету. З 19 січня 1891 до 1895 р. – студент фізико-математичного факультету Імператорського Санкт-Петербурзького університету.

Після успішного захисту в 1895 р. дипломної роботи на тему «Нарис ґрунтознавства Катеринославського повіту Пермської губернії» під керівництвом професора О.В. Советова отримав випускне свідоцтво за розрядом природничих наук. У 1898 р. при агрономічній лабораторії Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва (м. Пулави Люблінського воєводства Царства Польського) виконав роботу «Дослідження механічного складу і фізичних властивостей ґрунтів». З 1899 по 1902 р. займав посаду земського ґрунтознавця Володимирської губернії, де вивчав ґрунти Шуйського і Ковровського повітів. За результатами дослідження видав відповідні карти ґрунтів у масштабі 6 верст у дюймі. З 1903 по 1917 р. працює спочатку земським ґрунтознавцем, а згодом завідувачем ґрунтової лабораторії Таврійської губернії. Вивчав ґрунти Сімферопольського (1903), Мелітопольського (1904), Бердянського (1904, 1906), Перекопського (1906), Євпаторійського (1907), Дніпровського (1908), Феодосійського (1909–1910) і Ялтинського (1911) повітів. Із 1914 р. проводив дослідження з вивчення зрошення в річкових долинах і на Кримській Яйлі за дорученням Партії Кримських водних вишукувань. Усе разом втілювалось у низку монографій, нарисів і ґрунтових карт. Водночас обіймав посаду редактора газети «Південні відомості» (1906–1907), «Записки Імператорського Нікітського саду» (1916) та серії «Бібліотека Криму» (1923).

Один з організаторів (1910) та дійсний член (20 лютого 1911) Кримського товариства природознавців і любителів природи, де виконував обов'язки заступника голови (1911–1915) та редактора (1915–1916) «Записок ...» цього творчого об'єднання. У межах статутної діяльності цих організацій проводив вивчення Кримського півострову в краєзнавчому аспекті (печера Бузлук, Карабі-яйла, Бабуган-яйла, печерне місто Бакла), був членом редакційного комітету зі складання путівника «Крым» (21 серпня 1912 – літо 1914 р.).

З 1920 р. призначений старшим асистентом по кафедрі ґрунтознавства Таврійського університету. Влітку 1920 р. обраний членом ради Комісії з вивчення продуктивних сил Криму. З 1920 по 1921 р. займав посаду завідувача дослідною справою підвідділу сільського господарства земельного відділу Кримського революційного комітету. З 1921 р. працював завідувачем відділу

дослідною справою Управління сільського господарства НКЗ Кримської АРСР. У січні 1921 р. призначений професором на кафедрі агрономічної хімії Таврійського університету. З вересня 1921 р. займав посаду голови Особливого комітету з управління Таврійського природно-історичного музею. У період з 11 листопада 1921 по 1923 р. – завідувач ґрунтової лабораторії НКЗ Кримської АРСР. Протягом 1922–1923 рр. викладав курси ґрунтознавства, геології з мінералогією в Кримському інституті спеціальних культур, а у 1923 р. призначений його ректором. У 1931–1936 рр. завідував кафедрою ґрунтознавства Кримського інституту спеціальних культур ім. М.І. Калініна. Протягом 1924–1931 рр. очолює організовану ним Кримську обласну сільськогосподарську дослідну станцію в Красногвардійському районі.

Помер 28 серпня 1936 р. у м. Сімферополі, де і був похований. У 1982 р. у зв'язку з ліквідацією старого кладовища капсула з його прахом перезахована у с. Клепініно Красногвардійського району АР Крим.

*Лит.: Вергунов В. А Клепінін М.М. (1869–1936) – видатний вітчизняний учений ґрунтознавець та один з організаторів сільськогосподарської дослідної справи на Кримському півострові. Aktualne problem nowoczesnych nauk – 2014 : materiały X międzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji, 07–15 czerwca 2014 r. – Przemysł : Nauka I studia? 2014/ – S. 32–34.

115 років від дня народження ГОРШКОВА Петра Олексійовича (1904–1984)

*Вчений у галузі агрохімії, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 28 грудня 1904 р. в с. Озерки Камешкирського району Пензенської області.

Закінчив Саратовський сільськогосподарський інститут (РФ, 1930). Працював на керівних посадах дослідних станцій Кустанайської області (Казахстан), Сум, Воронеж (1931–1950); директором ВНДІ

луб'яних культур (м. Глухів Сумської обл., 1950–1959); у 1962–1984 – в Українській сільськогосподарській академії (Київ): проректором з наукової роботи (1962–1964), завідувачем кафедри агрохімії (1970–1978). Захистив докторську дисертацію на тему: «Агробіологічні основи використання добрив під коноплі» у Всесоюзному науково-

дослідному інституті добрив і агрогрунтознавства (м. Москва).

Науково-дослідна робота вченого пов'язана з мінеральним живленням рослин та використанням добрив під провідні сільськогосподарські культури. Ним встановлено вплив добрив на формування врожаю конопель, озимої пшениці, кукурудзи, цукрових буряків, гороху, ячменю, на фосфатний і калійний режими ґрунтів, розроблено та обґрунтовано заходи, способи і строки використання добрив під провідні сільськогосподарські культури.

Дослідження П.О. Горшкова зробили помітний внесок у теорію живлення рослин та раціонального використання добрив.

Опублікував понад 150 праць. Під керівництвом професора Горшкова П.О. захищено 19 кандидатських та 2 докторські дисертації.

Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора і медалями.

Помер 18 лютого 1984 р. Похований у м. Києві.

*Лит.: Розстальний В. С., Макаренко В. М. Горшков Петро Олексійович (1904–1984). Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, землероби. Кн. 8 / УААН. Київ : Аграр. наука, 2003. С. 177–178. (Сер. «Укр. вч.-аграрії ХХ ст.»).

125 років від дня народження

ГАВРИЛОВА Бориса Івановича (1894–1969)

Вчений у галузі лісівництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився в 1894 р. у Петербурзі в міщанській родині. У 1917 р. закінчив Петербурзький лісовий інститут. Трудову діяльність розпочав на лісорозробках у Димарському лігоспі. У лісовому господарстві працював 11 років: лісником, таксатором, начальником лісовпорядкувальної

партії, завідувачем відділу Всеукраїнського управління лісами.

Після утворення Українського науково-дослідного інституту лісового господарства Борис Іванович займався науково-дослідницькою роботою з підсочки хвойних порід. У 1936 р. йому присвоїли науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук і вчене звання старшого наукового співробітника (без захисту дисертації).

Із 1938 р. продовжив наукову роботу у Всесоюзному НДІ лісового господарства і агролісомеліорації в м. Щолково (Московська

обл.). У роки Другої світової війни керував лісорозробками військового відомства в м. Бузулук (Оренбурзька обл.). Після закінчення війни повернувся до УкрНДІЛГА ім. Г.М. Висоцького на посаду завідувача відділу лісової технології. У 1949–1950 рр. був керівником науково-дослідної теми із заліснення «Олешківських пісків», виїздив у відрядження до м. Цюрупинськ для проведення лісокультурних робіт. За сумісництвом працював у ХСПІ ім. В.В. Докучаєва на посаді доцента кафедри лісівництва.

У травні 1952 р. захистив докторську дисертацію на тему «Тривала підсочка сосни» і здобув науковий ступінь доктора наук. У 1953 р. професор перейшов на постійну роботу в Харківський СГП ім. В.В. Докучаєва на кафедру лісівництва, де викладав лісову таксацію і лісовпорядкування.

Опублікував 37 наукових праць, які стосуються підсочки сосни і заліснення пісків. У цей період він розгорнув широкі дослідження з вирощування насаджень сосни швидкого приросту. З 1959 р. Борис Іванович продовжував працювати з ХСПІ як науковий консультант.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

105 років від дня народження СОМОВА Геннадія Юхимовича (1914–1983)

Учений у галузі геодезії, кандидат технічних наук

У 1941 р. закінчив Омський сільськогосподарський інститут імені С.М. Кірова (Росія), отримавши кваліфікацію «інженер-геодезист». У 1952 р. радою Омського сільськогосподарського інституту Г.Ю. Сому присвоєно науковий ступінь кандидата технічних наук. У 1953 р. затверджено у

вченому званні доцента кафедри вищої геодезії. Із 1956 р. працював доцентом кафедри геодезії Омського сільськогосподарського інституту ім. С.М. Кірова. З 1960 до 1974 рр. – завідувач кафедри геодезії Харківського сільськогосподарського інституту імені В.В. Докучаєва, з 1974 до 1975 рр. – професор цієї кафедри.

Геннадій Юхимович опублікував 48 наукових праць. За його редакцією видано чотири томи наукових праць, зокрема «Градиенты и линии положения в геодезии», «Методические указания по

уравниванию типовых систем триангуляции», «Практикум по созданию плановой геодезической опоры».

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

95 років від дня народження АНТИПЕНСЬКОГО Василя Єгоровича (1924–1985)

Учений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук, професор

Народився в 1924 р. У 1944–1947 рр. навчався у Белеївському торговельно-промисловому технікумі; у 1954–1958 рр. – у Харківському інституті радянської торгівлі. У 1959 р. В.Є. Антипенського призначено головним бухгалтером цього інституту, у липні 1960 р. – начальником контрольно-

ревізійного відділу Харківського обласного управління торгівлі. У 1961 р. вступив до заочної аспірантури Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. У грудні 1962 р. перейшов на посаду асистента кафедри статистики і обліку, у листопаді 1964 р. – на посаду старшого викладача.

У 1966 р. захистив кандидатську дисертацію і здобув науковий ступінь кандидата економічних наук, у 1984 р. – учене звання професора. З ім'ям Василя Єгоровича пов'язано створення в липні 1966 р. однієї з перших в Україні кафедр економічної кібернетики – кафедри економіко-математичних методів та обчислювальної техніки. Учений доклав значних зусиль до формування колективу кафедри і становлення таких важливих дисциплін економічної кібернетики, як «Теорія електронно-обчислювальних машин», «Програмування», «Моделювання економічних процесів», «Економіко-математичні методи в плануванні та організації виробництва», «Економіка і організація сільського господарства». Видано перші підручники та методичні вказівки, зокрема підручник «Учетная информация в сельскохозяйственных предприятиях при комплексной механизации», навчальний посібник «Организация бухгалтерского учета в сельском хозяйстве при комплексной механизации и автоматизации». У цей період розпочалася підготовка кваліфікованих науково-педагогічних кадрів в аспірантурі. У роки завідування кафедрою В.Є. Антипенським (1966–1977) було закладено основи розвитку

кібернетики в галузі сільського господарства.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

80 років від дня народження

МАРЮТИНА Федора Миколайовича (1939–2015)

Вчений у галузі захисту рослин, кандидат біологічних наук, професор

У 1966 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію. Працював агрономом Харківської обласної державної інспекції з карантину рослин за спеціальністю «Захист рослин».

Після захисту дисертації в 1972 р. – науковий співробітник, асистент, доцент, професор,

завідувач кафедри фітопатології ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (1981–2007).

Федір Миколайович підготував п'ять кандидатів наук. Автор близько 200 наукових і навчально-методичних робіт. Співавтор трьох підручників та восьми навчальних посібників. Має нагороди: трудові відзнаки «Знак Пошани», «Відмінник вищої школи СРСР», «Відмінник освіти і науки України».

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

80 років від дня народження

СТАТІВКИ Івана Михайловича (1939–2006)

Вчений у галузі землевпорядкування, кандидат економічних наук, професор

Народився в 1939 р. у с. Ямне Великописарівського району Сумської області. У 1962 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва, отримавши диплом інженера-землевпорядника. У 1968 р. захистив кандидатську дисертацію і здобув ступінь кандидата економічних наук.

У 1992 р. йому присвоєно звання професора.

Наукові дослідження вченого стосувалися широкого кола питань землевпорядкування в процесі здійснення земельної реформи в

Україні, оптимізації використання й охорони сільськогосподарських земель із застосуванням економіко-математичних методів і моделювання.

У процесі науково-дослідної роботи Іваном Михайловичем у співавторстві з математиками розроблено економіко-математичні методи і комп'ютерні програми моделей використання й охорони земель сільськогосподарських підприємств, які були рекомендовані технічною радою Держагропрому СРСР для впровадження у виробництво. Опублікував понад 120 наукових праць, у тому числі чотири монографії, три навчальних посібники. Під його керівництвом захищено дві кандидатських дисертації.

Міністерством сільського господарства СРСР професора І.М. Статівку нагороджено медалями «Відмінник соціалістичного сільського господарства», «За доблесну працю на ознаменування 100-річчя від дня народження В.І. Леніна». Із 2001 р. – «Почесний землевпорядник України».

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

70 років від дня народження ТЕРТИШНОГО Олександра Степановича (1949–2013)

Вчений у галузі захисту рослин та інтегрованого вищезування плодів, доктор сільськогосподарських наук, академік УАН

Народився в 1949 р. У 1975 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю «Захист рослин від шкідників і хвороб». Наполегливо навчався в інституті, самостійно вивчив декілька іноземних мов.

До 2001 р. працював на Краснокутській дослідній станції садівництва молодшим науковим співробітником, старшим науковим співробітником, завідувачем відділу, заступником директора з наукової роботи, директором. У 1982 р. О.С. Тertiшній захистив кандидатську дисертацію, у 1996 р. – докторську дисертацію на тему «Агробіологічне обґрунтування захисту яблуні, сливи та чорної смородини від шкідників в умовах східного Лісостепу України». З 1997 р. – член Міжнародної асоціації садівників (Бельгія). У 1999 р.

обрано академіком Української академії наук. До березня 2013 р. працював за сумісництвом професором кафедри зоології та ентомології Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

У 2000 р. Міжнародним біографічним центром (Кембридж, Великобританія) занесений до списку провідних учених світу з інтегрованого вирощування плодів і нагороджений срібною медаллю. У 2001 р. став лауреатом регіонального рейтингу «Харків'янин століття». Брав участь у міжнародних наукових конференціях (Польща, Бельгія, Нідерланди, Молдова, Білорусь, Латвія, Естонія, Росія). З 1976 р. – член Харківського відділення Українського ентомологічного товариства, був учасником з'їздів, членом президії цього товариства. З 2006 р. – член Європейської та Міжнародної асоціації з аквакультури.

Із 2001 до березня 2013 рр. О.С. Тертишний – завідувач кафедри прикладної біології та водних біоресурсів Харківської державної зооветеринарної академії. Є автором трьох монографій, 13 винаходів, понад 180 наукових та методичних праць, у тому числі англійською мовою; працював над двома підручниками: «Зоологія» і «Сільськогосподарська екологія». Був членом редколегії трьох збірників наукових праць, членом двох спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій (ХНАУ ім. В.В. Докучаєва та Інституту захисту рослин УААН, м. Київ), членом експертної ради ВАК України, членом науково-технічних рад Харківського зоопарку і Національного парку «Гомільшанські ліси», членом наукових рад факультетів ХДЗВА і академії в цілому. Брав активну участь у відкритті з 2004 р. нової спеціальності «Водні біоресурси і аквакультура». Ним створено понад 20 наукових фільмів, 10 електронних підручників, 50 мультимедійних програм, 50 нових стендів для зоологічного музею кафедри.

Ім'я академіка Олександра Степановича Тертишного занесено на Дошку пошани академії. Його визнано кращим завідувачем кафедри і викладачем фундаментальних дисциплін, нагороджено відзнаками «Відмінник аграрної освіти і науки» III ступеня та «Знак Пошани».

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

155 років від дня народження УСТИМОВИЧА Василя Васильовича (1864–1924)

В.В. Устимович – єдиний син Василя Адріановича Устимовича і Олександри Платонівни Родзянко народився в 1864 р. Закінчив

Кременчуцьке реальне училище. Він був досить відомою особою в Кременчуці завдяки своїй активній благодійницькій діяльності. Перебуваючи з 1888 р. почесним доглядачем Кременчуцького трикласного міського училища, щорічно вносив на користь останнього 150 рублів. Разом з матір'ю підтримував фінансово жіночу гімназію, жертвував власний будинок під Устимівське земське училище. Пращури Устимовича були пов'язані з Кременчугом: прадід Прокіп Андрійович Устимович – був городничим міста (1800); дід – Адріан Прокопович – виконував обов'язки військового коменданта міста (1830); батько – Василь Адріанович – був головою з'їзду мирових суддів Кременчука, попечителем Олександрівського реального училища (вирішував питання поповнення бібліотеки, встановив доплату для вчителів по 100 рублів). Сам Василь Васильович був відомим колекціонером у сфері сільськогосподарської діяльності. За колекцію із дендрологічного саду і зібрання кактусів, які мали велике наукове значення, він був нагороджений срібною медаллю виставки, яка проводилась з 1 по 20 вересня 1896 р. у м. Кременчук на території міського саду. Серед усіх його захоплень превалювала одна пристрасть – закоханість у рослини, і справою його життя стало їх колекціонування і акліматизація.

Із заснуванням Кременчуцького відділення Полтавського товариства сільського господарства, на першому його засіданні 18 травня 1895 р., він був обраний членом Ради відділення. Надалі, займаючи в ньому активну творчу позицію, він передав проєктованому музею сільського господарства колекцію із 116 сортів пшениці і 86 сортів вівса. Неодноразово виступав із цікавими доповідями на засіданнях: про гасові двигуни, електричний плуг, власноруч сконструйовану картоплекопалку, засоби знищення лялечок хруща.

Після другої лютневої революції майно Устимовича, в тому числі і парк площею 8,44 га, було націоналізовано. Документальних свідчень про подальшу долю Василя Васильовича поки що не знайдено. За усним переданням, втрата свого улюбленого дітища – дендропарку – вкрай підірвала його здоров'я. Він довго хворів. Помер близько 1924 р. і був похований на старому Ревівському кладовищі. Могила не збереглась.

*Інформацію отримано з Громадської спілки «Полтавське товариство сільського господарства».

РОЗДІЛ II. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ

СІЧЕНЬ

70 років від дня народження ШЕБАНІНА В'ячеслава Сергійовича

*Вчений у галузі сільськогосподарського
будівництва, доктор технічних наук, професор,
академік НААН*

Народився 1 січня 1949 р. в м. Золотоноша, Черкаської області, Україна, в родині робітника.

Закінчив Одеський державний університет ім. І.І. Мечнікова у 1972 р. за фахом математик, викладач математики.

Свою професійну діяльність розпочав у 1973 р. на посаді асистента кафедри вищої математики та механіки Миколаївського інженерно-будівельного факультету (філії Одеського інженерно-будівельного інституту). Працював до 1984 р., обіймаючи посаду старшого викладача кафедри вищої математики та механіки. З 1984 по 1985 р. працював на посаді доцента кафедри загальнонаукових дисциплін; з 1985 по 1988 р. – декан факультету механізації сільського господарства та агрономії; з 1988 по 1990 р. – декан факультету механізації сільського господарства; з 1990 по 1992 р. – завідувач кафедри вищої математики та фізики Миколаївської філії Одеського сільськогосподарського інституту. У 1992–1999 рр. – проректор з наукової роботи та завідувач кафедри вищої математики та фізики Миколаївського сільськогосподарського інституту. З 1999 р. по липень 2001 р. працював проректором з наукової роботи, директором Науково-дослідного інституту нових агропромислових об'єктів та учбово-інформаційних технологій Миколаївської державної аграрної академії. З липня 2001 р. – ректор Миколаївського національного аграрного університету.

У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Исследование сложного сопротивления бистальных сечений строительных конструкций в области ограниченных пластических деформаций» в Одеському інженерно-будівельному інституті.

У 1992 р. присвоєно вчене звання професора.

Докторську дисертацію на тему: «Міцність металевих згинних

конструкцій з урахуванням фізичної і геометричної нелінійності в межах обмежених пластичних деформацій» захистив у 1993 р. в Одеському інженерно-будівельному інституті.

З 1973 р. займається науковою роботою за напрямом розробки нових методів розрахунку стержневих металевих конструкцій з урахуванням фізичної та геометричної нелінійності в області обмежених пластичних деформацій. Ним започатковано наукову школу з удосконалення теорії граничних станів металевих конструкцій і комп'ютеризації аграрної освіти. Керівник школи і основні напрямки її діяльності зареєстровані у Кембріджському університеті (Англія) у Міжнародному довіднику вчених.

Наукові розробки В.С.Шебаніна спрямовані на вирішення проблем розвитку інноваційного процесу аграрної освіти, матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства. Він вніс значний вклад в аграрну науку, освіту і практику, дослідження стану матеріально-ресурсного потенціалу аграрної сфери економіки, причин кризової ситуації в перехідний період до ринкових відносин. Обґрунтував шляхи системного оновлення основних засобів виробництва; пріоритетні напрямки інтенсифікації аграрного сектора економіки, конкурентоспроможного виробництва сільськогосподарської продукції; сутність розвитку матеріально-технічного потенціалу на основі інвестиційно-інноваційної діяльності, особливості становлення та функціонування ринку технічних засобів і послуг. Результати наукової діяльності впроваджуються не тільки в навчальний процес, а й широко реалізовані у практичній діяльності.

За його ініціативи створено та повноцінно функціонують два науково-дослідні та один науковий інститути, єдиний на півдні України Науковий парк Миколаївського національного аграрного університету «Агроперспектива», Національний інноваційний кластер «Родючість ґрунтів». Під його керівництвом університет став співзасновником освітньо-інноваційного кластеру «Агротехніка», яким передбачено об'єднання зусиль науковців і виробничників компанії «Лозівські машини» для впровадження сучасних ефективних технологій землеробства, виробництва нових поколінь вітчизняної техніки, яка не поступається зарубіжній, покращення технічного рівня університету.

Значну увагу В.С.Шебанін приділяє виконанню Програми реалізації Концепції розвитку Миколаївського національного аграрного університету. Здійснює керівництво діяльністю та реалізацією перспективних інноваційно-інвестиційних проектів

Миколаївського національного аграрного університету, серед яких: проект дощувального зрошення на площі 277 га, реалізований за підтримки американської компанії «Монсанто», «Навчально-науково-виробничий свинокомплекс аграрного університету», метою створення якого є використання найновітніших вітчизняних та світових досягнень у технології ведення галузі свинарства, що дозволить забезпечити реалізацію трьох необхідних складових: навчальної, наукової та виробничої та ін.

Шебанін В.С. запровадив практику проведення міжнародних днів поля по ряду напрямків із залученням провідних селекціонерів і вчених України, а також представників аграрних компаній з Німеччини, Франції, Нідерландів, Японії: CLAUSE, BAYER, NUNHEMS, Nickerson-Zwaan, Agri Saaten, SAKATA, Enza Zaden, ESASEM, Bejo, azier, KR, FS, Hazera Genetics, Seminis ін.

Під його керівництвом успішно захищено 7 кандидатських дисертацій, одну докторську.

В.С. Шебанін є автором і співавтором більше 360 наукових і науково-методичних праць, у т.ч.: чотирьох підручників, дев'яти навчальних посібників, десяти монографій, 11 – авторських свідоцтв та патентів, 8 наукових праць – у виданнях, що входять до наукометричної бази Scopus.

Нагороджений Трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Відмінник аграрної освіти та науки» I–III ступенів (2006, 2008), Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом (2007), Почесною відзнакою Миколаївської міської ради «За заслуги перед містом Миколаєвом» (2008), нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення» (2009), Подякою Прем'єр-міністра України «За вагомий особистий внесок у забезпечення розвитку аграрної освіти і науки» (2009), Почесною відзнакою НААН (2014), відзнакою Миколаївської обласної ради «За заслуги перед Миколаївщиною» II ступеня (2017). Він є повним кавалером ордена «За заслуги»; присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2000), «Городянин року – 2006» міста Миколаєва в номінації «Наука і вища школа» (2006), «Людина року Миколаївщини –2008» в номінації «Освіта та наука» (2008), «Людина року – 2012» міста Миколаєва (2012).

Професор В.С. Шебанін бере активну участь у науково-дослідній роботі на державному і міжнародному рівнях, зокрема, є дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України

(2016), академіком Академії наук вищої школи України, головою Миколаївського обласного відділення Української асоціації з металевих конструкцій, членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертацій, членом ради Української асоціації з металевих конструкцій, академіком Української академії економічної кібернетики, членом Акредитаційної комісії України, членом відділення наукового забезпечення редакційної ради науково-виробничого журналу «Економіка АПК», головою редакційної колегії наукового журналу «Вісник аграрної науки Причорномор'я», членом декількох редколегій наукових журналів, голова Ради ректорів вищих навчальних закладів Миколаївської області.

*Інформацію отримано з Миколаївського національного аграрного університету

65 років від дня народження АДАМЧУКА Валерія Васильовича

*Вчений у галузі механізації та електрифікації
сільського господарства, доктор технічних
наук, професор, академік НААН*

Народився 2 січня 1954 р. у с. Зарічанка Чемеровецького району Хмельницької області.

Після закінчення у 1971 р. Зарічанської середньої школи поступив на факультет механізації сільського господарства УСГА, який закінчив у 1976 р.

У 1982 р. ЦК ЛКСМ і Республіканська рада Всесоюзного товариства винахідників і раціоналізаторів присвоїли почесне звання «Найкращий молодий винахідник України».

Трудову діяльність розпочав в Українському науково-дослідному інституті механізації та електрифікації сільського господарства (нині – Національний науковий центр «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства») на посаді старшого інженера лабораторії механізації застосування мінеральних добрив і хіммеліорантів. Працюючи у зазначеній науковій установі, обіймав посади молодшого, старшого наукового співробітника, завідувача названої лабораторії, завідувача відділу вирощування польових культур і заступника директора інституту з наукової роботи. З 2011 р. – директор ННЦ «ІМЕСГ». У 2007–2011 обіймав посаду віце-президента – головного вченого секретаря Національної академії

аграрних наук України.

У 1985 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук на тему «Обґрунтування процесу роботи параметрів шнекових розподільно-висівних систем машин для внесення твердих мінеральних добрив». Методику інженерного розрахунку проектування шнекових розподільно-висівних систем і нові технічні рішення, які розробив В.В. Адамчук у своїй дисертації, було використано вітчизняними машинобудівними підприємствами при спільному створенні з інститутом: машин для стрічкового внесення мінеральних добрив у ґрунт ЛДГ-10ПП (а. с. 810120, 873931, 959662), МВВ-8 (а. с. 810120, 873931), приставок шнекових до машин типу МВУ (а. с. 973931, 1083943, 1230506), швидкозйомних завантажувальних пристроїв БЗУ- 5-01 і БЗУ-6 (а. с. 1544675). Окрім того, було розроблено технологічний процес внесення твердих мінеральних добрив у ґрунт під різні сільськогосподарські культури для Української РСР, а туковисівний апарат (а. с. 1139381, 1452504) використали у конструкції змінного агрегату для внесення мінеральних добрив у ґрунт АВМ-8, який завод «Башсільмаш» виготовляв серійно.

У 2006 р. захистив докторську дисертацію на тему «Механіко-технологічні і технологічні основи підвищення ефективності внесення твердих мінеральних добрив та хіммеліорантів».

З використанням отриманих результатів досліджень, під керівництвом і за участю В.В. Адамчука було розроблено нові технічні засоби для внесення мінеральних добрив: МВУ-5СПРО (а. с. 1752234, 1802987, патент України № 23874 А) – серійно випускало ВАТ «Баш-сільмаш»; МРД-4 (патенти України №№ 49293, 51419, 58772, 60408, 61855, 66722, 74911, 76272, 76327, 77522, 77784) – серійно виготовляє ВАТ «Ковельсільмаш»; начіпну машину МВДТ-0,5, МВД-9, яка агрегується з тракторами класу 3 та МВД-9А, яка агрегується з автомобілями типу КраЗ (а. с. 1435177, 1752234, 1802987) для внесення мінеральних добрив та хіммеліорантів – на замовлення сільськогосподарських товаровиробників виготовляє ДКТБ ННЦ «ІМЕСГ». Крім того, з використанням результатів досліджень, отриманих В.В. Адамчуком, вітчизняні машинобудівники розробили: машини для внесення мінеральних добрив і сівби сидератів МВД-0,5 і МВД-900 (патент України № 51419) – серійно виробляє ВАТ «Хмільниксільмаш», машину для поверхневого внесення мінеральних добрив, вапна і гіпсу «Галичанка» МД-4 (патент України № 76272) – серійно виготовляло ВАТ

«Тернопільський комбайновий завод» та удобрювач-гребеноутворювач УГК- 4,2К-01.

Адамчук В.В. є фундатором наукового напрямку механізованого застосування мінеральних добрив та хімічних меліорантів, автором та співавтором понад 400 наукових праць, у тому числі 23 книг, 43 методичних рекомендацій та брошур. Має понад 100 винаходів, які захищені авторськими свідоцтвами та патентами.

Членом-кореспондентом Академії його обрано у 2007 р. (механізація і електрифікація сільського господарства), а дійсним членом (академіком) НААН – у 2010 р. (механізація агрохімічного обслуговування). У 2008–2011 рр. – голова експертної ради ВАК України з галузевого машинобудування. У 2011 р. – заступник голови експертної ради з машинознавства та галузевого машинобудування.

Особистий внесок Валерія Адамчука у розвитку вітчизняної техніки для агровиробництва відзначено нагородами: нагрудний знак «Творець» Міністерства освіти і науки (2006, 2008); «Почесна відзнака УААН» (2008), Трудова відзнака «Знак Пошани» (2009) та Знак «Відмінник аграрної освіти і науки» III ступеня (2009) Мінагрополітики України; Почесна Грамота Верховної Ради України (2009); Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2013) та численні почесні грамоти. Винаходи Адамчука відзначено дипломами «Кращий винахід – 2005 в галузі АПК» і «Кращий винахід-2007 у галузі АПК». А створена під його керівництвом та за особистою участю машина для розсівання міндобрив МРД-5 на виставці «Агро-2008» одержала «Золоту медаль».

* Директор ННЦ «ІМЕСГ» Адамчук Валерій Васильович. URL: <http://imesg.gov.ua/info/index.php?id=46>. (дата звернення 05.11.2018)

** Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Шебнютюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 10–12.

80 років від дня народження КОВАЛЕНКА Петра Івановича

Вчений у галузі гідротехніки і меліорації, доктор технічних наук, професор, академік НААН

Народився 5 січня 1939 р. в селищі Пальміра Золотоніського району Черкаської області.

У 1962 р. закінчив Інститут інженерів водного господарства (м. Рівне).

1962–1974 рр. – старший інженер, керівник групи, завідувач відділу, заступник головного інженера інституту Укрдіпроводгосп Міністерства меліорації і водного господарства УРСР.

1974–1987 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації; 1987–1990 рр. – генеральний директор Всесоюзного науково-виробничого об'єднання УкрНДІГіМ і директор інституту; 1990–2011 рр. – директор Інституту гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації НААН); 1996–2001 рр. – віце-президент УААН; 2001–2006 рр. – академік-секретар відділення землеробства і меліорації УААН; з 2011 р. і по цей час – радник дирекції Інституту водних проблем і меліорації НААН.

Упродовж 1966–1970 рр. навчався в аспірантурі (заочне відділення) Київського інженерно-будівельного інституту під керівництвом професора В.В. Смилова. У 1970 р. в Українському інституті інженерів водного господарства захистив кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження пристроїв для автоматичного регулювання рівнів води в каналах зрошувальних систем», а у 1975 р. у Московському гідромеліоративному інституті – докторську дисертацію на тему: «Принципи проектування та методи розрахунків міжгосподарської автоматизованої меліоративної мережі рівнинних територій».

Під керівництвом і за безпосередньою участю П.І. Коваленка створено перші в Україні зрошувальні системи з автоматизованим управлінням процесами водорозподілу і поливу, розроблено принципи й методологію технічно досконалих конструкцій осушувально-зволожувальних систем. Розроблено концептуальні основи і технології управління процесами водорозподілу та водорегулювання, створення систем автоматизованого управління і комплексу технічних засобів їхньої реалізації; концепцію і методологію реконструкції діючих

меліоративних систем з урахуванням сучасних критеріїв ресурсозбереження й екологічних вимог.

Наукові розробки було реалізовано у першому в Радянському Союзі нормативному документі «Настанови щодо проектування автоматичного водорозподілу на зрошувальних системах». Технологію автоматичного водорозподілу і водорегулювання – у проєкті найбільшої в Україні і на Європейському континенті – Каховській зрошувальній системі. Усе це було основою докторської дисертації П.І. Коваленка.

Починаючи з кінця 60-х років з метою раціонального використання води на зрошувальних системах за ініціативою П.І. Коваленка усі проєктні організації України перейшли на проектування систем з каскадним регулюванням у каналах та автоматизацію водорозподілу. Багатопланові дослідження П.І. Коваленка було покладено в основу розробленої наукової Концепції розвитку водних меліорацій в Українській РСР, затвердженої Південним відділенням ВАСГНІЛ у 1990 р.

П.І. Коваленком опубліковано понад 400 наукових праць, 14 книг, в тому числі 1 підручник. Його розробки захищено 24 авторськими свідоцтвами та патентами. За науковою редакцією вченого опубліковано 56 наукових збірників, книг та наукових праць з питань гідротехніки і меліорації земель, водного господарства, технології будівництва й експлуатації гідромеліоративних систем. У 1982 р. присвоєно вчене звання професора.

За значний вклад у розвиток науки Росії та інших країн СНД П.І. Коваленка обрано дійсним членом (академіком) Російської академії сільськогосподарських наук, а у 2001 р. – членом Італійської сільськогосподарської академії *Georgofili* (м. Флоренція). Обрано академіком УААН у 1990 р.

Створив наукову школу – під його керівництвом захищено 8 докторських і 24 кандидатських дисертацій. Досягнення академіка П.І. Коваленка отримали високу державну оцінку. Він лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1998), лауреат Премії Української академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці», йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, нагороджено орденами «Знак Пошани» і «За заслуги» III і II ступенів, багатьма медалями.

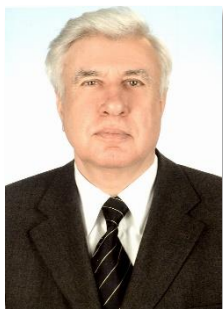
Автор фундаментальних та прикладних праць з керування технологічними процесами на гідромеліоративних системах,

створення досконалих конструкцій водогосподарських комплексів і систем автоматизованого керування ними.

Віце-президент Міжнародної комісії з іригації і дренажу та Міжнародної асоціації гідравлічних досліджень, керівник групи МКІД «Іригація і дренаж в країнах з соціально-економічною трансформацією», заступник голови Товариства меліораторів та водогосподарників України, член редколегії журналу «Вісник аграрної науки», реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України», відповідальний редактор міжвідомчого наукового збірника «Меліорація і водне господарство», член редколегії спеціалізованих наукових журналів в Росії (научний журнал РосНИИПМ Российского НИИ проблем мелиорации <http://www.rosniipm-sm.ru> г. Новочеркасск, Ростовская обл. E-mail: rosniipm-sm@yandex.ru), Польщі («Journal of Water and Land development» Polish Academy of Sciences'. Committee for Land Reclamation and Environmental Engineering in Agriculture. Institute of Technology and Life Sciences Warszawa – Falenty, Poland), Узбекистані (журнал «Ирригация и дренаж», Ташкентський інститут механізації сільськогосподарства, Міністерство водного господарства Республіки Узбекистан).

*Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

80 років від дня народження СЕРДЮКА Анатолія Григоровича

*Вчений у галузі агрохімії та ґрунтознавства,
професор, член-кореспондент НААН*

Народився 7 січня 1939 р. у с. Кірово Долинського району Кіровоградської області. У 1966 р. закінчив факультет агрохімії та ґрунтознавства Української сільськогосподарської академії за фахом вчений агроном. Упродовж 1966–1984 рр. – асистент, старший викладач, доцент кафедри

агрохімії Української сільськогосподарської академії. Протягом 1984–1987 рр. – головний інженер-агрохімік Міністерства сільськогосподарства Республіки Куба. У 1987–1990 рр. – доцент Української сільськогосподарської академії; 1990–1996 рр. – декан факультету агрохімії та ґрунтознавства, професор кафедри, з 1996 р. – перший

проректор Національного аграрного університету, а з 2001 р. – професор кафедри агрохімії.

У 1970 р. в Українській сільськогосподарській академії захистив кандидатську дисертацію на тему: «Влияние длительного применения удобрений в севообороте на продуктивность озимой пшеницы при возделывании ее на темно-серой оподзоленной почве». У 1973 р. присвоєно вчене звання доцента, у 1994 р. – професора.

Наукова робота А.Г. Сердюка спрямована на розв'язання теоретичних і практичних проблем застосування органічних та мінеральних добрив з метою відтворення родючості ґрунту, підвищення урожайності й поліпшення якості сільськогосподарської продукції, охорони та збереження довкілля, розробки технології виробництва нових видів органічних добрив.

А.Г. Сердюк бере активну участь у роботі міжнародних конгресів, симпозіумів, міжнародних та вітчизняних конференцій і семінарів, консультує спеціалістів аграрного сектору з питань живлення рослин та особливостей застосування агрохімікатів.

Опублікував близько 120 наукових та науково-методичних праць, у тому числі 4 підручники і 6 посібників для вузів. Під його науковим керівництвом 3 аспіранти успішно захистили кандидатські дисертації.

Обраний у 1999 р. членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та механізації.

Присуджено Державну премію в галузі науки і техніки (1996) за науково-технічну розробку «Українська комплексна система переробки органічних відходів «Біоекотех», почесне звання заслуженого працівника народної освіти України (1996). Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (1998). Міністерством аграрної політики України нагороджений знаком Пошани (2004).

* Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербатюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 547–548.

70 років від дня народження

БАБІНОЇ Раїси Данилівни

*Вчений-селекціонер у галузі садівництва,
дійсний член Кримської академії наук*

Народилася 7 січня 1949 р. в с. Вартиківці Кельменецького району Чернівецької області. У 1973 р. закінчила Кримський сільськогосподарський інститут, у 1984 р. – аспірантуру Українського науково-дослідного інституту садівництва (УкрНДІС, нині Інститут садівництва НААН).

В 1995 р. захистила кандидатську дисертацію в Національному аграрному університеті (нині Національний університет біоресурсів і природокористування) на тему «Господарсько-біологічна оцінка нових сортів і селекційних форм груші в умовах передгірської зони Криму».

З 1971 р. працює на Кримській дослідній станції садівництва УкрНДІС на посадах: лаборант, молодший та старший науковий співробітник, завідувач лабораторією, завідувач відділом селекції і сортовивчення, з 1995 по 2015 рр. – заступник директора з наукової роботи, з 2015 р. – заступник керівника з наукової роботи відділення «Кримська дослідна станція садівництва».

Наукова діяльність Р.Д. Бабіної присвячена актуальній проблемі галузі садівництва – удосконаленню сортименту однієї з найбільш цінних плодкових культур – груші. Основна увага приділяється створенню принципово нових конкурентоспроможних сортів інтенсивного типу з відмінною якістю плодів, визначенню джерел і донорів цінних ознак для подальшого використання в селекційних програмах.

Практичним підсумком багаторічної селекційної роботи є створення понад 100 нових високоінтенсивних сортів і перспективних селекційних форм груші, з них п'ять (Якимівська, Ізмурудна, Ізюминка Криму, Марія та Мрія) внесено до Державного реєстру сортів рослин України.

Раїса Данилівна приділяє велику увагу впровадженню нових сортів і технологій вирощування плодкових культур у виробництво, є активним пропагандистом селекційних досягнень і передового досвіду. За її ініціативи та безпосередньої участі закладено більше 2 тис. га садів у Криму та за його межами; щорічно проводяться

науково-практичні семінари, конференції, «Круглі столи», «Дні садівника» та інші заходи з теоретичних і практичних проблемних питань садівництва. Вона заслужено вважається авторитетним фахівцем, одним з провідних вчених в галузі садівництва, щедро передає свій досвід студентам, молодим вченим, спеціалістам та аспірантам: підготувала двох аспірантів та понад 150 дипломників агропромислового коледжу та університету.

Її успіхи в роботі, особистий внесок у розвиток садівництва відзначені численними подяками, Почесними грамотами Уряду і Міністерства аграрної політики АР Крим, НААН України. У 2002 р. Р.Д. Бабіній присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки Автономної Республіки Крим», у 2007 р. – звання Лауреата премії ім. Л.П. Симиренка. У 2010 р. нагороджена знаком «Відмінник аграрної освіти і науки».

Автор та співавтор 30 нових сортів груші. За результатами досліджень опубліковано понад 170 наукових і науково-популярних праць, у тому числі чотири книги (у співавторстві).

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

80 років від дня народження МЕЛЬНИКА Івана Панасовича

Президент асоціації «Біоконверсія», провідний фахівець у галузі органічного землеробства

Народився 10 січня 1939 р. у с. Говори Віньковецького району на Хмельниччині.

Закінчив Подільський державний аграрно-технічний університет за спеціальністю «Агроном». Працював головним агрономом в господарствах Галицького району Івано-Франківщини.

З 1965 р. – заступник начальника управління сільського господарства, а з 1970 р. – заступник голови райвиконкому – начальник управління сільського господарства Богородчанського району. Під керівництвом Івана Мельника цей район у 1967–1970 рр. займав перше місце в СРСР з вирощування льону-довгунця. У 1979–1999 рр. очолював обласне об'єднання «Сільгоспхімія», де домігся значних успіхів у підвищенні родючості ґрунтів Прикарпаття.

Іван Панасович Мельник – відомий агроном та науковець, провідний фахівець у галузі органічного землеробства не лише в Україні, а й в СНД. Він впровадив новітні технології біологізації землеробства, стояв у витоків вермикультивування – перспективного способу утилізації органічних відходів.

З 1999 р. – президент асоціації «Біоконверсія». Першим в Україні та СРСР І. П. Мельник впровадив промислове вирощування червоних каліфорнійських дощових черв'яків. За сприяння асоціації «Біоконверсія» було створено 360 вермигосподарств, у т.ч. понад 150 в усіх областях України. З 2005 р. функціонують понад 50 вермигосподарств, зокрема в підрозділах асоціації «Біоконверсія». Понад 300 вермигосподарств, за розробленими асоціацією технологіями, діють у Росії, Білорусі, Казахстані, Молдові, Азербайджані, Вірменії, у країнах Балтії.

Іван Мельник – автор і співавтор понад 400 наукових праць, з яких 4 монографії, 38 патенти України, а також 3 науково-популярні фільми. За його ініціативою проведено 5 міжнародних конгресів та 37 науково-виробничих конференцій з проблем біоконверсії і охорони навколишнього довкілля в Україні та в інших країнах.

І. П. Мельник розробив, запатентував та разом із спеціалістами асоціації «Біоконверсія» впровадив у виробництво новітні технології виробництва та застосування органічних добрив, виготовлених методом пришвидшеної біологічної ферментації, методом вермикультивування та комплексних гумінових препаратів, які сприяють поліпшенню родючості ґрунтів, збалансованому розвитку агрокосистем, збільшенню виробництва екологічно чистої продукції. Вперше в Україні впроваджено технологію пришвидшеної біологічної ферментації органічних відходів тваринного і рослинного походження в біоферментаторах. В Україні і країнах СНД втілено технологію перероблення органічних відходів шкіряного виробництва і осаду стічних вод методом пришвидшеної біологічної ферментації, розроблено технологію виробництва та застосування органічних добрив «Біогумус», отриманих методом вермикультивування в агропідприємствах, на дачних та присадибних ділянках.

У 2015–2017 рр. регулятори росту й розвитку рослин «Вермистим», «Вермимаг», «Вермийодіс», вермикомпостні «чай» застосовували в технологіях вирощування озимих і ярих культур для допосівного оброблення насіння, кореневого і позакореневого підживлення посівів на площі понад 1 млн/га в Івано-Франківській, Одеській, Кіровоградській, Чернігівській, Миколаївській, Київській та

інших областях, що значно збільшило врожайність сільськогосподарських культур і отримано додатково понад 5 млрд. грошових надходжень.

За вагомий особистий внесок в агрохімічне забезпечення сільськогосподарського виробництва, багаторічну сумлінну працю присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (1999). Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки за науково-технічну розробку української комплексної системи переробки органічних відходів «Біоекотех» (1996).

Іван Панасович – почесний професор Подільського і Оренбурзького (РФ) аграрних університетів, нагороджений орденами «Знак Пошани», Трудового Червоного Прапора, орденом Дружби народів.

З роботою асоціації «Біоконверсія», її науковими розробками знайомилися вчені СНД, Східної і Західної Європи, США, Китаю, Тунісу та інших країн і дали високу оцінку.

І.П.Мельник надавав допомогу з проблем біологізації молодим науковцям, які згодом захистили кандидатські і докторські дисертації (30 чоловік з України й інших країн). Результати досліджень використанно у підготовці навчальних програм для вищих і середніх учбових аграрних закладів.

*Інформацію отримано з асоціації «Біоконверсія»

70 років від дня народження РОІКА Миколи Володимировича

*Вчений у галузі селекції і генетики рослин,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН*

Народився 10 січня 1949 р. в с. Нетечинці
Вінківського району Хмельницької області.

Після закінчення середньої школи працював
вантажником у колгоспі «Поділля» в
с. Нетечинці. З вересня 1967 по березень 1972 р.
навчався на агрономічному факультеті

Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. Після
здобуття вищої освіти працював старшим агрономом Садгирського
відділення Чернівецької державної обласної сільськогосподарської

дослідної станції.

Упродовж 1974–1980 рр. – аспірант, старший науковий співробітник, викладач кафедри рослинництва Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту.

В травні 1980 р. перейшов на посаду завідувача відділом селекції Ялтушківської дослідно-селекційної станції Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків, потім – заступника директора з наукової роботи, згодом – директора станції.

Після захисту в 1991 р. докторської дисертації на тему «Совершенствование раздельноплодной сахарной свеклы в процессе селекции первичного семеноводства» обіймав важливі управлінські посади в науковій сфері: з 1993 р. – директор Інституту цукрових буряків УААН; з 1996 р. – академік Української академії аграрних наук; у 2001–2015 рр. – віце-президент Української академії аграрних наук. У 2003 р. М.В. Роїк обраний Президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, в 2013 р. брав активну участь в організації першого в Україні Навчально-науково-виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум», на зборах якого обраний Першим Віце-Президентом. З 2016 р. М.В. Роїк – академік-секретар НААН України, а з квітня 2018 р. – в.о. віце-президента НААН.

М.В. Роїк – відомий вчений у галузі селекції і генетики рослин, автор 35 районованих високопродуктивних сортів і гібридів. Ним виконано фундаментальні роботи з генетичної, біотехнологічної, біоенергетичної та фізіолого-біохімічної технологій створення нових вихідних матеріалів буряків із подальшим використанням у селекції на гетерозис, імунітет, стійкість до несприятливих факторів. Ученим запатентовано (32 патенти і 35 авторських свідоцтв) принципово нові способи добору високоцукристих генотипів, створено генетично роздільноплідну форму буряків.

Академік М.В. Роїк одним із перших у нашій країні звернув увагу на необхідність розвитку біоенергетики. Під його керівництвом в Україні інпродуковано такі енергетичні культури як світчграс, різні види рослин роду міскантус, деякі види роду Салекс та ін. В інституті розпочато широкі дослідження цих культур, інтенсивно вивчаються їхні біологічні особливості. Розгорнута програма селекційно-генетичних досліджень дала змогу створити перші вітчизняні сорти нових енергетичних культур.

Поряд із науковими дослідженнями, вчений є активним пропагандистом наукових досягнень: регулярно виступає в пресі, на

радіо й телебаченні, на семінарах буряківників, є головним редактором наукових журналів «Цукрові буряки» та «Біоенергетика». Він опублікував понад 250 наукових праць, у тому числі 5 монографій, 19 брошур, 22 науково-методичні рекомендації. Під керівництвом М.В. Роїка захищено 7 кандидатських та 5 докторських дисертацій, за його участю розроблено 25 національних стандартів України.

Вчений постійно веде пошук нових форм творчого співробітництва зі спорідненими вітчизняними та зарубіжними науковими установами. В рамках щорічної Міжнародної програми «ЕРТСМЕЙКЕР», за результатами дослідження, проведеного міжнародними експертами (Велика Британія), М.В. Роїка удостоєно звання «Людина, яка визначає обличчя планети». Професор Роїк М.В. є керівником двох міжнародних програм в рамках досліджень Європейського Союзу «Горизонт-2020».

Академік Роїк М.В. – заслужений діяч науки і техніки України (2011). Він володар нагород: орден Дружби народів (1986); знак Пошани (2006); Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2006); орден «За заслуги» III ступеня (2009); «За заслуги» II ступеня (2017); Орден Святого Миколая Чудотворця (2018) від Української православної церкви Київського патріархату за «Відродження духовності в Україні».

*Інформацію отримано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

65 років від дня народження ГОПЦІЙ Тетяни Іванівни

Вчений у галузі селекції та насінництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народилася 13 січня 1954 р. у м. Новоукраїнка Кіровоградської області.

У 1976 р. закінчила Харківський сільськогосподарський інститут імені В.В. Докучаєва й отримала кваліфікацію ученого агронома зі спеціалізацією «Селекція та насінництво». Із 1980 р. після закінчення

аспірантури працювала асистентом, а з 1989 р. – на посаді доцента кафедри генетики, селекції та насінництва. У 1982 р. під керівництвом

професора Г.Ф. Наумова захистила кандидатську дисертацію в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції та генетики (нині Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва) на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Влияние предпосевного обогащения экстрактом из прорастающих семян-доноров на рост, развитие и продуктивность кукурузы».

Із 1985 р. Тетяна Іванівна почала проводити наукові дослідження з питань інтродукції, селекції та вирощування амаранта в Лівобережному Лісостепу України. Протягом 10 років (з 1992 до 2002 рр.) була керівником держбюджетної теми на замовлення Міністерства аграрної політики України, результатом виконання якої стали створення восьми сортів амаранта зернового, лікарського і декоративного напрямів використання, занесених до Державного реєстру сортів рослин України, які вирощують як в Україні, так і за її межами; реєстрація двох патентів на винахід, розробка технології вирощування амаранта в Лівобережному Лісостепу України.

Результати наукових досліджень викладено в монографії «Амарант: біологія вирощування, перспективи використання, селекція» і докторській дисертації «Агроекологічні й агротехнічні основи введення амаранта в культуру в Лівобережному Лісостепу України», захищеній в Інституті цукрових буряків УААН у 2004 р. Науковець є співавтором чотирьох навчальних посібників, допущених Міністерством аграрної політики до викладання у вищих III–IV рівнів акредитації.

Тетяна Іванівна займається підготовкою наукових кадрів. Під її керівництвом підготовлено два кандидати сільськогосподарських наук. Результатом її науково-педагогічної діяльності є публікація 180 наукових і науково-методичних робіт в Україні та за її межами. Вона – співавтор 11 сортів амаранта, чотирьох Державних стандартів, двох патентів на винахід.

У 1999 р. за успішну наукову і педагогічну діяльність Т.І. Гопцій нагороджено Почесною грамотою Мінагрополітики України, відзнакою «Відмінник аграрної освіти і науки». У 2005 р. була дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Науковець», у 2013 р. – переможцем у номінації «Викладач професійно орієнтованих дисциплін».

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

80 років від дня народження

ШЕВЧЕНКА Анатолія Михайловича

Вчений у галузі селекції, насінництва та технології вирощування зернових культур, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 14 січня 1939 р. в с. Попасна Попаснянського району Луганської області.

Навчався на агрономічному факультеті Луганського сільськогосподарського

інституту, у 1961 р. отримав диплом за спеціальністю вчений агроном.

З 1961 по 1963 р. працював агрономом-насінневодом дослідного господарства Луганської державної обласної сільськогосподарської дослідної станції Міністерства сільського господарства УРСР.

З 1963 по 1968 р. – молодший науковий співробітник, в 1968–1974 рр. – старший науковий співробітник, з 1974 по 1991 р. – завідувач відділу селекції польових культур Луганської обласної сільськогосподарської дослідної станції.

З 1991 по 1992 р. – директор Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції та генетики ім. В.Я. Юр'єва. Лютий-грудень 1992 року – завідувач відділу селекції зернових бобових культур цього ж інституту.

З 1993 по 1997 р. – завідувач кафедри селекції та захисту рослин Луганського сільськогосподарського інституту. З 1997 по 2000 р. – завідувач відділу селекції Луганського інституту агропромислового виробництва УААН, в 2000–2002 рр. – заступник директора з наукової роботи, з 2002 по 2007 р. – завідувач лабораторії зернобобових культур, з 2007 по 2009 р. – головний науковий співробітник Луганського інституту АНВ УААН.

З вересня 2009 по червень 2018 р. – завідувач кафедри садово-паркового господарства та екології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». З липня 2018 р. професор кафедри садово-паркового господарства та екології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

У 1975 р. Анатолієм Михайловичем в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва було захищено кандидатську дисертацію на тему «Исходный материал в селекции гороха и его использование в

умовлях Ворошиловградської області», а в 1983 р. – докторську (тема «Виведення стійких до осипання сортів – новий етап в селекції гороха»). Учене звання професора кафедри селекції та захисту рослин йому присвоєно у 1987 році.

Завдяки діяльності А.М. Шевченка у вітчизняній селекції відбулося видатне досягнення – вперше у світовій практиці створено високопродуктивні сорти гороху підвищеної технологічності, зокрема стійких до висипання насіння та вилягання рослин. Усього Анатолієм Михайловичем виведено і районовано та занесено до реєстру сортів рослин України, Російської Федерації та інших країн більше 20 сортів гороху. У 1990 р. в колишньому СРСР вони вирощувались на площі близько 2 млн. га, 25,4% від площі сортових посівів гороху.

У селекційних дослідженнях вченого належна увага приділяється також створенню високоврожайних, високотехнологічних з відмінними показниками якості сортів інших зернобобових культур: сочевиця Луганчанка, Любава, Світлиця, Дончанка, нут Луганець, Орнамент, Смачний, Колорит, Добробут, Красень, озима Вика Ворошиловградська, соя Степовичка 4. Міжнародне співробітництво та кооперація в селекційній роботі з селекціонерами Російської Федерації, організоване за ініціативою А.М. Шевченка, дало можливість вивести високоадаптивні з високими показниками якості сорти озимої пшениці (Апогей луганський, Дар Луганщини, Луганчанка, Лугастар, Станіслава), сорти зернового (Благодатний, Інтерес) та кормового (Чародій) тритикале, високоврожайний з відмінними показниками якості сорт ярої твердої пшениці Дарина.

Під керівництвом та за безпосередньою участю А.М. Шевченка створено понад 40 високопродуктивних сортів сільськогосподарських культур, які районовані та занесені до Реєстру сортів рослин України, Російської Федерації, ефективно впроваджені у виробництво.

Анатолієм Михайловичем опубліковано понад 260 наукових праць, у тому числі 2 монографії, 2 навчальних посібники, має 46 авторських свідоцтв на сорти рослин, 2 патенти. Під керівництвом А.М. Шевченка підготовано 7 кандидатів наук.

В 1988 р. А.М. Шевченка обрано членом-кореспондентом РАСГН, в 1990 р. – академіком НААН України. Нагороджений орденами «Знак пошани» (1977), Трудового Червоного Прапора (1984), трудовою відзнакою «Знак пошани» та почесною відзнакою УААН (2006), 12 медалями. В 1982 р. А.М. Шевченку присуджено премію Ради міністрів за виведення і впровадження у виробництво сорту гороху зернового Неосипаючий 1. В 1996 р. йому присвоєно почесне звання

заслуженого діяча науки і техніки України. В 2018 р. А.М. Шевченка нагороджено грамотою Міністерства освіти і науки України.

*Інформацію отримано з ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

90 років від дня народження ОНОПРІЄНКА Василя Тимофійовича

*Вчений у галузі ґрунтознавства, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народився у м. Київ 14 січня 1929 р. в родині робітників. Навчався у Київській середній школі № 73. Закінчив з відзнакою Снятинський сільськогосподарський технікум, Українську сільськогосподарську академію, Харківський ордена Трудового Червоного прапора сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва.

Працював агрономом-інспектором Калушської міжрайонної державної інспекції якості насіння, начальником Рогатинської державної інспекції якості насіння, заступником головного агронома Рогатинської МТС.

У 1956–1992 рр. працював начальником ґрунтознавчої партії, старшим та провідним науковим співробітником Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків. У ці роки ґрунтознавчою партією було обстежено 1,5 млн. ґрунтів Вінницької, Тернопільської, Черкаської та Київської областей.

Проведення суцільного обстеження передбачало виготовлення ґрунтових карт з детальним описом їх агрохімічної характеристики та раціонального використання для кожного господарства областей, що досліджувались. На базі цих обстежень були виготовлені районні, обласні і державні карти ґрунтів України. В історії України суцільне обстеження ґрунтів було виконано вперше. Цінність подібного обстеження полягає у тому, що до того часу відомим ґрунтознавцем В.В. Докучаєвим було проведено лише маршrutне обстеження.

Працюючи науковим співробітником В.Т. Онопрієнко детально вивчав оптимальне використання мінеральних добрив за агрохімічними показниками ґрунтів, досліджував вплив різних способів обробітку ґрунтів на водний режим ґрунтів, ерозійні процеси,

урожайність цукрових буряків у різних ґрунтово-кліматичних зонах України.

В.Т. Онопрієнко є автором понад 100 наукових робіт, має одне авторське свідоцтво, делегат восьми з'їздів ґрунтознавців Радянського Союзу та трьох з'їздів України. Під його керівництвом два аспіранти захистили кандидатські дисертації.

*Інформацію отримано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

70 років від дня народження ПЕЧЕНЮКА Василя Івановича

*Вчений у галузі землеробства, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народився 16 січня 1949 р. в с. Стецева Снятинського району Станіславської (тепер Івано-Франківської області). В 1966 р. із золотою медаллю закінчив 11 класів Стецівської середньої школи.

Освіта вища, – закінчив у 1971 р. з дипломом із відзнакою агрономічний факультет Львівського сільськогосподарського інституту (тепер Львівський національний аграрний університет) за спеціальністю «Агрономія», кваліфікація – вчений агроном.

Після закінчення навчання працював на виробництві агрономом в Чернівецькій області, служив в Збройних силах.

В 1974 р. вступив до аспірантури Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (тепер Подільський державний аграрно-технічний університет) за спеціальністю «Загальне землеробство». В 1977 р. закінчив аспірантуру і захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності 06.01.01 – загальне землеробство під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора Ступакова Володимира Петровича.

Тема кандидатської дисертації – «Ефективність прийомів сільськогосподарської рекультивациі угідь після добування корисних копалин в умовах Поділля України». Дослідження з теми дисертації проводив на відпрацьованих кар'єрах і відвалах у Чемеровецькому районі Хмельницької області

Працював з 1977 р. асистентом, доцентом кафедри загального землеробства (з 1980 р.), а з 1983 по 2011 р. – деканом агрономічного

факультету, директором навчально-наукового інституту агротехнологій Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту.

З 2014 р. – учений секретар Подільського державного аграрно-технічного університету.

Коло наукових інтересів – це вивчення ефективних прийомів рекультивації порушених земель і загальні питання землеробства.

За період науково-педагогічної діяльності ним опубліковано понад 260 науково-методичних праць, зокрема – 2 підручники, 5 навчальних посібників, 3 патенти і 1 авторське свідоцтво.

Наукові дослідження з питань рекультивації порушених земель ним проводилися в Хмельницькій, Тернопільській і Чернівецькій областях з 1974 р.

За результатами комплексних наукових досліджень за його безпосередньої участі розроблені практичні рекомендації з рекультивації порушених земель в Хмельницькій області.

Працюючи деканом агрономічного факультету Печенюк В.І., як член науково-методичної комісії Міністерства аграрної політики та продовольства України, є співавтором галузевих стандартів з агрономії (ОКР бакалавра і спеціаліста). При безпосередній участі Печенюка В.І. в Подільському державному аграрно-технічному університеті відкрито ряд спеціальностей: плодоовочівництво і виноградарство, екологія, лісове і садово-паркове господарство, а також землевпорядкування.

Під його керівництвом захищено 2 кандидатські дисертації (Бойко М.В., Оленюк А.М.)

В 1996 р. пройшов стажування в США. З 1980 по 1997 р. був вченим секретарем спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій спеціальностей загальне землеробство і рослинництво.

В 1998 р. нагороджений знаком Міністерства освіти України «Відмінник освіти України», в 2004 р. – трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики та продовольства України. Міністерством освіти і науки України в 2007 р. нагороджений знаком «Петро Могила», в 2006 р. Указом Президента України йому присвоєно почесне звання заслужений працівник освіти України. В 2009 р. нагороджено Почесною Грамотою Верховної Ради України.

*Інформацію отримано з Подільського державного аграрно-технічного університету.

65 років від дня народження ШУВА́РА Івана Антоновича

Вчений у галузі рослинництва, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік АНВОУ, академік МАНЕБ, член Польської академії наук

Народився 23 січня 1954 р. в с. Бовшів Галицького району Івано-Франківської (Станіславської) області у селянській сім'ї.

З 1975 по 1980 рр. – навчався на агрономічному

факультеті Львівського сільськогосподарського інституту, отримав спеціальність «вчений агроном» і був скерований на навчально-наукову роботу до Львівського сільськогосподарського інституту (Львівський національний аграрний університет), де пройшов шлях: молодший науковий співробітник, старший лаборант, асистент, старший викладач, доцент, професор.

У 1990 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив проміжних посівів на продуктивність кормової плодозмінної сівозміни і родючість ґрунту в умовах західного Лісостепу УРСР» на здобуття наукового ступеня кандидат сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.01 – загальне землеробство. Звання доцента присвоєно у квітні 2001 р.

У 2005 р. захистив дисертацію на тему: «Наукові основи підвищення продуктивності сівозмін та родючості ґрунту в традиційному і біологічному землеробстві західного Лісостепу України» на здобуття наукового ступеня доктор сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.01 – загальне землеробство. У 2007 р. присвоєно вчене звання професора кафедри загального землеробства Львівського національного аграрного університету.

Основний напрям наукової діяльності: «Збалансоване природокористування і оптимізація умов життя сільськогосподарських культур, поліпшення родючості ґрунту і збільшення продуктивності агроценозів за умов біологізації адаптивно-ландшафтних систем землеробства західного Лісостепу України».

За досягнення у науково-педагогічній роботі 1998 р. обраний дійсним членом (академіком) Міжнародної академії наук екології та

безпеки життєдіяльності (МАНЕБ), а у грудні 2008 р. – академіком Академії наук вищої освіти України.

Указом Президента України Петра Порошенка від 3 жовтня 2014 р. отримав звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

За рішенням 1/2015 Президії Польської академії наук відділення у Любліні від 15 березня 2015 р. обраний іноземним членом (комісія прикладної агрометеорології та кліматології відділення в Любліні).

Член редакційної колегії всеукраїнських наукових журналів «Зерно і хліб» (м. Київ), «Сільський господар» (м. Львів), «Передгірне та гірське землеробство і тваринництво» (м. Львів), Екологічного збірника НТШ (м. Львів), збірника «Журнал агробіології та екології» (м. Львів). Упродовж 2008–2010, 2016–2018 рр. Міністерством освіти і науки України призначався головою Екзаменаційної комісії зі спеціальності «Агрономія» в Інституті агротехнологій Подільського державного аграрно-технічного університету (м. Кам'янець-Подільський).

З серпня 2008 по березень 2011 р. обіймав посаду ректора недержавного вищого навчального закладу «Інститут управління природними ресурсами» та завідувача кафедри природокористування, кадастру та геоінформаційних систем і технологій (м. Коломия). Поєднував роботу за сумісництвом у Львівському національному аграрному університеті (м. Дубляни).

З березня 2011 р. повернувся працювати до Львівського НАУ на посаду професора кафедри технологій у рослинництві, а з вересня цього ж року до 1 вересня 2013 р. обіймав посаду директора Інституту післядипломного навчання та за сумісництвом – професора вказаної кафедри. З вересня 2014 по вересень 2015 року – завідувач кафедри землеробства і тваринництва Львівського НАУ. З вересня 2015 року – професор кафедри технологій у рослинництві.

Здійснює підготовку науково-педагогічних кадрів через аспірантуру. Професор І.А. Шувар – член двох спеціалізованих учених рад із захисту докторських (Подільський ДАТУ) і кандидатських дисертацій (Львівський НАУ).

Автор і співавтор понад 580 наукових та навчально-методичних праць. Серед них основні: 7 монографій, 4 підручники (з грифом МОН), у т. ч. «Екологічні проблеми землеробства», (2010); «Землеробства», (2014); «Адаптивні системи землеробства», (2014); «Наукові аспекти систем землеробства», (2014); «Ущільнені посіви для сталих агроценозів в Україні», (2014); 12 навчальних посібників (6 з грифом МОН), 5 словників (у т.ч. Українсько-російсько-англійський

тлумачний словник із загального землеробства), 10 рекомендацій виробництву, 5 патентів і авторських свідоцтв, а також науково-практичного видання «Герботогічний атлас-довідник України».

*Інформацію отримано з Львівського національного аграрного університету.

80 років від дня народження ШУСТА Петра Дмитровича

*Вчений у галузі тваринництва, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народився 23 січня 1939 р. в с. Плисецькому Васильківського району Київської області. У 1957 р. поступив на зоотехнічний факультет Української сільськогосподарської академії, який успішно закінчив у 1962 році. З 1962 по 1975 р. працював у Тернопільській області старшим

зоотехніком обласної держплемстанції, головним зоотехніком Борщівського управління сільського господарства, завідувачем міжколгоспного відгодівельного пункту, заступником голови виконкому районної Ради народних депутатів.

Протягом 1975–1978 рр. – начальник цеху тваринництва спеціалізованого господарства з виробництва свинини (бекону) радгоспу «Київський» Києво-Святошинського району Київської області, де утримувалось близько 30 тисяч свиней. За час роботи на виробництві чотири рази обирався депутатом районних та два рази міської Ради народних депутатів, нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесну працю», 5 золотими та 6 срібними медалями ВДНГ СРСР.

У 1978–1979 рр. – головний зоотехнік «Укрдосліднасінтресту» Головного управління науки Міністерства сільського господарства України. З 1979 по 1996 р. – директор дослідної станції м'ясного скотарства «Ворзель» Української сільськогосподарської академії. За ці роки під його керівництвом збудовано міцну матеріально-технічну базу для проведення навчального процесу для студентів та наукової роботи аспірантів і наукових працівників станції й академії. Побудовано експериментальну ферму-лабораторію з фрагментами різних технологій для утримання та доїння худоби, систем гноєвидалення, зрошення пасовищ, експериментальну теплицю, інкубаційний цех.

Працюючи директором станції, П.Д. Шуст завідував також лабораторією виробництва яловичини.

У 1996 р. Петро Дмитрович працював провідним зоотехніком відділу молока Головного управління тваринництва з держплемінспекцією Мінсільгоспу України, а з 1997 по 2000 р. – начальником виробничого відділу, заступником генерального директора ВО «Київтваринпром». Із 2000 по 2002 р. – старший науковий співробітник лабораторії годівлі та використання пасовищ Інституту м'ясного скотарства УААН, з 2002 по 2011 р. – завідувач лабораторії технології м'ясного скотарства Інституту розведення і генетики тварин НААН. Атестат старшого наукового співробітника за спеціальністю технологія виробництва продуктів тваринництва отримав у 2008 році.

У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію «Формирование мясной продуктивности бычков черно-пестрой породы в условиях переменного уровня кормления». Наукова робота вченого була спрямована на вивчення динаміки росту тварин, перетравлення поживних речовин кормів та балансу азоту, коефіцієнта корисної дії кормів, росту м'язової, кісткової і жирової тканин, трансформації кормів, накопичення протеїну в тілі та забійних якостей тварин, вирощених в умовах перемінного режиму годівлі; розроблення технологій м'ясного скотарства, зокрема створення і раціонального використання пасовищ. У науковому доробку П.Д. Шуста біля 100 наукових праць, 10 патентів і авторських свідоцтв.

*Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН.

80 років від дня народження

ХОРУЖОГО Петра Даниловича

Вчений у галузі гідротехніки та меліорації, доктор технічних наук, професор

Народився 24 січня 1939 р. в с. Микуліч Бородянського району Київської області. У 1961 р. закінчив Український інститут інженерів водного господарства (м. Рівне) за спеціальністю гідромеліорація.

Після закінчення інституту працював майстром, виконробом у тресті «Дунайводбуд».

З 1964 р. по 1991 р. працював асистентом, старшим викладачем,
168

доцентом, професором, завідувачем кафедри в Українському інституті інженерів водного господарства. З 1991 р. працює в Інституті водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України на посадах завідувача лабораторії інженерного центру, завідувача відділу сільськогосподарського водопостачання і водовідведення, завідувача відділення гідротехніки та водних ресурсів, завідувача відділу водних ресурсів та водопостачання, головного наукового співробітника лабораторії водопостачання і водовідведення.

У 1969 р. в Новочеркаському інженерно-меліоративному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему: «Расчет на ЭВМ совместной работы насосов водопроводных сетей и резервуаров», а у 1988 р. у Ленінградському інженерно-будівельному інституті – докторську дисертацію на тему: «Интенсификация работы сооружений в системах подачи и распределения воды».

Наукова діяльність П.Д. Хоружого присвячена вирішенню актуальних проблем сільськогосподарського водопостачання і водовідведення, гідротехніки та меліорації.

В Інституті водних проблем і меліорації НААН П.Д. Хоружим створено наукову школу спеціалістів для вирішення проблем сільськогосподарського водопостачання і водовідведення, розроблено нові технології очищення води, конструкції водозабірних та водоочисних споруд для локальних та групових систем сільськогосподарського водопостачання, розвинуто теоретичні та практичні питання проектування та інтенсифікації технологічних процесів підготовки води при експлуатації систем сільськогосподарського водопостачання. Його розробки запатентовано в Україні, Російській Федерації та запроваджено на об'єктах водопостачання і водовідведення в різних регіонах України.

П.Д. Хоружим опубліковано понад 250 наукових праць у фахових виданнях. Ним підготовлено ряд монографій, методичних і практичних рекомендацій з питань надійності роботи систем сільськогосподарського водопостачання і водовідведення. Ним підготовлено 4 докторів і 12 кандидатів наук, отримано 20 авторських свідоцтв та патентів. П.Д. Хоружий є членом 2 спеціалізованих вчених рад, членом редколегії міжвідомчих наукових збірників «Меліорація і водне господарство», «Водне господарство України».

У 2004 р. П.Д. Хоружому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Він нагороджений Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2008), Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України (2009), премією

Всеукраїнської громадської організації «Товариство меліораторів та водогосподарників України ім. М.А. Гаркуші» (2014).

*Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

70 років від дня народження ФЕДОРЕНКА Віталія Петровича

Вчений у галузі захисту сільськогосподарських рослин, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 29 січня 1949 р. у м. Біла Церква Київської області.

Трудовий шлях розпочав з робітника бригади із захисту рослин Дендропарку «Олександрія» НАНУ.

У 1972 р. з відзнакою закінчив факультет Захисту рослин Української сільськогосподарської академії (НУБіП).

Упродовж 1972–1980 рр. – старший науковий співробітник лабораторії ентомології, у 1980–1990 рр. – завідувач відділу захисту рослин Білоцерківської дослідно-селекційної станції, 1989–1993 рр. – докторант Інституту цукрових буряків УААН, 1993–1999 рр. – заступник директора з наукової роботи Білоцерківської дослідно-селекційної станції, з 1994 р. – професор кафедри захисту рослин, з 2000 р. – завідувач кафедри захисту рослин Білоцерківського Національного аграрного університету. З 2003 р. – директор Інституту захисту рослин УААН. У 2011 р. за конкурсом обрано завідувачем кафедри ентомології НУБіП. Нині професор кафедри і Головний науковий співробітник Інституту захисту рослин НААН.

В Інституті зоології НАНУ захистив кандидатську дисертацію на тему: «Біологічне обґрунтування і розробка заходів боротьби з кореневою буряковою попелицею в зоні Правобережжя УРСР» (1979), в Українському державному аграрному університеті – докторську дисертацію на тему «Екологічні закономірності динаміки ентомокомплексу бурякового агробіоценозу та принципи його регуляції в Центральному Лісостепу України» (1993).

В 2015 р. пройшов стажування в Міжнародному Галілеє Інституті Менеджменту (Нахалаль, Ізраїль) за програмою ФАО ООН «Інтегрований захист рослин».

В.П. Федоренко – фахівець з питань захисту рослин від шкідників

– провів дослідження біології фітофагів, здійснив широкомасштабне впровадження у виробництво принципу нового прийому захисту – інтоксикації сходів буряків цукрових, що дало можливість виключити щорічні пересіви і у декілька разів знизити інсектицидне навантаження на агробіоценоз. Фундаментальні праці вченого присвячені вивченню ентомокомплексів в агробіоценозах з метою розробки та впровадження екологічно орієнтованих прийомів управління динамікою популяцій з урахуванням вимог охорони довкілля.

Вченим опубліковано понад 500 наукових праць, з них 20 монографій, 6 підручників та посібників, а також брошури і рекомендації, має патенти і винаходи.

Академік В.П. Федоренко започаткував наукову школу системних підходів до закономірностей зв'язку і взаємодії фауни шкідливих і корисних комах з метою регуляції динаміки їх чисельності на біоценотичному та популяційному рівнях в агробіоценозах, як цілісних екологічних системах. Під науковим керівництвом вченого підготовлено 2 докторів та 26 кандидатів наук.

Відзначений нагородами: Почесна грамота Президії УААН (1999, 2004, 2006), диплом лауреата Всеукраїнського рейтингу «Лідера агропромислового комплексу» (2005, 2006, 2009), Трудова відзнака Головдержінспекції з карантину рослин та ін.

*Літ.: Співробітники кафедри ентомології ім. проф. М.П. Дядечка НУБіП. URL: <https://nubip.edu.ua/node/2462>. (дата звернення 06.11.2018).

ЛЮТИЙ

80 років від дня народження МАКСИМОВА Миколи Гавриловича

*Вчений агроном, селекціонер-
насіннєзнавець, кандидат
біологічних наук*

Народився 1 лютого 1939 р. у с. Зелена Роща, Орловської області, РСФСР (Російська Федерація).

У 1947–1956 рр. навчався в Масловській середній школі; у 1958–1961 рр. – служив у

Радянській Армії; у 1961–1966 рр. – навчався в Харківському сільськогосподарському інституті ім. В.В. Докучаєва на селекційно-насінницькому відділенні агрономічного факультету за спеціальністю «вчений агроном-селекціонер-насінник». Після закінчення був направлений на роботу в Український науково-дослідний інститут рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва на посаду молодшого наукового співробітника (нині Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва). У 1969–1972 рр. – навчався в аспірантурі вказаного інституту.

У 1975 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю «генетика» в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва. Тема дисертації: «Гібридизація озимих гексаплоїдних тритикале с озимою м'якою пшеницею».

З квітня по жовтень 1976 р. – стажувався в наукових установах Німецької Демократичної Республіки (нині Федеративна Республіка Німеччина), а саме – Берлінському університеті ім. Гумбольдта, Інституті селекційних досліджень (м. Кведлінбург), Інституті генетики (м. Гатерслебен), Інституті зернових культур (м. Бернбург). Стажування було присвячене методам створення нової сільськогосподарської культури – тритикале. Звіт про стажування викладено на 132 сторінках друкованого тексту (1976), який зберігається в бібліотеці Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва, м. Харків.

У тому ж році у зв'язку з «бумом» досліджень з тритикале був запрошений до роботи у Всесоюзний селекційно-генетичний інститут (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення) в Одесу директором інституту О.О. Созиновим. У листопаді 1976 р. був обраний на посаду старшого наукового співробітника лабораторії віддаленої гібридизації відділу генетики Всесоюзного Селекційно-генетичного інституту. В 1982 р. за конкурсом обраний завідувачем цієї лабораторії. Нині працює провідним науковим співробітником відділу селекції та насінництва пшениці.

Коло наукових інтересів – розробка методів синтезу первинних тритикале різної плоїдності, а також вивчення механізмів генетичної рекомбінації при гібридизації озимої м'якої пшениці з тритикале.

З 1980 р. в рамках Координаційного центру Ради Економічної Взаємопомочі (РЕВ) за напрямом «Розробка теоретичних основ селекції і насінництва і нових методів синтезу високопродуктивних

сортів і гібридів сільськогосподарських культур» М.Г. Максимова було призначено міжнародним куратором від СРСР теми № 6 «Розробка теоретичних основ і створення сортів тритікале з комплексом господарсько цінних ознак для умов інтенсивного землеробства». До виконання цієї теми було залучено вчених країн РЕВ – Болгарії, Німецької Демократичної Республіки, Польщі, Румунії, Чехословаччини. Обов'язком міжнародного куратора було проведення, за чергою, в кожній країні один раз у два роки робочої наради і наукового симпозиуму.

Під керівництвом М.Г. Максимова і за його безпосередньою участю було створено сорти тритікале: Зеніт одеський, Сувенір, Простор, Ураган. Також М.Г. Максимов є одним із авторів першого сорту нової сільськогосподарської культури тритікале Амфідиплоїд-1, який був районований в СРСР і в Україні у 1977 р.

Заслуговує на увагу вивчення вченими Всесоюзного інституту рослинництва (м. Ленінград, нині – Санкт-Петербург) розщеплення в популяціях F_2 тритікале-пшеничних гібридів. Деякі біотики генетично різноманітних гібридних популяцій, одержаних від схрещування гексаплоїдних тритікале з м'якою пшеницею, є новими різновидами м'якої пшениці *T. aestivum* L. Одна з таких ліній була названа на честь вченого *T. aestivum* var. *maksimovii* Dorof. et A. Filat. var. nov. Друга була названа за місцем виконання досліджень *T. aestivum* var. *ovidiapolianum* Dorof. et A. Filat. var. nov..

Це свідчило про доволі складне і непередбачуване розщеплення в популяціях тритікале-пшеничних гібридів. Такий тип схрещувань був включений до програм наукових досліджень установ, що займаються селекцією пшениці та тритікале.

У зв'язку з реорганізацією Селекційно-генетичного інституту, селекція тритікале з 2000 р. була призупинена і М.Г. Максимова було переведено у відділ селекції озимої м'якої пшениці на посаду провідного науковця, де він працює і дотепер.

Поряд із загальноприйнятою внутривидовою гібридизацією вчений продовжує дослідження інтрогресивної гібридизації – гексаплоїдних тритікале з озимою м'якою пшеницею, де була показана можливість передачі генетичної інформації жита до геному м'якої пшениці і що тритікале, в цьому випадку, є посередником.

За участю таких схрещувань у Селекційно-генетичному інституті створено сорти пшениці Щедрість одеська і Відповідь, що мають житню транслокацію 1В/1R, які характеризуються високим ступенем стійкості до фітозахворювань і продуктивності.

Основною сферою наукової діяльності вченого з 2000 р є селекція сортів озимої м'якої пшениці для умов Степу і Лісостепу України. За ці роки в інституті створено близько 50 сортів, зокрема Катруся, Нота, Родзинка та ін., п'ятнадцяти з яких М.Г. Максимов є одним із авторів.

За плідну наукову діяльність був нагороджений Почесними грамотами Одеського обласного виконкому, управління сільського господарства. До 100-річчя інституту у 2012 р. був нагороджений Грамотою Міністерства аграрної політики України. Ветеран праці СРСР – з 1989 р., ветеран праці України – з 1999 року.

Результати наукової діяльності вченого наведено у 120 наукових публікаціях.

*Інформацію отримано із Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення.

60 років від дня народження РУДЕНКА Євгена Володимировича

*Вчений у галузі ветеринарної медицини,
доктор ветеринарних наук, професор, член-
кореспондент НААН*

Народився 3 лютого 1959 р. у м. Харкові.

У 1981 р. закінчив Харківський зооветеринарний інститут за фахом «ветеринарний лікар». У 1981–1983 рр. працював старшим ветеринарним лікарем в

Українському науково-дослідному інституті експериментальної ветеринарії (УНДІЕВ) (нині – ННЦ «ІЕКВМ»).

У 1984–1987 рр. навчався в аспірантурі при вищезазначеному інституті за спеціальністю ветеринарна мікробіологія, вірусологія, епізоотологія, мікологія та імунологія. У 1988–1990 рр. – молодший науковий співробітник, у 1990–1994 рр. – старший науковий співробітник, у 1994–1999 рр. – завідувач лабораторії хвороб бджіл, у 1999–2001 рр. – заступник директора з питань науки, економіки та впровадження; у 2001–2003 рр. – завідувач лабораторії хвороб бджіл ІЕКВМ УААН. З 2003 р. і донині обіймає посаду директора Інституту тваринництва НААН.

У 1988 р. в Білоруському науково-дослідному інституті експериментальної ветеринарії ім. С.Н. Вишелеського захистив кандидатську дисертацію на тему: «Американський гнилець бджіл та

його вакцинопрофілактика».

У 2004 р. в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини УААН – докторську дисертацію на тему: «Змішані заразні хвороби розплоду медоносних бджіл (епізоотологія, диференційна діагностика, комплексна система заходів боротьби та профілактики)».

Учене звання професора присвоєно у 2010 р.

За період наукової діяльності став визнаним спеціалістом у галузі вивчення інфекційних і паразитарних хвороб бджіл, розробки фармакологічних препаратів та засобів дезінфекції для їхньої профілактики і лікування.

За роки наукової діяльності під керівництвом ученого та з його безпосередньою участю підготовлено низку наукових розробок, які затверджено Державним департаментом ветеринарної медицини та впроваджено у ветеринарну практику. Вперше з колективом учених розробив біологічний препарат – вакцину для профілактики і лікування американського гнильця бджіл, зробив вагомий внесок у вивчення основ резистентності й імунітету у бджіл, зокрема було визначено фактори гуморального імунітету бджіл. Є членом секції фармакологічних ветеринарних препаратів Державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини.

В останні роки вчений опікується проблемою якості кормів і розробкою системи регулювання їхньої якості та безпеки. Є експертом Міжнародного епізоотичного бюро з питань заразних хвороб бджіл, членом робочої групи міжнародної організації АПМОНДІА з питань якості продуктів бджільництва, головою вченої ради та головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті тваринництва НААН, головою Технічного комітету (ТК) зі стандартизації № 158 Держспоживстандарту України, членом науково-технічної ради з питань виробництва і переробки продукції тваринництва та птахівництва, керівником випробувального центру «Відділ екологічного моніторингу та якості продукції тваринного походження ІТ НААН» та головним редактором Науково-технічного бюлетеня ІТ НААН.

Вченим опубліковано понад 150 наукових праць.

Обрано у 2007 р. членом-кореспондентом УААН Відділення ветеринарної медицини зі спеціальності ветеринарна медицина.

У 1998 р. присвоєно почесне звання заслуженого працівника сільського господарства України. У 2009 р. нагороджений Почесною відзнакою УААН та знаком Пошани Міністерства аграрної політики України.

* Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербинюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 537–538.

80 років від дня народження САВЧЕНКА Юрія Івановича

*Вчений у галузі зоотехнії,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН*

Народився 15 лютого 1939 р. в с. Березова Гать Новгород-Сіверського району на Чернігівщині в сім'ї селян.

У 1957 р. став студентом Української ордена Трудового Червоного прапора сільськогосподарської академії, де отримав фах вченого зоотехніка.

Розпочав трудову діяльність науковим співробітником Хмельницької державної обласної сільськогосподарської дослідної станції у 1962 році. Тут працював до 1977 р. завідувачем відділу тваринництва, а останні 8 років – заступником директора станції з наукової роботи.

У 1977 р. був обраний за конкурсом завідувачем відділу технології виробництва продуктів тваринництва Науково-дослідного інституту сільського господарства Нечерноземної зони України (нині Інститут сільського господарства Полісся), згодом – заступником директора з наукової роботи (1980); з 1987 по 1992 р. – генеральний директор Житомирського НВО «Еліта» при цьому інституті; з 1982 р. до 2011 р. – директор інституту; з вересня 2011 р. до березня 2018 року – радник дирекції інституту.

3 січня 1971 р. Ю.І. Савченко захистив кандидатську дисертацію «Влияние различного уровня сахара в рационах на обмен веществ, мясную продуктивность и состояние здоровья молодняка крупного рогатого скота», а 1 квітня 1991 р. – докторську дисертацію «Оптимизация углеводного и протеинового питания крупного рогатого скота в условиях Лесостепи и Полесья УССР» на Вчених радах Української Ордена трудового Красного прапора сільськогосподарської академії. У 1976 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

У 1993 р. його обрано членом-кореспондентом, а у 1995 р. – академіком УААН за фахом «годовля сільськогосподарських тварин», «технологія виробництва продуктів тваринництва».

Впродовж 55 років, у т.ч. 30 років на посаді директора інституту, учений поєднує науково-дослідну, організаторську і педагогічну роботу. У 1993 р. йому присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «Сільськогосподарська радіобіологія та екологія». Впродовж 19 років він працює по сумісництву з основною роботою професором, зав. кафедри технології переробки та якості тваринницької продукції Житомирського національного агроекологічного університету. Рішенням Вченої ради університету від 24.05.2017 р. йому присвоєно звання і нагороджено дипломом Почесного професора.

Юрій Савченко розпочав свою наукову кар'єру, будучи іще студентом у 1961–1962 рр. під керівництвом професора П.Д. Пшеничного. Його наукова компетенція має цілу низку напрямів – годівля тварин і технологія кормів, технологія виробництва продукції тваринництва, радіоекологія.

У числі перших робіт ним проведено дослідження з цілорічної силосної годівлі корів, вивчення необхідності балансування силосних раціонів великої рогатої худоби за цукром. У подальшому основним змістом його роботи стали розробки, вдосконалення та впровадження у виробництво прогресивних технологій виробництва молока і яловичини у господарствах лісостепової та поліської зон України. За цей час ним було розроблено і впроваджено низку експлуатаційних технологій для ферм і комплексів на 400–1200 гол. з безприв'язним утриманням корів; для нетельних та відгодівельних ферм, бугаїв-плідників у господарствах Хмельницької та Житомирської областей.

Він вніс істотний вклад у розробку теоретичних основ та впровадження в практику інтенсивних технологій виробництва молока і яловичини, вирощування молочної худоби. Розвинув вчення про збалансовану годівлю сільськогосподарських тварин, зокрема про оптимізацію вуглеводного та протеїнового живлення ВРХ. Експериментально встановив потребу в цукрі різних вікових і фізіологічних груп ВРХ; вивчив вплив рівня цукру і виду цукристих кормів на обмін речовин та продуктивність корів, бугаїв, молодняка чорно-рябої худоби. Ним вперше вивчено вплив рівня цукру за згодовування різних вуглеводистих кормів у раціонах на спермопродуктивність і обмін речовин у бугаїв-плідників в умовах великих промислових комплексів.

Ю.І. Савченко – автор поліського типу української чорно-рябої молочної породи, низки технологій заготівлі високоякісних кормів і приготування їх до згодовування, про що свідчать ряд свідоцтв на винаходи.

Після катастрофи на ЧАЕС Савченко Ю.І. не покинув колектив (це дало змогу зберегти Інститут і його кадри, який єдиний потрапив у II зону катастрофи), а спрямував зусилля колективу (упродовж 15 років) на розробку проблем ведення АПК і життєдіяльності населення регіону, забрудненого радіонуклідами, для отримання екологічно безпечної сільськогосподарської продукції. Це дало змогу вирішити поставлені важливі завдання. Проведено десятки дослідів, розроблено десятки практичних рекомендацій і запроваджено їх у виробництво й особистих господарствах населення цієї зони.

У зоотехнічній спільноті Савченко Ю.І. відомий не тільки як вчений у сфері годівлі сільськогосподарських тварин і технології виробництва продуктів тваринництва, а й як досвідчений фахівець, організатор і пропагандист сучасних досягнень науки та практики з питань тваринництва. Працює у тісному зв'язку з виробництвом.

З питань годівлі сільськогосподарських тварин, технології виробництва продукції тваринництва та радіоекології Ю.І. Савченко опублікував 346 наукових праць, у тому числі 23 монографії; підручники і навчальні посібники – 7; авторські свідоцтва, патенти, раціоналізаторські пропозиції – 13.

Ним підготовлено два доктори і 4 кандидати сільськогосподарських наук, ряд магістрів і бакалаврів.

У 1970 р. Юрія Івановича нагороджено ювілейною медаллю «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина»; у 1971 р. – медаллю «За трудовое отличие» за розробку і впровадження у виробництво Хмельниччини системи кормовиробництва і раціонального використання кормів та підвищення їх повноцінності в період зимівлі, у 1985 р. – срібною медаллю ВДНГ СРСР за досягнуті успіхи у розвитку народного господарства Житомирщини. У 1985 р. нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР за досягнуті успіхи у розвитку народного господарства Житомирщини. У 1986 р. за освоєння селекційного центру нагороджений Орденом Трудового Красного Знамени; у 1987 р. за багаторічну плідну працю отримав медаль «Ветеран праці».

6 листопада 1997 р. Юрію Савченку було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» за значний особистий внесок в економічний та соціально-культурний

розвиток Житомирської області; 10 лютого 2014 р. Житомирська обласна рада нагородила його почесною відзнакою «Честь і слава Житомирщини» і вручила орден. 28 січня 2009 р. нагороджений (рішенням Колегії Мін АПК України) трудовою відзнакою «Знак Пошани», а також рішенням Президії УААН «Почесною відзнакою».

За активну громадську позицію, самовідданість і високий професіоналізм та особисті заслуги при ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС 26 квітня 2011 р. громадська організація «СоюзЧорнобиль України» нагородила Ю. Савченка орденом «За заслуги»; 27 червня 2016 р. Громадською радою Мінприроди за особистий величний подвиг в ім'я спасіння людства його було нагороджено орденом «Ліквідатор 2-го ступеня».

За період наукової діяльності Ю. Савченко був членом чотирьох Вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій; членом експертної ради ВАК України; членом Ради з використання територій при Житомирській ОДА, депутатом Житомирської обласної ради (2-х скликань) та ін.

Життєве кредо Юрія Савченка формується просто – «Наполеглива щоденна праця».

*Інформацію отримано з Інституту сільського господарства Полісся НААН

65 років від дня народження ГАМАЮНОВОЇ Валентини Василівни

*Вчений у галузі землеробства та агрохімії,
доктор сільськогосподарських наук,
професор*

Народилася 23 лютого 1954 р. в с. Ясна Поляна Генічеського району Херсонської області. Протягом 1971–1976 рр. навчалася в Херсонському сільськогосподарському інституті ім. О.Д. Цюрупи, отримала спеціальність вченого агронома.

У 1983 р. захистила кандидатську, а у 1994 р. – докторську дисертацію. У 1999 р. присвоєно наукове звання професора.

З 1976 по 2003 рр. працювала в Інституті зрошуваного землеробства НААН на посадах від старшого лаборанта до директора інституту. З 2003 по 2006 рр. – завідувач кафедри ґрунтознавства і агрохімії Херсонського ДАУ, а з січня 2007 р. – завідувач кафедри

землеробства, геодезії та землеустрою Миколаївського НАУ.

В.В. Гамаюнова – Відмінник аграрної освіти та науки III та II ступенів.

Напрямок наукових досліджень – вивчення сівозмін, способів обробітку ґрунту, систем удобрення, удосконалення агротехнічних заходів вирощування окремих культур в стаціонарному та короткостроковому досліді.

Член редколегії наукових збірників, спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, заступник голови експертної ради ДАК з сільського господарства, голова підкомісії методичної ради НМЦ аграрної освіти, член центральної ради Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків.

Під керівництвом професора В.В. Гамаюнової захистили кандидатські дисертації 25 аспірантів. Автор 620 наукових публікацій, 15 патентів.

*Лит.: Кафедра землеробства, геодезії та землеустрою. Гамаюнова Валентина Василівна. (Миколаївський НАУ) URL: https://www.mnau.edu.ua/ua/02_02_03_02_gamayunova.html (дата звернення 30.10.2018).

65 років від дня народження

ІЛЬЧУКА Миколи Максимовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 27 лютого 1954 р. в с. Драчі Старокостянтинівського району Хмельницької області.

М.М. Ільчук – доктор економічних наук, професор. Загальний стаж роботи 47 років, у тому числі стаж роботи у Національному університеті

біоресурсів і природокористування України (НУБіП України) – 36 років.

У 1981 р. Ільчук М.М. успішно закінчив економічний факультет Української сільськогосподарської академії, м. Київ. По закінченню навчання був направлений на роботу на кафедру організації сільськогосподарського виробництва на посаду асистента. Протягом 1983–1986 рр. навчався у денній аспірантурі Української сільськогосподарської академії на кафедрі організації

сільськогосподарського виробництва. У 1993 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Організація і ефективність виробництва молока» в спеціалізованій вченій раді Українського державного аграрного університету за спеціальністю «Економіка, організація і управління підприємствами». Працював асистентом, доцентом організації сільськогосподарського виробництва, а з 2005 р. очолив її на посаді завідувача кафедри.

У 1998 р. працював на посаді першого заступника начальника Головного управління агропромислового розвитку Київської обласної адміністрації.

Протягом 2001–2005 рр. працював директором науково-дослідного інституту економіки і менеджменту агропромислового виробництва Навчально-наукового інституту бізнесу НАУ.

У 2005 р. захистив докторську дисертацію на тему «Економічні напрямки ефективного функціонування молокопродуктового підкомплексу України» у спеціалізованій вченій раді (шифр – Д 26.350.01) в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» за спеціальністю «Економіка сільського господарства і АПК».

Вчене звання професора кафедри організації агробізнесу присвоєно у 2005 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 15 грудня 2005 р..

В даний час М.М. Ільчук працює завідувачем кафедри підприємництва та організації агробізнесу НУБіП України.

Основним напрямом його наукової діяльності є ефективне функціонування молокопродуктового підкомплексу в Україні, розвиток та адаптація продовольчих ринків України до вимог СОТ, організація ефективного агробізнесу.

Ним опубліковано більше 250 наукових і методичних праць, з яких понад 30 монографій, у тому числі 4 одноосібних, 6 підручників і посібників з грифом МАП і МОН, 6 рекомендацій, які прийняті Міністерством аграрної політики до впровадження у виробництво, більше 100 наукових статей і 34 навчально-методичних розробки.

М.М. Ільчук підготував 15 кандидатів наук, завершується докторська дисертація, де він є науковим консультантом, а також є науковим консультантом ще двох докторських дисертацій.

В листопаді 2010 р. М.М. Ільчука обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України зі спеціальності економіка і організація агропромислового виробництва.

За наукові та педагогічні досягнення М.М. Ільчук у 2002 р. був нагороджений Знаком «Відмінник освіти», у 2004 р. – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, у 2008 р. – Трудовою відзнакою «Знак пошани», у 2016 р. – Почесною грамотою Верховної Ради України, а у 2018 р. йому присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Професор М.М. Ільчук є провідним вченим в галузі аграрної економіки. Його основні теоретичні і практичні розробки присвячені ефективному функціонуванню агропромислового підкомплексу. У його наукових працях знайшли відображення наукове обґрунтування і практичні рекомендації з питань ефективного розвитку агропромислових формувань. Особливістю досліджень є широке використання економічних законів ринкової економіки, розробка прогнозів розвитку агропродовольчих ринків, адаптація вітчизняних товаровиробників до європейських вимог. Неодноразово проходив стажування з питань ринкової економіки в Німеччині та Польщі, де читав наукові лекції з питань розвитку аграрної економіки в Україні. В даний час продовжується співпраця з науковцями цих країн.

М.М. Ільчук був учасником та співорганізатором багатьох міжнародних і вітчизняних конференцій з питань розвитку продовольчих ринків та адаптації аграрної економіки до європейських стандартів.

Активно бере участь в розробці державних програм економічного розвитку країни, зокрема був виконавцем державної програми інвестиційного проекту по залученню іноземних інвестицій для придбання технічних засобів і обладнання по заготівлі, зберіганню та транспортуванню молока.

Він є членом редколегії журналу «Біоресурси та природокористування» та Наукового вісника НУБіП України, членом вченої ради НУБіП України, керівником магістерської програми наукового спрямування «Прогнозування підприємницької діяльності в АПК» та 2-х магістерських програм виробничого спрямування.

Кафедра, яку очолює М.М. Ільчук, провела велику роботу з відкриття та ліцензування нової спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», де він є керівником робочої групи з підготовки ОС «Бакалавр» та членом робочої групи з підготовки ОС «Магістр» за цією спеціальністю.

*Інформацію отримано з Національного університету біоресурсів і природокористування України.

БЕРЕЗЕНЬ

65 років від дня народження

ПЛАКСІЄНКА Валерія Яковича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік УАЕК, член АЕНУ

Народився 5 березня 1954 р. в с. Дмитрівка Знам'янського району Кіровоградської області в сім'ї колгоспного робітника.

У 1976 р. закінчив з відзнакою Дніпропетровський сільськогосподарський інститут (нині Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет) за спеціальністю економіст з бухгалтерського обліку в сільському господарстві. За направленням працював викладачем економічних дисциплін у Кіровоградському технікумі механізації сільського господарства.

У 1977 р. обраний за конкурсом на посаду асистента кафедри бухгалтерського обліку і фінансів Дніпропетровського сільськогосподарського інституту.

У 1984 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Основні виробничі фонди та шляхи підвищення їх ефективності і колгоспах Дніпропетровської області» в Харківському сільськогосподарському інституті (з 2002 р. Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва).

У 1986 р. отримав вчене звання доцента кафедри бухгалтерського обліку і фінансів, а з 1988 р. – обраний завідувачем кафедри бухгалтерського обліку і фінансів Дніпропетровського сільськогосподарського інституту де здійснював керівництво та розвиток науковим дослідженнями до 2009 року.

У 1997 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему: «Вплив співвідношення оплати праці і матеріальних витрат на рівень і структуру доходів сільського господарства» в Дніпропетровському державному аграрному університеті де 1998 р. присвоєно вчене звання професора кафедри бухгалтерського обліку і фінансів.

З 2000 р. обраний дійсним членом Української академії економічної кібернетики.

Нагороджений почесною грамотою Міністерства аграрної політики України (2001); знаком «Відмінник освіти України» (2002); «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня (2003).

З 2009 р. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії.

У 2016 р. обраний членом Академії економічних наук України.

У творчому та науковому доробку професора В.Я. Плаксієнка понад 200 наукових праць, зокрема 12 підручників і посібників з грифом. З 1996 р. ефективно функціонує наукова школа професора В.Я. Плаксієнка. Напрями наукових досліджень та результати:

- проблеми організації та обліку використання виробничих ресурсів в агропромислових формуваннях різних форм власності при визначенні стратегії національної продовольчої безпеки України (1996–2005 рр. та 2009–2018 рр., підготовлено 30 кандидатів наук, зокрема: Письмаченко Л.М. (1996 р.), Дацій О.І. (2000 р.), Жадько К.С. (2004 р.) та 4 доктори наук: Грабчук О.М. (2011 р.), Чириченко Ю.В. (2012 р.), Назаренко І.М. (2016 р.), Орехова А.І. (2018 р.).

- за результатами досліджень виконано 10 госпдоговірних робіт на суму в 500 тис. грн, з економічним ефектом в 1,2 млн. грн, а також подано 4 рекомендації органам управління АПК обласного рівня;

- розроблено та впроваджено 22 робочі програми для викладання курсів з економічних та облікових дисциплін здобувачам вищої освіти.

*Інформацію отримано з Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

80 років від дня народження КОПИТКА Петра Григоровича

*Вчений у галузі садівництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор, академік
АНБОУ та МААО*

Народився 12 березня 1939 р. в с. Долиняни Мурвано-Куриловецького району Вінницької області.

У 1954 р. закінчив семирічну школу і вступив на навчання до Михайловецького сільськогосподарського технікуму в сусідньому

селі Михайлівці того ж району. У 1956 р. переведений на навчання до Житомирського сільськогосподарського технікуму. Після його закінчення в 1958 р. вступив до Уманського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1963 р. за спеціальністю агроном-плодоовочівник і був залишений при кафедрі загального землеробства для організації роботи науково-дослідної лабораторії з утриманням ґрунту в садах, відкритої в тому ж році Міністерством сільськогосподарства СРСР під науковим керівництвом відомого в світі вченого професора С.С.Рубіна. Працюючи завідувачем цієї лабораторії, проводив різнопланові дослідження з вивчення особливостей ґрунтоутворення під багаторічними плодовими насадженнями, за різних систем утримання ґрунту та їх удобрення. За участі в Географічній мережі дослідів з удобренням сільськогосподарських культур лабораторією проведено низку досліджень з удобрення в садах спеціалізованих садівничих господарств Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Полтавської, Черкаської і Чернігівської областей.

На основі результатів досліджень у 1970 р. захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю агрохімія на тему «Вивчення доз і співвідношень мінеральних добрив у молодих яблуневих садах в умовах Лісостепу УРСР» в Українській сільськогосподарській академії та у 1986 р. – докторську дисертацію за тією ж спеціальністю на тему «Ґрунтово-агрохімічні основи удобрення плодових культур (на прикладі насаджень яблуні в УРСР)» у Московській сільськогосподарській академії ім. К.А. Тімірязєва.

За результатами наукової та педагогічної діяльності самостійно та в співавторстві опублікував 265 наукових і науково-методичних праць, в тому числі п'ять монографій та шість підручників, і сім навчальних посібників із навчальних дисциплін «Агрохімія», «Землеробство» та «Методика дослідної справи в агрономії» і три наукові статті в цитованих закордонних виданнях: у двох журналах Soil science (США) і в журналі Agronomy Research (Естонія), має авторське свідоцтво на прилад з одночасного відбору зразків ґрунтового повітря пошарово до різної глибини для аналізів його складу.

П.Г. Копитко продовжує плідно керувати науковою школою з вивчення живлення плодових рослин і оптимізації родючості ґрунту в садах, заснованої професором С.С.Рубіним. Результати її досягнень опубліковано в багатьох вітчизняних і закордонних наукових виданнях. На їх основі захищено сім докторських і 24 кандидатські

дисертації, нині готуються дві докторські та чотири аспірантські дисертаційні роботи.

Працюючи з 1975 р. доцентом і з 1987 р. професором кафедри загального землеробства, продовжує керувати науково-дослідною лабораторією з утримання ґрунту в садах, яка за рішенням Міністерства сільського господарства СРСР у 1977 р. отримала статус проблемної науково-дослідної лабораторії з оптимізації родючості ґрунту в плодючих насадженнях. Завдяки цьому він активно впроваджує результати досліджень, надаючи значну практичну допомогу садівничим господарствам з оцінки придатності ґрунту під плодові насадження та їх удобрення. Він також здійснює наукове керівництво дослідженнями в унікальному довготривалому (понад 87 р.) стаціонарному досліді з вивчення систем удобрення яблуневого саду. Їх результати актуальні для технології органічного садівництва та мають важливе екологічне значення. За розпорядженням Кабінету Міністрів України дослід занесено до Державного реєстру наукових об'єктів, що є національним надбанням України, як «Унікальна дослідницька агроєкосистема яблуневого саду Уманського національного університету садівництва».

П.Г. Копитко науково-педагогічну діяльність плідно поєднував із організаційно-адміністративною. У 1989–2001 рр. працював проректором з навчальної роботи, виконуючи обов'язки першого заступника ректора, а в 2002–2008 рр. – ректором і зробив вагомий внесок у примноження напрямів підготовки фахівців аграрного виробництва та зміцнення навчально-наукової й виробничої бази вищого освітнього закладу для забезпечення отримання ним рівня Національного університету садівництва.

Нині він професор кафедри загального землеробства і завідувач атестованої навчально-дослідної лабораторії з оптимізації родючості ґрунту в плодючих насадженнях, Почесний член Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків і голова його Уманського відділення, працює в двох спеціалізованих вчених радах із захисту докторських і кандидатських дисертацій. За багаторічну плідну працю нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України, відзнакою Ярослава Мудрого, відзнаками Міністерства аграрної політики і продовольства України: «Знак пошани» та «Відмінник аграрної освіти» 1 ступеня, Міністерства освіти та науки України – «Відмінник освіти», багатьма грамотами та подяками від наукових установ і відомчих керівних органів.

*Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва.

80 років від дня народження

АНТОНЕНКА Леоніда Онисимовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор

Народився 15 березня 1939 р. у с. Труженка Розівського району Запорізької області. У 1965 р. закінчив з відзнакою Харківський зооветеринарний інститут. У 1967–1970 рр. навчався в аспірантурі Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва.

Під науковим керівництвом професора К.Г. Телешека досліджував проблему впливу внутрішнього економічного середовища на економічну ефективність системи управління та виробництва. У 1970 р. Л.О. Антоненко захистив кандидатську дисертацію на тему «Система управління в державних господарствах та шляхи її вдосконалення». У 1970–1972 рр. працював старшим науковим співробітником кафедри економіки сільського господарства ХСПІ, потім – директором експериментально-показового держгоспу «Борівський».

У 1993 р. Леонід Онисимович захистив докторську дисертацію на тему «Комплексний розвиток регіональних формувань: методологія та практика», у якій досліджено методологію створення та функціонування регіональних промислових центрів (на прикладі Південного Донбасу). У 1993–1995 рр. працював доцентом, потім – професором кафедри управління Харківського державного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. З 1995 р. – професор кафедри економіки та менеджменту Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Опублікував близько 150 наукових і методичних праць. Автор і співавтор семи монографій, ряду методичних розробок, навчальних підручників із грифом Міністерства освіти і науки, що знайшли практичне впровадження в різних галузях вітчизняної економіки. Під його науковим керівництвом підготовлено й успішно захищено 10 кандидатських дисертацій.

У 2001 р. Л.О. Антоненка обрано головою Харківського обласного відділення Республіканського наукового товариства ім. С.А. Подолінського, яке досліджує вчення про первинність енергії Сонця в накопиченні енергії людиною. Разом з академіком

В.П. Бабичем та професором В.С. Клочком є засновником Харківського обласного наукового товариства ім. М.І. Туган-Барановського, де його обрано заступником голови з наукової роботи. Із 2002 р. учений є членом Міжнародного фонду ім. М.Д. Кондратьєва, дійсним членом Філософсько-економічного вченого зібрання Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова.

За особистий внесок у вирішення державної Програми соціально-економічного розвитку Леоніда Онисимовича був нагороджено трудовою відзнакою «Знак Пошани», почесними грамотами, преміями Міністерства освіти і науки.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

60 років від дня народження ЛЮТОЇ ЮЛІЇ Олександрівни

*Вчений – селекціонер у галузі овочівництва,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народилася 26 березня 1959 р. в с. Гребінки Васильківського району Київської області.

У 1978–1982 – навчалася на агрономічному факультеті Білоцерківського сільськогосподарського інституту ім. П.Л. Погребняка.

У 1989 р. – захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата с.-г. наук

у Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрових буряків.

Упродовж 2003–2017 рр. – старший науковий співробітник; провідний науковий співробітник; завідувач лабораторії овочівництва Інституту зрошуваного землеробства НААН (2011–2017). У 2007 р. – отримала вчене звання старшого наукового співробітника.

Вчений належить вагомий внесок у покращення селекційної роботи з культурою томата. Одним із основних напрямів її наукової роботи є дослідження генетичних закономірностей формування ознак адаптивності при створенні високотехнологічних сортів томата промислового типу, придатних для вирощування в умовах півдня України. Шляхом удосконалення методологічних підходів до ефективного використання генетичної різноманітності в селекції томата отримано цінний селекційний матеріал з підвищеним адаптивним і продуктивним потенціалом, високою товарністю і

якістю плодів, стійкістю проти хвороб. Під її керівництвом генетичні та селекційні здобутки знайшли практичне застосування при створенні нових сортів томата, 7 із яких внесені до Державного реєстру сортів і гібридів рослин України: Наддніпрянський 1, Кіммерієць (2007), Сармат, Інгулецький (2009), Тайм (2010), Легінь (2013), Кумач (2014).

Опублікувала більше 100 наукових праць, є співавтором 2 монографій, 5 методичних рекомендацій, 8 патентів України на корисну модель, 7 патентів та 7 авторських свідоцтв на сорти томата.

Люта Ю.О. є членом Спеціалізованої вченої ради К 67.379.01 в Інституті зрошуваного землеробства НААН з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 «Селекція і насінництво». Є членом редакційної колегії Міжвідомчого тематичного наукового збірника «Зрошуване землеробство», надає допомогу аспірантам і науковим співробітникам у проведенні досліджень, підготовці наукових публікацій та дисертаційних робіт. Результати її досліджень відомі в Україні, постійно висвітлюються у виступах на телебаченні, радіо, обласних, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, семінарах, «днях поля», засіданнях круглих столів, впроваджуються у виробництво в господарствах південного регіону України.

*Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН.

КВІТЕНЬ

90 років від дня народження

ВЛОХА Володимира Григоровича

*Вчений-селекціонер у галузі картоплярства,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік АНВОУ*

Народився 1 квітня 1929 р. у м. Винники (Львів).

Після закінчення Львівського сільськогосподарського інституту (1953) завідував Яворівською держсортодільницею Львівської обл. З 1958 р. аспірант, науковий

співробітник і завідувач відділу селекції в Науково-дослідному інституті землеробства і тваринництва західних регіонів України. У 1963 р. спеціалізована вчена рада Українського ордена Леніна науково-дослідного інституту рослинництва присуджує науковий ступінь кандидата біологічних наук за захищену дисертаційну роботу «Вплив умов вирощування батьківських рослин і сіянцив першого року на формотворчий процес у міжсорткових гібридів картоплі».

У 1987 р. Рада Міністрів СРСР присуджує науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за захищену дисертаційну роботу «Біологічні основи селекції сортів картоплі столового напрямку» при Всесоюзному ордена Трудового Червоного Прапора науково-дослідному інституті селекції і насінництва овочевих культур. Упродовж 1988–2009 рр. – завідувач кафедри рослинництва і лукувництва Львівського національного аграрного університету, з 1990 р. – професор, 1995 р. – академік Академії наук вищої школи (нині вищої освіти) України (Відділення аграрне), з 2009 р. – професор кафедри технологій у рослинництві ЛНАУ.

Зробив вагомий внесок у розвиток аграрної науки, теорію і практику біологічних основ селекції картоплі, технологію вирощування, насінництва, підвищення якості рослинницької продукції та впровадження наукових розробок у виробництво.

Основні багаторічні фундаментальні дослідження присвячені питанням вивчення формотворчого процесу рослин за впливу екологічних чинників. Встановив, що високогірні умови Карпат сприятливі для формування в рослин картоплі фітофторостійкості, високої продуктивності й вмісту крохмалю в бульбах, фертильності пилку, розвитку самосівів та можливості появи нових форм. Розробив методику селекції картоплі, яка уможливила значно скоротити її процес, підвищити ефективність. В українських Карпатах виявив ендемічні форми картоплі і шляхом індухту від однієї з них створив унікальний фітофторостійкий з високим вмістом крохмалю в бульбах сорт Карпатський, який збагатив скарбницю національного генофонду, став «донором» комплексу господарсько-цінних ознак в селекції. З врахуванням проведених досліджень організував наукову експедицію в райони українських Карпат для обстеження і збору місцевих форм картоплі, був ініціатором і учасником створення на колишній зональній Гірсько-Карпатській сільськогосподарській дослідній станції (с. Нижні Ворота Закарпатської обл.) лабораторії з селекції картоплі й пункту від інституту картоплярства УААН з метою вирощування гібридного насіння та визначення стійкості

селекційного матеріалу проти фітофторозу. Результати досліджень відображенні в підручниках, навчальних посібниках, монографіях, енциклопедіях, статтях.

Створив 13 сортів картоплі. Отримав 6 авторських свідоцтв на сорти: Верховина, Полонина, Мавка, Слава, Дужа і топінамбура – Львівський. Сорти Мавка, Полонина районовані в РФ і Естонії – Мавка.

За участі в генеалогічній сукупності сорту Карпатський селекціонерами України створено понад 20 сортів, зареєстрованих у каталозі сортів рослин України. Створив наукову школу. Підготував 6 кандидатів наук. За впровадження наукових розробок, використання вихідного матеріалу, захищено 3 докторських, 12 кандидатських, видано значну кількість авторських свідоцтв. Є автором понад 340 наукових і науково-методичних праць, зокрема 3 підручників, 8 монографій (багато публікацій здійснено за кордоном – Польщі, Румунії, Австрії), є співавтором програм навчальних дисциплін «Луківництво», «Технологія вирощування лікарських рослин», «Кормовиробництво», «Технологія вирощування продукції рослинництва» для підготовки спеціалістів у вищих аграрних закладах.

Нагороджений ювілейною медаллю до 100-ліття від дня народження акад. М.І. Вавілова, медалями «За трудову доблесть», «Ветерана праці», нагрудним знаком «Винахідник СРСР», Почесними грамотами Львівського державного аграрного університету, Львівської обласної державної адміністрації, Київської державної адміністрації, іменним годинником і знаком «Михаїл – Архангел Київський». За наукові розробки в галузі аграрної науки Президія АНВШ України присудила нагороду Ярослава Мудрого (видано диплом лауреата нагороди) й за значні наукові досягнення, сумлінну працю у Вищій школі, педагогічну діяльність, отримав медаль АНВШУ. Указом Президента від 19 листопада 2016 р. № 514/2016 присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Учасник бойових дій. Нагороджений нагрудним знаком «Ветеран війни», пам'ятним знаком «50 років визволення України, ювілейною медаллю «50 лет победы в Великой отечественной войне 1941–1945 гг.».

*Інформацію отримано з Львівського національного аграрного університету.

80 років від дня народження КУЧЕРА Володимира Івановича

Вчений-історик, фахівець у галузі історії аграрної освіти, науки і техніки, доктор історичних наук, професор

Закінчив Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка зі спеціальності історія (1963).

В Інституті історії АН УРСР у 1974 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Партизанські краї і зони на Україні в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1944», а в 1986 р.

в цьому ж Інституті – докторську дисертацію на тему: «Бойова діяльність антифашистського підпілля на Україні 1941–1944».

Працював стажистом-дослідником, молодшим, старшим, провідним науковим співробітником, завідувачем проблемної групи з історії Великої Вітчизняної війни Інституту історії АН УРСР (1968–1991), провідним, головним науковим співробітником Інституту національних досліджень і політології НАН України (з 1998 – Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України) (1992–2004).

З січня 2004 р. і понині – головний науковий співробітник сектору наукознавства Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН.

В.І. Кучер бере активну участь у здійсненні тематик Інституту щодо формування концептуальної моделі управління системою інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки на основі створеної у процесі виконання наукового проекту документальної бази.

Вчений проводить дослідження з історії вітчизняної аграрної науки та освіти в контексті історичного розвитку світової галузевої наукової думки, зокрема здійснює архівні пошуки недосліджених фактів, подій, забутих імен українських учених-аграріїв, а також окремих наукових установ та їх координуючих об'єднань в галузі сільського господарства. Він є одним із укладачів низки збірників архівних документів: «Південне відділення ВАСГНІЛ (1969–1990)», «Сільське господарство УРСР та його наукове забезпечення у 1940–1946 роках», «Науково-організаційні засади розвитку аграрної науки та її управління в УРСР (1962_1969 рр.)», «Організація наукового забезпечення сільськогосподарської галузі УРСР у 1946–1956 роках»,

«Державне регулювання сільськогосподарської науки в УСРР/УРСР у 1935–1940 роках», «Колгоспна дослідна справа в УСРР/УРСР у 1934–1956 роках», «Організація науково-освітнього та інформаційно-бібліотечного забезпечення аграрної галузі у роки Української революції (1917–1921). До 100-річчя Національної академії аграрних наук України».

Володимир Іванович – член спеціалізованої вченої ради Д 26.373.01 у ННСГБ НААН по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки (історичні науки).

Автор понад 200 наукових публікацій, у тому числі понад 20 індивідуальних і колективних монографій з історії національно-визвольної боротьби українського народу, соціально-політичної історії, історії України міжвоєнного та воєнного періоду, біографістики. Підготував 3 кандидатів наук.

Член редколегії «Українського історичного журналу» та «Історичного журналу».

70 років від дня народження

МАЛЯРЧУКА Миколи Петровича

*Вчений у галузі рослинництва, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 9 квітня 1949 р. в с. Попелі Дрогобицького району Львівської області.

В 1966–1968, 1970–1971 рр. навчався в Бехтерському сільськогосподарському технікумі.

З 1971 р. працює в Інституті зрошуваного землеробства. Розпочинав старшим лаборантом відділу зрошуваного землеробства.

У 1973–1978 рр. – навчався у Херсонському сільськогосподарському інституті ім. О.Д. Цюрупи. В 1979 р. вступив до заочної аспірантури при інституті зі спеціальності «Меліорація і зрошуване землеробство».

З січня 1979 р. працював молодшим, а з липня 1989 р. старшим науковим співробітником УкрНДІЗЗ.

У 1986 р. захистив дисертаційну роботу за темою: «Вплив способів і глибини основного обробітку ґрунту на продуктивність кукурудзи в південному Степу України».

Упродовж 1989–1995 рр. – завідувач лабораторії обробітку ґрунту і боротьби з бур'янами; у 1995–1998 рр. – завідувач відділу землеробства; у 1998–2004 рр. – заступник директора з наукового забезпечення АПВ Херсонської області. З березня 2004 р. – завідувач відділу апробації наукових розробок з виконанням обов'язків заступника директора інституту, заступник керівника Херсонського регіонального центру наукового забезпечення.

У 2005 р. захистив дисертаційну роботу за темою: «Агроекологічне обґрунтування основного обробітку ґрунту в сівозмінах на меліорованих землях південного Степу України» та здобув науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «Землеробство».

У 2009–2016 – виконував обов'язки заступника директора з науково-виробничої діяльності.

З 2016 р. по теперішній час – головний науковий співробітник відділу зрошуваного землеробства.

За період наукової діяльності вченим опубліковано більше 280 наукових праць. Він є автором 12 авторських свідоцтв і патентів. Під його керівництвом захищена 1 докторська і 3 кандидатських дисертації.

За плідну наукову діяльність нагороджено Почесною відзнакою НААН (2014).

*Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН.

65 років від дня народження КУРИЛА Василя Леонідовича

Вчений у галузі сільськогосподарської механізації, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 27 квітня 1954 р. в с. Комиші Охтирського району Сумської області. Після закінчення середньої школи працював у колгоспі «Заповіт Ілліча» (с. Комиші). З 1972 по 1974 рік служив у армії.

З 1975 по 1980 рік навчався в Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства. Після закінчення інституту працював головним інженером колгоспу «Перше Травня»

Варвинського району Чернігівської області. У 1981–1985 рр. – головним інженером колгоспу «Заповіт Ілліча» Охтирського району Сумської області.

В 1985 р. вступив до аспірантури при Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрових буряків ВАСГНІЛ (зараз Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН). Після закінчення аспірантури працював молодшим, потім науковим співробітником цього ж інституту. В 1989 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Розробка способів зменшення втрат насіння при механізованому збиранні насінників цукрових буряків».

У 1989–1996 рр. – старший науковий співробітник у Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрових буряків ВАСГНІЛ (Інститут цукрових буряків Української академії аграрних наук). З 1994 по 1996 рік навчався в докторантурі ІЦБ. У 1996 р. призначений на посаду керівника творчого колективу, згодом завідувача сектором механізації виробництва цукрових буряків.

У 2002 р. захистив докторську дисертаційну роботу на тему: «Агротехнічні основи процесів механізованого вирощування насіння цукрових буряків» за спеціальністю «рослинництво». У 2003–2008 рр. працював на посаді завідувача лабораторії механізації, а з 2008 р. – завідувача лабораторії технології вирощування сировини для виробництва цукру та біопалива Інституту цукрових буряків УААН. У 2011–2013 рр. – заступник директора з наукової роботи Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, завідувач відділу технологій вирощування і перероблення біоенергетичних культур для виробництва цукру та біопалива. У 2012–2015 рр. – професор кафедри сільськогосподарських машин Вінницького національного аграрного університету МОН (за сумісництвом). З 2013 по 2016 рік – заступник академіка-секретаря Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН, у тому числі упродовж періоду з 11.08.2014 по 04.01.2015 – виконував обов'язків академіка-секретаря цього ж відділення. У 2016–2017 рр. – заступник начальника відділу з питань науково-технологічного обладнання, стандартизації і метрології та охорони праці Відділу інформаційно-консалтингового забезпечення, науково-технологічного обладнання, стандартизації, метрології та охорони праці Науково-організаційного управління апарату Президії НААН.

Під керівництвом В.Л. Курила і за особистої участі розроблено механізовані технологічні процеси і технічні засоби для вирощування

і збирання цукрових буряків, їх насінників та цикорію коренеплідного з поєднанням технологічних операцій на базі комбінованих агрегатів та енергетичних засобів багаточільового призначення. На основі результатів досліджень розроблено вихідні вимоги на 15 машин для безвисадкового та висадкового способів вирощування і збирання насінників цукрових та кормових буряків.

Розроблені разом із співробітниками механізовані зональні технології вирощування енергетичних цукрових буряків, енергетичних кормових буряків, сорго цукрового, міскантусу, проса прутоподібного, енергетичної верби для виробництва рідкого, газового та твердого видів біопалива.

За результатами досліджень опублікував 244 наукових праць, у тому числі 3 монографії, 24 навчальні посібники та методичні рекомендації, 71 патент на винаходи і корисні моделі, 3 авторських свідоцтва на сорти рослин.

Проводить роботу з підготовки наукових кадрів. Під його науковим керівництвом підготовлено 6 кандидатів наук.

Голова методичної комісії та член вченої ради Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків. Член двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій: Д26.360.01 при Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН (2004–2016) та Д26.004.10 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (2006–2012). З 2012 р. по даний час є членом Експертної ради з агрономії та лісового господарства Державної атестаційної комісії Міністерства освіти і науки України. З 2012 р. й дотепер В.Л. Курило є членом редакційної колегії журналу «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин»; з 2013 р. – член редакційної колегії з видання журналу «Біоенергетика».

У 2014 р. обраний почесним доктором Інституту агроекології і природокористування НААН.

У 2016 р. обрано членом-кореспондентом НААН.

Нагороджений почесними грамотами Інституту цукрових буряків та Президії УААН.

ТРАВЕНЬ

80 років від дня народження ВОЙТЮКА Дмитра Григоровича

*Вчений у галузі механізації
сільськогосподарського виробництва, кандидат
технічних наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 1 травня 1939 р. в с. Повч Лугинського району Житомирської області в селянській сім'ї. У 1955 р. закінчив середню школу і вступив на перший курс факультету механізації сільського господарства Української сільськогосподарської академії. Будучи студентом у 1956, 1958 і 1959 рр. брав активну участь у збиранні врожаю на цілині в радгоспах Кустанайської і Павлодарської областей.

Д.Г. Войтюк у 1960 р. закінчив з відзнакою факультет механізації сільського господарства Української академії сільськогосподарських наук і був направлений на роботу інженером-механіком в Ясенівську Лукомеліоративну станцію Олеського району Львівської області. У 1961 р. переведений на посаду головного інженера-механіка цієї станції. З 1962 до 1966 рр. – аспірант кафедри сільськогосподарських машин Української сільськогосподарської академії. У 1963–1964 рр., 1966–1968 рр. працював на посаді асистента кафедри сільгоспмашин. У 1967 р. захистив кандидатську дисертацію. З 1968 до 1984 рр. працював на посаді доцента цієї ж кафедри, з 1984–1988 рр. – професора, з 1988–2004 рр. – завідувача кафедри сільськогосподарських машин Національного аграрного університету. У 1970–1976 рр. працював на посаді заступника декана факультету механізації, а в 1976 р. обраний деканом цього факультету і працював на цій посаді до 2001 р., з 2001 р. – директор Навчально-наукового технічного інституту Національного університету біоресурсів і природокористування України. З 2011 р. по даний час працює на посаді професора кафедри сільськогосподарських машин та системотехніки ім. акад. П.М. Василенка Національного університету біоресурсів і природокористування України.

У 1990 р. присвоєне вчене звання професора, а 1993 р. обраний членом-кореспондентом Української академії аграрних наук.

Професор Д.Г. Войтюк – відомий вчений в галузі механізації сільського господарства. Його дослідження та наукові праці присвячені головним чином розробці й оптимізації засобів механізації раціонального і безпечного для довкілля застосування пестицидів у боротьбі з основними шкідниками, хворобами сільськогосподарських культур і бур'янами, розвитку теоретичних основ удосконалення наявних і створення нових конструкцій машин і знарядь, вирішенню проблем землеробської механіки, що дозволяє визначати перспективні напрями розвитку сільськогосподарської техніки. Він очолив новий науковий напрям і вперше в Україні створив на кафедрі проблемну лабораторію «Система точного землеробства». У 1999 р. Д.Г. Войтюк започаткував щорічну наукову конференцію «Сучасні проблеми землеробської механіки», присвячену пам'яті академіка П.М. Василенка.

Підтримує тісні ділові й наукові стосунки з ученими провідних університетів США (Айова, Пурдю, Небраска), Німеччини (Дрезден, Мюнхен, Бонн), Польщі (Люблін, Варшава), Словаччини (Нітра) та фірмами-виробниками сільськогосподарських машин Німеччини, Франції, Фінляндії. Багаторічне співробітництво з фірмою Сампо (Фінляндія) сприяло спільному виробництву на Херсонському машинобудівному заводі вітчизняного зернозбирального комбайна СКІФ280 «Superior».

Він автор більше 700 наукових праць, серед яких понад 30 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 8 монографій, понад 30 підручників і навчальних посібників. Під його керівництвом підготовлено 11 кандидатів наук. Підручник «Сільськогосподарські та меліоративні машини» за його редакцією визнано кращим для аграрних закладів вищої освіти.

Професор Д.Г. Войтюк талановитий педагог, який виховав кілька поколінь інженерів сільськогосподарського виробництва – більше 17 тисяч молодих людей за його безпосередньої участі стали інженерами-механіками, багато з яких обиралися народними депутатами, ректорами закладів вищої освіти, призначалися на високі державні посади. Упродовж більше 10 років він очолював навчально-методичну комісію з механізації і електрифікації сільського господарства Міністерства освіти і науки та Міністерства аграрної політики України, приймав безпосередню участь у розробці стандартів освіти, навчальних планів і освітнянських програм ступеневої освіти та їх адаптації до планів і програм провідних університетів розвинутих країн світу.

Він був ученим секретарем спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій, членом науково-технічної ради департаменту інженерно-технічного забезпечення Міністерства аграрної політики України, Постійно діючої Конкурсної комісії з визначення на конкурсних засадах переліку сільськогосподарської і переробної техніки.

Професор Д.Г. Войтюк є членом редколегії журналів: «Техніка і технології АПК», «Механізація сільського господарства», «Електрифікація і автоматизація сільського господарства». Багато уваги приділяє зміцненню матеріально-технічної бази, будівництву і реконструкції нових корпусів і лабораторій, оснащенню їх сучасною комп'ютерною технікою та новими машинами вітчизняних заводів і провідних зарубіжних фірм, користується авторитетом і повагою в колективі.

*Інформацію отримано з кафедри сільськогосподарських машин та системотехніки НУБіП України.

80 років від дня народження ХОДАКІВСЬКОГО Євгена Івановича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор

Народився 1 травня 1939 р. в с. Купеч Коростенського району Житомирської області у сім'ї селянина.

У 1956 р. закінчив Хотинівську середню школу Коростенського району, а у 1961 р. – Білоцерківський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Агрономія» та отримав кваліфікацію «Вченого агронома».

Після закінчення інституту працював у Тернопільській області агрономом-інспектором Борщівського територіального управління сільського господарства, пізніше – агрономом радгоспу «Рихальський» Ємільчинського району Житомирської області.

У 1974 р. вступив до аспірантури Українського науково-дослідного інституту економіки та організації сільського господарства ім. А.Г. Шліхтера. У 1977 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему «Резерви підвищення ефективності праці в картоплярстві» і почав працювати на науковій роботі старшим науковим співробітником Житомирської

державної обласної сільськогосподарської станції. У 1979–1981 рр. – проректор з підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів сільського господарства Житомирського сільськогосподарського інституту. З 1982 р. обраний завідувачем відділу економіки Інституту сільського господарства Нечорноземної зони України УААН. Відділ, виконуючи тематику досліджень, брав участь у мінімізації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Працівниками опубліковано ряд науково-дослідницьких робіт із відродження нешкідливого виробництва на територіях допустимого радіаційного забруднення.

Рішенням президії Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР від 29 січня 1986 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «Економіка, планування і організація управління сільським господарством».

У 1992 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему «Організаційно-економічні аспекти управління працею у первинних структурах сільськогосподарського виробництва (регіон Нечорноземної зони України: нові умови господарювання)», присуджено вчене звання доктора економічних наук. З 1993 р. професор кафедри менеджменту Житомирського державного технологічного університету, з 1999 р. – завідувач кафедри економіки АПК Житомирського національного агроекологічного університету, а з 2002 р. по теперішній час – професор кафедри економічної теорії ЖНАЕУ.

У 2007 р. нагороджений нагрудним знаком «Петро Могила». Указом Президента України від 16 січня 2009 р. за вагомий особистий внесок у справу консолідації українського суспільства, розбудову демократичної, соціальної і правової держави та з нагоди Дня Соборності України присвоєно звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Є.І. Ходаківський заснував новий напрям у методології наукових досліджень – синергетичний аналіз та прогнозування діяльності складних дисипативних економічних і соціальних систем. Має 8 монографій з методології економічної синергетики, за одну з них – «Методологія наукових досліджень в парадигмі синергетики» Українською академією аграрних наук, нагороджений дипломом за І місце серед кращих наукових праць за 2008 р. у номінації «Підручник, посібник» у галузі економічних знань за напрямом мікро- та макроекономіка.

Першим в Україні видав підручник «Психологія управління» (2011), рекомендований Міністерством освіти та науки України для

студентів вищих навчальних закладів. Всього підготував 17 наукових монографій, серед них користуються першістю «Праксеологічні підходи в менеджменті», на базі якого захищена кандидатська дисертація Ю.В. Богоявленської у Національній академії зв'язку ім. О.С. Попова (2007). Загальна кількість праць складає 183 публікації, з них – 56 у фахових виданнях. Під керівництвом ученого захищені одна докторська та 14 кандидатських дисертацій.

Захоплюється літературною діяльністю, опублікував три збірки поезії. З 2012 р. – член президії Житомирського обласного відділення Всеукраїнського об'єднання «Просвіта» ім. Т. Шевченка.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

70 років від дня народження

КАЛЕТНИКА Григорія Миколайовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН України

Народився 2 травня 1949 р. у селі Клембівка Ямпільського району Вінницької області.

У 1971 р. закінчив Українську ордену Трудового Червоного прапора сільськогосподарську академію, де отримав фах інженера-механіка сільського господарства.

Другу вищу освіту здобув у 1998 р. в Українському державному університеті харчових технологій за спеціальністю менеджмент у виробничій сфері.

З 1971 р. – головний інженер у колгоспі ім. Калініна (с. Пороги Ямпільського району); з лютого 1973 р. – головний інженер управління сільського господарства Ямпільського райвиконкому; з жовтня 1975–1979 рр. – керівник об'єднання «Сільгосптехніка» Ямпільського району. Упродовж 1979–1992 рр. – голова колгоспу (с. Велика Кісниця Ямпільського району); 1992–1994 рр. – представник Президента України в Ямпільському районі; 1994 р. – призначений генеральним директором Науково-виробничого об'єднання «Еліта», директором Вінницької обласної державно сільськогосподарської дослідної станції. У 1996–1998 рр. – генеральний директор Вінницького обласного державного об'єднання спиртової і лікєро-горілчаної промисловості «Поділляспирт»; з 1998

по 2002 р. – голова Вінницької обласної ради; з 2000 р. – член Національної ради з узгодження діяльності загальнодержавних і регіональних органів та місцевого самоврядування.

У 2002 р. був обраний народним депутатом Верховної Ради України IV скликання; у 2004 р. – голова Вінницької обласної державної адміністрації; у 2006 р. – народний депутат Верховної Ради України V скликання; у 2007 р. – народний депутат України VI скликання. У 2009 р. призначений на посаду ректора Вінницького національного аграрного університету. З 2010 р. по 2014 рр. – голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин. У 2012 р. обраний народним депутатом України VII скликання.

У березні 2013 р. на конференції трудового колективу шляхом таємного голосування Калетніка Григорія Миколайовича було обрано Президентом Вінницького національного аграрного університету.

У 1990 р. – захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Використання бактеріальної закваски «Литосил» при силосуванні кукурудзи і бурякового жому» (Всесоюзна академія сільськогосподарських наук), у 2009 р. – докторську дисертацію на тему: «Розвиток ринку біопалив в Україні» (ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН).

У 2009 р. присвоєно звання доктора економічних наук, а у 2010 р. – вчене звання професора. Григорій Миколайович є головою вченої та спеціалізованої вченої ради Вінницького національного аграрного університету.

Завдяки його наполегливим зусиллям налагоджена тісна співпраця з закордонними навчальними закладами, зокрема університетами США, Польщі, Словаччини, Франції, Швеції, Албанії, Німеччини, Китаю, ПАР, Грузії та ін. Важливим кроком у розвитку міжнародних зв'язків і взаємообміну в освітній, науковій і культурній сферах став вступ до Асоціації університетів Чорноморського регіону та Вишеградської асоціації університетів.

Під керівництвом і за участю професора Г.М. Калетніка виконуються науково-дослідні роботи у напрямі вивчення теоретико-методологічних засад формування ринку альтернативних джерел енергії в Україні, фінансово-кредитного забезпечення розвитку виробництва біопалива, формування енергетичної безпеки, ефективного використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств, управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю та ін.

Основні результати досліджень стосуються проблем ринку енергоресурсів та спрямовані на удосконалення й ефективне виробництво біосировини та біопалива, окреслюють шляхи його перспективного розвитку на інноваційно-інвестиційній основі, з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників.

Опублікував понад 185 наукових праць, у тому числі 22 монографії, 7 підручників, 19 навчальних посібників з грифом МОН. Має 30 патентів, 2 авторських свідоцтва та 2 авторських права на твір. Є автором винаходів, а саме: «Високооктанова кисневмісна добавка до бензинів», (патент на винахід № 29365, зареєстрований 15.05. 2003 р. Державним департаментом інтелектуальної власності); «Спосіб одержання спиртовмісної рідини» (Патент №23578 на корисну модель Зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на корисні моделі 25.05.2007 р.); «Спосіб одержання спиртовмісної рідини» (Патент № 82624 на винахід зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на винаходи 25.04.2008 р.).

Як народний депутат України та Голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, за період з 2010 по 2014 роки написав більше 70 законопроектів, 50 з яких були прийняті Верховною Радою України і підписані Президентом України та набули чинність Законів.

Під науковим керівництвом професора Г.М. Калетніка підготовлено 5 докторів та 14 кандидатів наук.

З лютого 1999 р. – державний службовець I-го рангу.

У лютому 2013 р. на сесії загальних зборів Національної академії аграрних наук України обраний дійсним членом (академіком) НААН України.

Нагороджений знаком Міністерства освіти УРСР «Відмінник народної освіти» (1987); присвоєно почесне звання заслуженого економіста України (2004); нагороджено орденом «За заслуги» III (2009) та II (2012) ступеня; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки за роботу «Система використання біоресурсів у новітніх біотехнологіях отримання альтернативних палив» (2011).

*Інформацію отримано з Вінницького національного аграрного університету.

70 років від дня народження

ГАВРИЛЮКА Миколи Микитовича

*Вчений у галузі насіннєзнавства та насінництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік НААН*

Народився 14 травня 1949 р. у с. Мала Бушинка на Вінниччині. Після закінчення Іллінецького радгоспу-технікуму вступив до Української сільськогосподарської академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України), де здобув фах

ученого агронома.

Трудову діяльність розпочав бригадиром комплексної бригади на Вінниччині, згодом працював агрономом, директором насінницького радгоспу «Сквирський» системи Укрсортнасіннеовоч на Київщині. У 1986 р. був відряджений на роботу за контрактом у Танзанію (Африка), де керував науково – технічним проектом із вирощування зерна кукурудзи та пшениці. З 1985 до 1990 рр. працював керівником підрозділу Головного управління науки Держагропрому України.

У 1991–1998 рр. – заступник начальника управління, начальник Головного управління впровадження й розвитку експериментальної бази науки УААН України. У травні 1998 р. обраний академіком секретарем Відділення регіональних центрів наукового забезпечення АПВ, у 2006–2008 р. – обраний академіком секретарем Відділення землеробства і рослинництва, у 2008–2011 рр. – працював академіком секретарем Відділення рослинництва. До 2011 р. був постійним членом Президії Міждержавної асоціації «Насіння» країн СНД. У 1998–2011 рр. та з 2014 р. по теперішній час – член Президії НААН України.

Наукові інтереси М.М. Гаврилюка пов'язані з дослідженнями з проблем насіннєзнавства, практичного насінництва, сортовивчення.

За участі професора М.М. Гаврилюка обґрунтовано та розроблено концепцію галузевих програм виробництва зерна (80,0 млн т), олійних культур (15 млн т), овоче-баштанних культур (10,0 млн т), що повністю задовольняє внутрішню потребу в основних продуктах харчування і значно покращує експортні можливості держави. Вчений брав активну участь у розробці законів України «Про насіння та садивний матеріал», «Про охорону прав на сорти рослин», перших Державних стандартів «Посівні якості насіння», «Терміни та методи

вивчення якісних показників насіння» та інших. Останні 7 років працюючи в провідному Інституті НАН України, академік М.М. Гаврилюк зосередив свої знання на організацію досліджень з вирішення проблем насіннезнавства та насінництва зернових культур, маркетингу ринку насіння та сортових ресурсів національної селекції, технологій виробництва оригінального насіння і впровадження їх у виробництво. Завдячуючи плідній праці вченого, сьогодні площі посіву пшениці озимої селекції установи в Україні складають 2,0 млн га (30% площ посіву культури) та понад 300 тис. га за кордоном.

Микола Микитович багато уваги приділяє дослідженням схем прискореного розмноження насіння нових сортів у ланках первинного насінництва, біостимуляції та зберіганню насіння, розробці елементів сортових технологій виробництва продовольчого зерна та основної продовольчої культури пшениці озимої, високоякісного насіння, організаційному вдосконаленню та гармонізації нормативної бази насінництва до норм провідних міжнародних організацій.

Протягом багатьох років є членом редакційних колегій журналів «Фізіологія рослин і генетика», «Аграрний Вісник Полісся», «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин», «Насінництво». Автор понад 160 наукових праць, у тому числі 2 підручників та 8 книг.

Нагородження почесними грамотами Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, численними грамотами Президії НААН України, Міністерства аграрної політики України та інших організацій. Удостоєний премії НААН України «За видатні досягнення в аграрній науці» та «Премії ім. В.Я. Юрьєва НАН України».

Село для академіка Гаврилюка М.М. не просто територія, а частина повсякденного життя і турботи. Вважає, що для досягнення життєвого успіху потрібно завжди намагатися бути кращим.

*Інформацію отримано з Інституту фізіології рослин і генетики НАН України.

65 років від дня народження ГРАБАРА Івана Григоровича

*Доктор технічних наук, професор,
академік АНВШ України та АТН*

Народився 15 травня 1954 р. у с. Рудківка Житомирського району.

В 1976 р. з відзнакою закінчив Київський політехнічний інститут за фахом інженер-механік. У 1982 р. закінчив аспірантуру в Київському інституті інженерів цивільної авіації.

Під час навчання в інституті та аспірантурі брав участь у роботі студентських будівельних загонів на Житомирщині, в Казахстані та Тюменській області. У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію «Дослідження нелінійних явищ накопичення втомних пошкоджень в алюмінієвому матеріалі Д16АТВ», у 1993 р. – докторську дисертацію «Термрактиваційний аналіз і точки біфуркації пластичного деформування і руйнування ОЦК і ГЦК металів в задачах прогнозування ресурсу роторів» (ІМЕТ ім. А.А.Байкова РАН, м. Москва). Обидві дисертації присвячені прогнозуванню надійності і довговічності авіаційної та ракетно-космічної техніки і моделюванню складних нелінійних систем, далеких від рівноваги

З 1982 по 2008 р. працював у Житомирському інженерно-технологічному інституті на посадах асистента, старшого викладача, доцента, з 1994 р. – завідувач кафедри, професор, проректор з наукової роботи. З 2008 р. працює в Житомирському національному агроєкологічному університеті.

З 1993 р. – член Національного Комітету України з теоретичної та прикладної механіки; з 2002 р. – академік Академії Наук Вищої школи України та академік Академії Технологічних наук. Нагороджений орденом «Знак Пошани» та відзнакою Міністерства освіти «Петро Могила». Відмінник освіти України. Підготував 14 кандидатів наук.

На даний час наукова діяльність проф. І.Г. Грабара зосереджена на розробці теорії та практичної реалізації мікроелектромобіля, повністю позбавленого високовартісних механічних трансмісій, конструюванні та налаштуванні сушильних установок на альтернативних джерелах енергії для задач органічного виробництва, конструюванні та впровадженні безрамкових вуликів, фізико-хімії очистки питної води тощо.

У науковому доробку вченого ціла низка як теоретичних розробок, так і винаходів, багато з яких запатентовано в Україні. До перших слід віднести формулу для оцінки енергії активації; універсальну діаграму проф. Грабара, єдину для всіх ОЦК та ГЦК металів і їх сплавів; прикладну теорію конструювання та розрахунку електрофізичних параметрів деформованих перколяційно-фрактальних систем типу «провідник-діелектрик»; методологію конструювання надчутливих тензометричних супердатчиків тощо. Особливо варто відмітити, що проф І.Г. Грабар на основі розробленої ним синергетичної моделі руйнування відкрив невідоме раніше явище нелінійного збудження локальної зони, відповідальної за ресурс деталі, що підтверджується для всіх металічних конструкційних матеріалів, незалежно від температури та частоти випробовувань (експлуатації), марки сплаву, його термічної обробки, стану поверхні тощо, що є серйозною заявкою на розкриття фізичної природи втоми металів та управління нею.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

ЧЕРВЕНЬ

70 років від дня народження ГАЛУШКА Валерія Павловича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 10 червня 1949 р. в с. Радинка Поліського району Київської області в сім'ї колгоспників.

У 1971 р. закінчив факультет економічної кібернетики Української сільськогосподарської академії і отримав кваліфікацію економіста-математика.

Працював стажистом-дослідником кафедри управління виробництвом УСГА. Після закінчення аспірантури при Українській сільськогосподарській академії з 1975 р. працював асистентом, а потім доцентом кафедри управління сільськогосподарським виробництвом.

Кандидат економічних наук з жовтня 1977 р. Кандидатську дисертацію захистив 12 жовтня 1977 р. у спеціалізованій раді Українського НДІ економіки та організації сільського господарства ім. Шліхтера зі спеціальності «Економіка і організація управління народним господарством (сільське господарство)». З липня 1983 р. отримав звання доцента.

У 1991 р. стаціонарно навчався в Міжнародному інституті менеджменту (МІМ-Київ) та Делаверському університеті (США) і здобув ступінь магістра зовнішньоекономічної діяльності.

У 1992 р. у спеціалізованій раді Інституту аграрної економіки ім. Шліхтера захистив докторську дисертацію зі спеціальності «Економіка і організація управління народним господарством (сільське господарство)». Рішенням Вченої ради Українського аграрного університету від 29 листопада 1993 р. Галушко Валерію Павловичу присвоєне вчене звання професора.

З 1992 р. працює на посаді завідувача кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності Національного аграрного університету; з 1995 р. по 2001р. – декан факультету аграрного менеджменту НАУ; з 1996 р. по 2011 р.– директор Навчально-наукового інституту бізнесу НУБіП України.

У 1995 р. В.П. Галушко обраний членом-кореспондентом УААН зі спеціальності «Економіка світового сільського господарства».

Галушко В.П. веде значну науково-організаційну роботу. Він є експертом Державної акредитаційної комісії (ДАК) України, тривалий час був головою Навчально-методичної комісії вищих аграрних закладів освіти України за напрямом «Економіка і підприємництво, менеджмент» Міністерства аграрної політики України, співголовою науково – методичної комісії за напрямом «Менеджмент і адміністрування» Міністерства освіти і науки України, членом проблемної ради з питань науково-технічної діяльності Національного університету біоресурсів і природокористування України. З 1993 по 2017 р. В.П. Галушко був головою Спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата економічних наук. Наукова школа налічує 8 докторів та 25 кандидатів економічних наук.

В.П. Галушко є провідним вченим в галузі аграрної науки. Наукова робота спрямована на вивчення кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції в Україні та країнах світу, розв'язання проблем економічних відносин пов'язаних з трансформацією сільського господарства України до умов ринкової

економіки. У 1998 р. став фундатором і організатором наукової школи: «Кон'юнктура агропродовольчої продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках», яка була створена на базі кафедри світового сільського господарства та зовнішньоекономічної діяльності. Він є автором біля 190 наукових і науково-методичних праць, у тому числі 27 навчальних посібників та монографій з питань економіки та менеджменту, з них 8 навчальних посібників мають гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також 4 з них підготовлені одноосібно В.П. Галушко: «Економіка світового сільського господарства», «Діловий протокол та ведення переговорів», «Управленческие решения и их формализация», «Деловые игры».

В 1998 р. за значний особистий внесок у розвиток аграрної науки, плідну науково-педагогічну діяльність Указом Президента України В.П. Галушку присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України. Нагороджений Трудовою відзнакою «Знак Пошани» (2004), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2004).

*Інформацію отримано з кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності НУБіП України.

65 років від дня народження ЦВІГУНА Анатолія Тимофійовича

Вчений у галузі годівлі тварин та технології кормів, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, дійсний член МАНЕБ

Народився 10 червня 1954 р. у с. Кульчіївці Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. У березні 1976 р. із відзнакою закінчив зооінженерний факультет Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту, одержавши кваліфікацію зооінженера.

З квітня 1976 р. працював головним зоотехніком ордена Леніні колгоспу «Перше травня» Коломийського району Івано-Франківської області, а з серпня 1977 р. – головним зоотехніком радгоспу «Кам'янець-Подільський» Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. З березня 1980 р. працює в Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті (нині – Подільський державний аграрно-технічний університет) спочатку молодшим, потім

старшим науковим співробітником кафедри загального тваринництва; з 1982 р. асистентом кафедри годівлі сільськогосподарських тварин.

У 1988 р. в Ленінградському сільськогосподарському інституті захистив кандидатську дисертацію «Рівень енергетичного живлення молодняку великої рогатої худоби при різних типах годівлі» і одержав вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин та технологія кормів. В 1994 р. там же захистив докторську дисертацію «Обґрунтування енергетичного живлення молодняку великої рогатої худоби при різних типах годівлі» і одержав вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук Російської Федерації за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин та технологія кормів. Після переатестації 28 лютого 1995 р. одержав диплом доктора сільськогосподарських наук України за тією самою спеціальністю. У квітні 1996 р. рішенням вченої ради академії присвоєне вчене звання професора кафедри годівлі сільськогосподарських тварин.

З 1993 р. працює завідувачем кафедри годівлі тварин та технології кормів (нині кафедра годівлі, розведення тварин та технології кормів) Подільського державного аграрно-технічного університету. З квітня 1999 р працював проректором з післядипломної освіти та дорадництва цього університету, з травня 2010 р. – завідувач кафедри годівлі тварин та технології кормів.

За період наукової роботи займався дослідженням особливостей енергетичного живлення сільськогосподарських тварин, переважно молодняку великої рогатої худоби. Багаторічна праця в цьому напрямку дозволила у 1994 р. завершити розробку норм годівлі молодняку молочних та комбінованих порід, а у 2000 р. – м'ясних порід та їх помісей, які затверджені секцією виробництва і переробки продукції тваринництва і птахівництва науково-технічної ради Міністерства аграрної політики в липні 2000 р. та рекомендовані до запровадження в Україні як офіційні. Ці норми включені у монографії «Норми і раціони повноцінної годівлі високопродуктивної великої рогатої худоби: довідник-посібник», «Довідник з повноцінної годівлі сільськогосподарських тварин» та інші видання.

За період науково-педагогічної діяльності опублікував більше 320 наукових, науково-методичних та навчально-методичних праць, з яких 15 монографій, навчальних підручників та посібників. Підготував одного доктора та 12 кандидатів сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02. – годівля тварин та технологія кормів.

Неодноразово нагороджувався грамотами та подяками Міністерства аграрної політики України, науково-методичного центру аграрної освіти, Хмельницької обласної ради та державної адміністрації. У 2003 р. нагороджений відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани», у 2009 р. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

28 червня 2007 р. обраний дійсним членом Міжнародної академії наук екології і безпеки життєдіяльності, яка 29 вересня 2011 р нагородила орденом імені М.В. Ломоносова. 25 листопада 2010 р обраний член-кореспондентом НААН відділення зоотехнії.

*Інформацію отримано з Подільського державного аграрно-технічного університету.

** Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербнютюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 603–604.

60 років від дня народження ВДОВИЧЕНКА Юрія Васильовича

*Вчений у галузі м'ясного скотарства, доктор
сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН*

Народився 13 червня 1959 р., українець. Із грудня 2011 р. обіймає посаду директора Інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» – ННСГЦВ.

У 1981 р. із відзнакою закінчив Дніпропетровський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Зоотехнія», присвоєно кваліфікацію «Зооінженер».

Кандидат сільськогосподарських наук з 1991 р. Кандидатську дисертацію захистив 17 грудня 1991 р. у спеціалізованій вченій раді Українського науково-дослідного інституту тваринництва УААН (за спеціальністю 06.02.01 – спеціальна зоотехнія: технологія виробництва продуктів тваринництва).

Вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «розведення та селекція тварин» присвоєно у 2000 р. рішенням

спеціалізованої вченої ради Інституту розведення і генетики тварин УААН ВАК України.

Доктор сільськогосподарських наук з 2015 р. Докторську дисертацію захистив 1 липня 2015 р. у спеціалізованій вченій раді Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН на тему: «Методологія створення та удосконалення південної м'ясної породи великої рогатої худоби» за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Член-кореспондент НААН з 11 листопада 2016 р.

Вдовиченко Ю.В. є автором понад 166 наукових праць з питань технології виробництва продукції тваринництва (розведення та селекція тварин; м'ясне скотарство), з яких 5 монографії та 5 патентів на винаходи. Він – провідний вчений у галузі м'ясного скотарства. Його основні теоретичні розробки присвячені формуванню підгалузі спеціалізованого м'ясного скотарства, обґрунтуванню концепції створення нової високопродуктивної конкурентоспроможної породи м'ясної худоби, стійкої до захворювань та екстремальних факторів середовища степової зони України на основі використання кращих порід світового генофонду та міжвидової гібридизації з зебу (*Bos indicus*). Він є автором нових селекційних досягнень у тваринництві: південної м'ясної породи великої рогатої худоби, двох внутрішньопородних типів – причорноморського і таврійського, п'яти заводських ліній та 14 заводських родин, а також знам'янського внутрішньопородного типу поліської м'ясної породи великої рогатої худоби.

Ю.В. Вдовиченко – висококваліфікований, досвідчений вчений і ініціативний керівник. Він є науковим керівником чотирьох аспірантів. Працює, також за сумісництвом, професором кафедри технології переробки та зберігання сільськогосподарської продукції, в ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». У даний час Ю.В. Вдовиченко є керівником перспективної наукової теми з м'ясного скотарства, керівником ПНД НААН 32 «Вівчарство» та головою Координаційно-методичної ради з вівчарства в Україні, головою Вченої ради Інституту та головним редактором «Наукового вісника «Асканія-Нова» – фахового наукового журналу, а також членом секції тваринництва Науково-експертної ради Міністерства аграрної політики та продовольства України і членом відділення зоотехнії НААН.

Ю.В. Вдовиченка за багаторічну наукову працю нагороджено трудовою відзнакою «Знак Пошани» Міністерства аграрної політики

України (2009); Почесними грамотами Президії національної академії аграрних наук України (2009, 2015), є Лауреатом Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій (2016), за роботу «Створення та впровадження у виробництво південної м'ясної породи великої рогатої худоби в умовах інтенсивного теплового навантаження».

*Інформацію отримано з Інституту тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» ННСГЦВ.

70 років від дня народження СОКОЛОВА Вячеслава Михайловича

*Вчений селекціонер та насіннезнавець
сільськогосподарських рослин (кукурудзи),
кандидат сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН*

Народився 24 червня 1949 р. у с. Петрівка (нині Петропавлівка) Станічно-Луганського району Луганської області.

Після закінчення у 1971 р. Ворошиловградського (нині Луганського)

сільськогосподарського інституту вступив у 1973 р. до аспірантури Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення), успішно закінчив навчання та й нині працює в інституті: завідувачем лабораторії (1987), завідувачем відділу (1989), директором інституту (з 1993 р. по теперішній час).

Захистив кандидатську дисертацію за темою: «Створення вихідного матеріалу для селекції високолізинової кукурудзи з поліпшеною консистенцією ендосперму» у 1975 р. у Селекційно-генетичному інституті.

Коло наукових інтересів – розробка теорії, нових методів і прийомів селекції, насінництва кукурудзи та створення на цій основі гібридів різних груп стиглості та напрямів використання. Пріоритетним напрямом роботи є розроблена вченим у 2002 р. програма адаптивної селекції кукурудзи, яка базується на використанні фізіолого-біохімічних і морфологічних ознак і включає вивчення критеріїв оцінки жаро- та посухостійкості, створення стійкого генетичного матеріалу з поліпшеними морфологічними ознаками, адаптованого до несприятливих умов вирощування на

півдні України. На цій основі виведено лінії, гібриди кукурудзи з високою жаро- та посухостійкістю.

За його участю розпочато роботи з використання чужорідної плазми для розширення генетичної бази досліджень та розробки нової селекційної технології на основі молекулярних геномних маркерів, ведеться широкий пошук нових гетерозисних типів та впроваджуються у практику сучасні методи контролю ступеня гібридності насіння. Одним із пріоритетних напрямів діяльності вченого є розвиток науково-методичних досліджень, що сприяють прискоренню селекційного процесу, підвищенню його ефективності та скороченню об'ємів робіт, зокрема методів маркерного аналізу поліморфізму ДНК. Результатом цих робіт стало внесення в Державний реєстр сортів рослин України першого у країні гібрида кукурудзи «Діалог», створеного з використанням ДНК-технології.

Вчений також координує й приймає безпосередню участь у багатопланових дослідженнях зі створення сортів, гібридів зернових, зернобобових, олійних і кормових культур, вивченні проблем формування загальних питань розвитку селекції та насінництва кукурудзи на півдні України за сучасними вимогами зернового виробництва, розробці методів і принципів адаптивної селекції для створення гібридів, стійких до екстремальних факторів навколишнього середовища, впровадженні в селекційний процес сучасних генетичних методів і створенні на їх основі новітніх селекційних технологій з використанням ДНК-маркерів, виконанні селекційних програм із створення гібридів кукурудзи, скоростиглих для зони Лісостепу та Полісся, середньостиглих і середньоранніх інтенсивного типу для степної зони.

В.М. Соколов є автором більше 40 гібридів кукурудзи, занесених до Державного реєстру сортів рослин України. Ці гібриди розповсюджені в аграрному виробництві та забезпечували значний внесок у збори зерна в країні, щорічно ними засівалось 15 % площ, зайнятих кукурудзою в Україні та понад 50 % – в Одеській області.

В.М. Соколов – автор понад 150 наукових праць, у тому числі монографій, видань з селекції кукурудзи, 55 авторських свідоцтв на сорти, гібриди та способи удосконалення селекційного процесу.

Член-кореспондент Національної академії аграрних наук України (1995), заслужений працівник сільського господарства України (2004).

За вагомий внесок у розвиток вітчизняної аграрної науки нагороджений Почесною Грамотою (2002), Почесною відзнакою (2006) Української академії аграрних наук України, Почесною

Грамотою Одеської облдержадміністрації (2006), «Орденем князя Ярослава Мудрого» V ступеня (2009), ювілейною медаллю «20-річчя незалежності України» (2012).

Є головним редактором журналу «Збірник наукових праць Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннезнавства та сортовивчення», членом редколегії «Сортовивчення та охорони прав на сорти рослин», головою координаційно-методичних рад програм наукових досліджень Національної академії аграрних наук України «Селекція зернових та зернобобових культур», «Селекція круп'яних культур».

В.М. Соколов є постійним членом оргкомітету Міжнародного конгресу з селекції рослин.

*Інформацію отримано із Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннезнавства та сортовивчення.

70 років від дня народження ТРЕТЯКА Антона Миколайовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 24 червня 1949 р. у с. Дзвиняч Тернопільської області. Своє життя він присвятив науковому обґрунтуванню раціонального використання та охороні землі (економіки землекористування та землевпорядкування, розроблення новітньої теорії землеустрою).

З 1968 по 1987 рр. навчався у Львівському сільськогосподарському інституті на факультеті землевпорядкування, працював старшим, згодом головним інженером-землевпорядником Муровано-Куриловецького районного управління сільського господарства Вінницької області, пізніше був призначений на посаду головного інженера, а згодом, і на посаду директора Чернівецького філіалу Інституту землеустрою УААН; 1996 р. – призначений на посаду першого заступника голови Державного комітету України із земельних ресурсів (Держкомзем України); 2001 р. – обраний на посаду віце-президента Української академії аграрних наук; 2006–2008 рр. – академік-секретар Відділення економіки та земельних відносин УААН України; 2008–2009 рр. – перший заступник

заступника голови Держкомзему України; 2010 р. – очолив Навчально-науковий інститут економіки та екології природокористування Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Мінприроди України, де працює на посаді директора по цей час.

Антон Миколайович є активним борцем за досягнення консенсусу між раціональним використанням і охороною земель та підвищенням продуктивності земель при забезпеченні достатньої обґрунтованості екологізації навколишнього природного середовища.

Здобувши науковий ступінь кандидата економічних наук (1987), а згодом, і доктора економічних наук (1995) та вчене звання професора (2002), в 1999 р. його обирають член-кореспондентом Української академії аграрних наук.

Автор понад 540 наукових робіт (авторські свідоцтва – 43, монографії – 50, методичні розробки – 82, підручники та навчальні посібники – 22 тощо). Фундаментальною науковою працею Антона Миколайовича Третяка є п'ятитомне видання «Вибрані твори А.М. Третяка «Антологія земельних відносин, землеустрою, земельного кадастру, охорони земель та економіки землекористування в Україні».

Ініціатор заснування журналів: «Землевпорядний вісник» (головний редактор з 1997 р.) та «Землевпорядкування» (заступник головного редактора з 2001 р). Головний редактор журналу «Земельне право України» (з 2010 р.). Заступник головного редактора журналу «Землеустрій, кадастр і моніторинг земель» (з 2011 р.).

Автор 54 законодавчих та нормативних актів щодо регулювання земельних відносин: Земельного кодексу України та законів України: «Про оренду землі», «Про землеустрій», «Про охорону земель», «Про оцінку земель», «Про особисте селянське господарство», «Про розпаювання земель державної та комунальної власності», «Про зміни до Земельного кодексу України» (2004 р., 2008 р.), «Про державний земельний кадастр» та проектів Законів України: «Про ринок земель», «Про сільські товариства з регулювання обороту земель сільськогосподарського призначення», «Про фонд земель державної власності та управління землями державної власності», «Про зонування земель», «Про управління землями державної власності», «Про державну інвентаризацію земель», «Про садівництво громадян», «Про особливості правового режиму земель підприємств, установ і організацій НААН України та сільськогосподарських науково-дослідних установ і навчальних закладів» тощо.

Фундатор наукової школи з економіки землекористування та землепорядкування: член експертної ради з економічних наук Атестаційної комісії Міністерства освіти та науки України (2005–2010); член докторських спеціалізованих вчених рад у: Національному університеті «Львівська політехніка» (2009–2013), Національному університеті біоресурсів та природокористування (2009–2018); член секції сільського господарства Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки (2009–2014).

У 2000 р. сформував кафедру управління земельними ресурсами Національного аграрного університету, та в період 2001–2007 рр. очолював кафедру землепорядного проектування Національного аграрного університету. А.М. Третяком підготовлено: 3 – докторів наук, 15 – кандидатів економічних наук, проводить підготовку ще 2 докторів та 6 кандидатів наук.

Антон Миколайович є активним громадським діячем: очолював Всеукраїнську громадську організацію «Спілка землепорядників України» (1998–2010) та очолює Всеукраїнську громадську організацію «Товариство садівників і городників України» (з 2009 р.).

За свої досягнення був відзначений високими нагородами України: Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004), Почесною Грамотою Президії УААН України (2004), Почесною відзнакою Президії УААН України (2007) та Почесною грамотою НУБіП (2016). Також йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (1999).

*Інформацію отримано із Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (ННІ економіки та екології природокористування ДЗ «ДЕА»).

70 років від дня народження СІНЧЕНКА Віктора Миколайовича

Почесний член НААН

Народився 27 червня 1949 р. у с. Любомирка Олександрівського району Кіровоградської області.

У 1976 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю агрономія, а потім – Київський інститут банкірів АК АПБ «Україна». Трудову діяльність розпочав водієм у радгоспі з вирощування буряків у

с. Шаровка Кіровоградської області та водієм автобуса в

м. Кіровограді.

За часів студентства потрапив до с. Бурти як вузівський практикант, де вчився і працював.

Помітною сторінкою життя В.М. Сінченка, важливим етапом у його становленні як фахівця і керівника, а потім і в трудовій діяльності став майже 30-річний період роботи в Кагарлицькому районі, де він пройшов шлях від агронома господарства до голови районної державної адміністрації.

Вперше про Віктора Миколайовича, як про висококваліфікованого агронома і здібного організатора виробництва, заговорили в 70-ті роки, коли він працював у с. Буртах в агрофірмі «Перемога», якій присвятив 15 років.

Більш масштабно розкрився талант його як керівника на посаді голови Кагарлицької районної державної адміністрації, яку він обіймав упродовж 1996–2005 рр. За понад вісім років його діяльності він зумів об'єднати політичні сили, спрямувати інтелектуальний потенціал та матеріально-технічні ресурси району на його соціально-економічний розвиток.

Постійна співпраця агроформувань Кагарлицького району з науковими установами УААН, зокрема з інститутами землеробства, цукрових буряків, розведення і генетики тварин, Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки», забезпечують району нарощування валового виробництва зерна, цукрових буряків, одержання високої їхньої врожайності, продуктивності молочного стада та підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва, що дало змогу Міністерству аграрної політики України спільно з УААН у серпні 2004 р. визначити Кагарлицький район Київської області базовим з питань наукового забезпечення агропромислового виробництва.

Протягом 1996–2008 рр. – голова регіональної партійної організації Народної партії. Депутат Кагарлицької районної (1990–1998) та Київської обласної (1998–2008) рад.

У 2008 р. В.М. Сінченко набуває повноважень народного депутата України по багатомандатному загальнодержавному округу. Член депутатської фракції Народна партія, заступник голови Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Верховної Ради України.

Працюючи в парламенті, став автором та співавтором низки проектів законів та постанов Верховної Ради України, поправок до законопроектів.

У 2010 р. Віктора Миколайовича обрано почесним членом НААН Відділення землеробства, меліорації і механізації.

В.М. Сінченко займає активну громадянську позицію. Нагороджений орденами князя Ярослава Мудрого V (1999) та IV ступенів (2004), Святого рівноапостольного князя Володимира I ступеня (1998), медалями «За трудову доблесть» (1984), «До 1500-річчя м. Києва» (1984), Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004). Заслужений працівник сільського господарства України (1995).

* Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербинюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 680–681.

ЛИПЕНЬ

70 років від дня народження

МАКАРЕНКА Петра Миколайовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, академік АЕНУ, АНЕК, АНБОУ

Народився 9 липня 1949 р. у с. Новопетрівка Магдалинівського району Дніпропетровської області.

У 1972 р. закінчив Дніпропетровський сільськогосподарський інститут за фахом економіка і організація сільського господарства.

Працював з лютого 1972 р. начальником планового відділу Межівського районного управління сільського господарства Дніпропетровської області.

З грудня 1973 р. по липень 2010 р. трудова і наукова діяльність пов'язана з Дніпропетровським державним аграрним університетом, де працював старшим науковим співробітником, асистентом, доцентом, завідувачем кафедри (1988–2010), проректором з наукової роботи (2004–2010).

З 2010 р. і дотепер П.М. Макаренко є завідувачем кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії.

У 1977–1978 рр. – аспірант цільової аспірантури Харківського

сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, де в лютому 1979 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Удосконалення перспективного планування сільськогосподарських підприємств в умовах поглиблення спеціалізації і міжгосподарської кооперації».

У жовтні 1999 р. у Харківському державному економічному університеті захистив докторську дисертацію на тему: «Організація і економічний механізм адаптації аграрного господарювання до ринково- підприємницького середовища».

Вчене звання професора присвоєно у 1997 р. З 2000 р. – доктор економічних наук за спеціальністю підприємництво, менеджмент та маркетинг.

Наукова діяльність та публікації присвячено питанням економічної теорії і аграрної економіки.

Починаючи з 1991 р. обґрунтовувались і розроблялись концептуальні засади ринкової моделі аграрної економіки, її організаційно-правових форм та механізмів регулювання. Запропоновано розробки з проблеми адаптації підприємств аграрного сектору до ринково-підприємницького середовища та механізми дії в ньому ринку і держави; окремі аспекти концептуальних засад теорії економічної діяльності держави в ринковій економіці; відносин власності і форм господарювання в ринкових умовах; закономірностей розвитку економічних систем, генезису ринкового господарювання, загострення його суперечностей та необхідності переходу до одержавленої моделі економіки ринкового типу.

У творчому науковому доробку вченого понад 170 опублікованих праць, у тому числі 18 монографій.

Поряд з науковою роботою плідно займається навчально-педагогічною діяльністю. Створено сучасні методичні матеріали для спеціалістів та магістрів з економіки. Опублікував 10 навчальних посібників, із яких 7 мають гриф Міністерства освіти та науки або Міністерства аграрної політики та продовольства України. Має до 30 рекомендацій, брошур, методичних розробок. Сформував сучасну наукову школу економістів-аграрників, яка станом на 2010 р. налічувала підготовку до 90 кандидатів економічних наук та 5 докторів наук. Макаренко П.М. є головою спеціалізованої вченої ради К 44.887.01 зі спеціальностей 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) у Полтавській державній аграрній академії.

Обрано у 2007 р. членом-кореспондентом УААН Відділення

аграрної економіки і продовольства. Присвоєно почесне звання заслуженого працівника освіти України (2002), нагороджено знаками «Відмінник освіти України» (2008) та знаком Пошани (2001).

Дійсний член Академії економічних наук України (2004), Академії наук економічної кібернетики (2002), Академії наук вищої освіти України (2006), Міжнародної академії економіки і екотехнологій (2007).

*Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербнютюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 482–483.

60 років від дня народження ТАТАРЧУК Людмили Михайлівни

Вчений у галузі бібліотекознавства, історії аграрної науки, освіти та техніки, кандидат історичних наук

Народилася 09 липня 1959 р. у с. Бендюгівка Кагарлицького району Київської області.

Після закінчення у 1977 р. Київського культурно-освітнього училища (нині – Київське обласне училище культури і мистецтв) за спеціальністю бібліограф була направлена у

районний відділ культури, де працювала завідувачем Горохуватського філіалу Централізованої бібліотечної системи.

Любов до книги, прагнення до отримання інформації та її опрацювання спонукали Людмилу Михайлівну продовжити свій трудовий шлях у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН (на той час Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека ПВ ВАСГНІЛ) на посаді бібліотекаря, провідного бібліографа, завідувача відділу бібліотечно-інформаційних технологій та наукової обробки документів. З 2013 по теперішній час – заступник директора з науково-інформаційної та бібліотечної роботи.

У 2007 р. закінчила Київський національний університет культури і мистецтв, одержала кваліфікацію бібліографа, менеджера інформаційних систем і технологій. Сповнена духом новаторства, повноцінно долучилася до розробки концептуальних засад

інформатизації бібліотеки, пошуку й упровадження у бібліотечну справу всього новітнього на широкій науковій основі.

Свою основну діяльність як високопрофесійний бібліотечний фахівець гармонійно поєднує із практичною та науковою.

У 2015 р. закінчила аспірантуру без відриву від виробництва при ННСГБ НААН за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки, захистила кандидатську дисертацію на тему: «Діяльність Полтавського дослідного поля в контексті становлення та розвитку вітчизняної науки агрономії і тваринництва (1884–1930 рр.)» й отримала науковий ступінь кандидата історичних наук.

Коло основних наукових інтересів пов'язано з вирішенням питань концептуального й організаційного характеру щодо діяльності бібліотеки. Здійснює координацію виконання науково-дослідних робіт підрозділами установи, розробляє методикку здійснення науково-інформаційної та бібліотечної роботи, сприяє вирішенню поставлених перед установою наукових завдань. Готує перспективні і річні плани роботи бібліотеки та формулює їх кінцеві цілі, а результати безпосередню репрезентує під час звітної кампанії.

Є одним з засновників електронного каталогу «УкрАгротека», основ електронної бібліотеки ННСГБ НААН. Ініціатор запровадження у бібліотеці технології штрих кодування документів й електронної книговидачі. Постійно працює над підвищенням ефективності інформаційної діяльності спеціальної бібліотеки через запровадження інноваційних форм і методів обслуговування як реальних так і відділених користувачів.

Багаторічна наукова діяльність направлена на інформаційно-бібліографічне забезпечення наукових проектів та окремих фундаментальних і прикладних досліджень наукових установ НААН, програм реформування АПК України, популяризацію результатів наукових досліджень визначних українських вчених-аграріїв.

Репрезентує діяльність бібліотеки на наукових конференціях, семінарах, являючись постійним їх учасником та через публікації у фахових періодичних виданнях. Свою основну діяльність поєднує з викладацькою, читаючи лекції аспірантам з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності». Являється учасником курсів підвищення кваліфікації для працівників бібліотек науково-дослідних установ і галузевих освітніх закладів системи Національної академії аграрних наук України та Міністерства освіти та науки України, надає консультаційну допомогу бібліотекам мережі з теоретичних і практичних питань організації бібліотечних процесів.

Л.М. Татарчук є членом Вченої ради при бібліотеці. Наполегливість, новаторство та висока якість її роботи сприяють просуванню державних реформ, подальшому розвитку аграрної науки, освіти та виробництва через інформаційно-бібліографічний супровід галузевого науково-освітнього процесу, активну науково-дослідну роботу, культурно-просвітницьку діяльність. Результатом її діяльності є понад 110 наукових праць, серед яких наукові публікації, інструктивно-методичні й рекомендаційні розробки, бібліографічні та біобібліографічні покажчики тощо.

Бере активну участь у громадському житті колективу, являючись з 2005 р. Головою первинної профспілкової організації Київської міської профспілки працівників АПК.

За багаторічну сумлінну працю з питань інформаційно-бібліотечного супроводження наукового забезпечення агропромислового виробництва України відзначалася відомчими та державними нагородами: Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2009), Грамотою Верховної Ради України (2012), Почесною відзнакою НААН (2014), Орденом Святої великомучениці Варвари (2017), Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» (2017).

*Літ.: Вергунов В.А. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН: історія та сучасність (до 100-річчя від дня створення) / В.А. Вергунов; Нац. акад. аграр. наук України; Нац. наук. с.-г. б-ка. – Київ, 2017. – 464 с. – (Історико-бібліографічна серія «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»). Кн. 100. – С. 327–328).

85 років від дня народження

БОЙКА Петра Івановича

Вчений у галузі землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 10 липня 1934 р. в с. Горкушенці Миргородського району Полтавської області.

У 1962 р. закінчив агрономічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту (нині – Полтавська державна аграрна академія) і здобув кваліфікацію вченого-агронома.

Науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук здобув у 1968 р. після захисту дисертації в Полтавському сільськогосподарському інституті, науковий ступінь

доктора сільськогосподарських наук – у 1997 р., звання професора йому було присвоєно у 1998 р.

Трудову діяльність розпочав у місцевому колгоспі. Згодом працював на Миргородському коноплезаводі. У 1962–1963 рр. – керуючий відділком радгоспу «Оржицький» Лубенського району Полтавської області. Потім – головний агроном, старший науковий співробітник, завідувач відділу рільництва Драбівської дослідної станції Інституту землеробства, аспірант цього інституту. У 1968–1992 рр. – старший, провідний науковий співробітник лабораторії сівозмін Інституту землеробства, з 1992 р. – завідувач названої лабораторії. Нині – головний науковий співробітник відділу сівозмін і землеробства на меліорованих землях ННЦ «Інститут землеробства НААН».

Сферою наукових інтересів є удосконалення теоретико-методологічних основ оптимальних сівозмін у системах землеробства Лісостепу та Полісся України, дослідження ефективного вирощування сільськогосподарських культур у науково обґрунтованих сівозмінах інтенсивно-екологічного напрямку у різних ґрунтово-кліматичних умовах України.

П.І. Бойко розробив методичні підходи і комплексні програми та організував закладення тривалих багатофакторних дослідів із встановлення ефективності різноротаційних сівозмін у поєднанні з добривами та способами обробітку ґрунту в Лісостепу України на Драбівській і Панфільській дослідних станціях.

Ним здійснено всебічну огротехнічну оцінку попередників сільськогосподарських культур у зв'язку з дією чинників інтенсифікації землеробства. Встановлено ґрунтоекологічні чинники ґрунтовотоми під впливом різних сільськогосподарських культур та ін.

Професор П.І. Бойко підготував 8 кандидатів сільськогосподарських наук. Вчений опублікував понад 270 наукових та науково-популярних праць, серед яких низка монографій та підручник.

*Лит.: Наукова школа Бойка П.І. URL: http://zemlerobstvo.com/?page_id=29762 (дата звернення 30.10.2018).

65 років від дня народження ДОЛІ Миколи Миколайовича

*Вчений у галузі захисту рослин, доктор
сільськогосподарських наук, професор, член-
кореспондент НААН*

Народився 12 липня 1954 р. у с. Безводня на Кіровоградщині.

У 1973 р. закінчив Бобринецький сільськогосподарський технікум. У 1975 р. був зарахований на факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії,

закінчив з відзнакою навчання і працював на посаді старшого агронома Миронівської районної станції захисту рослин.

З 1981 по 1984 р. М.М. Доля навчався в аспірантурі. Захистив кандидатську дисертацію на тему: «Захист озимої пшениці від шкідників при безплужному обробітку ґрунту в Лісостепу України». Упродовж 1984–1989 рр. працював на посадах асистента, доцента кафедри загальної ентомології та зоології Української сільськогосподарської академії. У 1989–1992 рр. – навчання в докторантурі й захист докторської дисертації на тему: «Захист озимої пшениці від шкідників при інтенсивній технології вирощування». З 1992 р. – завідувач кафедри загальної ентомології та зоології (хімічного захисту рослин) НАУ.

Вчене звання професора присвоєно у 1998 р.

З травня 2004 р. був на посаді професора кафедри інтегрованого захисту та карантину рослин. У 2005 р. призначений деканом факультету захисту рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, з 2008 р. – на посаді професора кафедри ентомології, а з 2014 р. – декан факультету захисту рослин, біотехнології та екології.

М.М. Доля є автором 230 наукових праць, у тому числі 22 патенти, 10 монографій і підручників, підготував 6 кандидатів і 1 доктора сільськогосподарських наук.

До кола наукових інтересів вченого належать розробка та широкомасштабне впровадження у виробництво інноваційних систем фітосанітарного моніторингу сучасних сівозмін на основі прогнозу розмноження шкідливих і корисних організмів у посівах сільськогосподарських культур. Опрацьовує новітні технології захисту рослин від шкідливих організмів при ресурсозберігаючому

землеробстві та системах N0-1111 в Україні.

Проводить науково-методичну і навчальну діяльність за сучасними досягненнями у сфері інноваційних технологій у рослинництві. Активно впроваджує прогресивні здобутки в усіх сферах наукової та навчальної роботи факультету. Вперше в Україні вченим розроблено інноваційні ресурсозберігаючі системи захисту сільськогосподарських культур від шкідників при ґрунтозахисному землеробстві з мінімальним та нульовим обробітками ґрунту. На основі прогресивних досягнень визначено сучасні предиктори прогнозу щодо розмноження шкідливих видів комах за етапами органогенезу зернових колосових культур. Організував і створив лабораторію «Моніторингу пестицидів у технологіях захисту рослин».

М.М. Доля розробив і є керівником постійно діючої наукової школи «Моніторингу і комплексного захисту сільськогосподарських культур при ресурсозберігаючих системах землеробства». Брав безпосередню участь у створенні напряму щодо підготовки фахівців із захисту рослин ОКР бакалавр, а також акредитації спеціальностей ентомологія, фітопатологія і карантин рослин ОКР магістр. Бере активну участь у роботі науково-практичних, методичних конференцій, семінарів, симпозіумів.

Обрано у 2010 р. членом-кореспондентом НААН Відділення наукового забезпечення трансферу інновацій.

Нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004) і медаллю Міністерства освіти і науки «За наукові досягнення» (2005).

*Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербитюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 394–395.

55 років від дня народження
СУЛІМЕНКО Лариси Антонівни

*Фахівець у галузі бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту, професор*

Народилася 13 липня 1964 р. у с. Забріддя Черняхівського району Житомирської області.

У 1985 р. закінчила з відзнакою економічний факультет Житомирського сільськогосподарського інституту зі спеціальності «Бухгалтерський облік і аналіз господарської діяльності в сільському господарстві» за кваліфікацією «економіст з бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах».

У 1991 р. в Українському НДІ економіки і організації сільського господарства ім. О.Г. Шліхтера (м. Київ) захистила дисертацію на тему «Облік і аналіз в сільськогосподарських підприємствах в умовах орендних відносин» і отримала науковий ступінь кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз (за видами економічної діяльності)».

З 1996 р. – доцент кафедри бухгалтерського обліку Житомирського національного агроекологічного університету; з 2011 р. – професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроекологічного університету.

Автор більше 100 наукових праць, у тому числі автор та співавтор трьох підручників та навчальних посібників з бухгалтерського обліку, аудиту та фінансового аналізу.

Сфера наукових інтересів – пошук шляхів вирішення проблеми організації бухгалтерського обліку і звітності у агроформуваннях, облік земельних ресурсів в сільськогосподарських підприємствах.

За період 2005–2012 рр. підготувала 6 аспірантів, 5 з яких захистили дисертацію і здобули науковий ступінь кандидата економічних наук, за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності) та один – за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК).

Нагороджена Почесними грамотами Міністерства аграрної політики України (тричі), Головного управління агропромислового розвитку, Головного управління економіки Житомирської ОДА, грамотами ректорату Житомирського національного агроекологічного університету та нагрудним знаком «Гордість ЖНАЕУ».

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

65 років від дня народження ТКАЧА Віктора Петровича

*Вчений у галузі природокористування,
лісівництва, лісознавства та охорони довкілля,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 23 липня 1954 р. на Київщині.

У 1976 р. закінчив Львівський лісотехнічний інститут і отримав диплом інженера лісового господарства.

У 1978 р. вступив до аспірантури Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького (УкрНДІЛГА), яку закінчив у 1981 р., а в 1982 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Взаємодія порід у дубово-букових молодняках передгір'я Закарпаття та оптимізація режиму їх вирощування». У 1999 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Заплавні ліси України та наукові основи ведення господарства в них».

У 1984 р. за результатами конкурсу був обраний на посаду старшого наукового співробітника УкрНДІЛГА, а в 1989 р. – завідувачем лабораторії лісівництва УкрНДІЛГА. З 1995 по 2001 р. працював на посаді першого заступника директора УкрНДІЛГА.

З 2001 р. В.П. Ткач працює на посаді директора УкрНДІЛГА. За сумісництвом – завідувач кафедри лісового та садово-паркового господарства ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. У 2003 р. йому присвоєно вчене звання професора, у 2007 р. обрано членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та механізації.

В.П. Ткач є автором та співавтором 219 наукових праць, у тому числі 13 монографій. Досліджує багатофункціональну роль лісів, закладає активні експерименти з вивчення водоохоронної та гідрологічної функції лісів. Започаткував новий науковий напрямок в Україні стосовно заплавного лісівництва, розробляє наукові засади ведення лісового господарства з урахуванням особливостей водозборів рік. Розвинув вчення Г.М. Висоцького про лісову пертиненцію, ідею системного і програмно-цільового лісовирощування на водозбірній основі. Під керівництвом та за участю В.П. Ткача розроблено низку нормативних документів і практичних рекомендацій щодо лісокористування, ведення лісового господарства у лісах різних природних зон, рубок головного користування, рубок формування та

оздоровлення лісів, поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок, методичні рекомендації щодо збереження лісових екосистем на територіях природно-заповідного фонду різних категорій, обґрунтовані нові віки стиглості для основних лісових порід України тощо.

Під керівництвом В.П. Ткача захищено 12 кандидатських та 1 докторська дисертація.

Нагороджений: Почесною Грамотою Держкомлісгоспу СРСР (1988), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2004), Відзнакою Державного комітету лісового господарства України «Відмінник лісового господарства України» (2004), Почесною Грамотою Національної академії наук України (2005), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2006), Відзнакою Державного агентства лісових ресурсів України «Почесний лісівник України» (2011), Відзнакою Національної академії наук України «За професійні здобутки» (2014), Почесною відзнакою УААН (2014), почесною відзнакою Товариства лісівників України (2014).

За цикл наукових праць «Наукові основи збереження та відновлення біотичного та ландшафтного різноманіття України в умовах змін навколишнього середовища» колективу авторів, в т. ч. В.П. Ткачу, рішенням Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки рекомендовано присудити Державну премію України в галузі науки і техніки (2015).

*Лім.:   Ткач   Віктор   Петрович.   URL:
http://wiki.kname.edu.ua/index.php/Ткач_Віктор_Петрович#D0.9C.D1.96.D1.81.D1.86.D0.B5_.D1.80.D0.BE.D0.B1.D0.BE.D1.82.D0.B8. (дата звернення 06.11.2018).

80 років від дня народження

КАРАСИКА Юрія Михайловича

Почесний член НААН

Народився 27 липня 1939 р. у м. Козелець Чернігівської області.

У 1961 р. закінчив Білоцерківський сільськогосподарський інститут за спеціальністю ветлікар. Протягом 1961–1963 рр. завідував Сираївською ветеринарною дільницею Козелецького району Чернігівської області, з 1963 по 1964 р. був ветеринарним лікарем Козелецької

ветеринарної лабораторії Чернігівської області. З 1964 по 1967 р.

викладав у Конь-Колодязькому сільськогосподарському технікумі Липецької області.

Упродовж 1967–1970 рр. завідував ветеринарним відділенням радгоспу-технікуму «Перемога» Запорізької області; з 1970 по 1971 р. працював на посаді завідувача організаційного відділу Васильківського райкому Компартії України Запорізької області; з 1971 по 1975 р. – другого секретаря Васильківського райкому Компартії України Запорізької області; упродовж 1975–1978 рр. керував обласним об'єднанням міжгосподарських підприємств з тваринництва у м. Запоріжжя; у 1978–1981 рр. – перший заступник начальника Запорізького обласного управління сільського господарства.

З 1981 р. – заступник начальника Головного управління птахівничої промисловості Міністерства радгоспів УРСР, а з 1983 р. – начальник Головного управління тваринництва і ветеринарії Міністерства радгоспів УРСР. Протягом 1983–1986 рр. обіймав посаду начальника Республіканського виробничого об'єднання з племінної справи у тваринництві «Укрплемоб'єднання» Міністерства сільського господарства УРСР. У 1989 р. був начальником виробничо-наукового об'єднання з племінної справи у тваринництві Держагропрому УРСР; з 1989 по 1991 р. – начальником Головного управління впровадження науково-технічного прогресу в тваринництві Держагропрому УРСР. З 1991 по 1992 р. перебував на посадах заступника міністра сільського господарства України, заступника міністра сільського господарства і продовольства України, першого заступника міністра та міністра сільського господарства і продовольства України.

У 1995–1996 рр. Юрій Михайлович – радник Президента України з питань агропромислової політики, у 1996–1997 рр. – голова Херсонської обласної державної адміністрації, з 1997 по 1999 р. – міністр агропромислового комплексу України. З січня 2000 р. у різні роки був радником Прем'єр-міністра та Президента України з питань розвитку агропромислового комплексу.

З 2002 р. очолив ЗАТ «Племінний завод «Агро-регіон». Підприємство налічувало 8 тис. гол. великої рогатої худоби і 24 тис. гол. свиней.

На сьогоднішній день очолювана Юрієм Михайловичем компанія ТОВ «Агро-Холдинг МС» займається інвестиційно-інноваційним проектом з вирощування зернових на орендованих землях.

Юрій Михайлович Карасик – видатний український державний і громадський діяч. У 1994 р. обраний депутатом Верховної Ради

України II скликання від Черкаського виборчого округу. Відзначений високими державними нагородами: орденами «Знак Пошани» (1970) та Трудового Червоного Прапора (1975), двічі лауреат Державної премії, Герой України.

Обрано у 2002 р. почесним членом УААН Відділення зоотехнії.

*Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербнютюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 655–656.

65 років від дня народження СУПІХАНОВА Бориса Карабайовича

*Вчений у галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук, член-
кореспондент НААН*

Народився 28 липня 1954 р. в м. Старобільськ Луганської області.

Закінчив у 1976 р. Луганський сільськогосподарський інститут, отримавши фах економіста-організатора.

Після закінчення інституту був направлений на роботу старшим економістом Старобільського районного управління сільського господарства Ворошиловградської області. Згодом Б.К. Супіханова було переведено на роботу до Біловодського районного управління сільського господарства на посаду начальника відділу економіки, а з 1981 р. – директора Новоолександрівського кінного заводу.

У 1983 р. Б.К. Супіханова призначено начальником Біловодського управління сільського господарства, у 1987 р. – першим заступником голови агропромислового комітету Ворошиловградської області, а згодом – начальником управління сільського господарства Луганського облвиконкому (1991). Робота на керівних посадах у Луганській області стала стартовою площадкою для переходу на роботу першим заступником міністра сільського господарства і продовольства України (1995), а пізніше – міністром агропромислового комплексу України.

Упродовж 2000–2001 рр. – начальник головного управління адміністрування акцизного збору та моніторингу ринку підакцизних

товарів Державної податкової адміністрації України (2001–2004); начальник Головної державної інспекції з карантину рослин України Міністерства аграрної політики України (2004–2005); головний консультант секретаріату депутатської фракції Народної партії у Верховній Раді України (2005–2006); перший заступник міністра аграрної політики України (2006–2008); заступник міністра аграрної політики України (2008–2010). З 2012 р. і до нині Борис Карабайович – генеральний директор ЛДКК «Шале Грааль».

Обрано у 2010 р. членом-кореспондентом НААН.

Водночас, займаючи керівні посади, Б.К. Супіханов вів активну наукову роботу, що дало змогу йому підготувати і захистити в 1997 р. кандидатську дисертацію на тему: «Ціновий механізм АПК України в умовах переходу до ринку», у 2010 р. – докторську дисертацію на тему: «Розвиток ринків аграрної продукції». Роки роботи в міністерстві, де головним завданням було реформування вітчизняного сільського господарства в умовах нової для України системи ринкової економіки, сформулювали його як відомого спеціаліста з проблем аграрного ринку, підготовки України до вступу до СОТ, виходу країни на світові ринки аграрної продукції.

Б.К. Супіханов займається розробкою питань реформування та розвитку підприємства агропромислового виробництва, концептуальними напрямками стратегії розвитку агропромислового комплексу та сільських територій України на період до 2020 р., ціноутворенням та нормативними витратами в сільському господарстві.

Аналітична робота сприяла підготуванню фундаментальної монографії «Розвиток ринків аграрної продукції», в якій він окреслив головні напрями теорії і практики формування, діяльності та розвитку ринків аграрної продукції на світовому, регіональному рівнях. Б.К. Супіханов не тільки вперше сформулював гіпотезу про те, що аграрний ринок є першоосновою формування ринку і ринкової економіки взагалі, а й зробив аналіз географії експорту товарів АПК основних країн-експортерів і України зокрема. Розроблена вченим методика оцінки потенційного імпортера аграрної продукції отримала свідоцтво на реєстрацію авторського права на твір (№ 38198). Монографія багато в чому є базою для розвитку експортно-імпоротної діяльності України на світових ринках аграрної сировини та продукції переробної промисловості і як наукова праця була не лише схвально прийнята науковою спільнотою, а й стала основою для захисту на її базі докторської дисертації (2010).

Наукова діяльність Б.К. Супіханова не обмежується економікою сільського господарства. Значний внесок зроблений ним в історію науки і техніки шляхом участі у підготовці низки монографій з історії олійних та зернових культур, роботі сільськогосподарського наукового комітету України (1918–1927), Української академії аграрних наук (1956–1962), а також продовольчої безпеки України.

Б.К. Супіханов є відомим економістом-аграрником, визначним фахівцем з питань аграрного ринку, автором і співавтором понад 60 публікацій, у тому числі 15 монографій.

* Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербинюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 569–570.

СЕРПЕНЬ

75 років від дня народження

СТАПАЯ Петра Васильовича

*Вчений у галузі вівчарства, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 1 серпня 1944 р. в с. Репедь Жешувського повіту (Республіка Польща).

Свою трудову діяльність почав у 1967 р. на посаді старшого лаборанта лабораторії обміну речовин в Українському науково-дослідному інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин.

У 1972 р. закінчив Львівський зооветеринарний інститут за спеціальністю «Зоотехнія» з присвоєнням кваліфікації «Вчений зоотехнік».

З 1972 по 1995 рік працював на посадах молодшого, наукового, старшого та провідного наукового співробітника лабораторії біохімічних основ вівчарства Інституту землеробства і біології тварин НААН. У 1995–1996 рр. – завідувач лабораторії ліпідів і жирних кислот Інституту землеробства і біології тварин НААН; у 1998–1999 рр. – завідувач лабораторії живлення та селекції птиці Інституту біології тварин НААН. Впродовж 1999–2015 рр. очолював

лабораторію фізіолого-біохімічних основ вовноутворення Інституту біології тварин НААН.

З 2016 р. і до сьогодні – головний науковий співробітник лабораторії живлення та біосинтезу продукції жуйних Інституту біології тварин НААН.

У 1979 р. в Українському науково-дослідному інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин захистив кандидатську дисертацію «Влияние некоторых факторов на показатели липидного обмена кожи, прекератина волосяных фолликулов и жира (воска) шерсти» та здобув науковий ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.04 – біохімія.

У 1997 р. захистив докторську дисертацію «Ліпіди шкіри, їх роль в процесах вовноутворення та збереженні природних властивостей вовни овець» і отримав науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук на спеціальність 06.00.25 – біохімія.

Основний напрям наукових досліджень П.В. Стапая стосується вивчення ліпідного обміну в шкірі, волосяних фолікулах та крові овець у зв'язку з процесами росту вовни, ролі жиропоту в збереженні фізико-хімічних і технологічних властивостей вовни.

Стапай П.В. вперше показав, що фосфоліпіди шкіри можуть використовуватися як джерело енергії у процесах формування і росту вовни, встановив пряму залежність між їх рівнем у шкірі і волосяних фолікулах з інтенсивністю росту вовни у різні періоди.

Встановлено характерні особливості метаболізму ліпідів у шкірі плодів на різних етапах ембріогенезу і показано чіткий взаємозв'язок їх з процесами формування і росту волосяного покриву, тобто морфогенезом волоса. Особливу увагу приділено фосфоліпідам, як основному метаболіту ліпідного обміну шкіри на цьому етапі онтогенезу. Виявлено закономірності змін окремих показників ліпідного обміну в залежності від інтенсивності росту вовни, зокрема показано, що в період її найінтенсивнішого росту має місце інтенсифікація ліпогенезу в шкірі при одночасному посиленні процесів їх катаболізму.

Значний обсяг наукових досліджень П.В. Стапай присвятив пошуку інтегральних біохімічних показників, які би позитивно корелювали з ростом вовни, досліджував механізми росту вовни в овець різних генотипів у зв'язку з процесами селектогенезу, фізіологічним станом організму, віковими та аліментарними чинниками. У результаті цього було запропоновано низку практичних заходів, скерованих на підвищення вовнової продуктивності овець і

поліпшення якості вовни, які захищені авторським свідоцтвами і патентами. Розроблено рецептури стимуляторів росту вовни, у складі яких використано макро- і мікроелементи, білкові та енергетичні кормові добавки. Уперше проведено глибокі дослідження із з'ясування причин і механізмів виникнення таких вад вовни, як пожовтіння і звалювання, показано, що ці дефекти тісно пов'язані з кількісними і якісними показниками жиропоту та процесами, які відбуваються у його середовищі. На основі отриманих результатів розроблено рекомендації з попередження та ліквідації цих вад, а також опубліковано монографію «Пожовтіння вовни овець».

П.В. Стапай – співавтор створення нового породного типу закарпатських тонкорунних вовново-м'ясних овець (1995); голова комісії з апробації новоствореної породи м'ясо-вовнових овець з кросбредною вовною (2000); голова державної іспитової комісії біолого-технологічного факультету Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (2006–2014).

Під керівництвом П.В. Стапая підготовлено і захищено одну докторську та сім кандидатських дисертацій.

Петро Васильович є співавтором понад 320 наукових праць, у тому числі двох монографій «Біохімія, морфологія і патологія вовни» (2006), «Пожовтіння вовни овець» (2011), трьох посібників «Фізіолого-біохімічні основи живлення овець» (2007), «Фізіолого-біохімічні основи формування вовнової продуктивності овець» (2017), «Методологія та організація наукових досліджень у тваринництві» (2017), десяти патентів та двадцяти методичних і практичних рекомендацій.

За багаторічну плідну наукову і організаційну діяльність в галузі вівчарства, розробку теоретичних і практичних основ підвищення вовнової продуктивності овець, підготовку наукових кадрів, П.В. Стапай був нагороджений «Почесними грамотами» Президії НААН (2004 та 2010 роки). Він є Лауреатом Премії ім. С.З. Гжицького (2014) та членом Українського біохімічного товариства.

*Інформацію отримано з Інституту біології тварин НААН.

65 років від дня народження

ЦАНДУРА Миколи Олександровича

*Вчений у галузі землеробства і рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 4 серпня 1954 р. у с. Левадівка Миколаївського району Одеської області.

У 1976 р. закінчив Одеський сільськогосподарський інститут за фахом вчений агроном. Трудову діяльність розпочав у радгоспі «Дністровський» Арцизького району Одеської

області агрономом, а потім більше п'яти років працював головним агрономом. Після цього – головним агрономом радгоспу «Чорноморський» Біляївського району Одеської області. У 1985 р. призначений директором Державного підприємства дослідного господарства «Южний» Біляївського району, а з 1995 р. очолив і Одеську державну сільськогосподарську дослідну станцію, з 2003 р., після її перетворення в Одеський інститут агропромислового виробництва УААН, був директором інституту.

У 1997 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Ресурсозберігаючі заходи обробітку пласта люцерни під посів пшениці в Південному Степу України». Ним вперше, в умовах Південного Степу на зрошуваних південних чорноземах проведено комплексні дослідження з порівняльної ефективності використання систем вітчизняних машин і знарядь при обробленні пласта люцерни під пшеницю озиму та строків азотного підживлення.

У 2009 р. М.О. Цандур захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.01 – загальне землеробство на тему: «Агротехнологічні основи вирощування озимих зернових культур у Південному Степу України». Доктор наук з 2009 р.

Наукова діяльність М.О. Цандура спрямовано на відпрацювання оптимізації зернопарової системи землеробства шляхом теоретичного обґрунтування ефективних конкурентоспроможних технологій обробітку ґрунту, сприятливих його режимів, регулювання стану забур'яненості посівів, опрацьованих кращих попередників, визначення строків сівби нових сортів пшениці озимої.

Результати досліджень висвітлено у 75 наукових праць, у тому

числі 3 монографії.

Обрано у 2010 р. членом-кореспондентом НААН Відділення наукового забезпечення трансферу інновацій.

Має нагороди: Почесну відзнаку Одеської обласної ради, Почесну грамоту Одеського регіону, Почесну грамоту м. Одеси, орден святого Георгія, медаль ім. Степана Олійника, Подяку НААН. Обирався депутатом обласної та районної ради.

*Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербатюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 599–600.

70 років від дня народження ФЕДУРУКА Ростислава Степановича

*Вчений у галузі ветеринарної медицини,
доктор ветеринарних наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 11 серпня 1949 р. у с. Старий Почаїв Кременецького району Тернопільської області. У 1967 р. закінчив Почаївську середню школу, 1968–1970 рр. – служба в Радянській армії. У 1970 р. вступив до Львівського зооветеринарного інституту

на ветеринарний факультет, який закінчив у 1975 р. за фахом ветеринарія. З 1975 по 1978 рік навчався в аспірантурі з відривом від виробництва Українського науково-дослідного інституту фізіології та біохімії тварин Південного відділення ВАСГНІЛ (м. Львів).

У 1979–1980 рр. працював молодшим науковим співробітником, 1980–1981 рр. – науковим співробітником, 1982–1989 рр. – старшим науковим співробітником у лабораторії фізіології лактації Українського науково-дослідного інституту фізіології та біохімії сільськогосподарських тварин.

У листопаді 1981 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вивчення ролі глікопротеїнів в утворенні молока у корів» за спеціальністю 03.00.13 «фізіологія людини і тварин». У дисертаційній роботі з використанням методу артеріо-венозної різниці по молочній залозі з'ясовано фізіологічну роль окремих моноцукрів (гексоз, фукози, гексозамінів) вуглеводних компонентів глікопротеїнів у

процесах секреції молока в корів залежно від технології доїння й аліментарних чинників. Доведено фізіологічну здатність тканин альвеолярного відділу молочної залози лактуючих корів до біосинтезу сіалових кислот і гексозамінів, використання глікопротеїнів крові у синтезі вуглевод-білкових комплексів молока.

З січня 1990 р. по вересень 1997 р. працював на посаді заступника директора з наукової роботи з питань тваринництва Інституту землеробства і тваринництва західного регіону УААН. З 1997 по 1998 рік. – завідувач лабораторії екології і токсикології Інституту землеробства і біології тварин НААН, з 1998 по 2000 рік – заступник директора з наукової роботи цього ж інституту, з 2000 р. – заступник директора з наукової роботи Інституту біології тварин НААН і одночасно за сумісництвом завідувач лабораторії екологічної фізіології та якості продукції цих інститутів, а також доцент кафедри технології молока і молочних продуктів Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.С. Гжицького. За цей період сформовано нові напрями фундаментальних і прикладних досліджень щодо впливу техногенних й агроекологічних чинників різної інтенсивності на перебіг фізіолого-біохімічних процесів в організмі тварин, їх впливу на біологічну цінність та якість продукції. Вивчено вплив агроекологічних умов низинної, передгірної та гірської зон Прикарпаття на обмінні процеси в організмі великої рогатої худоби та овець, морфоструктурні та фізіологічні особливості функціонування окремих органів і систем у бджіл за цих умов. В очолюваній лабораторії вперше започатковано вивчення біологічної дії у корів, телят і бугаїв-плідників нових органічних сполук Se, отриманих методом біотехнології, їх поєднання з солями Cr (III) та вітаміну E. Методом артеріо-венозної різниці у молочній залозі з'ясовано окремі механізми фізіологічного впливу Cd в організмі телиць і лактуючих корів за умов експериментального навантаження водорозчинними його солями різної концентрації, рівень біотрансформації цього токсиканта у молоко.

У 2005 р. захистив докторську дисертацію на тему «Адаптація корів до умов утримання і доїння та її корекція біологічно активними речовинами і фармакологічними препаратами» за спеціальністю 03.00.13 «фізіологія людини і тварин».

Після захисту дисертації вченим започатковано нові напрями досліджень з впливу ГМО на формування адаптаційних реакцій та функціонування окремих органів і систем у лабораторних і продуктивних тварин. З'ясовано окремі фізіологічні механізми впливу

тривалого згодовування бобів сої та випоювання «соевого молока», отриманого з трансгенної сої, самкам тварин у різні вікові періоди. Доведено відсутність вираженого негативного впливу трансгенної сої на ріст і розвиток організму та його репродуктивну здатність у самок тварин.

З 2015 р. і донині – головний науковий співробітник лабораторії екологічної фізіології та якості продукції.

Федорук Р.С. є заступником голови спеціалізованої вченої ради Д 35.368.01 із захисту докторських дисертацій за спеціальністю біохімія та фізіологія людини і тварин в Інституті біології тварин НААН, членом вченої ради, методичної комісії та заступник голови координаційно-методичної ради Інституту біології тварин НААН з виконання ПНД 35 Національної академії аграрних наук України.

Основними напрямками наукової діяльності професора Федорука Р.С. на даний час є вивчення процесів адаптації тварин до агроекологічних і технологічних умов утримання, з'ясування фізіолого-біохімічних механізмів впливу біологічно-активних добавок на процеси обміну, функцію розмноження, продуктивність сільськогосподарських тварин і біологічну цінність продукції, дослідження фізіологічних механізмів дії органічних солей маловивчених мікроелементів – Cr, Se, Ge, Ni, Co, Cu, отриманих методами нанотехнології та хімічного синтезу у сільськогосподарських тварин.

За період роботи отримано у співавторстві три авторських свідоцтва з питань адаптації та живлення корів, 14 патентів України щодо застосування біологічно активних добавок у великої рогатої худоби, кролів, бджіл, є співавтором трьох книг, у тому числі з історії науки Західного регіону України, двох підручників, 4 навчальних посібників, 3 Технічних умов України.

За період наукової і науково-педагогічної діяльності опублікував понад 400 наукових праць, з них 32 в іноземних наукових виданнях.

Під його керівництвом підготовлено і захищено 7 кандидатських і 2 докторські дисертації, ведеться підготовка наукових кадрів в аспірантурі та докторантурі.

За багаторічну сумлінну працю в наукових установах НААН нагороджений: Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2004), Почесною Грамотою Президії УААН (2004) та Почесною Відзнакою УААН (2007), Почесною Відзнакою Мінагрополітики України «Знак Пошани» (2009), Подякою Міністерства аграрної політики та продовольства України (2014), Грамотами Академії наук

вищої освіти України (2014), Національної академії аграрних наук України (2014) та Українського фізіологічного товариства ім. П.Г. Костюка (2015).

Ростислав Степанович є членом Українського біохімічного та фізіологічного товариства, з 2015 р. обраний віце-президентом Українського фізіологічного товариства ім. П. Г. Костюка. Входить до редколегії Науково-технічного бюлетня Державного науково-дослідного контрольного інституту ветпрепаратів та кормових добавок, журналів Біологія тварин, Бджільництво України, Тваринництво України.

*Інформацію отримано з Інституту біології тварин НААН.

65 років від дня народження ЗАЙЦЕВА Олексія Борисовича

Почесний член НААН

Народився 13 серпня 1954 р. у с. Гути Богодухівського району Харківської області.

У 1977 р. закінчив Харківський медичний інститут.

Трудову діяльність О.Б. Зайцев розпочав науковим співробітником, асистентом кафедри патології фармацевтичного інституту. З 1984 р. працював головним лікарем протитуберкульозного диспансеру; з 1986 р. – інструктором відділу науки Харківського обкому партії України, а з 1988 р. – головним лікарем Харківської обласної туберкульозної лікарні.

Заснувавши у 1989 р. товариство з обмеженою відповідальністю агрофірму «Сади України», він приділяє багато уваги вирощуванню саду в Дніпропетровській області Нікопольського району, де зібрано унікальну колекцію груш, яблунь, абрикосів, персиків та нектаринів, черешні, слив, винограду.

Починаючи з 1992 р., О.Б. Зайцев працює над розробкою нових методів господарювання на землі, впровадженням сівозмін з насиченням їх до 20–25% парами. На території Кегичівського району агрофірма «Сади України», очолювана вченим, зарекомендувала себе як багатогалузеве сільськогосподарське підприємство з вирощування елітного насіння зернових та технічних культур з використанням передових технологій, плідно працюючи з українським Інститутом

рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН (м. Харків), Інститутом фізіології рослин і генетики НАН України (м. Київ) та сербським Науковим інститутом рослинництва та овочівництва (м. Нови-Сад).

Агрофірма та її колектив під керівництвом О.Б. Зайцева щороку упродовж останніх трьох років отримують по 30–35 ц/га соняшнику, 50–70 озимої пшениці, 80–110 ц/га кукурудзи.

Застосування передових технологій вирощування сільськогосподарських культур дає можливість майже 1,5–2 рази знизити ціни гібридів соняшнику в Україні порівняно з відомими зарубіжними компаніями, забезпечити аграріїв високоякісним насіннєвим матеріалом та мати приріст урожайності майже 4–5 ц з кожного гектара. Економічна ефективність від впровадження сільгоспвиробниками нових гібридів агрофірми на полях областей України становить майже 200 млн грн на рік.

За сумлінну роботу та високі досягнення у сільськогосподарському виробництві Олексія Борисовича Зайцева нагороджено орденами «За заслуги» III, II та I ступенів, Почесними Грамотами Верховної Ради та Уряду України; знаком Пошани Мінагрополітики України; відзнакою «Слобожанська слава»; орденом Слави на вірність Вітчизні III ступеня; орденом «Князя Ярослава Мудрого» V ступеню; у 2007 р. обрано почесним членом УААН Відділення рослинництва.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербітюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 646–647.

70 років від дня народження

ІВАЩЕНКА Олександра Олексійовича

Вчений у галузі гербології та загального землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 28 серпня 1949 р. в с. Рівне Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Закінчив у 1971 р. Бобринський сільськогосподарський технікум, відділення захисту рослин; у 1977 р. – факультет захисту

Рослин та у 1978 р. – педагогічний факультет Української сільськогосподарської академії.

Трудову діяльність розпочав у 1971 р. на посаді головного агронома колгоспу «Більшовик» Устинівського р-ну, Кіровоградської області. У 1978–1981 рр. працював викладачем у Київській сільськогосподарській школі; у 1981–1982 рр. – агроном павільйону «Технічні культури» ВДНГ.

Протягом 1982–1990 рр. – аспірант Всесоюзного інституту цукрових буряків ВАСГНІЛ, молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, докторант Інституту цукрових буряків УААН (нині – Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН) (1991–1992), завідувач лабораторії (1992–200), заступник директора з наукової роботи цього інституту (2000–2008), перший заступник директора з наукової роботи (2008–2011). З 2011 р. – академік-секретар Відділення рослинництва НААН України. Після закінчення каденції на виборній посаді призначений на посаду головного наукового співробітника лабораторії гербології Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

У 1986 р. у Всесоюзному інституті цукрових буряків ВАСГНІЛ (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Пороги вредоносности сорняков и обоснование сроков их уничтожения при возделывании сахарной свеклы», а у 1995 р. в Інституті цукрових буряків УААН (м. Київ) – докторську дисертацію на тему: «Наукове обґрунтування контролювання фітоценозу бурякового поля».

Обрано у 1999 р. членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та агроекології (загальне землеробство), а у 2010 р. – дійсним членом (академіком) НААН (загальне землеробство, гербологія).

У сфері науки пріоритетними були дослідження бур'янів та шляхів їх надійного контролювання у посівах сільськогосподарських культур. Найперспективнішими для широкого впровадження у аграрне виробництво є наукові розробки вченого екологічно безпечних систем контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур: екологічно безпечна система цільового нанесення пестицидів лише на рослини, а не на ґрунт в результаті використання ефекту фазового переходу води; система індукування термічних дис.-стресів у сходів бур'янів; система індукування механічних дис.-стресів сходів бур'янів.

В результаті виконання комплексу польових і лабораторних досліджень було розроблено ряд нових наукових положень, істотно

уточнено і доповнено існуючі знання: ботанічну видову різноманітність бур'янів на орних землях в головних ґрунтово-кліматичних зонах країни; специфіку динаміки процесів забур'янення посівів буряків цукрових та інших сільськогосподарських культур; особливостей біології та взаємодії і пріоритетність факторів взаємного впливу рослин у агрофітоценозах; динаміку негативного впливу бур'янів у посівах буряків цукрових та інших сільськогосподарських культур; особливості потенційного засмічення орного шару ґрунту насінням та органами вегетативного розмноження видів бур'янів і їх динаміку; потенційні можливості і недоліки агротехнічних прийомів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур; специфіку світлових режимів посівів сільськогосподарських культур у процесі їх вегетації; особливості і динаміку освоєння вільних екологічних ніш компонентами агрофітоценозів на орних землях; потенціал і можливості раціонального використання фітоценотичних прийомів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур; дослідження фізіологічної ролі і специфіки формування шару епікутикулярних восків та депо пластичних речовин у процесах формування фазової резистентності рослин до дії гербіцидів; особливостей ефективного застосування гербіцидів і раціональних систем проведення обприскувань посівів; уточнення механізмів індукування дис.-стресів різної природи в онтогенезі рослин бур'янів; розробка систем екологічних прийомів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур; наукове обґрунтування концепції цілеспрямованого формування полівидових агрофітоценозів, реалізація яких не лише зніме актуальність присутності бур'янів у посівах, а і дозволить вивести землеробство на якісно вищий рівень. наукове обґрунтування необхідного захисту молодих насаджень біоенергетичних культур (верби, тополі та інших) першого року вегетації від бур'янів шляхом застосування екологічно безпечних прийомів.

Івашенко О.О. є одним із ініціаторів формування і офіційного визнання в Україні нового наукового напрямку у захисті рослин – гербології – науки про бур'яни і способи їх надійного контролювання. Він є членом редакційних колегій журналів «Карантин і захист рослин» та «Цукрові буряки», більше 20 років є головою Українського наукового товариства гербологів і членом Європейської асоціації гербологів (EWRS).

Результати своїх досліджень він опублікував у більш як 250 наукових роботах, у тому числі 3 особистих монографії і 9 у

співавторстві. Всього у науковому доробку О.О. Іващенко є 19 патентів різного наукового спрямування. За роки наукової діяльності він підготував і довів до успішного захисту дисертацій 15 кандидатів і 3 докторів с.-г. наук.

За виконання комплексних наукових досліджень 46 діючих речовин гербіцидів і розробку екологічно безпечних технологій їх застосування для захисту посівів сільськогосподарських культур у 2010 р. удостоєний звання лауреата Державної премії з науки і техніки України.

*Інформацію отримано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

** Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербнюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 117–118.

70 років від дня народження

ПАЛАМАРЧУКА Анатолія Івановича

*Вчений агроном, селекціонер-насіннєзнавець,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 30 серпня 1949 р. у с. Концеба Савранського району Одеської області.

У 1956–1966 рр. – навчався у восьмирічній та середній школах с. Концеба. Вищу освіту здобув в Одеському сільськогосподарському інституті на селекційно-насінницькому відділенні

агрономічного факультету (1967–1972). За спеціальністю «вчений агроном-селекціонер-насінник». Після закінчення інституту вступив до аспірантури Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення). У 1972–1973 рр. навчання в аспірантурі було перервано в зв'язку зі службою в Радянській армії. У 1973–1976 рр. продовжив навчання в аспірантурі. Після її закінчення прийнятий на посаду молодшого наукового співробітника до відділу селекції та насінництва пшениці Всесоюзного селекційно-генетичного інституту.

У 1979 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю «селекція та насінництво» у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті. Тема дисертації: «Изучение наследования коротко- и прочностебельности у гибридов озимой мягкой пшеницы и создание на их основе форм интенсивного типа». В 1982 р. обраний на посаду старшого наукового співробітника відділу селекції пшениці Всесоюзного селекційно-генетичного інституту.

3 грудня 1985 р. по жовтень 1986 р. – стажування в Італії, а саме – Експериментальному інституті злакових культур ім. Назарено Стрампеллі (м. Рим) і наукових установах, що входили до його складу та провадили дослідження з питань генетики, селекції, агротехніки твердої пшениці (*Triticum durum* Desf.): селекційно-генетичні станції в різних зонах Італії – Сан. Анджело Лодіджано, Анкона, Бадія Полезіне, Катанья, Толентіно, Фоджа. Крім того, створення нового вихідного матеріалу в результаті віддаленої гібридизації, а також використання різних фонів радіації для створення мутантних форм твердої пшениці вивчалоя в Національному атомному центрі Казаччя (м. Рим), Італійській насінневій корпорації (м. Болонья), Університеті та Інституті генетичних ресурсів (м. Барі). Стажування було спрямоване на вивчення прийомів і методів селекції високопродуктивних, комплексно цінних сортів твердої пшениці.

У 1992 р. за конкурсом А.І. Паламарчука обрано завідувачем створеної в Селекційно-генетичному інституті лабораторії селекції та насінництва пшениці твердої озимої, де він працює й дотепер.

Коло наукових інтересів – створення нового вихідного матеріалу пшениці твердої озимої. Для цього широко використовувався синтез пшениці твердої озимої з іншими видами тетраплоїдної пшениці, тритікале, різних видів егілопсу. Значна увага приділялася гібридизації кращих сортів пшениці м'якої озимої з озимими і ярими сортами твердої пшениці. Завдяки використанню таких підходів у СГІ були створені в 1979 р. і внесені до Реєстру сортів рослин перші в СРСР короткостеблові сорти пшениці твердої озимої Парус і Корал одеський. А вже в 1985 та 1988 рр. до державного сортовипробування були передані сорти Айсберг одеський і Алий парус, що дозволило пшениці твердій озимій не тільки вийти на рівень продуктивності поширених сортів пшениці м'якої озимої, але й значно підвищити рівень морозо- і зимостійкості цієї сільськогосподарської культури.

Успіхи в селекції високопродуктивних сортів пшениці твердої озимої СГІ сприяли розгортанню в 1988 р. селекційних робіт в рамках

Координаційного центру Ради Економічної Взаємопомочі (РЕВ) за напрямом «Розробка теоретичних основ селекції і насінництва і нових методів синтезу високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур». Виконання цієї теми розпочато в країнах (РЕВ) – Болгарії, Румунії, СРСР, Чехословаччині, Угорщині. Крім того, в ВАСГНІЛ з 1989 р. затверджено науковий проект 0.12.03.015 «Создать и внедрить новые сорта озимой твердой пшеницы с генотипическим потенциалом продуктивности 70-95 ц/га повышенной зимостойкостью и комплексом других адаптивных свойств, со стабильно высокими макаронными и крупяными качествами». В обидвох наукових проектах національним куратором було затверджено А.І. Паламарчука.

Наукова діяльність вченого – селекція сортів пшениці твердої озимої для умов Степу і Лісостепу України. З 1976 по 2018 рр. А.І. Паламарчук брав участь у створенні 46 сортів сільськогосподарських культур. До державного Реєстру сортів рослин було включено 2 сорти пшениці м'якої озимої, сорт тритікале, 29 сортів пшениці твердої озимої. У 2018 р. Реєстр сортів рослин України налічує 25 сортів пшениці твердої озимої. Серед них 19 сортів створено в СГІ-НЦНС, що складає 76 відсотків і займають вони 95% посівних площ в Україні. Максимальна продуктивність цих сортів в державному сорто випробуванні України перевищила 100 ц/га. Плідна наукова діяльність вченого відзначена трьома медалями ВДНГ СРСР та однією ВДНГ УРСР, Грамотою Міністерства аграрної політики України.

Наукові розробки вченого були направлені на створення нового вихідного матеріалу пшениці твердої озимої та добору з нього високопродуктивних з підвищеними адаптивними властивостями генотипів, що висвітлено ним в 125 наукових працях.

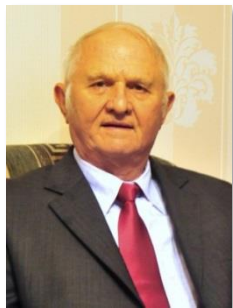
Упродовж всього періоду роботи в СГІ-НЦНС А.І. Паламарчук брав участь у виробничих нарадах всіх рівнів, де виступав як фахівець з питань господарської та генетико-біологічної характеристики сучасних сортів пшениці твердої озимої та технології їх вирощування. Брав активну участь у міжнародних наукових симпозиумах, конференціях.

*Інформацію отримано із Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннізнавства та сортовивчення.

ВЕРЕСЕНЬ

80 років від дня народження

ГОЛОБОРОДЬКА Станіслава Петровича

*Вчений у галузі польового і лучного
кормовиробництва та насінництва бобових і
злакових багаторічних трав, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 1 вересня 1939 р. в смт. Нижні-Сірогози Херсонської області в багатодітній родині колгоспників.

В 1964 р. вступив до Херсонського СГІ ім. О.Д. Цюрупи на спеціальність агрономія.

В 1965 р. був переведений на агрономічний факультет Московської сільськогосподарської академії ім. К.А. Тімірязєва, яку з відзнакою закінчив у 1969 році. З 1969 р. працював стажером-дослідником кафедри землеробства і методики польового досліду МСГА.

У 1970–1979 рр. – науковий, потім старший науковий співробітник відділу кормовиробництва УкрНДІЗЗ; вчений секретар з координації наукових досліджень зі зрошуваного землеробства в Україні.

В 1974 р. захистив кандидатську дисертацію в МСГА ім. К.А. Тімірязєва за темою: «Вплив інтенсивного удобрення на продуктивність зрошуваного культурного пасовища в південному Степу України».

З 1979 р. С.П. Голобородько працював на посаді завідувача лабораторії технології насінництва люцерни і кормовиробництва на пісках.

У 2007 р. захистив дисертацію в Херсонському державному аграрному університеті «Біологічні й агротехнічні основи вирощування люцерни на корм і насіння в Південному Степу України» та отримав науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво. З 2007 р. є головним науковим співробітником лабораторії кормовиробництва, а з 2012 р. – відділу агротехнологій Інституту зрошуваного землеробства НААН.

У 2016 р. присвоєно вчене звання професора.

Опублікував більше 320 наукових праць, з яких 22 монографії, 10 авторських свідоцтв і патентів. Під його науковим керівництвом захищено 4 кандидатські дисертації.

Нагороди та відзнаки: медаль «За трудову доблесть» (1986), Почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (2014).

*Інформацію отримано з Інституту зрощуваного землеробства НААН.

85 років від дня народження

ВЛАСЕНКА Володимира Максимовича

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік НААН

Народився 2 вересня 1934 р. в с. В'язівка Городищенського району на Черкащині в селянській родині.

У 1954 р. закінчив Черкаський ветеринарний технікум, працював ветеринарним фельдшером, у 1961 р. – Білоцерківський сільгоспінститут, далі завідувач ветеринарної дільниці.

У 1964–1967 рр. аспірант, а далі асистент кафедри хірургії Білоцерківського СГІ. У 1968–1969 рр. за сумісництвом – заступник декана ветеринарного факультету, 1969–1973 рр. – секретар партійного комітету інституту, 1970–1973 рр. – старший викладач та доцент кафедри хірургії та акушерства, 1973–1977 рр. – проректор з навчальної роботи, 1973–1993 рр. – професор кафедри, і у 1993–2006 рр. – завідувач кафедри хірургії, 1977–2005 рр. – ректор Білоцерківського ДАУ, 2006–2013 рр. – радник ректора університету. Нині – професор кафедри хірургії та хвороб дрібних домашніх тварин цього ж вузу.

Кандидатську дисертацію на тему: «Морфологические и функциональные изменения у поросят после срезания зубов» захистив у 1967 р., докторську «Використання лазерів у ветеринарній хірургії» – 1997 р.

В.М. Власенко збагатив аграрну науку і практику новаторськими розробками в галузі зубо-щелепової хірургії, профілактики дефіциту фтору, епізоотологічного дослідження екосистеми, екополітики і організації ветеринарної справи в Україні. Вперше у ветеринарній медицині розробив технології лазерної високоенергетичної хірургії у

тварин. Під його керівництвом розроблено і впроваджено застосування низько-енергетичних (гелій-неонових) лазерів за гнійно-некротичних процесах у тварин шляхом дії їх на осередок ураження після, хірургічної обробки, впливу через біологічно активні точки і рефлексогенні *m*-зони, а також опромінення крові *in vitro* та *in vivo*.

Автор понад 180 наукових праць, серед яких 24 підручники та навчальних посібники.

Надзвичайно творчою і плідною була робота В.М. Власенка на посаді ректора протягом 28 років: у 1993 р. в Україні запроваджена ступенева форма ветеринарної освіти, створено Інститут післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини (ШНКСВМ), єдиний в Україні; у 1995 р. здобуто статус навчального закладу на університет; у 1997 р. на базі університету створено «Міжобласний освітній комплекс», до складу якого увійшли 31 установа.

У 1999 р. обраний дійсним членом УААН, у 2005 р. – почесним професором Вищої національної ветеринарної школи Франції (м. Ліон), у 2006 р. – почесним професором Харківської державної зооветеринарної академії. Обрано почесним громадянином м. Біла Церква і внесено до «Золотого фонду» міста.

Нагороди і відзнаки: ордени «Дружби народів» (1986), «За заслуги» III ст. (1995), «За заслуги» II ст. (2004); медалі «За доблестний труд» (1970), «За спасение утопающих» (1976), «50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» (1995), «Захиснику Вітчизни» (1999), «60 років визволення України» (2004), «60 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» (2005), «65 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» (2010). Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР (1980), має почесні звання «Заслужений працівник вищої школи УРСР» (1984) та «Почесний працівник фізичної культури і спорту України» (2004), є лауреатом премії Національної академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці» (2010). У 2002 р. Міжнародна рада Американського біографічного інституту визнала його «Людиною року», представила до американської «Медалі Честі», обрала членом Наукової дорадчої ради цього Інституту.

*Лит.: Професорсько-викладацький склад Кафедри хірургії та хвороб дрібних домашніх тварин. URL: <http://btsau.edu.ua/uk/content/professorsko-vykladacky-sklad-kafedry-hirurgiyi-ta-hvorob-dribnyh-domashnih-tvaryn>. (дата звернення 05.11.2018).

80 років від дня народження МАЛІКА Миколи Йосиповича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН, член-кореспондент АЕНУ

Народився 2 жовтня 1939 р. у с. Фурманівка Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

У 1956–1959 рр. навчався у школі бухгалтерів сільськогосподарських підприємств, після закінчення якої працював бухгалтером, бригадиром у колгоспі «До комунізму» Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Упродовж 1960–1965 рр. – студент Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. З 1965 р. – заступник голови колгоспу «Заповіт Леніна» Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. У 1968–1969 рр. навчався на економічному відділенні педагогічного факультету Української сільськогосподарської академії. Протягом 1969–1973 рр. завідував педагогічним кабінетом, викладав політекономію, економіку і організацію сільськогосподарського виробництва у Копичинському технікумі бухгалтерського обліку на Тернопільщині.

У 1976 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Удосконалення оплати праці в скотарстві у зв'язку з переходом на індустріальні методи виробництва», а у 1996 р. – докторську дисертацію на тему: «Проблеми мотивації виробничої діяльності в аграрній сфері АПК (методологія і організація)». У 1981 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, а у 1997 р. – професора.

У 1977 р. М.Й. Малік обраний на посаду старшого наукового співробітника сектору наукової організації праці; у 1981 р. перейшов працювати у сектор оплати праці; у 1982 йому присвоєно звання старшого наукового співробітника; у 1989–1990 рр. – завідувач сектору внутрішньогосподарської кооперації Українського НДІ економіки і організації сільського господарства ім. О.Г. Шліхтера. У цей період вчений проводив наукові дослідження, пов'язані зі змінами в організації виробничої діяльності колгоспів і радгоспів.

У 1991–1993 рр. завідував відділом внутрішньогосподарських економічних відносин, з 2005 р. – завідувач відділення соціально-економічних проблем розвитку сільських територій, завідувач відділу

розвитку підприємництва і кооперації ННЦ «ІАЕ».

У 1997 р. був запрошений на посаду професора кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. У 2009–2011 рр. – професор кафедри фінансів економічного факультету; з вересня 2012 р. – професор кафедри страхування та ризик-менеджменту економічного факультету; з грудня 2016 р. – професор кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту економічного факультету цього ж вузу.

М.Й. Малік є відомим вченим у галузі розвитку кооперативного руху, підприємництва, реформування відносин власності, матеріального стимулювання праці, орендних відносин. Ним розроблено методологію формування організаційно-господарських структур корпоративного і кооперативного типів.

Опублікував близько 500 наукових праць.

Обраний у 1999 р. членом-кореспондентом УААН, членом-кореспондентом Академії економічних наук України у 1999 р., академіком УААН Відділення аграрної економіки (кооперація) у 2007 р.

У 1981 р. за участь у розробці «Рекомендації по оплаті праці і підприємствах з агрохімічного обслуговування» нагороджено Дипломом III ступеня ВДНГ СРСР. У 1985 р. нагороджений срібною медаллю ВДНГ Української РСР за впровадження пропозицій з формування підрядних і орендних колективів в аграрних підприємствах; у 1987 р. – срібною, а в 1990 р. – золотою медалями ВДНГ СРСР за вдосконалення внутрішньогосподарських економічних відносин у колгоспах і радгоспах; у 1989 р. – медалями «Ветеран праці», «До 1500-річчя Києва» і Дипломом III ступеня ВДНГ Української РСР. Нагороджений Почесними грамотами Кабінету Міністрів України (1999, 2004), має почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України (1999), нагороджений знаком Пошани Мінагропрому України (2001).

*Лит.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербнюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 182–184.

85 років від дня народження ДРОБОТ Віри Іванівни

*Вчений у галузі хлібопекарської промисловості,
доктор технічних наук, професор, член-
кореспондент НААН*

Народилася 4 вересня 1934 р. у м. Києві.

У 1957 р. закінчила технологічний факультет Київського технологічного інституту харчової промисловості ім. А. Мікояна (КТІХП) за спеціальністю технологія хлібопекарського, кондитерського і макаронного виробництв.

У 1957–1958 рр. працювала завідувачем лабораторії хлібозаводу № 6, а в 1958–1962 рр. – головним інженером хлібозаводу № 2 у м. Ташкент; у 1963–1964 рр. – інженером Київського тресту промпродтоварів; у 1964–1965 рр. – старшим інженером Головного управління харчової промисловості Уккранднаргоспу. Протягом 1965–1968 рр. була на посаді старшого інженера Укрголовхліба. У 1968–1971 рр. навчалася в аспірантурі КТІХП. З 1971 р. працює у КТІХП (нині – Національний університет харчових технологій (НУХТ)): асистент (1971–1974); старший викладач (1974–1977); доцент (1977–1989); професор (1989–1993); завідувач кафедри технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчових концентратів (1993–2006). Упродовж 1977–1999 рр. – декан факультету технології бродильних і хлібопекарських виробництв цього навчального закладу. З 2006 р. і понині – професор кафедри технології хлібопекарських і кондитерських виробів.

У 1972 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження технології використання молочної сироватки у хлібопекарському виробництві». У 1988 р. у Московському технологічному інституті харчової промисловості захистила докторську дисертацію на тему: «Розроблення і наукове обґрунтування технології використання у хлібопекарському виробництві нових видів сировини з метою підвищення харчової цінності хліба та економії сировинних ресурсів». Доктор технічних наук з 1988 р. Учене звання професора присвоєно у 1990 р. Коло наукових інтересів стосується теоретичних основ харчових технологій, комплексного дослідження хімічного складу, технологічних властивостей, харчової цінності сировини рослинного та тваринного походження з метою створення ефективних технологій

її переробки у хлібопекарській, макаронній, харчоконцентратній, зернопереробній галузях промисловості, розроблення нових видів виробів лікувально-профілактичного призначення для екологічно забруднених територій, інтенсифікації технологічного процесу, економії сировинних ресурсів. Обґрунтувала доцільність використання у хлібопеченні ферментних препаратів нового покоління, сухої пшеничної клейковини, глюкозно-фруктозних сиропів, борошна з цільного зерна підвищеної дисперсності, овочевих і фруктових порошоків, прискорених технологій приготування тіста із застосуванням двошвидкісного замішування та висококіслотних молочнокислих заквасок.

Автор (співавтор) понад 500 наукових праць, у тому числі 4 монографій, 2 підручників, 4 навчальних посібників. Академік Академії інженерних наук України (1998). Підготувала 4 докторів і 27 кандидатів технічних наук.

Обрана у 1990 р. член-кореспондентом УААН Відділення зберігання і переробки сільськогосподарської сировини та якості харчової продукції.

Нагороджена орденами «Знак Пошани» (1986) та княгині Ольги III ступеня (2000); Подякою Кабінету Міністрів України (2005); медалями «Ветеран праці» (1985), «До 1500-річчя Києва» (1982); знаками Міністерства науки і освіти України «Відмінник освіти» (2003), «Петро Могила» (2005), «За наукові досягнення» (2010); Почесною відзнакою УААН (2009); Почесними грамотами МОН України, Державного департаменту продовольства, Державного департаменту інтелектуальної власності, Президії Української академії аграрних наук.

Голова, секретар науково-методичної комісії з харчової технології та інженерії МОН України (1990–2003), заступник голови фахової ради з харчової технології та інженерії МОН України (1997–2000), член експертної ради ВАК України з харчової та легкої промисловості, член дегустаційної комісії Укрхлібпрому, член двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій, член секції з харчової та легкої промисловості Комітету з присудження Державних премій України в галузі науки і техніки; член редакційних колегій журналів «Хранение и переработка зерна», «Зернові продукти і комбікорми».

*Інформацію отримано з кафедри технології хлібопекарських і кондитерських виробів НУХТ.

80 років від дня народження СЛЮСАРА Івана Тимофійовича

Вчений в галузі меліоративного землеробства, кормовиробництва, луківництва та екології, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Української екологічної академії наук

Народився 4 вересня 1939 р. в с. Мазінках Переяслав-Хмельницького району, Київської області. Після закінчення агрономічного факультету Української сільськогосподарської академії (1966) працював головним агроном колгоспу в с. Усівка Баришівського району Київської області. З 1972 р. і до нині працює в ННЦ «Інститут землеробства НААН»; спочатку заступником директора Панфільської дослідної станції, а з 1996 р. – завідувачем лабораторії землеробства на осушуваних землях та з 2011 р. головним науковим співробітником цього інституту. Наукові дослідження проводить з проблем високопродуктивного та екологічного збалансованого використання осушуваних ґрунтів гумідної зони. Ним розроблені технології вирощування основних сільськогосподарських культур з використанням елементів програмування урожаїв і їх якості стосовно осушуваних ґрунтів і проведена сільськогосподарська оцінка використання обвалованих земель мілководдя водосховищ р. Дніпро; встановлена агротехнічна доцільність проведення дощування неглибоких торфовищ; отримані коефіцієнти використання рослинами поживних речовин з добрив і ґрунту; науково-обґрунтовані норми осушування за фазами росту і розвитку культур; встановлена ефективність застосування мінеральних добрив залежно від вологості ґрунту, додаткового зволоження; вперше для умов осушуваних ґрунтів Лісостепу розроблено біокліматичні коефіцієнти сільськогосподарських культур для розрахунків їх водоспоживання.

Ним отримані оригінальні результати досліджень з вологопереносу ґрунтової води в зону активного шару ґрунту залежно від фізіологічних особливостей сільськогосподарських культур, періоду їх вегетації і погодних умов. Розроблена технологія оструктурування неглибоких торфовищ підстилаючою породою, яка забезпечує отримання органічної продукції та запобігає надлишковій мінералізації торфу.

В останні роки ним розроблені основні елементи створення біоенергетичних плантацій деревних (верба, тополя) та трав'янистих (міскантус, сорго, сільфій пронизанолистий) на вилучених з обробітку осушуваних землях. На основі зазначених вище розробок професор Слюсар І.Т. разом зі своїми учнями та науковцями даної галузі розробив концепцію ефективного та комплексного використання осушуваних земель та природоохоронну систему землеробства на осушуваних землях і шляхи її впровадження у виробництво.

Слюсар І.Т. є членом редакційних колегій Міжвідомчого тематичного наукового збірника «Землеробство», «Меліорація і водне господарство» та Збірника наукових праць Національного наукового центру «ІЗ НААН», науковим консультантом розділу «Сільськогосподарські меліорації» Реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України».

І.Т. Слюсар є засновником наукової школи «Землеробство на меліорованих землях і кормовиробництво» та приділяє значну увагу підготовці і атестації наукових кадрів. Під його керівництвом захищено 22 кандидатських і 2 докторські дисертації. Він є членом двох спеціалізованих вчених рад з присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук. Ним опубліковано понад 280 наукових праць зокрема 23 монографії та підручники в співавторстві, серед яких шість патентів на винаходи. Наукову роботу професор І.Т. Слюсар поєднував з викладацькою діяльністю, працюючи (1992–2002) за сумісництвом професором кафедри кормовиробництво та сільськогосподарські меліорації Національного аграрного університету.

За багаторічну плідну наукову діяльність та успішне впровадження наукових розробок у виробництво йому присвоєне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2009), нагороджено Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2002), Почесними відзнаками МНС України (2000), Почесною відзнакою Ради національної безпеки і оборони України (2012), Почесною відзнакою УААН (2009), Почесними грамотами Президії УААН (1999, 2004), має Почесну відзнаку ННЦ «ІЗ НААН» (2016), Відмінник аграрної науки і освіти II та III ступеня (2009), «Знак пошани» Міністерства АПУ (2002).

Слюсар І.Т. є лауреатом премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2001) та має Диплом почесного доктора Інституту водних проблем і меліорації НААН (2016).

*Інформацію отримано з ННЦ «Інститут землеробства НААН».

80 років від дня народження

САБЛУКА Василя Трохимовича

*Вчений у галузі захисту рослин, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 14 вересня 1939 р. в с. Потоки, Жмеринського району, Вінницької області у сім'ї селянина.

В 1953 р. закінчив 7 класів Потіцької середньої школи, а в 1957 р. – сільськогосподарський технікум у Вінницькій області. Впродовж 1957–1960 рр. працював в

Івано-Франківській області агрономом колгоспу, інструктором і секретарем райкому комсомолу. У 1960 р. був призваний у ряди Радянської армії, в 1963 р. демобілізувався.

У 1963–1968 рр. навчався в Українській сільськогосподарській академії на факультеті захисту рослин; у 1968–1973 рр. – працював начальником районної станції захисту рослин у Чернівецькій області. В 1973 р. переведений на один рік з заочної в очну аспірантуру при УкрНДІ захисту рослин. У 1974–1978 рр. – заступник начальника республіканської станції захисту рослин МСГ України; у 1978–1982 рр. – завідувач відділу захисту рослин Республіканського дослідного господарства декоративних рослин МЖКГ України.

У 1982 р. за конкурсом обраний завідувачем відділу ентомології, а у 1991 р. – завідувачем відділу фітопатології і ентомології Інституту цукрових буряків (нині Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН), де і працює в даний час.

У 1975 р. в Українській сільськогосподарській академії захистив кандидатську дисертацію на тему «Кукурузный (стеблевой) мотылек в условиях Черновицкой области и меры борьбы с ним», а у 1994 р. в Інституті землеробства НААН – докторську дисертацію на тему «Особенности роста і продуктивности цукрових буряків при токсикації рослин інсектицидами та розробка технології гарантованого захисту сходів від шкідників». У 1999 р. присвоєно наукове звання професора.

Саблук В.Т. є відомим вченим із захисту рослин від шкідників і хвороб. За період роботи в Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН під його керівництвом науково обґрунтовано і впроваджено у виробництво технологію захисту сходів цукрових буряків від фітофагів способом локалізації інсектицидів на насінні і отримані таким чином, токсичних для комах, молодих рослин.

Останнє сприяло прискоренню застосування індустріальної технології вирощування культури і значному (у сотні разів порівняно з традиційними способами) скороченню витрат пестицидів для контролю чисельності шкідливих комах, а відтак і покращенню екологічної ситуації на бурякових полях.

Саблук В.Т. є організатором багатьох конференцій, семінарів, симпозіумів, круглих столів тощо з питань захисту цукрових буряків від шкідників і хвороб, серед яких найбільш значущими у вирішенні даної проблеми в Україні були україно-американська, україно-японська, україно-італійська, україно-канадська, україно-астрійська міжнародні науково практичні конференції де він був основним доповідачем. Крім того, він систематично виступає з лекціями у різних областях України, є членом редакційних колегій науково-виробничих журналів «Цукрові буряки» та «Біоенергетика», є членом двох спеціалізованих вчених рад – при Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків та Національному університеті біоресурсів та природокористування.

Опублікував 366 наукових праць, одержав 35 патентів на винахід та 5 ДСТУ. Під його керівництвом захищено 23 кандидатські дисертації.

Саблуку В.Т присуджено почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства», нагороджений почесними грамотами Президії Національної академії аграрних наук України, Міністерства аграрної політики і продовольства та інституту.

*Інформацію отримано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

50 років від дня народження ЖИТОВОЇ Олени Петрівни

Фахівець у галузі екології, епізоотології, доктор біологічних наук

Народилася 15 вересня 1969 р. в с. Бучмани Олевського району Житомирської області. У 1993 р. закінчила з відзнакою природничий факультет Житомирського державного педагогічного інституту імені Івана Франка (нині Житомирський державний університет імені Івана Франка).

У 2003 р. захистила дисертацію на тему «Fasciola hepatica L.

(Trematoda: Fasiolidae) у проміжних та остаточних хазяях в умовах радіоактивно забрудненої місцевості» і отримала науковий ступінь кандидата біологічних наук зі спеціальності 03.00.08 – зоологія. У 2015 р. в Інституті зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України захистила дисертацію на тему «Паразито-хазяїнні відносини у системі трематоди – прісноводні гастроподи (на прикладі Українського Полісся)», здобувши науковий ступінь доктора біологічних наук зі спеціальності 03.00.25 – паразитологія, гельмінтологія.

У 2006 р. їй присвоєно вчене звання доцента кафедри мікробіології, вірусології та епізоотології Житомирського національного агроекологічного університету. З 2012 по 2014 р. – доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності, а з 2014 по 2015 р. – доцент кафедри загального лісівництва цього ж вузу. З 2016 р. по теперішній час Олена Петрівна завідує кафедрою екології лісу та безпеки життєдіяльності.

О.П. Житова – член спеціалізованої ученої ради при Інституті зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України – Д 26.153.01 ; рецензент наукових публікацій журналу «Вестник зоологи» (індекс SJR 0.300; SNIP 0.766); член Гідроекологічного та Паразитологічного товариств України. Вченою опубліковано понад 178 публікацій, із них 75 наукових, 103 – навчально-методичного характеру, між них – три навчальні посібники.

*Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

ЖОВТЕНЬ

65 років від дня народження

ЧЕРЕНКОВА Анатолія Васильовича

*Вчений у галузі кормовиробництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор,
академік НААН*

Народився 1 жовтня 1954 р.

У 1977 р. вступив до Курського сільськогосподарського інституту на денне відділення агрономічного факультету. Закінчив його у 1982 р. з відзнакою і одержав кваліфікацію ученого агронома, після чого

працював головним агрономом колгоспу.

Упродовж 1994–2001 рр. – директор Ерастівської дослідної станції Інституту зернового господарства УААН.

З 2001 р. до 2008 р. – заступник директора Інституту зернового господарства УААН з наукової роботи, заступник директора регіонального Центру наукового забезпечення АПК Дніпропетровської області. В 2008–2010 рр. – завідувач відділу технології вирощування озимих зернових культур Інституту зернового господарства УААН.

З 2011 р. і донині – директор ДУ Інститут зернових культур НААН України.

У 1985 р. у спеціалізованій вченій раді Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту захистив кандидатську дисертацію, згодом отримав вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 06.01.09 – рослинництво.

Докторську дисертацію на тему «Наукове обґрунтування адаптивної технології вирощування люцерни на корм та насіння у Північному Степу України» захистив у 1999 р. теж зі спеціальності 06.01.09 – рослинництво. Цього ж року був обраний членом-кореспондентом Української академії аграрних наук, відділення рослинництва.

У червні 2007 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки йому присвоєно вчене звання професора за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

У 2014 р. згідно рішення Конкурсної комісії та рішення Президії Національної академії аграрних наук України в складі наукового колективу А.В. Черенкову було присуджено Премію НААН України «За видатні досягнення в аграрній науці» за роботу: «Кукуруза: биотехнологические и селекционные аспекты гаплоидии».

У 2016 р. був обраний академіком Національної академії аграрних наук України, відділення рослинництва.

Черенков А.В. має потужну наукову школу. Під його пильним науковим керівництвом та мудрим консультуванням захищено 17 дисертацій, з яких: 16 – на здобуття наукового ступеня кандидата та 1 – доктора сільськогосподарських наук, за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

Всі наукові кадри, які виховав А. В. Черенков, наразі працюють в інституті та мережі НААН.

Він є одним із головних координаторів фундаментальних та прикладних наукових досліджень із зерновими культурами в Україні.

Від моменту створення й донині А.В. Черенков є одним з найавторитетніших членів спеціалізованої вченої ради Д 08.353.01, яка функціонує при ДУ Інститут зернових культур, беручи активну участь у експертизі робіт, розгляді та прийнятті рішень щодо присудження здобувачам наукових ступенів кандидата та доктора сільськогосподарських наук зі спеціальностей 06.01.05 – селекція і насінництво та 06.01.09 – рослинництво.

Черенков А.В. має понад 350 наукових публікацій, у тому числі 6 монографій та 3 наукових видання в книгах, більше 130 наукових праць у провідних фахових та іноземних виданнях, має 4 авторських свідоцтва та 5 патентів.

*Інформацію отримано з ДУ Інститут зернових культур НААН.

60 років від дня народження КУЦАНА Олександра Тихоновича

*Вчений у галузі ветеринарної медицини,
доктор ветеринарних наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 12 жовтня 1959 р. у с. Вірля Баранівського району Житомирської області.

У 1981 р. з відзнакою закінчив ветеринарний факультет Білоцерківського сільськогосподарського

інституту ім. П.Л. Погребняка за фахом ветеринарний лікар.

Трудову діяльність розпочав у 1981 р. головним ветеринарним лікарем колгоспу. У 1983–1984 рр. – завідувач дільничною ветеринарною лікарнею, асистент кафедри терапії і клінічної діагностики Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Протягом 1984–1987 рр. – аспірант Українського науково-дослідного інституту експериментальної і клінічної ветеринарної медицини; 1988–1990 рр. – молодший науковий співробітник; 1990–1992 рр. – науковий співробітник цього закладу.

Упродовж 1992–1994 рр. – старший науковий співробітник, 1994–1997 рр. – завідувач сектору, 1997–2002 рр. – провідний науковий співробітник, 2002–2005 рр. – завідувач лабораторії токсикологічного моніторингу.

У 2005–2009 рр. обіймав посаду заступника директора з наукової

роботи ІЕКВМ УААН. Зараз – завідувач відділу токсикології, безпеки та якості сільськогосподарської продукції ННЦ «ІЕКВМ» НААН.

У 1988 р. у Грузинському зоотехнічно-ветеринарному учбово-дослідному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему «Резорбтивно-токсичні властивості трефлану» за спеціальністю ветеринарна фармакологія і токсикологія.

У 2005 р. в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини захистив докторську дисертацію на тему: «Експериментально-теоретичне обґрунтування та розробка токсикогігієнічних регламентів піретроїдних пестицидів і їх комбінацій з фосфорорганічними сполуками в кормах для тварин» за спеціальністю ветеринарна фармакологія і токсикологія.

Вчене звання професора зі спеціальності ветеринарна фармакологія і токсикологія присвоєно в 2009 р.

Основні напрями досліджень О.Т. Куцана пов'язані з ветеринарною фармакологією і токсикологією, екологією, якістю і безпекою кормів та продуктів тваринного походження. Ним уперше розроблено МДР двокомпонентних пестицидів у кормах, вивчено гостру і хронічну токсичність, особливості їхньої кумуляції та побічної дії. Удосконалено низку методик щодо визначення залишкових кількостей пестицидів у продуктах тваринництва з метою контролю за їхньою безпечністю.

У 1988–1997 рр. брав активну участь у розробці наукової тематики з імунорадіотоксикології тварин, яка була основним розділом Державної наукової програми з ліквідації наслідків катастрофи на ЧАЕС

Був керівником підпрограми 2 «Науково-методичне забезпечення систем моніторингу, методів контролю і ветеринарно-санітарних заходів щодо якості та безпеки продукції тваринництва», яка входила до складу програми наукових досліджень Національної академії аграрних наук України на 2011–2015 рр. № 32 «Наукове забезпечення епізоотичного благополуччя, біологічної безпеки, здоров'я тварин і ветеринарно-санітарної якості продукції тваринництва» («Біологічна безпека і здоров'я тварин»).

Підготував 4 кандидатів наук.

Обраний у 2007 р. членом-кореспондентом УААН за напрямом ветеринарна медицина.

Опублікував 206 наукових праць, 2 монографії, отримав 25 авторських свідоцтв та патентів, 44 науково-методичні праці затверджено як методичні вказівки для використання в практичних

умовах та під час навчання студентів і лікарів ветеринарної медицини – токсикологів.

За вагомі внески у розробку теорії і практики боротьби з токсикозами сільськогосподарських тварин, багаторічну наукову працю та плідну громадську роботу О.Т. Куцан нагороджувався грамотами Державного комітету ветеринарної медицини України (2002, 2008), Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України (2007), Почесною грамотою УААН (2008), знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня (2008), відзнакою Державного комітету ветеринарної медицини України «За заслуги в розвитку ветеринарної медицини України» (2009), Почесною відзнакою УААН (2009), грамотою Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України із врученням нагрудного знака «Творець» (2010).

*Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербітюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 454–456.

65 років від дня народження

УЛЬЯНЧЕНКА Олександра Вікторовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 14 жовтня 1954 р. У 1977 р. з відзнакою закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю «Економіка та організація сільського господарства», кваліфікація «економіст-організатор сільськогосподарського виробництва».

У 1983 р. у Всесоюзному науково-дослідному інституті економіки сільського господарства захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему «Удосконалення системи управління обласного АПК на основі галузевого та територіального принципів». У 1986 р. йому присвоєно вчене звання доцента, у 2003 р. – учене звання професора.

Із 1983 р. працює в Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва, пройшовши шлях від асистента, старшого викладача, доцента до професора, завідувача кафедри,

декана економічного факультету, проректора і ректора університету.

У квітні 2008 р. у ННЦ «Інститут аграрної економіки» захистив дисертацію на тему «Управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі» й здобув науковий ступінь доктора економічних наук зі спеціальності «Економіка та управління національним господарством».

Із 2007 до 2012 рр. – завідувач кафедри виробничого менеджменту та агробізнесу; із 2012 до 2014 рр. – завідувач відділу економіки і стратегії розвитку виробництва продукції тваринництва Інституту тваринництва НААН, у 2014–2017 рр. – завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва, із 2017 р. – ректор цього вузу.

У лютому 2013 р. обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України зі спеціальності «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці».

Під його керівництвом та за особистої участі розроблено концепцію управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі; обґрунтовано концептуальні підходи до формування інвестиційно-інноваційної моделі управління аграрним сектором та узагальнено систему показників комплексної оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу з урахуванням його структурних змін; систематизовано методологічні підходи до врахування впливу використання ресурсного потенціалу на довкілля та запропоновано методику розрахунку постійної плати за користування природними ресурсами та за нанесення шкоди довкіллю. Основні наукові інтереси стосуються підвищення ефективності управління агроресурсами в умовах реформування відносин власності та форм господарювання, застосування математичних методів, моделей та інформаційних технологій в економіці.

Здобутками вченого в галузі освіти і науки є створення навчальних курсів «Інформаційні системи в менеджменті», «Моделювання економічних систем», «Економіко-математичні методи в економіці сільського господарства», «Дослідження операцій в економіці» та «Управління проектами»; підготовка та видання з грифами відповідних міністерств чотирьох підручників та 11 навчальних посібників, дев'яти наукових монографій (дві – одноосібні), понад 200 наукових і навчально-методичних праць, із яких близько 20 опубліковано в закордонних виданнях; створення наукової школи з проблем розробки механізму підвищення

ефективності управління агроресурсами в умовах реформування відносин власності та форм господарювання. Підготував понад 180 спеціалістів і магістрів, 34 кандидатів і 7 докторів економічних наук.

О.В. Ульянченко є керівником науково-дослідної теми «Науково-методологічне забезпечення підприємницької, маркетингової, логістичної діяльності підприємств агропродуктового комплексу та розвитку земельних відносин на інвестиційно-інноваційних засадах» (номер державної реєстрації 0116U000001), головою спеціалізованої вченої ради К 64.803.01 у Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством; членом редакційної колегії науково-практичних журналів «АгроСвіт» та «Agricultural and Resource Economics», збірника наукових праць «Вісник ХНАУ» (серія «Економічні науки»), Вісника центру наукового забезпечення АПВ Харківської області, електронного фахового видання «Ефективна економіка»; членом Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників, Науково-експертної ради Міністерства аграрної політики та продовольства України. Олександр Вікторович також веде активну громадську роботу, очолюючи економічний департамент Міжнародного конгресу захисту прав і свобод людини «Світ».

Нагороджено медаллю «За трудовое отличие» (1976) – за участь у роботі студентських будівельних загонів під час спорудження корпусів університету і навчального містечка; знаками Міністерства аграрної політики та продовольства України «Відмінник аграрної освіти і науки» III ступеня (2001), II ступеня (2004), I ступеня (2006); трудовою відзнакою «Знак Пошани» (2009). За вагомі досягнення в науковій, навчально-методичній та громадській роботі відзначено орденом Міжнародної організації захисту прав і свобод людини «Світ» «Зірка Пошани» (2014), медаллю громадської організації «Всеукраїнське об'єднання громадян «Крайна» «За відданість справі» (2014).

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

**80 років від дня народження
РАТИЧА Іриней Борисовича**

*Вчений у галузі фізіології і біології тварин,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 15 жовтня 1939 р. в с. Оріхівець Підволочиського району Тернопільської області.

У 1956–1959 рр. навчався у Львівському зооветеринарному технікумі. Після його закінчення розпочав трудову діяльність старшим лаборантом відділу біохімії сільськогосподарських тварин Інституту землеробства і тваринництва західних районів України. У 1966 р. закінчив ветеринарний факультет Львівського зооветеринарного інституту.

У 1967–1994 рр. працював на посаді молодшого, старшого та провідного наукового співробітника Українського науково-дослідного інституту фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин. У 1994–1998 рр. – заступник директора з наукової роботи Інституту фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин НААН та Інституту землеробства і біології тварин НААН. Упродовж 1998–2001 рр. – директор Інституту землеробства і біології тварин НААН та Інституту біології тварин НААН. З 2001 р. – головний науковий співробітник лабораторії фізіології, біохімії та живлення птиці Інституту біології тварин НААН.

У 1971 р. захистив дисертацію на тему «Исследование показателей белкового обмена в крови и коже телят при ультрафиолетовом облучении» у Львівському зооветеринарному інституті та здобув звання кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.093 – «биологическая химия».

Узагальнив результати багаторічних досліджень у монографії «Біологічна роль сірки і метаболізм сульфату у птиці». На підставі захисту в Інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин НААН викладених у монографії матеріалів, ВАК України в 1994 р. присвоїв йому науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.04 – «біохімія».

У 1994–1998 рр. – член експертної ради Вищої атестаційної комісії України. У 1999 р. обраний членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук.

Основні напрями наукової роботи стосувалися досліджень, пов'язаних з дією штучних джерел ультрафіолетового опромінювання на організм сільськогосподарських тварин. Одним з пріоритетних напрямів у з'ясуванні механізму дії ультрафіолетового опромінювання було вивчення змін ферментних систем та фізико-хімічних властивостей білків шкіри. Доведено, що за ультрафіолетового опромінення тварин відбувається фотоліз розчинних білків шкіри з утворенням біологічно активних сполук, внаслідок чого виникають біологічні ефекти, які впливають на продуктивність тварин. Надалі дослідження проводилися на птиці і були спрямовані на вивчення обмінних процесів та продуктивності у зв'язку з протеїновим, амінокислотним і мінеральним живленням, а також на розроблення рецептури чисторослинних комбікормів та нових мінеральних преміксів.

За комплексного вивчення біохімічних механізмів дії екзогенного сульфату на організм птиці з урахуванням кількості протеїну, сірковмісних амінокислот і загальної сірки в раціоні, шляхом застосування методів радіології, біохімії, фізіології та живлення, вперше встановлено можливість використання сірки мінеральних сполук для синтезу цистину в їх організмі, специфічну роль різних органів у метаболізмі органічних і мінеральних сірковмісних сполук, розроблено теоретичні основи і практичні рекомендації з використання сульфату натрію в годівлі птиці різного віку, виду і напряму продуктивності.

Встановлено фізіолого-біохімічні механізми дії комплексного препарату рослинного походження на метаболічні процеси в організмі птиці, продуктивність і якість продукції. З позицій фізіології, біохімії та живлення доведено ефективність застосування фітопрепарату замість кормових антибіотиків. Визначено оптимальні дози препарату та запропоновано схеми його використання.

За результатами досліджень І.Б. Ратич опублікував 330 наукових праць, монографію, 4 книги, 2 посібники, 10 методичних рекомендацій, отримав 11 авторських свідоцтв і патентів. Під його керівництвом захищена одна докторська та 6 кандидатських дисертацій. Науково-методична праця Іринія Борисовича була високо оцінена і йому було присуджено низку нагород України а також Республіки Польща: Почесна відзнака Української академії аграрних наук

наук (2006); Почесна відзнака Аграрного університету імені Коллонтая (м. Краків, Республіка Польща, 2008 р.); Трудова відзнака «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2009); грамота Верховної Ради України (2014); Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2014); нагорода Міжнародної Академії Рейтингових Технологій «Золота Фортуна» (2016); грамоти Національної академії аграрних наук України та обласного управління сільським господарством Львівщини. У 2008 р. Іриной Борисович став лауреатом премії імені С.З. Гжицького.

І.Б. Ратич є членом Українського біохімічного товариства, Українського фізіологічного товариства, Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка, Міжнародної асоціації птахарів.

*Інформацію отримано з Інституту біології тварин НААН.

80 років від дня народження ГОРКАВОГО Володимира Кузьмича

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук, професор

Народився 24 жовтня 1939 р. у с. Велика Загорівка Борзнянського району Чернігівської області в селянській родині. У 1957–1962 рр. навчався на економічному факультеті Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, який закінчив з відзнакою. У 1968 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Аналіз та шляхи підвищення ефективності використання трудових ресурсів колективних сільськогосподарських підприємств». Працював доцентом, професором, а з 1987 р. – завідувачем кафедри статистики і економічного аналізу.

Професор В.К. Горкавий розробив і впровадив у навчальний процес 20 навчально-контролюючих програм для автоматизованого навчання студентів з використанням персональних комп'ютерів. Учений є автором першого в Україні підручника «Статистика» для вищих аграрних навчальних закладів I–IV рівнів акредитації (1995). Тематика його наукових праць пов'язана з удосконаленням статистичної методології досліджень аграрної економіки, формуванням ринку робочої сили, економією робочого часу та підвищенням продуктивності сільськогосподарської праці.

Володимир Кузьмич був керівником і виконавцем науково-дослідних тем «Формування витрат і доходів на землях різної якості» та «Економічна ефективність різних технологій транспортування і внесення рідких мінеральних добрив», які виконували на замовлення Міністерства аграрної політики України. Під його керівництвом захищено 10 кандидатських дисертацій. Тривалий час він був членом спеціалізованої вченої ради в Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва, понад 100 разів виступав офіційним опонентом під час захисту кандидатських дисертацій.

Автор 200 публікацій стосовно проблем аграрної економіки, статистики та економічного аналізу. Видав низку рекомендацій для практики, методичних розробок, інструкцій, буклетів тощо, спрямованих на вдосконалення аналітичної роботи в сільськогосподарських підприємствах і органах державного управління, на поліпшення використання сільськогосподарської праці, земельних і матеріальних ресурсів, підвищення ефективності виробництва.

Професор В.К. Горкавий є переможцем Всеукраїнського конкурсу навчальної літератури (1997) та виставки-ярмарку науково-педагогічних ідей «Освіта Харківщини» (1998). Його нагороджено трудовою відзнакою «Знак Пошани», знаками «Відмінник вищої школи», «Відмінник аграрної освіти і науки» III ступеня.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

ЛИСТОПАД

55 років від дня народження

ТАРАІКА Юрія Олександровича

Вчений у галузі агроекології, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 9 листопада 1964 р.

Вищу освіту здобув у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Трудову діяльність розпочав у 1986 р. головним агрономом у колгоспі «Нове життя»

Гадяцького району Полтавської області. З 1992 р. науковий співробітник при Інституті землеробства УААН. У 1994–2004 рр. – працював в Інституті агроекології та біотехнології УААН, де пройшов шлях від старшого наукового співробітника до завідувача відділу агроекології. З 2004 р. – завідувач відділу агроресурси Інституту водних проблем і меліорації.

У 1992 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Біоенергетична ефективність різних технологій вирощування зернових культур з урахуванням їх впливу на родючість ґрунту» в Українському НДІ землеробства.

Докторську дисертацію на тему «Наукові основи формування моделей сталого розвитку агроєкосистеми в Лісостепу та Поліссі України» захистив у Інституті агроекології та біотехнології у 2003 р..

Розробив наукові і практичні основи формування сталих агроєкосистем; опрацьовано теоретичні і методичні засади еколого-енергетичної оцінки агротехнологій різного рівня інтенсифікації і біологізації; розроблено методику створення моделей сталого розвитку енергозберігаючих агроєкосистем; сформульовано науково-методичні положення щодо формування конкурентоспроможного стосовно до сучасних соціально-економічних умов сільськогосподарського виробництва шляхом біологізації агротехнологій, ресурсо- та енергозбереження.

Опрацьовано нові підходи щодо використання результатів стаціонарних дослідів, як базової основи оцінки агроресурсного потенціалу сільськогосподарських територій, прогнозування розвитку агроєкосистем, що дає змогу приймати обґрунтовані рішення на різних рівнях управління.

Розробив низку маловитратних технологій підвищення врожайності основних сільськогосподарських культур на основі комплексного застосування бактеріальних препаратів, біологічно активних речовин та рідких полімінеральних добрив.

Підготував 3 кандидатів наук.

У 2000 р. отримав вчене звання старшого наукового співробітника. У 2007 р. обрано членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та механізації.

Опублікував понад 150 наукових праць.

*Лит.: Список відомих випускників кафедри ґрунтознавства та охорони ґрунтів ім. проф. М.К. Шукли. URL: <https://nubip.edu.ua/node/1232/10>. (дата звернення 06.11.2018).

70 років від дня народження

ДЕМЧУКА Степана Юхимовича

Вчений у галузі селекції та генетики у тваринництві, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 27 листопада 1949 р. в с. Прип'ять Любомльського району Волинської області. Після закінчення Шацької середньої школи поступив до Української сільськогосподарської академії, яку закінчив у 1971 р. за спеціальністю ветеринарія. Працював

ветлікарем радгоспу «Червона зірка», потім головним ветлікарем радгоспів ім. Комінтерну та «Більшовик» Барішівського району Київської області. Із 1976 по 1978 р. працював на Переяслав-Хмельницькій дослідній станції на посаді старшого зоотехніка-селекціонера. Із 1978 р. – молодший науковий співробітник в Українському науково-дослідному інституті розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби. У 1994–1996 рр. перебував на посаді провідного наукового співробітника Дослідної станції м'ясного скотарства «Ворзель» Національного аграрного університету. З 1996 р. працює старшим науковим, потім провідним науковим співробітником Інституту розведення і генетики тварин НААН.

У 1997 р. в Інституті розведення і генетики тварин С.Ю. Демчук захистив кандидатську дисертацію «Відновлення відтворної функції у корів української м'ясної породи в зв'язку з перебігом родів», отримав вчений ступінь старшого наукового співробітника. Опублікував біля 100 наукових праць, зокрема книги, методичні рекомендації, патент та інструкції з питань відтворення і селекції великої рогатої худоби. Тривалий час надає консультативну і практичну допомогу господарствам, бере активну участь у створенні високопродуктивних стад молочної і м'ясної великої рогатої худоби, у підготовці та перепідготовці спеціалістів тваринництва, неодноразово був суддею Всеукраїнських конкурсів операторів зі штучного осіменіння сільськогосподарських тварин.

Під науковим керівництвом С.Ю. Демчука підготовлена 1 кандидатська дисертація.

*Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН.

60 років від дня народження ПОЛУПАНА Юрія Павловича

Вчений у галузі селекції та генетики у тваринництві, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 29 листопада 1959 р. у с. Донецький м. Кіровська Луганської області у шахтарській родині. У 1981 р. закінчив із відзнакою зооінженерний факультет Української сільськогосподарської академії і був направлений на роботу в Український науково-дослідний

інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби (нині Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН). Тут пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до директора Інституту.

Кандидатську дисертацію «Особливості росту, розвитку і формування відтворної здатності бугаїв чорно-рябої породи та її помісей з голштинською» захистив в Українській сільськогосподарській академії 1992 року. Вчене звання старшого наукового співробітника присвоєно 1994 року.

У 2013 р. в Інституті розведення і генетики тварин захистив докторську дисертацію на тему «Селекційні та онтогенетичні особливості формування господарськи корисних ознак молочної худоби».

У 2015 р. присвоєно вчене звання професора зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

У 2016 р. обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Основним напрямом досліджень ученого є селекційне вдосконалення молочної худоби за використання методів популяційної генетики та відтворного схрещування. Він є одним із провідних авторів української червоної молочної породи, голштинізованого і жирномолочного внутрішньопорідних, чотирьох зональних заводських її типів, південного внутрішньопорідного і двох зональних заводських типів української чорно-рябої молочної породи, низки ліній, споріднених груп і заводських родин. Ряд наукових праць присвятив розробці теоретичних і практичних засад породотворення, прогнозування молочної продуктивності та спермопродуктивності, дослідженню онтогенетичних закономірностей формування

господарськи корисних ознак, оцінці конституції молочної худоби. Ним вивчено теплостійкість і адаптаційну здатність помісної худоби в умовах спекотного клімату півдня України. Значну увагу приділяє питанням оцінки бугаїв за продуктивністю дочок, повторюваності, успадковуваності та співвідносної мінливості племінної цінності. Теоретично обґрунтував та практично апробував оригінальні методи оцінки фенотипової консолідації генеалогічних груп тварин, препотентності плідників. Низку наукових праць присвятив дослідженню питань генетичних основ селекції молочної худоби.

Коло наукових інтересів ученого включає також обґрунтування використання інструментального і окомірного методів оцінки екстер'єру тварин, його онтогенетичних і популяційно-генетичних закономірностей формування і співвідносної мінливості з основними господарськи корисними ознаками. Ним розроблено методи використання програмованих мікрокалькуляторів та ПК для оцінки селекційно-генетичної ситуації у стадах, методів біометрії та математичної статистики у селекції тварин. Значну увагу приділено розробці методів оцінки та подовженню тривалості господарського використання і підвищенню ефективності довічного використання корів, економічних методів оцінки та підвищенню рентабельності молочного скотарства.

Ю.П. Полупан є автором більше 420 наукових праць, серед яких авторське свідоцтво на винахід, два патенти, три раціоналізаторських пропозиції, 375 публікацій, 35 планів племінної роботи і програм створення високопродуктивних стад в окремих господарствах.

Наукова праця вченого відзначена премією Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці» (2008), трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» (2009).

Бере участь у підготовці наукових кадрів. Під його керівництвом захищено дві дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук, проходять навчання ще кілька аспірантів.

*Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН.

ГРУДЕНЬ

70 років від дня народження ЛИСАНЮКА Віктора Григоровича

*Вчений у галузі плодівництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився 1 грудня 1949 р. в с. Сабадаш Жашківського району Черкаської області.

У 1968 р. закінчив Городищенський сільськогосподарський технікум за спеціальністю агроном-плодоовочівник, у 1975 р. – нинішній Національний університет біоресурсів і природокористування.

Працював головним агрономом в господарствах, з 1981 – директор радгоспу «Калинівський» Київської області. В 1989 р. обраний головою Київоблплодопрому, з 1995 р. – заступник Голови правління «Правекс-банку», з лютого 2000 р. – перший заступник Голови правління ВАТ «Плодоовочпром», з 1992 р. – за сумісництвом професор НУБіП, з 1997 р. – академік, а з 2012 р. віце-президент Академії технологічних наук України. З січня 2002 р. – заступник директора нинішнього Інституту садівництва НААН України і директор Державного підприємства «Дослідне господарство «Новосілки».

В 1987 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Вплив різних доз органічних добрив при передсадивній підготовці ґрунту на продуктивність суниці», у 1992 р. – докторську дисертацію на тему «Інтенсивна культура суниці в Україні». У 1992 р. присвоєно звання доцента, а у 1993 р. – професора.

Основна сфера наукових інтересів: інтенсифікація виробництва плодоягідної продукції на промисловій основі та на присадибних ділянках.

Віктор Григорович автор (співавтор) понад 100 наукових праць, в тому числі 3 монографій та підручника з плодівництва. Під науковим керівництвом вченого підготовлено 2 докторських та 6 кандидатських дисертацій. Є членом спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій.

В.Г. Лисанюк нагороджений грамотою Заслужений працівник сільського господарства України, відзнакою МАПУ «Знак пошани»,

«Почесною відзнакою УААН», орденами Богдана Хмельницького І ступеня, Святого Володимира, «Золотий хрест честі і звитяги», Христа Спасителя та ін.

*Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

80 років від дня народження

МЕДВЕДЄВА Віталія Володимировича

Вчений у галузі агрофізики, родючості, моніторингу і охорони ґрунтів, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 7 грудня 1939 р. у м. Харкові.

У 1965 р. закінчив заочно (з відзнакою) агрономічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту (нині – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва). З 1958 р. працює в

Українському НДІ ґрунтознавства (нині – ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»). Обіймав такі посади: старший технік (1958–1964), молодший науковий співробітник (1964–1966), аспірант (1966–1969), старший науковий співробітник (1969–1972), керівник сектору (1972–1973), завідувач лабораторії (1973–1996), заступник директора з наукової роботи (1982–1997), директор (1997–2004), головний науковий співробітник (з 2004). Педагогічна діяльність: професор Харківського національного агроуніверситету ім. В.В. Докучаєва (1992–1995), професор Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (1996–2001).

У 1969 р. захистив у ХНАУ ім. В.В. Докучаєва кандидатську дисертацію на тему: «Особливості макро- і мікроструктури чорноземних і темно-каштанових ґрунтів УРСР у зв'язку з їхньою мікробудовою і водно-фізичними властивостями». У 1982 р. захистив у Московському держуніверситеті докторську дисертацію на тему: «Теоретичні і практичні основи оптимізації фізичних властивостей чорноземів».

З 1983 р. – доктор біологічних наук з ґрунтознавства, з 1990 р. – професор.

Основні напрями наукової діяльності пов'язані з агрономічною фізикою, родючістю й екологією ґрунтів, їхнім моніторингом.

В.В. Медведев – засновник нового напрямку в агрофізиці, що ґрунтується на оптимізації ґрунтових властивостей. Ним створено оптимальну модель кореневмісного шару ґрунту і на її основі розроблено агровимоги до технічних засобів, конструкції і діючі зразки комбінованих сільгоспмашин, технології застосування у виробництві. Результати цих досліджень узагальнено в монографії «Оптимизация физических свойств черноземов», яку відзначено Премією ім. В.Р. Вільямса.

В.В. Медведевим розроблено теоретичні і практичні основи сучасних методів оцінки стану й управління родючістю ґрунтів, обґрунтовано принципово нову концепцію розвитку землеробства в Україні. В основі її лежить зберігаючий принцип експлуатації ґрунтової родючості, зменшення рівня розораності, застосування заходів, які запобігають деградації ґрунтів, розміщення основних польових культур на територіях, що оптимально відповідають ґрунтово-кліматичним умовам тощо.

За його методологією розроблено концепцію і програму діяльності державної служби ґрунтового моніторингу, запропоновано систему об'єктів і методів для спостережень.

Заслугує на увагу здійснене під керівництвом В.В. Медведева зведення «Земельні ресурси України», де у стислій картографічній і аналітичній формах відображено сучасний стан ґрунтового покриву України й окреслено концепцію його раціонального використання.

В.В. Медведев надрукував понад 850 праць, у тому числі понад 30 книг, близько 70 праць надруковано у журналах провідних країн дальнього зарубіжжя. Виграв 17 грантів ЄС, США, Франції, Німеччини, Чехії, Угорщини. Має 25 патентів. Нагороджений знаком «Винахідник СРСР».

Підготував 1 доктора і близько 20 кандидатів наук.

Обрано у 1990 р. членом-кореспондентом УААН, дійсним членом (академіком) УААН у 1993 р., академіком УЕАН у 1996 р., з 1998 р. – заслужений діяч науки і техніки України.

Нагороджений медалями «За трудову доблесть», імені В.В. Докучаєва, Премією імені В.Р. Вільямса, дипломом «За видатний внесок у діяльність міжнародної організації дослідників з обробітку ґрунтів». Є іноземним членом товариств ґрунтознавців Росії, Румунії, Польщі, Республіки Молдова, почесним професором Національного інституту біоресурсів і природокористування, почесним членом Товариства ґрунтознавців та агрохіміків України.

В.В. Медведев – генеральний секретар Українського товариства

грунтознавців та агрохіміків (1998–2006), віце-президент 1-ї комісії (фізика ґрунтів) Міжнародного союзу ґрунтознавців (1994–1998), член Комітету з присудження Державних премій України (1997–2011), експерт ФАО-Рим (1998–2000), експерт ШТА8 – Брюссель (1999–2006), член міжнародних товариств з ґрунтознавства (Ш88), охорони ґрунтів (Б88С), з обробітку ґрунту (І8ТКО), член національного комітету «Людина і біосфера» (з 1996 р.), голова експертної ради ВАК України (1992–1994), голова екологічної секції Північно-східного наукового центру НАН України (1998–2004), референт Всесоюзного інституту науково-технічної інформації (1964–1982), голова і член спецрад, член редколегій журналів, тематичних збірників, у тому числі журналу «Почвоведение», «BodenKunde» (Німеччина), «ISTRO-INFO» (США).

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

** Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Б. Щербітук, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – С. 192–194.

50 років від дня народження ЩЕБЕТЮК Наталії Борисівни

Вчений – історик у галузі аграрної науки, освіти та техніки, доктор історичних наук, старший науковий співробітник

Народилася 24 грудня в с. Гавришівка Барського району Вінницької області. Після закінчення місцевої школи поступила на зоотехнічний факультет Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (нині – Подільський державний аграрно-технічний університет), який закінчила у 1992 р. закінчила.

Будучи уродженкою одного з історичних центрів Поділля, завжди мріяла досліджувати історію рідного краю. Це покликання розпочала втілювати у 1997 р. – здобула другу вищу освіту на історичному факультеті Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (нині – Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди).

Працювала лаборантом кафедри промислового тваринництва Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (1992); керівником природничих гуртків у Центрі позашкільної роботи з дітьми і підлітками, учителем історії (м. Бар, Вінницької області (1993–1997); завідувачем музею історії Подільського державного аграрно-технічного університету (2003). Упродовж 2004–2007 рр. навчалася в аспірантурі ДНСГБ УААН (нині – Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України), у 2007 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за темою: «Українська академія сільськогосподарських наук: становлення та діяльність (1956–1962 рр.)» за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки. У 2008–2010 рр. – старший викладач кафедри суспільних і гуманітарних дисциплін Державного економіко-технологічного університету транспорту (м. Київ). Надалі працює на посаді провідного наукового співробітника, а згодом – завідувача сектору наукової бібліографії та біографістики, навчається в докторантурі (2013–2016) ННСГБ НААН. У 2017 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за темою: «Науково-організаційні та методологічні засади функціонування аграрної науки в Україні кінця 20-х–30-і рр. ХХ ст.» за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки. З січня 2018 р. – завідувач сектору наукознавства Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН.

До кола наукових інтересів Н.Б. Щербюк належить обґрунтування концептуальних науково-організаційних і методологічних чинників становлення інституалізації та академізації вітчизняної аграрної науки, дослідження внеску науково-дослідних інституцій та вітчизняних учених у прирощення знань про ведення землеробства, рослинництва, тваринництва, економіки й механізації агропромислових процесів у 20–60-х рр. ХХ ст. на тлі соціально-економічних та суспільно-політичних змін в Україні.

Автор понад 120 наукових праць з історії науки й техніки, історії аграрної науки України, біобібліографістики.

Нагороджена знаком Міністерства аграрної політики України «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня (2007), Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України (2008), Міністерства аграрної політики України (2013) та Київської обласної державної адміністрації (2016), трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» (2011), знаком «Почесна відзнака

Апарату Ради національної безпеки і оборони України» III ступеня (2012), Грамотою Верховної Ради України (2017).

**65 років від дня народження
БЕЛЕНКОВОЇ Марії Іванівни**

*Вчений у галузі економіки, кандидат
економічних наук, професор*

Народилася у 1954 р. в с. Палатова Белгородської області (Росія). Закінчила Алексеевський сільськогосподарський технікум. У 1972 р. вступила на економічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю «Бухгалтерський облік у сільському господарстві». За видатні успіхи в навчанні Марію Беленкову було удостоєно престижної Ленінської стипендії та запрошено асистентом на кафедру бухгалтерського обліку і фінансів.

У 1990 р. успішно захистила дисертацію і здобула науковий ступінь кандидата економічних наук. За успіхи у викладацькій і науковій діяльності М.І. Беленковій присвоєно звання доцента, професора.

Марія Іванівна є провідним фахівцем у галузі бухгалтерського обліку. Понад десятиліття успішно працює над проблемою вдосконалення методології теорії бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, здійснює вагомий внесок у поліпшення підготовки фахівців. Автор і співавтор 27 підручників і навчальних посібників, 154 наукових статей, методичних рекомендацій. Її підручники та навчальні посібники Харківський обласний комітет з науки і техніки двічі висував на здобуття Державної премії України. У 1997 р. Американський університет присвоїв М.І. Беленковій звання професора економіки та бізнесу.

На підставі подання науково-експертної ради Асамблеї ділових кіл, за угодою з керівництвом Європейської асамблеї бізнесу (м. Оксфорд, Велика Британія) і ректоратом Міжнародного університету м. Відня (Австрія) за внесок в утвердження загальнолюдських цінностей і розвиток інтеграційних процесів Марії Іванівни присвоєно звання «Почесний професор Міжнародного Віденського університету». Вона є почесним професором Міжнародного слов'янського університету, академіком Міжнародної

академії наук житлово-комунального та побутового господарства.

За особистий значний внесок у розвиток економіки України рішенням науково-експертної ради Національної іміджевої програми «Лідери ХХІ століття» М.І. Беленкову визнано лідером конкурсу та відзначено медаллю «Ділова людина України» (2001), удостоєно державної нагороди «Людина року» (2003). За великий внесок у поліпшення економіки України і розвиток інтеграції нагороджено міжнародними відзнаками «Золотий ягуар», «Золотий Меркурій» (Оксфорд, 2003 р.), міжнародною премією «Європейська якість» імені Луки Пачолі.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

РОЗДІЛ III. ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

1709

АПТЕКАРСЬКІ сади (городи) у Лубнах

310 років з часу заснування

Історія ботанічних садів в Україні починається з монастирських городів, на яких вирощували лікарські рослини. Такий город мала Києво-Печерська лавра. Вже у 1709 році у Лубнах і у селі Тернах Лубенського повіту було створено так звану «запасну аптеку» та «аптекарські сади». Проте перший офіційний «аптекарський город» на території України було засновано за наказом Петра I у місті Лубни у 1714 році, а починаючи з 1721 року він почав постачати лікарські рослини «Польовій аптеці для Малоросії». Згодом, аж у 1916 році, в тих же Лубнах було створено установу з вивчення і культивування лікарських рослин, яка нині називається Дослідною станцією лікарських рослин Інституту агроекології НААН.

*Літ.: Ботанічний сад. Виникнення Ботанічних садів в Україні. URL: <http://www.npblog.com.ua/index.php/botanika/botanichniyi-sad.html> (дата звернення 25.10.2018 р.).

1804

ХАРКІВСЬКИЙ національний університет імені В.Н. Каразіна

215 років з часу заснування

Заснований у листопаді 1804 р. з ініціативи видатного просвітителя В.Н. Каразіна, згідно із грамотою Олександра I. З ним пов'язані імена таких усесвітньо відомих учених, науковців та просвітителів, як П.П. Гулак-Артемівський, О.М. Ляпунов, М.І. Костомаров,

М.П. Барабашов, М.М. Бекетов, Д.І. Багалій, А.М. Краснов, М.В. Остроградський, В.А. Стеклов, О.О. Потебня, О.В. Погорелов та багато-багато інших.

ХАРКІВСЬКИЙ ботанічний сад ХНУ імені В.Н. Каразіна

215 років з часу заснування

Ботанічний сад засновано у 1804 р. Це найстаріший ботанічний сад України. Історія саду пов'язана з діяльністю відомих учених – В.М. Черняєва, М.С. Турчанінова, А.М. Бекетова, В.М. Арнольдї, О.А. Коршикова, Є.М. Лавренка, Л.А. Шкорбатова та інших.

У ботанічному саду зібрано багатющі колекції деревних і трав'янистих рослин: понад 7000 видів місцевої і світової флори представлені в експозиціях відділів дендрології, природної флори, квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту та тропічних і субтропічних рослин. У ботанічному саду росте понад 1000 видів і форм деревних і чагарникових рослин, понад 1000 видів трав'янистих рослин природної флори, понад 2000 видів і сортів квітково-декоративних рослин, 3000 таксонів налічує колекційний фонд тропічних і субтропічних рослин.

Особливу цінність становлять реліктові види та ендеміки. 15 видів занесено до Європейського Червоного списку, 95 – до Червоної книги України. 1400 видів і сортів деревних і трав'янистих рослин уперше інтродуковано на північному сході України.

Дендрарій саду закладено за ботаніко-географічним принципом з елементами фітоценозів: експозиції «Європа», «Середземномор'я», «Сибір», «Далекий Схід», «Середня Азія», «Північна Америка», «Китай і Японія». Аборигенна флора представлена в експозиції «Північний схід України». Побудова дендрарію за ботаніко-географічним принципом забезпечує широкі можливості розв'язання актуальних завдань, що стоять перед ботанічними садами.

Трав'яністі рослини природної флори представлені в експозиціях лікарських, ґрунтопокровних, гірських рослин та системі покритонасінних рослин України.

Колекції квітково-декоративних рослин зібрано для експозиції у вигляді окремих монокультурних садів та комбінованих ділянок «Однолітники» і «Багатолітники».

В оранжерейному комплексі вирощуються рослини вологих тропічних лісів, вологих та сухих субтропиків, пустель і напівпустель (дерева, чагарники, трави). Це представники Австралії та Нової Зеландії, Південно-Східної Азії, Африки, Середземномор'я, Центральної та Південної Америки, Японії та Китаю. Найбільш широко представлені колекції бромелієвих, ароїдних і сукулентів.

Наукові дослідження в ботанічному саду проводяться з метою розробки наукових основ збереження та охорони біологічного

різноманіття, особливо рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення; видів рослин; вивчаються способи вирощування, розмноження, селекції і впровадження у виробництво декоративних, лікарських, харчових, кормових та інших цінних рослин.

Ботанічний сад є членом Міжнародної ради ботанічних садів з охорони рослин, має зв'язки з 230 ботанічними установами 40 країн світу.

*Лит.: *Ботанічний сад.* URL : http://www.univer.kharkov.ua/ua/structure/scientific_institutions/botanical_garden (дата звернення 25.10.2018).

1834

КАФЕДРА сільського господарства при Університеті Св. Володимира

185 років з часу заснування

Кафедру сільського господарства було засновано при другому відділенні філософського факультету серед перших 12 разом із створенням Університету Св. Володимира у 1834 р. Під різними назвами вона діяла до 1956 р. Факт існування такої кафедри підтверджує оригінальне видання «Філософський факультет (документи та матеріали)» / За ред. д-ра філософ. наук, проф. А. Е. Конверського (К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 319 с.). Саме це видання і називає на с. 83 першого завідувача кафедри відставного поручика Пруської армії Карла-Вільгельма (Едуарда Осиповича) Мерца.

*Лит.: *Вергунов В.А. Еволюція наукових засад на шляху до природоохоронного адаптивно-ландшафтного меліоративного землеробства / В. А. Вергунов; НААНУ, ДНСГБ. – К., 2010. – 176 с.*

1844

УМАНСЬКИЙ національний університет садівництва

175 років з часу заснування

Уманський національний університет садівництва – багатопрофільний ЗВО IV рівня акредитації у м. Умань (Черкаська область).

Це один із найстаріших вищих навчальних закладів України, заснований у 1844 р. у м. Одеса як **Головне училище садівництва**, завданням якого було готувати висококваліфікованих садівників і досвідчених науковців у галузі садівництва. На той час це був єдиний у країні ЗВО

такого напрямку. У зв'язку з малосприятливими умовами для розвитку садівництва в районі Одеси, Головне училище у 1859 р. було переведене в м. Умань, де були передумови для підготовки спеціалістів садового профілю. За свою багаторічну історію навчальний заклад зазнав низки реорганізацій:

- Головне училище садівництва (1844–1868);
- Уманське училище землеробства і садівництва (1868–1921);
- Уманський агрополітехнікум (1921–1929);
- Уманський сільськогосподарський інститут (1929–1930);
- Уманський садово-городній інститут (1930–1931);
- Уманський плодово-ягідний інститут (1931–1934);
- Уманський плодоовочевий інститут (1934–1936);
- Уманський сільськогосподарський інститут (1936–1996);
- Уманська сільськогосподарська академія (1996–2000)
- Уманська державна аграрна академія (2000–2003);
- Уманський державний аграрний університет (2003–2006);
- Уманський національний університет садівництва (з грудня 2009 й нині).

Нині Уманський національний університет садівництва – це класичний університет дослідницького типу, основним завданням якого є навчально-виховна, науково-дослідницька та інноваційна діяльність. Це постійно діюча школа передового досвіду, що слугує науковою базою підготовки висококваліфікованих спеціалістів агрономів-садівників.

У структурі університету 6 факультетів, на яких здійснюється ступенева підготовка фахівців за освітніми рівнями бакалавра та магістра з 9 галузей знань, 22 спеціальностей, навчається 4 тис.

студентів. Успішно функціонує 12 наукових шкіл, очолюваних широковідомими вченими – докторами наук, академіками. В університеті створено 22 науково-дослідних та навчально-наукових лабораторій.

Уманський НУС є регіональним університетським центром, в який входять 7 вищих навчальних закладів Черкаської й Одеської областей I–II рівнів акредитації (Городищенський, Тальнівський, Тальянківський, Уманський, Чигиринський, Шевченківський, Ананьївський коледжі).

В університеті функціонує сім навчальних корпусів, навчально-культурний центр, метеорологічна станція, інформаційно-обчислювальний центр, НКЦ «Інститут післядипломної освіти та дорадництва», навчально-виробничий відділ, наукові школи, центр культури і виховання, центр професійного розвитку та консультування, наукова бібліотека з фондом понад 254 тисячі примірників, спортивний комплекс, шість гуртожитків, їдальні, медпункт, магазини й кафе та ін.

Професорсько-викладацький склад університету: 353 науково-педагогічних працівників, (з них – 18 академіків, 32 доктори наук, 36 професорів, 242 кандидатів наук, 166 доцентів).

Держава завжди високо оцінювала діяльність навчального закладу, доказом цього були його перемоги у багатьох сільськогосподарських виставках. Садові експонати завжди отримували високі нагороди, неодноразово нагороджувалися Великими і Малими золотими та срібними медалями, грамотами.

Через докторантуру, аспірантуру та самостійне виконання дисертаційних робіт в університеті здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів. Навчання в аспірантурі проводиться з 10 спеціальностей у докторантурі – з 5. За роки незалежності в університеті захищено 38 докторських та 400 кандидатських дисертацій. Співробітниками університету за останні п'ять років одержано 239 патентів на корисну модель, 21 авторське свідоцтво, 92 актів впровадження результатів досліджень у виробництво.

Міжнародні зв'язки Уманського національного університету садівництва започатковані з 1984 року. З 1993 р. за програмою Міжнародного обміну педагогічним досвідом з Департаментом сільського господарства США багато викладачів пройшли стажування в університетах цієї країни.

Міжнародна наукова діяльність університету проводиться у рамках 45 договорів про співпрацю з іноземними освітніми закладами,

грантами, стипендіальними програмами. На сьогоднішній день університет має двосторонні партнерські угоди з Польщею, Болгарією, Францією, Чехією, Німеччиною, Королівством Таїландом, Монголією, Фінляндією, Канадою, Австралією, Швецією, Швейцарією, Нідерландами, Італією та США.

За час існування навчального закладу сільське господарство отримало понад 40 тис. висококваліфікованих фахівців. Серед випускників Головного училища садівництва (1848–1868) відомими фахівцями з садово-паркової культури стали: М.П. Колесников, Л.Т. Лучинський, П.С. Мельниченко, А.К. Кебах, К.М. Карабетов, М.Ф. Гродзинський, І.А. Жуковський та ін.

Заклад закінчило чимало випускників, які зробили вагомий внесок у розвиток декоративного садівництва – Ю.Р. Ланцький, Ф.К. Калайда, А.І. Мальта; плодового садівництва, насінництва, городництва, лісівництва – В.С. Богдан, С.І. Пересвет, І.П. Жабикін, М.Ф. Любочка, М.Я. Ткаченко, О.Л. Єфімов, М.І. Сус, М.І. Третьяков, Й.К. Пачоський, М.І. Полевіцький, В.В. Соколов, І.П. Бедро; виноградарства – С.Ф. Охріменко, М.І. Воїнов та ін.

Відомими вченими і педагогами стали випускники 1903–1921 років – Ф.В. Заморський, С.К. Руденко, Г.І. Форост, М.І. Лопатін, П.М. Білецький, К.А. Іванович, Т.К. Кварацхелія, П.Ф. Вовк, С.С. Рубін та ін. У період 1906–1910 років навчався відомий згодом економіст М.Д. Кондратьєв.

Серед випускників 1926–1929 рр. академіки: П.А. Власюк, С.Х. Дука; професори: О.М. Грінченко, С.С. Рубін, М.М. Шкварук; науковці: М.К. Крупський, О.П. Губенко, М.І. Чигринців, К.Є. Сироцинський, М.Т. Оратовський, Г.К. Ржевський; письменники: П.К. Лановенко, Я. Гримайло; генерал Д.Л. Казарінов, контр-адмірал Д.А. Туз.

Серед тих, хто почав свій життєвий і творчий шлях у стінах Уманського університету – 32 академіки, понад 734 доктори наук і 2054 кандидатів наук. 23 випускники нагороджені Золотою Зіркою Героя Соціалістичної Праці, а О.Н.Парубок і Л.Й.Шліфер удостоєні цієї нагороди двічі, Герой Радянського Союзу Ю.К. Глібоко, Герої України О.С.Масельський і Л.Г.Яковишин, В.В.Васильцов Герой України (Герой Небесної Сотні), народні депутати України, багато науковців та відомих державних діячів, керівників підприємств, фахівців-господарників.

Уманський НУС, як спеціалізований заклад, пройшов складний шлях свого розвитку проте визначальною його особливістю в системі

інших фахових закладів такого типу була підготовка висококваліфікованих спеціалістів із садівництва, а отже – поступального розвитку необхідної суспільству галузі.

*Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва.

1869

НОВО-ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ інститут сільського господарства і лісівництва (нині Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва)

150 років з часу перейменування

Палац Чарторийських у Пулавах – тут в 1869–1914 роках розміщувався Новоолександрійський інститут

8 червня 1869 р. Інститут сільського господарства і лісівництва в Маримонті перейменовано в Ново-Олександрійський інститут сільського господарства і лісівництва, який за керівництва всесвітньо відомого професора В.В. Докучаєва здобув світове наукове визнання. План В.В. Докучаєва з реформування інституту був

настільки ефективним, що невдовзі за цим планом було реорганізовано Московський сільськогосподарський інститут (колишня Петровська землеробська академія; нині – Московська сільськогосподарська академія ім. К.А. Тимірязєва) та Петербурзький лісовий інститут, а також сільськогосподарські відділення Ризького політехнікуму та Київського політехнічного інституту.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

КИЇВСЬКЕ товариство природознавців

150 років з часу заснування

Засноване 1869 р. ініціативною групою 22-х викладачів Університету св. Володимира. Мета діяльності Товариства – дослідження насамперед неорганічної та органічної природи Київської губернії та інших місцевостей України, а також Криму, Кавказу. Детальніше досліджували геологію берегів Дніпра від Києва до

Херсона, флору й фауну Дніпровського лиману, Чорного, Азовського та Каспійського морів. Одним із найважливіших завдань Товариства була популяризація природно-історичних знань серед студентської молоді, викладачів Університету, вчителів, фахівців і любителів природознавства, для чого споряджали експедиції (напр., В.Караваєва до Африки, О.Коротаєва на о-в Ява та оз. Байкал), проводили екскурсії, організовували та публікували доповіді й лекції своїх членів; щороку найкращі наукові праці преміювали. Багато уваги приділяли читанню публічних лекцій з основ алгебри, геометрії, анатомії, ботаніки, фізики, мінералогії, геології тощо. Товариство надавало консультативну й практичну допомогу сільськогосподарським та промисловим установам, міським і земським управам, метеослужбі Києва. Тут спочатку спільно працювали зоологи, ботаніки, хіміки, фізики, математики, геологи, антрополози, астрономи, медики та ін. аматори природознавства (станом на 1874 р. кількість членів становила 106 осіб, у деякі роки сягала 200). Згодом виокремилися об'єднання фізиків, математиків, медиків та ін. Вагоме значення для історії науки мало видання бібліографічного «Указателя русской литературы по математикѣ, чистымъ и прикладнымъ естественнымъ наукамъ, медицинѣ и ветеринаріи», що виходив 1873–1894 рр. (20 т.) і 1901–1913 рр. (8 т.; ред. М. Бунге, від 1890 р. – В. Совинський). Видавали також «Записки Кієвскаго общества естествоиспытателей» (див. «Записки Київського товариства природознавства»). Мало унікальну бібліотеку, фонди якої налічували понад 50 тис. примірників. Серед членів Товариства – М. Бобрецький, В. Совинський, А. Думанський, В. Узбеков, В. Плотников, В. Караваєв, І. Шмальгаузен, С. Навашин, П. Тутковський, В. Лучицький. У 1922 р. його розділили на 3 відділи: зоології, ботаніки та геології (з 1927 р. – ще хімії). Після 1925 р. діяльність Товариства поступово занепадала у зв'язку зі створенням спеціалізованих інститутів ВУАН, а в 1929 р. було розформоване.

*Лит.: Добровольський В. О. Київське товариство природознавців. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=11274 (дата звернення 25.10.2018 р.).

ХЕРСОНСЬКИЙ державний аграрний університет**145 років** з часу заснування

У 1874 р. – в Херсоні відкрито земське сільськогосподарське училище III ступеня. Сюди після вступних іспитів вступали юнаки 14–20 років з базовою освітою 3–4 класи. Першим директором став Є.Г. Котельников. Фах здобували агрономи, зоотехніки. На перший час обсяг випускників не перевищував 20–22 студента. В училищі приділяли увагу проблемам, пов'язаним із зоною ризикованого землеробства (через посушливий степовий клімат).

1883 р. – училище було реорганізовано у середній навчальний заклад II ступеня, з 6-річним строком навчання.

1919 р. – училище перетворено на Херсонський сільськогосподарський інститут. Інститут працював кілька місяців.

1920 р. – училище було об'єднано з Політехнічним Інститутом. Новий заклад став сільськогосподарським технікумом.

1928 р. – сільськогосподарський технікум реорганізовано в Херсонський сільськогосподарський інститут ім. О.Д. Цюрупи.

1998 р. – інститут реорганізовано в Херсонський державний аграрний університет.

*Лит.: *Херсонський державний аграрний університет.* URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Херсонський_державний_аграрний_університет (дата звернення 25.10.2018 р.).

ПОЛТАВСЬКЕ дослідне поле**135 років** з часу заснування

10 жовтня 1884 р. загальні збори Полтавського губерніального земства затвердили Статут Полтавського дослідного поля. За два тижні товариство обрало першу Раду дослідного поля.

Першим директором Полтавського дослідного поля загальні збори товариства, за пропозицією А.Е. Зайкевича та І.О. Стебута, 12 квітня 1885 р. обрали Б.П. Черепакіна. Він розробив програму польових досліджень, втілювати яку товариство починає в серпні 1885 р. Програму неодноразово доповнювали, змінюючи окремі її позиції, наступні керівники товариства: В.М. Дяків, Ю.Ю. Соколовський, С.Ф. Третьяков.

Головна відмінність Полтавського дослідного поля від

аналогічних відомих тодішньому світові аграрних інституцій – пріоритет польового досліду над вегетаційним і лабораторним, що був поширений насамперед у Східній Європі. Серед основних досягнень – ведення сільського господарства на основі спеціальних методик, які напрацьовували роками в ході польових експериментів. Важливість і необхідність цього відкриття згодом належно поцінувала радянська влада, розгортаючи і запроваджуючи великомасштабне колективне агровиробництво.

Розроблені Полтавським дослідним полем структура і стратегії розвитку агрономічних досліджень згодом стали путівником при створенні мережі профільних установ в країні. У 1909 р. поле реорганізовано у дослідну станцію. До 1917 р. Полтавську дослідну станцію щорічно відвідувало близько 450 студентів із різних навчальних закладів країни. Крім того, майже всі наукові працівники з 214 дослідних інституцій Європейської та Азійської частини країни вважали за честь безпосередньо ознайомитись із польовими стаціонарними дослідями «українського Ротамстеда».

*Лит.: Вергунов В. Аграрне підґрунтя незалежності. До 125-річчя Полтавського дослідного поля. Вісн. НАН України. 2009. № 8. С. 45–49.

1889

ІНСТИТУТ зрошуваного землеробства НААН

130 років з часу заснування

Відлік історії Інституту зрошуваного землеробства НААН починається зі створення Херсонського земського дослідного поля, заснованого в 1889 р. на базі дослідної ферми Херсонського сільськогосподарського училища (нині – Херсонський державний аграрний університет). Першим завідувачем дослідного поля був Костянтин Іванович Тархов – кандидат наук, вчитель рослинництва Херсонського сільськогосподарського училища, учень відомого вченого О.О. Ізмаїльського.

У 1910 р. дослідне поле було реорганізовано у Херсонську сільськогосподарську дослідну станцію. Програма перших досліджень була спрямована на пошук шляхів збереження і накопичення вологи в ґрунті, підбір кращих сортів і культур для умов Херсонської губернії, вивчення впливу перегною й інших добрив. Чималий багаж спостережень і практичних знань про ґрунти півдня України, їх

властивості залежно від різних сівозмін зібрали в цей період вчені: К.І. Тархов, Ф.Б. Яновчик, С.П. Кульжинський.

У 1924 р., за директорства П.І. Підгорного, на дослідній станції було створено відділ поливних культур. У відділі особлива увага приділялася питанням ефективного вирощування у зрошуваних умовах бавовнику. Паралельно проводилася дослідна робота з визначення режиму зрошення кенафу, рицини, арахісу, баштанних й плодкових культур, картоплі та ін.

У 1931 р. дослідну станцію реорганізовано у Херсонську зональну станцію бавовництва НКЗ СРСР, яку в 1935 р. перейменовано на Українську дослідну станцію бавовництва. Пріоритетними питаннями, над якими працювали вчені в 1930-х – середині 1950-х рр., були агротехніка вирощування бавовнику в умовах півдня України, селекція скоростиглих сортів, механізація збирання врожаю бавовнику та ін. Серед вчених цього часу виділяються М.М. Горянський – автор підручників з агротехніки вирощування бавовнику та декількох сортів бавовнику, С.Д. Лисогоров – розробник теоретико-методологічних основ і один з найвідоміших вчених у галузі зрошуваного землеробства.

У 1949 р. на базі Української дослідної станції бавовництва організовано Український науково-дослідний інститут бавовництва (УкрНДІБ). З початком будівництва великих зрошувальних систем на півдні України, яке співпало з так званим періодом «відлиги», змінилася структура виробництва сільськогосподарської продукції цього регіону. Вирощування бавовнику в Україні було припинене, з розширенням площ зрошуваних земель у господарствах нарощуються площі вирощування зернових, кормових і технічних культур. У 1956 р. УкрНДІБ реорганізовано в Український науково-дослідний інститут зрошуваного землеробства (УкрНДІЗЗ). З середини 1950-х років пріоритетним напрямом досліджень установи стає зрошуване землеробство.

Протягом 1963–1979 рр. Інститут стрімко розвивався. В цей час на посаді директора установи успішно працював О.О. Собко. Вагомою його заслугою є створення потужної матеріально-технічної бази, формування високопрофесійного колективу співробітників. За цей час було створено селище Наддніпрянське – як фундамент соціального благополуччя молодих талановитих вчених, яких активно залучали до науково-дослідної роботи Інституту. Відомі фахівці того часу І.Є. Підкопай, І.Д. Філіп'єв, А.П. Орлюк, С.М. Підозерський, сам О.О. Собко та ін.

У 1971 р. за успішну розробку та впровадження у виробництво прогресивних способів поливу сільськогосподарських культур Інститут було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

У період 1960–1980-х рр. були створені ідеальні умови як для наукової, так і для соціально-культурної діяльності. Інститутом здійснювалася координаційно-методична робота щодо зрошувального землеробства Української РСР. Щорічно на базі УкрНДІЗЗ проводилися республіканські наради з питань вирощування основних сільськогосподарських культур в умовах зрошення, участь в яких брали багато відомих учених і діячів науки з СРСР, країн ближнього і далекого зарубіжжя.

У другій половині 1990-х років в Україні відбувалося катастрофічне скорочення площ поливних земель. В умовах реформування галузі сільського господарства, у 2000 р. заклад отримав статус Інституту землеробства південного регіону УААН.

Після поступового відновлення уваги держави до проблеми використання зрошуваних земель, у 2011 р. Інститут землеробства південного регіону був перейменований в Інститут зрошувального землеробства НААН. Сьогодні установа виконує 15 науково-технічних програм Національної академії аграрних наук України, у т.ч. ПНД НААН 45 «Зрошувальне землеробство». Інститут виконує функції Центру наукового забезпечення агропромислового виробництва Херсонської області.

З 2016 р. в Інституті утворено Спеціалізовану вчену раду К 67.379.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 «Селекція і насінництво».

Інститут зрошувального землеробства в різні часи славився своїми досягненнями і нагороджений Почесною грамотою і медаллю Кабінету Міністрів України, Грамотою Верховної Ради України, Міжнародним сертифікатом «ЕКСПОРТЕР РОКУ» та медаллю «IMPORT EXPORT AWARD», Національною нагородою «Золотий символ якості» Асамблеї ділових кіл; Нагородою і сертифікатом «ESQR's Quality Achievements Awards 2017», золотими медалями і дипломами багатьох міжнародних агропромислових виставок, а також 18 золотими, 12 срібними і 8 бронзовими медалями ВДНГ. За значні особисті наукові здобутки вченим Інституту неодноразово присвоєно Державні премії України в галузі науки і техніки.

*Інформацію отримано з Інституту зрошувального землеробства НААН.

КАФЕДРА генетичного ґрунтознавства в Ново-Олександрійському інституті сільського господарства і лісівництва

125 років з часу заснування

У 1894 р. відкрито першу у світі кафедру генетичного ґрунтознавства в Ново-Олександрійському інституті сільського господарства і лісівництва (нині – ХНАУ ім. В.В. Докучаєва). Кафедру очолив М.М. Сибірцев (1894–1899), відомий на той час своїми дослідженнями в галузі ведення лісового і водного господарства на Півдні Росії (Воронезька, Харківська, Катеринославська губернії). Професор М.М. Сибірцев є автором першого підручника з генетичного ґрунтознавства.

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

МІНІСТЕРСТВО землеробства та державних маєтностей (державного майна)

125 років з часу заснування

Згідно з указом Олександра II, виданого у червні 1893 р., 21 березня 1894 р. було засновано перше в історії Росії профільне відомство – Міністерство землеробства та державних маєтностей на чолі з відомим ученим-аграрієм і державним діячем О.С. Єрмоловим. Серед його державотворчих рішень – максимальне бюджетне сприяння розгортанню вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи шляхом створення мережі різнопрофільних дослідницьких інституцій за природно-кліматичними зонами країни. Пріоритетним завданням Міністерства стало не управління, а вдосконалення і поширення теоретичних та практичних знань щодо ведення господарства.

Міністерство містило у своєму складі Департамент землеробства та сільської промисловості (з 1894 р. перетворений у відділ сільської економіки та сільськогосподарської статистики), до якого безпосередньо стікалися статистичні відомості про стан сільського господарства.

ОДЕСЬКЕ дослідне поле

125 років з часу заснування

Імператорське товариство сільського господарства південної Росії

виношувало ідею створення дослідного закладу, яка була реалізована лише в 1894 р. шляхом організації Одеського дослідного поля. Його заснування і тривалий період діяльності тісно пов'язані з ім'ям В.Г. Ротмістрова – відомого вітчизняного вченого-агронома. Починаючи з перших років заснування, програма досліджень суттєво відрізнялася від подібних у відповідних установах, так як будувалася виключно на конкурсній основі. Над її розробкою працювали не тільки вітчизняні спеціалісти, а й видатні вчені з-за кордону. Своєю зразковою роботою дослідне поле, через два роки свого існування, привернуло увагу професорів Петровської сільськогосподарської академії М.Я. Дояренко та В.В. Вінера. Спочатку основним завданням установи було дослідження впливу кліматичних та агротехнічних умов на величину урожаю та вивчення місцевих й іноземних сортів зернових культур. Пізніше до програми було включено розроблення технічних прийомів рільництва для боротьби з посухами, з'ясування питань про органічне і мінеральне підживлення на крайньому півдні, дослідження сортів культурних рослин і сівозмін, селекція озимої і ярої пшениці, озимого жита, ячменю, вівса, кукурудзи і кормових рослин та ін.

1909

КИЇВСЬКЕ агрономічне товариство

110 років з часу заснування

Київське агрономічне товариство засноване 12 лютого 1909 р., коли після сплати ним 12,75 руб. держмита, Київська адміністрація затвердила його Статут. Перші загальні збори КАТ відбулися 17 лютого того ж року у приміщенні агрономічної лабораторії Університету Св. Володимира в присутності 39 засновників. Головою правління товариства було обрано професора Київського політехнічного інституту К.Г. Шиндлера. Товаришем (заступником) голови – керівника мережі дослідних установ Всеросійського товариства цукрозаводчиків – С.Л. Франкфурта. Неодмінними членами Правління стали І.І. Дамберг і В.М. Сазонов, а скарбничим майбутній академік АН УРСР О. І. Душечкін.

Мета Товариства полягала у: 1) сприянні розвитку сільськогосподарських наук і дотичних до них галузей знань; 2) вивченні Європейської Росії, зокрема, Південно-Західного краю у сільськогосподарських стосунках; 3) розповсюдженні сільськогосподарських знань і навичок серед зацікавлених осіб.

Для широкої науково-дослідної, популяризаторської та з метою всебічного вивчення Південно-Західного краю у складі КАТ у різні роки було створено комісії: 1) Комісія з проведення з'їздів діячів дослідної справи (з 1909 р.); 2) Комісія з вивчення піщаного району Південно-Західного краю (з 1910 р.); 3) Комісія із організації колективних дослідів із сортами сільськогосподарських рослин (з 1910 р.); 4) Комісія з перегляду популярної сільськогосподарської літератури (з 1910 р.); 5) Комісія з вивчення господарств Південно-Західного краю (з 1910 р.). 6) Комісія з поширення сільськогосподарських знань (з 1911 р.); 7) Комісія з обстеження картопляних господарств піщаного району (з 1911 р.); 8) Комісія з тваринництва (з 1913 р.); 9) Комісія з дослідження природи Південно-Західного краю (з 1913 р.).

Свою науково-освітню, популяризаційну зокрема бібліографічно-реферативну діяльність КАТ завершило у вересні 1918 р., коли у № 21–38 журналу «Хозйство» побачила світ його остання інформація.

*Лит.: Вергунов В. Библиотека Київського агрономічного товариства – фундатор галузевої бібліографічно-реферативної діяльності на Наддніпрянщині початку ХХ ст. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – К., 2011. – Вип. 31. – С. 98–115.

1914

***САРНЕНСЬКА* дослідна станція Інституту водних проблем і меліорації НААН**

105 років з часу заснування

Сарненська дослідна станція одна з найстаріших науково-дослідних установ у Східній Європі, створена в 1914 р. за рішенням Волинської губернської земської управи від 12.10.1912 р.

Основні напрями діяльності станції: – збереження і відтворення родючості та ефективне використання осушуваних торфових ґрунтів; – дослідження зміни меліорованих агроландшафтів Західного Полісся; – ведення луківництва та можливість вирощування малопоширених і нетрадиційних кормових культур на радіоактивно забруднених осушуваних ґрунтах Західного Полісся; – системний моніторинг екологічної безпеки життєдіяльності людини на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення; – селекція, первинне та елітне насінництво багаторічних лучних трав; – надання дорадчо-

консультативних послуг юридичним та фізичним особам в галузі сільського господарства, меліорації, радіоекології.

1919

ПОДІЛЬСЬКИЙ державний аграрно-технічний університет

100 років з часу заснування

Історія Подільського державного аграрно-технічного університету бере свій початок зі створення сільськогосподарського факультету в складі першого університету незалежної Української держави – Кам'янець-Подільського державного українського університету.

Історія Подільського державного аграрно-технічного університету бере свій початок зі створення сільськогосподарського факультету в складі першого університету незалежної Української держави – Кам'янець-Подільського державного українського університету.

Указ про відкриття сільськогосподарського факультету Уряд Української Народної Республіки видав 1 квітня 1919 року. Кам'янець-Подільський став шостим містом в Україні, де готували спеціалістів з вищою аграрною освітою.

Урочисте відкриття сільськогосподарського факультету відбулося 22 жовтня 1919 р. ректором університету, професором Іваном Огієнком. Першим деканом факультету було призначено приват-доцента Сергія Бачинського. 26 лютого 1921 р. факультет реорганізовано в інститут, а першим ректором призначено професора Олексія Полонського.

В 1930 р. сільськогосподарський інститут розділено на два вищих навчальних заклади: інститут технічних культур та зоотехнічний інститут. Інститут технічних культур готував агрономів та проіснував у Кам'янці-Подільському до 1933 року. В 1933 р. його було приєднано до Житомирського сільськогосподарського інституту. Зоотехнічний інститут здійснював підготовку зоотехніків і перебував у Кам'янці-Подільському до 1935 року. Потім його було переведено до Херсона.

На початку 1930-х усі навчальні заклади міста зазнали сильної соціальної «чистки». Було репресовано багато професорів та доцентів, які викладали на той час в інституті (всього засуджено і страчено 28 осіб). В роки Другої світової війни 55 випускників загинули смертю хоробрих.

26 жовтня 1954 року, за пропозицією Міністерства вищої освіти України, Рада Міністрів СРСР видала розпорядження про відновлення діяльності Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту.

У 1960–1980-х рр. значно покращилася матеріально-технічна база інституту. В 1964 р. збудовано головний корпус, в 70-80-х рр. приміщення факультетів механізації сільського господарства, економічного, ветеринарної медицини, нові гуртожитки із спортивним комплексом для студентів, 4 житлових будинки для викладачів. В ці роки відкриваються підготовче відділення, факультет підвищення кваліфікації, проблемна лабораторія з селекції гречки. Інститут стає регіональним навчальним закладом, більшість його випускників працює в господарствах та державних установах Хмельницької, Тернопільської, Чернівецької, Івано-Франківської областей. Багато з них трудяться в інших областях України та за кордоном.

Постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 1995 р. за № 856 Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституту надано статус Подільської державної аграрно-технічної академії.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 липня 2004 р. за № 472 р. прийнята пропозиція Міністерства аграрної політики України про реорганізацію Подільської державної аграрно-технічної академії в Подільський державний аграрно-технічний університет.

Сьогодні університет – це потужний навчально-науково-виробничий центр південно-західного регіону України. Він має сучасну матеріально-технічну базу і кадрове забезпечення для підготовки фахівців, конкурентоспроможних на сучасному ринку праці.

На сьогодні у структурі університету функціонує 4 факультети: агротехнологій і природокористування (5 кафедр, 5 спеціальностей); ветеринарної медицини і технологій у тваринництві (7 кафедр, 2 спеціальності); економічний (7 кафедр, 6 спеціальностей); інженерно-технічний (9 кафедр, 5 спеціальностей).

Крім того, у структурі університету функціонують, навчально-науковий інститут підвищення кваліфікації і перепідготовки, науково-дослідний інститут круп'яних культур ім. О. Алексєєвої, 7 коледжів – Хотинський, Кіцманський, Новоушицький, Шепетівський, Кам'янець-

Подільський, Бучацький та Снятинський, а також ботанічний сад, науково-дослідний центр «Поділля», ветеринарна клініка, студентська навчальна ферма, лабораторія «Навчальна пасіка», колекційний плодовий сад, навчально-наукова бібліотека.

В університеті діють дві спеціалізовані вчені ради з захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальностями «Рослинництво» і «Економіка та управління».

З 2014 р. ректором університету є доктор економічних наук, професор, заслужений працівник сільського господарства України Іванишин Володимир Васильович.

*Інформацію отримано з Подільського державного аграрно-технічного університету.

1929

ВСЕСОЮЗНА академія сільськогосподарських наук імені В.І. Леніна (ВАСГНІЛ)

90 років з часу заснування

Згідно з Постановою РНК СРСР від 25 червня 1929 р. було створено Всесоюзну академію сільськогосподарських наук імені В.І. Леніна. Відповідно до цього документа новостворена структура, «асоціація науково-дослідних інститутів», повинна будуватися на основі пристосування всієї теоретичної і практичної роботи до справи підняття і соціалістичної реконструкції сільського господарства в Союзі РСР. Її першим президентом став М.І. Вавилов. Другим віцепрезидентом Академії призначено відомого українського вченого та державного діяча М.М. Вольфа.

*Лит.: Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування: організаційний аспект / ННСГБ НААН. Київ : Аграр. наука, 2012. 416 с.

ІНСТИТУТ водних проблем і меліорації НААН

90 років з часу заснування

Інститут створено Наркомземом УРСР 23 грудня 1929 р., як Науково-дослідний інститут сільськогосподарських меліорацій. У період з 1935 по 1992 рр. він мав назву Український науково-дослідний інститут гідротехніки і меліорації, а з 1992 по 2011 рр. – Інститут гідротехніки і меліорації. Діюче найменування – Інститут

водних проблем і меліорації – визначене Наказом Національної академії аграрних наук України від 22 липня 2011 р., № 180.

З дня заснування і дотепер, відповідно до своїх статутних завдань, Інститут здійснює наукове забезпечення розвитку водного господарства та меліорації земель, веде науковий супровід державних програм з цих напрямів.

Дослідження і розробки Інституту стали вагомим внеском, а у багатьох випадках – основою створення та функціонування в 70–90 роках минулого століття потужного водогосподарсько-меліоративного комплексу України, який включає зрошувальні та осушувально-зволожувальні системи на загальній площі понад 6 млн. га, гідровузли та канали, що за своїми технічними характеристиками відповідають кращим світовим аналогам.

За успіхи у розвитку меліоративної науки і підготовці наукових кадрів Інститут 27 грудня 1979 р. нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, 22 співробітники Інституту відзначено державними нагородами, 9 одержали звання почесних працівників.

Сьогодні Інститут є провідною в Україні державною науковою установою в галузі водного господарства і меліорації земель. До його складу входять Південна державна сільськогосподарська дослідна станція з дослідним господарством «Великі Клини», Сарненська та Кам'янсько-Дніпровська дослідні станції, Державні підприємства: «Дослідне господарство «Брилівське»; «Проектно-технологічне бюро»; «Центральна лабораторія якості води та ґрунтів».

Інститут веде фундаментальні та прикладні дослідження з напрямів: водні ресурси (стан, раціональне використання, охорона, відтворення); сільськогосподарські меліорації; сільськогосподарське водопостачання і водовідведення; захист сільських територій і населених пунктів від шкідливої дії вод; сільськогосподарське використання меліорованих земель; екологічні проблеми при використанні водних ресурсів і меліорованих земель; будівництво і експлуатація меліоративних та водогосподарських споруд.

Як головна наукова установа науково-методичного центру «Водні ресурси і меліорація» НААН, Інститут виконує дослідження, науково-методичне забезпечення і координує діяльність наукових установ Академії, що працюють за напрямками водне господарство та меліорація земель; здійснює науковий супровід державних програм розвитку водного господарства та меліорації земель.

До основних здобутків Інституту останніх років за напрямом «Водні ресурси» можна віднести наступні розробки:

- Водна стратегія України на період до 2025 р. (наукові основи).
- Концепція реформування системи управління водними ресурсами України (спільно з Мінприроди України).
- Концептуальні засади формування водної безпеки України в умовах змін клімату.
- Концептуальні засади реформування галузевої структури управління водними ресурсами України (спільно з Глобальним водним партнерством Україна (ГВП Україна)).
- Наукове забезпечення інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом.

Для покращення водопостачання сільських населених пунктів Інститутом розроблено наукові основи створення нових ресурсозберігаючих способів очищення природних вод, створено децентралізовані системи сільськогосподарського водопостачання, нові конструкції водозабірно-очисних споруд та установок для очистки та знезараження води.

Для вирішення проблеми захисту територій і населених пунктів від шкідливої дії вод розроблено концепцію протипаводкового захисту в басейнах гірських річок, систему організації і ведення моніторингу руслових процесів в руслах гірських річок Українських Карпат, низку нормативно-методичних документів з комплексного захисту меліорованих територій від підтоплення, затоплення та деградації ґрунтів.

За напрямом «Сільськогосподарські меліорації» Інститут працює над проблемами відновлення ефективного використання меліорованих земель; реконструкції і модернізації меліоративних систем; удосконалення технологій зрошення та конструкцій осушувально-зволожувальних систем; налагодження виробництва в Україні сучасної поливної техніки; підвищення ефективності екологічної безпеки сільськогосподарських меліорацій.

До основних здобутків Інституту з цього напрямку за останні роки можна віднести розробки:

- Стратегія відновлення та розвитку зрошувальних та дренажних систем в Україні до 2030 р. (спільно з експертами Світового банку і ФАО).
- Наукові засади розвитку водних меліорацій в умовах глобальних змін клімату.
- Наукові засади розвитку осушувальних меліорацій в умовах зміни клімату.
- Наукові основи формування сталих агроєкосистем.

- Технології вирощування сільськогосподарських культур за краплинного зрошення.

- Система інформаційного забезпечення землеробства на меліорованих землях.

Інститут підтримує науково-технічні зв'язки з країнами СНД, рядом фірм та наукових центрів США, Німеччини, Франції, Італії, Нідерландів, Єгипту, Ізраїлю, Болгарії, Польщі, Угорщини, Данії, Туреччини та інших країн. Він є базовою організацією Національного комітету Міжнародної комісії з іригації і дренажу, головною організацією Національного Центру з відновлення річок в Україні Європейського Центру з відновлення річок (ЄЦВР), членом Міжнародної асоціації з гідравлічних досліджень. Інститут з 2002 р. веде секретаріат Технічного комітету стандартизації ТК 145 «Меліорація і водне господарство». За цей період Інститутом розроблено проекти понад 150 Національних стандартів України з питань якості води, іригаційного устаткування та технологій зрошення, більшість з яких – гармонізовані з міжнародними та європейськими.

Вагомі наукові досягнення Інституту пов'язані з плідною діяльністю багатьох поколінь наукових та інженерно-технічних працівників.

У колективі Інституту в різний час працювали такі видатні вчені, як академік АН УРСР і ВАСГНІЛ Є.В. Оппоків; чл.-кор. АН УРСР М.О. Тюленев; чл.-кор. АН УзРСР М.С. Визго; чл.-кор. НААН і РАСГН, Заслужений агроном України О.О. Собко; чл.-кор. НААН В.С. Сніговий, Заслужений діяч науки і техніки України; академік НААН В.А. Вергунов; академік НААН А.В. Яцик; професори і доктори наук С.М. Алпатьяев, М.М. Біляшівський, М.О. Бесєднов, І.Я. Бялер, М.С. Горюнов, Ю.І. Гринь, Й.А. Железняк, І.М. Йолшин, В.І. Мокляк, М.М. Настенко, В.Є. Алексєєвський, О.Ф. Києнчук, В.П. Остапчик, Д.П. Сьомаш, О.В. Скрипник, Ф.І. Пікалов, В.Г. Ткачук, А.І. Харін, Т.М. Хрусллова, О.В. Шевченко, А.М. Янголь; кандидати наук М.Ф. Буданов, А.Т. Каленіков, В.М. Корюненко М.А. Куделя, І.В. Журавель та інші. Нині в Інституті працюють академік НААН, РАН та Італійської сільськогосподарської академії «Georgiofilii», Заслужений діяч науки і техніки України П.І. Коваленко; академік НААН, Заслужений діяч науки і техніки України М.І. Ромашенко; чл.-кор. НААН Ю.О. Тараріко; доктори наук В.В. Васюта, В.І. Вишневський, О.І. Жовтоног, П.І. Ковальчук, В.П. Ковальчук, Ю.О. Михайлов, В.М. Попов, П.Д. Хоружий,

Д.В. Чарний, А.П. Шатковський, а також великий загін кандидатів наук та висококваліфікованих фахівців.

*Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

1944

ЗЕМЛЕВПОРЯДНИЙ факультет у Харківському сільськогосподарському інституті

75 років з часу заснування

У 1944 р. у Харківському сільськогосподарському інституті засновано перший в Україні землевпорядний факультет. Його створено з метою підготовки землевпорядних кадрів для виконання землевпорядних робіт, пов'язаних з відбудовою народного господарства в повоєнні роки. Фундаторами факультету були визнані вчені і педагоги – ректор інституту академік О.Н. Соколовський та професор А.І. Петренко – перший декан факультету (1944–1951).

*Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

2004

НАУКОВО-дослідний референс-центр з вивчення і профілактики анаеробних інфекцій Інституту ветеринарної медицини НААН

15 років з часу заснування

Проблема діагностики і профілактики анаеробних інфекцій тварин має світове значення. З метою інтенсифікації наукових досліджень з вивчення анаеробних інфекцій та розробки власних засобів їх специфічної профілактики, спільним наказом УААН і Держдепартаменту ветеринарної медицини Міністерства АПК №87/128 від 25 жовтня 2004 р. при лабораторії анаеробних інфекцій ІВМ УААН створено «Науково-дослідний референс-центр з вивчення і профілактики анаеробних інфекцій».

Наукову школу з вивчення анаеробних інфекцій формували: В.П. Риженко – доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН та його учні (О.М. Марченко (Бергілевич), Т.О. Гаркавенко, В.О. Андріяшук, О.В. Ложкіна, О.В. Рудой, О.М. Жовнір, Т.М. Уховська), а також інші науковці й співробітники – Г.Ф. Риженко, О.І. Горбатюк, С.М. Гютюн, С.А. Дементьєва, Л.С. Мілько.

Науковий напрям роботи центру – вивчення анаеробних інфекцій – моніторинг та координація наукових досліджень з питань перебігу, діагностики і профілактики анаеробних інфекцій; створення і випробування засобів діагностики; удосконалення та розробка специфічних профілактичних засобів проти анаеробних інфекцій тварин; створення мультикомпонентних інактивованих вакцин, придатних для застосування з профілактичною і лікувальною метою; підтримка музею штамів анаеробних мікроорганізмів, циркулюючих на території України.

Колекція понад 100 епізоотичних штамів мікроорганізмів, циркулюючих в Україні, створює передумови для розробки технології виготовлення варіантів асоційованих вакцин з урахуванням епізоотичної ситуації в окремих господарствах або регіонах держави.

За 15-річний період діяльності лабораторії анаеробних інфекцій та центру в Україні створені, апробовані і успішно використовуються 30 біопрепаратів.

Включення до складу вакцин імуномодулюючих засобів природного походження позитивно впливає на імуногенез та створює можливість застосування більшості розроблених вакцин з лікувальною метою.

За період діяльності центру співробітниками опубліковано понад 200 наукових праць, 3 СОУ, 12 методичних рекомендацій, 2 інструкції щодо заходів профілактики хвороб, затверджено понад 50 НД на ВІЗ, інтелектуальна власність колективу лабораторії і центру налічує понад 60 патентів України. Частина розробок використовується в умовах інституту а більшість з них – у господарствах різних форм власності з високим показником економічної ефективності.

Завідувачем лабораторії анаеробних інфекцій та керівником «Науково-дослідного референс-центру з вивчення і профілактики анаеробних інфекцій» ІВМ НААН у період 2004–2015 рр. був В.П. Риженко.

*Інформацію отримано з Інституту ветеринарної медицини НААН.

РІШЕННЯ і постанови, що відіграли значну роль у розвитку галузевого дослідництва

115 років з часу прийняття

- **26.05.1904 р.** – «Положення про сільськогосподарську освіту» – нормативна база розвитку вищої агрономічної освіти;

100 років з часу прийняття

- **26.01.1919 р.** – запровадження державної монополії на хліб, цукор, сіль і газ;
- **05.02.1919 р.** – декрет РНК УСРР «Про вилучення злібних залишків»;
- **08.02.1919 р.** – декрет РНК УСРР «Про прийняття на державне фінансування всіх сільськогосподарських установ»;
- **07.03.1919 р.** – декрет РНК УСРР «Про облік та мобілізацію спеціалістів сільського господарства та землеустрою»
- **12.04.1919 р.** – декрет РНК УСРР «Про розверстку лишків урожаю 1918 р. та попередніх років».

95 років з часу прийняття

- **12.11.1924 р.** – постанова РНК УСРР «Про спецкошти для наукових закладів УСРР».

85 років з часу прийняття

- **16.04.1934 р.** – постанова НКЗ УРСР «Про організацію колгоспних хат-лабораторій».

80 років з часу прийняття

- **05.12.1939 р.** – постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про структуру Наркомзему СРСР, наркомземів РРФСР і УРСР, наркомземів автономних республік, крайових, обласних і районних земельних відділів»;
- **31.12.1939 р.** – постанова РНК УРСР і ЦК КП(б)У «Про структуру Народного Комісаріату землеробства УРСР».

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

РОЗДІЛ 1

- Алпатыєв С.М. – 90
Андрусенко Г.О. – 130
Анненков М.І. – 50
Антипенський В.Є. – 138
Барановський О.Л. – 26
Безкровний А.К. – 81
Бєседін М.О. – 121
Блізніченко В.Б. – 68
Бобильов Ю.А. – 84
Богданов С.М. – 8
Бондаренко В.І. – 104
Бондаренко Г.Л. – 117
Бугуцький О.А. – 48
Буркат В.П. – 29
Бутко С.Д. – 80
Вотчал Є.П. – 109
Гаврилов Б.І. – 136
Гагарін А.Є. – 70
Горшков П.О. – 135
Грінченко О.М. – 64
Грінь Г.С. – 47
Гром-Мазнічевський Л.Г. – 43
Гур'єв Б.П. – 57
Дерлеменко В.В. – 20
Дмитренко П.О. – 75
Добжанський Б.С. – 32
Душечкін О.І. – 86
Єгоров М.А. – 94
Заїка П.М. – 72
Кириченко Ф.Г. – 21
Клепінін М.М. – 133
Козак М.В. – 40
Козубенко В.О. – 82
Кондратюк Є.М. – 107
Коренєв Г.В. – 18
Кравченко М.А. – 132
Лясковський Г.М. – 77
Манзюк В.Т. – 66
Мартиненко І.І. – 112
Марютін Ф.М. – 139
Михайловський В.С. – 23
Набоких О.Г. – 124
Нікіфорова Л.Т. – 93
Оппоков Є.В. – 10
Пищимука П.С. – 31
Поггенполь В.О. – 100
Погорілий Л.В. – 96
Подоба Є.Г. – 137
Подоба Є.Г. – 88
Полозенко Д.В. – 113
Почерняєв Ф.К. – 14
Проценко Д.П. – 63
Птуха М.В. – 119
Рево М.В. – 97
Родіонов О.П. – 111
Рожественський Б.М. – 131
Романенко І.Н. – 78
Сазанов В.І. – 53
Сиволап Ю.М. – 122
Скрипник В.В. – 36
Соколовський О.Н. – 38
Сомов Г.Ю. – 137
Старченко В.Ф. – 41
Стасюк В.І. – 74
Статівка І.М. – 139
Стольгане О.О. – 16
Сторожук О.О. – 5
Сусідко П.І. – 60
Таїров В.Є. – 115
Телешек К.Г. – 34

Тертишний О.С. – 140
Тетерятченко К.Г. – 61
Третяк К.Д. – 35
Туровцев М.І. – 126
Тюленев М.О. – 45
Устимович В.В. – 141
Федосенко Т.С. – 100
Філіп'єв І.Д. – 102
Фукс П.П. – 27

Хаврук О.Ф. – 6
Хаджинов М.І. – 106
Чиж О.Д. – 92
Чучмій І.П. – 128
Шевельов І.Н. – 71
Шевченко М.Н. – 55
Шіндлер К.Г. – 67
Юр'єв В.Я. – 19
Яхонтов І.О. – 76

РОЗДІЛ 2

Адамчук В.В. – 146
Антоненко Л.О. – 187
Бабіна Р.Д. – 153
Беленкова М.І. – 278
Бойко П.І. – 223
Вдовиченко Ю.В. – 211
Власенко В.М. – 248
Влох В.Г. – 189
Войтюк Д.Г. – 197
Гаврилюк М.М. – 204
Галушко В.П. – 207
Гамаюнова В.В. – 179
Голобородько С.П. – 247
Гопцій Т.І. – 158
Горкавий В.К. – 267
Грабар І.Г. – 206
Демчук С.Ю. – 270
Доля М.М. – 225
Дробот В.І. – 252
Житова О.П. – 257
Зайцев О.Б. – 240
Іващенко О.О. – 241
Ільчук М.М. – 180
Калетнік Г.М. – 201
Карасик Ю.М. – 229
Коваленко П.І. – 149
Копитко П.Г. – 184
Курило В.Л. – 194

Куцан О.Т. – 260
Кучер В.І. – 192
Лисанюк В.Г. – 273
Люта Ю.О. – 188
Макаренко П.М. – 219
Максимов М.Г. – 171
Малік М.Й. – 250
Малярчук М.П. – 193
Медведєв В.В. – 274
Мельник І.П. – 154
Онопрієнко В.Т. – 162
Паламарчук А.І. – 244
Печенюк В.І. – 163
Плаксієнко В.Я. – 183
Полупан Ю.П. – 271
Ратич І.Б. – 265
Роїк М.В. – 156
Руденко Є.В. – 174
Саблук В.Т. – 256
Савченко Ю.І. – 176
Сердюк А.Г. – 151
Сінченко В.М. – 217
Слюсар І.Т. – 254
Соколов В.М. – 213
Стапай П.В. – 233
Суліменко Л.А. – 227
Супіханов Б.К. – 231
Тараріко Ю.О. – 268

Татарчук Л.М. – 221
Ткач В.П. – 228
Третяк А.М. – 215
Ульянченко О.В. – 262
Федоренко В.П. – 170
Федорук Р.С. – 237
Ходаківський Є.І. – 199
Хоружий П.Д. – 168
Цандур М.О. – 236

Цвігун А.Т. – 209
Черенков А.В. – 258
Шебанін В.С. – 143
Шевченко А.М. – 160
Шувар І.А. – 165
Шуст П.Д. – 167
Щебетюк Н.Б. – 276

ДОДАТКИ

Бібліографічна серія

«Академіки Національної академії аграрних наук України»

Заснована ННСГБ НААН у 1998 р.

1. **АВДЗБА Анатолій Мканович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1982–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Нац. ін-т винограду і вина «Магарач»; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, О. А. Можарова, Л. Б. Клімова-Дончук; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2009. – 104 с. : портр.
2. **БАБИЧ Анатолій Олександрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2002 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т кормів; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, А. Г. Степаненко. – К. : Аграр. наука, 2003. – 178 с. : портр.
3. **БАРАБАШ Орест Юліанович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2002 роки / УААН, ЦНСГБ, Нац. аграр. ун-т; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук; нарис Л. Фросевича. – К. : ІАЕ, 2002. – 91 с. : портр.
4. **БАРАБАШ Орест Юліанович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2007 роки. До 75-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук; нарис Л. Фросевича. – 2-ге вид., доп. – К. : Аграр. наука, 2007. – 112 с. : портр.
5. **БАЩЕНКО Михайло Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1983–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Черкас. ін-т АПВ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, І. П. Блащук, Г. В. Дишлева; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець; авт. нарису В. П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 2008. – 88 с. : портр.
6. **БАЩЕНКО Михайло Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1983–2017 роки / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, І. С. Бородай, Н. Б. Щebetюк, Л. А. Кириленко, В. І. Фасоля; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – 2-ге вид., доп. – К. : Аграр. наука, 2018. – 136 с. : портр.
7. **БОГДАНОВ Григорій Олександрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1951–2009 роки / НААН, Ін-т тваринництва, ДНСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Є. В. Руденко, В. В. Кунець, Т. М. Очковська, Л. В. Гончаренко; наук. ред. В. А. Вергунов, авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Х., 2010. – 102 с. : портр.
8. **БОГДАНОВ Григорій Олександрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1951–2012 роки. До 85-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Ін-т тваринництва; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, Є. В. Руденко, В. В. Кунець, Л. В. Гончаренко, Н. В. Камишан; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало; пер. англ. Ю. Є. Андrenко. – Х., 2015. – 161 с. : портр.

9. **БУРКАТ Валерій Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–1998 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т розведення і генетики тварин ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко, З. І. Варга ; наук. ред. М. С. Слободяник ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с. : портр.
10. **БУРКАТ Валерій Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2008 роки / УААН, Ін-т розведення і генетики тварин ; уклад. В. І. Фасоля, С. І. Ковтун ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – 2-ге вид., доп. – К. : Аграр. наука, 2009. – 310 с. : портр.
11. **ВАСИЛЕНКО Петро Мефодійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1933–1999 роки / УААН, ЦНСГБ, Нац. аграр. ун-т ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Д. В. Устиновський, З. І. Варга, В. М. Булгаков, Д. Г. Войтюк ; наук. ред. Г. Г. Хурманець ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук. – К. : Аграр. наука, 2000. – 128 с. : портр.
12. **ВЛАСЕНКО Володимир Максимович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2004 роки / УААН, ДНСГБ, Білоцерк. держ. аграр. ун-т ; упоряд. М. О. Сокольська, С. О. Заїка, Д. Я. Тимошенко ; наук. ред. Г. Г. Харута, В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Біла Церква : БДАУ, 2004. – 112 с. : портр.
13. **ВЛАСОВ Вячеслав Всеволодович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1998–2017 роки / НААН, ННСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т виноградарства і виноробства ім. В. С. Таїрова» ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Г. В. Бурлак, Н. А. Мулюкіна, В. М. Суховілова, І. В. Белоус, Л. П. Гінгін ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Одеса : ННЦ «ІВіВ ім. В. С. Таїрова», 2017. – 164 с. : портр.
14. **ВЛІЗЛО Василь Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1985–2010 роки / НААН, ДНСГБ, Ін-т біології тварин ; уклад. В. А. Вергунов, Р. С. Федорук, Р. Я. Іскра, Г. П. Нелипа, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2011. – 112 с. : портр.
15. **ГАДЗАЛО Ярослав Михайлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1985–2018 роки. До 60-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, І. С. Бородай, С. Д. Коваленко, Х. М. Дмитрієва, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Б. Є. Патон. – К. : Аграр. наука, 2018. – 144 с. : портр.
16. **ГЛАДІЙ Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1993–2015 роки / НААН, ННСГБ, Ін-т розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця ; уклад. В. І. Фасоля, І. С. Бородай, О. І. Мохначова ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало ; авт. нарису Ю. Г. Пригорницький. – К. : Аграр. наука, 2015. – 208 с. : портр.
17. **ГОЛІК Віктор Степанович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2007 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Голік, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 88 с. : портр.

18. **ГОЛОВКО Анатолій Миколайович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1986–2011 роки. До 50-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Держ. наук.-контрол. ін-т біотехнології і штамів мікроорганізмів; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, В. О. Ушкалов, Н. В. Іващенко, О. І. Гордієнко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Присяжнюк. – К.: Аграр. наука, 2011. – 128 с.: портр.

19. **ГРИЦІНЯК Ігор Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1998–2016 роки. До 60-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Ін-т риб. госп-ва; уклад. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Н. Й. Тушницька, Т. М. Швець; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 124 с.: портр.

20. **ГУДКОВ Ігор Миколайович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1960–2005 роки / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. Д. Петілова, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; вступ. ст. М. В. Зубця, Д. О. Мельничука; нарис А. А. Булаха. – К.: Аграр. наука, 2005. – 150 с.: портр.

21. **ДЕМ'ЯНЕНКО Микола Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1969–2005 роки / УААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ДНСГБ; упоряд. В. М. Алексійчук, Л. Д. Тулуш, Л. Г. Сливкіна, Т. Ф. Дерлеменко, Г. П. Бондаренко, С. В. Кравчук; наук. ред. Г. Г. Кірейцев, В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, П. Т. Саблук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 214 с.: портр.

22. **ДЕМ'ЯНЕНКО Микола Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1969–2015 роки / НААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ННСГБ; уклад. В. М. Алексійчук, О. П. Анікіна, В. А. Вергунов, В. М. Жук, Н. Л. Жук, Л. А. Кириленко, М. І. Кісіль, Б. В. Мельничук, С. А. Навроцький, О. Д. Радченко, П. А. Стецюк, Л. Д. Тулуш; наук. ред. В. А. Вергунов, В. М. Жук; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало, Ю. О. Лупенко, В. М. Жук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 320 с.: портр.

23. **ЄЖОВ Валерій Микитович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1973–2009 роки / УААН, ДНСГБ, Нікіт. ботан. сад – Нац. наук. центр; упоряд. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Г. С. Захаренко, Н. Г. Бернар; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К.: Аграр. наука, 2009. – 104 с.: портр.

24. **ЗУБЕЦЬ Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–1999 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т розведення і генетики тварин; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко, З. І. Варга; наук. ред. М. С. Слободяник; авт. вступ. ст. М. В. Гладій. – К.: Аграр. наука, 1999. – 148 с.: портр.

25. **ЗУБЕЦЬ Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2008 роки. До 70-річчя від дня народж. Президента УААН / УААН, ДНСГБ; уклад. В. А. Вергунов, М. І. Свояченко, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Б. Є. Патон; авт. нарису А. Г. Верєгохін. – 2-ге вид., доп. – К.: Аграр. наука, 2008. – 264 с.: портр.

26. **ЗУБЕЦЬ Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2012 роки / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, М. М. Зубець,

Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, І. С. Бородай, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. Ф. Петриченко ; авт. нарису А. Г. Веретьохін, М. І. Свояченко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2014. – 400 с. : портр.

27. **ЗУБЕЦЬ Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2012 роки / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, М. М. Зубець, І. С. Бородай, С. Д. Коваленко, Л. А. Кириленко, В. І. Фасоля ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало ; авт. нарису А. Г. Веретьохін, М. І. Свояченко. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2018. – 276 с. : портр.

28. **ІБАТУЛЛІН Ільдус Ібатуллович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1974–2005 роки / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, М. Я. Кривенко, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук. – К. : Аграр. наука, 2006. – 72 с. : портр.

29. **КИРИК Микола Миколайович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2007 роки. До 70-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, Л. П. Полозенко, М. Й. Піковський, Я. П. Хоменко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук ; нарис В. А. Обрамбальського. – К. : Аграр. наука, 2008. – 116 с. : портр.

30. **КИРИЧЕНКО Віктор Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975–2010 роки / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Ожерельєва, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець ; авт. нарису М. М. Гаврилук. – К. : Аграр. наука, 2010. – 118 с. : портр.

31. **КОВАЛЕНКО Петро Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–1998 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Л. Ф. Самусова ; наук. ред. М. С. Слободяник ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 1999. – 68 с. : портр.

32. **КОЗИР Володимир Семенович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2006 роки. До 70-річчя від. дня народж. / УААН, ДНСГБ, Ін-т тваринництва центр. р-нів ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, В. І. Левченко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 124 с. : портр.

33. **КРАВЧЕНКО Владислав Андрійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1969–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Держ. п-во «Наук.-досл. і навч. центр закритого ґрунту «Пуша-Водиця» ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2009. – 124 с. : портр.

34. **КРУТЬ Володимир Маркіянович (1931–2009)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1962–2010 роки / Нац. акад. аграр. наук України, ННСГБ ; уклад. С. П. Танчик, М. В. Круть ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – К., 2018. – 79 с. : портр., вкл. 24 с.

35. **КУЧКО Анатолій Андрійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1976–1999 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т картоплярства ; уклад. О. М. Опанасенко, Т. Ф. Дерлеменко, І. М. Хоменко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст.

М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2006. – 84 с. : портр.

36. **ЛЕБІДЬ Євген Макарович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2007 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т зерн. госп-ва; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, І. Є. Федоренко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 96 с. : портр.

37. **ЛІСОВИЙ Михайло Павлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1959–1999 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т захисту рослин; упоряд. О. В. Манько, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова; наук. ред. М. С. Слободяник; вступ. ст. О. В. Манька. – К. : Аграр. наука, 1999. – 62 с. : портр.

38. **ЛУКІНОВ Іван Іларіонович (1927–2004)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1954–2004 роки. До 80-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Ін-т тваринництва центр. р-нів; уклад. В. В. Юрчишин, Л. С. Боденчук, Т. В. Лукінова; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 190 с. : портр.

39. **ЛУПЕНКО Юрій Олексійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1982–2017 роки / НААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Кириленко, Є. І. Лупенко, М. Й. Малік, С. О. Пашко, Р. В. Шамота, Н. Б. Щебетюк; наук. ред. В. А. Вергунов, М. Й. Малік. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 204 с. : портр.

40. **МАЗУР Генріх Адольфович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2006 роки / УААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т землеробства УААН»; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2006. – 66 с. : портр.

41. **МАЛІК Микола Йосипович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975–2014 роки / НААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, Т. М. Клименюк; наук. ред. В. А. Вергунов, О. Г. Шпикуляк; авт. вступ. ст. В. Ф. Петриченко, Ю. О. Лупенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2014. – 226 с. : портр.

42. **МАРТИНЕНКО Іван Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1954–1993 роки / УААН, ЦНСГБ, Нац. аграр. ун-т; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко; наук. ред. М. С. Слободяник; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с. : портр.

43. **МЕСЕЛЬ-ВЕСЕЛЯК Віктор Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2002 роки / УААН, Ін-т аграр. економіки, ЦНСГБ; упоряд. Л. Г. Сливкіна, Т. Ф. Дерлеменко, Г. С. Щиголь, Н. В. Кривенко; наук. ред. М. М. Федоров, В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, П. Т. Саблук. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 182 с. : портр.

44. **МЕСЕЛЬ-ВЕСЕЛЯК Віктор Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2008 роки / УААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ДНСГБ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, І. Г. Пасинок, О. В. Попова; наук. ред. М. М. Федоров, В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, П. Т. Саблук. – 2-ге вид., доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2008. – 212 с. : портр.

45. **МЕСЕЛЬ-ВЕСЕЛЯК Віктор Якович** : біобібліогр. покажч. наук.

пр. за 1966–2013 роки. До 75-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки»; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Л. А. Кириленко, І. Г. Пасинок, А. С. Криленко, Т. В. Легкун, І. М. Савеленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Присяжнюк, В. Ф. Петриченко. – 3-тє вид., доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2013. – 252 с. : портр.

46. **МУСІЄНКО Микола Миколайович** заслужений професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1969–2008 роки / УААН, ДНСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, Л. М. Боцманова, О. В. Ситар; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Л. В. Губерський; авт. нарису Н. Ю. Таран. – К. : Аграр. наука, 2008. – 160 с. : портр.

47. **НОВАКОВСЬКИЙ Леонід Якович** : біобібліогр. покажч. наук. праць за 1965–2015 рр. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ; уклад. А. М. Третяк, В. А. Вергунов, О. П. Канаш, В. О. Леонєць, О. П. Анікіна, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – К. : Аграр. наука, 2015. – 160 с. : портр.

48. **ОСТАШКО Федір Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1952–2003 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т тваринництва; упоряд. А. Г. Веретьохін, Т. Ф. Дерлеменко, Г. С. Щиголь, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2004. – 104 с. : портр.

49. **ПАНАСЮК Броніслав Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2007 роки / УААН, ДНСГБ, Київ. нац. екон. ун-т; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 132 с. : портр.

50. **ПЕРЕСІПКІН Володимир Федорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1938–1998 роки / УААН, ЦНСГБ, Нац. аграр. ун-т; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Д. В. Устиновський, Л. А. Кириленко; наук. ред. М. С. Слободяник; вступ. ст. В. Я. Хоменка. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с. : портр.

51. **ПОГОРІЛИЙ Леонід Володимирович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1959–2004 роки / УААН, ДНСГБ, Укр. наук.-досл. ін-т прогнозування та випробування техніки і технологій для с.-г. вир-ва ім. Леоніда Погорілого; упоряд. М. П. Собчук, С. М. Коваль, В. О. Шейченко, Н. С. Таргоня, О. П. Шовтута, Т. В. Лученецька, Т. Ф. Дерлеменко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2004. – 134 с. : портр.

52. **РИБАЛКО Валентин Павлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1960–2006 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т свинарства ім. О. В. Квасницького; упоряд. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2006. – 76 с. : портр.

53. **РИБАЛКО Валентин Павлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1960–2016 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Ін-т свинарства і АПВ НААН; уклад. В. М. Волошук, В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, С. Д. Коваленко, Л. А. Кириленко, О. Ф. Сагло; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017.

– 218 с. : портр.

54. **САБЛУК Петро Трохимович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2000 роки / УААН, Ін-т аграр. економіки ; упоряд. Л. Г. Сливкіна, Л. О. Степаненко, Г. М. Пустовіт ; наук. ред. В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров ; авт. вступ. ст. А. А. Фесина. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 132 с. : портр.

55. **САБЛУК Петро Трохимович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2006 роки / УААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» ; упоряд. Л. Г. Сливкіна, Л. О. Степаненко, Г. М. Пустовіт ; наук. ред. В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров, В. І. Власов ; авт. вступ. ст. В. В. Юрчишин, А. А. Фесина, І. А. Микитенко. – 2-ге вид., доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2006. – 258 с. : портр.

56. **САБЛУК Петро Трохимович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2011 роки. До 70-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» ; упоряд. В. А. Пулім, І. А. Микитенко, І. С. Стасевич, О. В. Ковальова, О. П. Анікіна, Л. Г. Сливкіна, О. В. Овсянніков, Л. В. Головка, Н. В. Кривенко, Л. О. Степаненко, Г. М. Пустовіт ; наук. ред. В. Я. Месель-Веселяк, В. А. Вергунов, М. М. Федоров, В. І. Власов ; авт. вступ. ст. М. Д. Безуглий. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2011. – 258 с. : портр.

57. **САБЛУК Петро Трохимович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2015 роки / НААН, ННСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» ; уклад. В. А. Вергунов, Г. І. Саблук, О. П. Анікіна, Л. В. Головка, Г. М. Пустовіт, Л. А. Кириленко, Л. Л. Ткач ; наук. ред. М. Ф. Кроопівко, В. А. Вергунов, В. В. Россоха. – 4-тє вид., перероб. і доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 467 с. : портр.

58. **САВЧЕНКО Юрій Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т сіл. госп-ва Полісся ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2009. – 100 с. : портр.

59. **САЙКО Віктор Федорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2000 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т землеробства ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, З. І. Варга, О. І. Предко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2001. – 136 с. : портр.

60. **САЙКО Віктор Федорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2015 роки / НААН, ННСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т землеробства НААН» ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – К. : Аграр. наука, 2016. – 508 с. : портр.

61. **Член-кореспондент Української академії аграрних наук СИТНИК Віктор Петрович** : до 60-річчя від дня народж. першого віце-президента Укр. акад. аграр. наук : [біобібліогр. покажч.] / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, Л. Д. Полякова ; наук. ред. М. С. Слободяник ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с. : портр.

62. **СИТНИК Віктор Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2008 роки. До 70-річчя від дня народж. першого віце-президента УААН / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; літ. ред. А. Г. Веретьохін ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – 2-

ге вид., доп. – К. : Аграр. наука, 2009. – 116 с. : портр.

63. **СНІТИНСЬКИЙ Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. Л. А. Пинда, А. М. Куза, Н. В. Каганова, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2009. – 180 с. : портр.

64. **СОЗІНОВ Олексій Олексійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1954–2000 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т агроєкології та біотехнології ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Д. В. Устиновський, З. І. Варга, А. С. Щиголь, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2001. – 138 с. : портр.

65. **СОЗІНОВ Олексій Олексійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1954–2009 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ ; упоряд. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, В. М. Товмаченко, В. Ю. Соколов ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – 2-ге вид., доп. – К. : Аграр. наука, 2010. – 180 с. : портр.

66. **СТЕГНІЙ Борис Тимофійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1980–2011 роки / НААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т експерим. і клініч. вет. медицини», Т-во НДП «Вет. медицина» ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Д. В. Вовк, П. В. Коваленко, У. М. Унковська, Н. П. Харитонова, О. М. Мандрик ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. Д. Безуглий ; пер. О. Є. Пазушан. – К. : Аграр. наука, 2011. – 264 с. : портр.

67. **ТАРАРІКО Олександр Григорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2005 роки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2005. – 100 с. : портр.

68. **ТРЕГОбЧУК Валентин Михайлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2002 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т економіки НАН України ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, В. Ф. Кифорак, Н. М. Скурська, Л. Ю. Макаренко, К. Я. Тамарова ; наук. ред. В. А. Вергунов ; вступ. слово М. В. Зубця, І. І. Лукінова ; вступ. ст. Б. Й. Пасхавера, А. М. Третьяка, А. Е. Юзефовича. – К. : ІАЕ УААН, 2002. – 142 с. : портр.

69. **ТРІШИН Олексій Костянтинович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1976–2012 роки. До 70-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Ін-т тваринництва ; упоряд. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, В. В. Кунець, Л. В. Гончаренко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Х. : НТМТ, 2012. – 80 с. : портр.

70. **УШКАРЕНКО Віктор Олександрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1965–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Херсон. держ. аграр. ун-т ; уклад. В. В. Морозов, В. П. Коваленко, П. Н. Лазер, М. І. Федорчук, Н. В. Анічкіна ; наук. ред. В. А. Вергунов, В. В. Морозов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. – 116 с. : портр.

71. **ФЕДОРЕНКО Віталій Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1976–2010 роки / НААН, ДНСГБ, Ін-т захисту рослин ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Г. І. Сенкевич, О. П. Литвин, І. Ю. Маліш ; наук. ред.

В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець; авт. нарису Г. І. Сенкевич. – К. : Колобіг, 2010. – 118 с. : портр.

72. **ФУРДИЧКО Орест Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1987–2012 роки. До 60-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Ін-т агроєкології і природокористування; уклад. В. А. Вергунов, О. С. Дем'янюк, О. І. Дребот, О. П. Анікіна; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. Д. Безуглий, М. В. Зубець; нарис О. І. Фурдичка. – К. : Аграр. наука, 2012. – 220 с. : портр.

73. **ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Григорій Олександрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2005 роки / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, А. Й. Мазуркевич, М. І. Цвіліховський, М. К. Потоцький; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук. – К. : Аграр. наука, 2006. – 90 с. : портр.

74. **ЦИКОВ Валентин Сергійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2005 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т зерн. госп-ва; уклад. А. В. Мінко, В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2006. – 84 с. : портр.

75. **ШЕВЧЕНКО Анатолій Михайлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2008 роки. До 70-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Луган. ін-т АПВ; уклад. В. А. Вергунов, Ю. І. Усаєнко, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. М. В. Зубець; нарис В. В. Кириченка. – К. : Аграр. наука, 2008. – 96 с. : портр.

76. **ШПИЧАК Олексій Михайлович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1969–2015 роки. До 75-річчя від дня народж. / НААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, С. О. Пашко; наук. ред. В. А. Вергунов, В. М. Жук; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало, Ю. О. Лупенко, В. М. Жук. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2016. – 426 с. : портр.

77. **ЮРЧИШИН Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–1999 роки / УААН, ЦНСГБ, Ін-т аграр. економіки; упоряд. Л. О. Степаненко, Л. Г. Сливкіна, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Д. В. Устиновський; наук. ред. М. С. Слободяник; вступ. ст. О. М. Онищенко, В. М. Трегобчука, О. М. Шестопаль. – К. : ІАЕ УААН, 2000. – 112 с. : портр.

78. **ЮРЧИШИН Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2004 роки / УААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ДНСГБ; упоряд. Л. Г. Сливкіна, Т. Ф. Дерлеменко, Л. М. Шевченко; наук. ред. В. А. Вергунов; вступ. ст. В. Г. Андрійчука, О. М. Онищенко, В. М. Трегобчука, Л. М. Шевченка, О. М. Шестопаль. – 2-ге вид., доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – 166 с. : портр.

79. **ЮРЧИШИН Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2014 роки. До 90-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки»; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, Л. В. Грабовська; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – 3-тє вид., доп. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2015. – 196 с. : портр.

Бібліографічна серія

«Члени-кореспонденти Національної академії аграрних наук України»

Заснована ННСГБ НААН у 2005 р.

1. **БЕРЕЗОВСЬКИЙ Микола Давидович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2011 роки. До 75-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Ін-т свинарства і агропром. вир-ва ; уклад. В. А. Вергунов, А. І. Березовська, О. Ф. Сагло, Л. А. Кириленко, О. П. Анікіна, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. Д. Безуглий. – К., 2011. – 104 с. : портр.

2. **ВІННИЧУК Дмитро Тимофійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1959–2017 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Ін-т розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця ; уклад. В. О. Пабат, І. В. Гончаренко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – К. : Аграр. наука, 2018. – 128 с. : портр.

3. **ВОЙТЮК Дмитро Григорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2009 роки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Деркач, З. А. Шквира, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець, Д. О. Мельничук. – К. : Аграр. наука ; Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2009. – 180 с. : портр.

4. **ГЕРМАН В'ячеслав Валентинович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2009 роки. До 75-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Держ. ком. вет. медицини України, Держ. наук.-контр. ін-т біотехнології і штамів мікроорганізмів ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, В. О. Ушкалов, Н. В. Іващенко, Л. І. Акименко, О. І. Гордієнко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець ; пер. Л. В. Ташути. – К. : Аграр. наука, 2011. – 98 с. : іл., портр.

5. **ГОЛОВКО Анатолій Миколайович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1986–2006 роки / УААН, ДНСГБ, Держ. наук.-контрол. ін-т біотехнології і штамів мікроорганізмів ; уклад. Н. В. Іващенко, В. О. Ушкалов, Л. І. Акименко, О. І. Гордієнко, Т. Ф. Дерлеменко, Л. В. Ташута ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2006. – 78 с. : портр. – До створення Укр. акад. аграр. наук.

6. **ГУЦУЛЯК Григорій Дмитрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1976–2016 роки. До 70-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Ін-т агроекології і природокористування НААН ; упоряд. Ю. Г. Гуцуляк, В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, М. С. Микитин, О. І. Шкуратов, Д. В. Багрійчук ; наук. ред. В. А. Вергунов ; вступ. слово Я. М. Гадзала ; авт. нарису А. М. Третяк, Д. С. Добряк, М. Г. Ступень. – Косів : Писаний Камінь, 2016. – 120 с. : портр.

7. **ЄФІМЕНКО Михайло Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1973–2007 роки / УААН, Ін-т розведення і генетики тварин ; уклад. В. І. Фасоля ; наук. ред. В. П. Буркат ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 96 с. : портр.

8. **ЄФІМЕНКО Михайло Якович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1973–2017 роки / НААН, ННСГБ, Ін-т розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця ; уклад. В. І. Фасоля, Н. Кузєбна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало,

М. В. Гладій. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Аграр. наука, 2017. – 152 с. : портр.

8. **МАЗОРЕНКО Дмитро Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1969–2011 роки / НААН, ДНСГБ, Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Тіщенко, В. І. Жила, В. А. Войтов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. Д. Безуглий. – Х. : Миськдрук, 2011. – 120 с. : портр.

9. **МАЛІК Микола Йосипович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975–2004 роки / УААН, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», ДНСГБ ; упоряд. Л. Г. Сливкіна, Т. Ф. Дерлеменко, Т. М. Клименюк, Л. В. Головка ; наук. ред. В. А. Вергунов, О. Г. Шпикуляк ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – 96 с. : портр.

10. **ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Гліб Макарович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2013 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, Л. А. Кириленко, О. В. Захарчук, М. М. Могилова, Д. Ю. Соловей, Я. Ф. Навроцький ; наук. ред. В. А. Вергунов, О. Г. Шпикуляк ; авт. вступ. ст. Ю. О. Лупенко. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 204 с. : портр.

11. **СІГАРЬОВА Діна Дмитрівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2009 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т захисту рослин ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, В. П. Федоренко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2010. – 108 с. : портр.

12. **СЛАВОВ Володимир Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2007 роки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Славова ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2007. – 136 с. : портр.

13. **СЛАВОВ Володимир Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2018 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Славова, С. Д. Коваленко, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Аграр. наука, 2018. – 216 с. : портр.

14. **СОБКО Олександр Олексійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2008 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, І. І. Калантиренко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2009. – 180 с. : портр.

15. **УШКАЛОВ Валерій Олександрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1990–2013 роки. До 50-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Держ. наук.-контрол. ін-т біотехнології і штамів мікроорганізмів ; уклад. В. А. Вергунов, Н. В. Івашенко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, О. І. Гордієнко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. Ф. Петриченко ; пер. Л. В. Ташути, К. О. Черноколової. – Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 126 с. : портр.

16. **ЧЕРНОВОЛ Михайло Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1974–2010 роки / НААН, ДНСГБ, Кіровоград. нац. техн. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Ф. І. Василенко, Є. К. Солових, Л. П. Саганенко, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Кіровоград : Код, 2010. – 152 с. : портр.

Біобібліографічна серія

«Почесні члени Національної академії аграрних наук України»

Заснована ННСГБ НААН у 2015 р.

1. **АНТОНЕЦЬ Семен Свиридонович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2015 роки / УААН, ННСГБ ; уклад. В. М. Писаренко, А. С. Антоненко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Я. М. Гадзало. – К. : Зерно, 2015. – 448 с. : портр.

Біобібліографічна серія

«Іноземні члени Національної академії аграрних наук України»

Заснована ННСГБ НААН у 2009 р.

1. **ГРАБОВЕЦЬ Анатолій Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1968–2009 роки / УААН, ДНСГБ, Луган. ін-т АПВ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, А. М. Шевченко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець ; нарис А. М. Шевченка. – К. : Аграр. наука, 2009. – 124 с. : портр.

Серія

«Біобібліографія вчених-аграріїв України»

Заснована ННСГБ НААН у 1998 р.

1. **КУЛЕШОВ Микола Миколайович (1890–1968)**, академік, український вчений в галузі рослинництва : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. М. Грама, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова ; відп. за вип. М. С. Слободяник. – К., 1998. – 84 с. – (Кн. 1).

2. **КРАВЧЕНКО Микола Антонович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1934–1999 роки / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. П. Буркат, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, К. А. Найденко, Д. В. Устиновський ; наук. ред. М. В. Зубець, М. С. Слободяник. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с. – (Кн. 2).

3. **ЯНАТА Олександр Алоїзович (1888–1938)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, АН Вищої шк. України, Сектор історії та методології освіти, науки і техніки ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, А. А. Коробченко, О. Я. Пилипчук ; наук. ред. О. Я. Пилипчук, В. А. Вергунов. – К., 2001. – 83 с. : портр. – (Кн. 3).

4. **Професор ФЕДОРОВА Наталія Андріянівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1949–2000 роки / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко ; за ред. В. А. Вергунова. – К., 2002. – 87 с. : портр. – (Кн. 4).

5. **КОТКО Іван Костянтинович** [заслуж. агроном, вчений-селекціонер] : біобібліогр. покажч. наук. пр. [за 1955–1999 роки]. До 80-річчя від дня народж. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова ; наук.

ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 43 с. – (Кн. 5).

6. **Професор ФОМІЧОВ Анатолій Михайлович** : біобібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2003. – 56 с. : портр. – (Кн. 6).

7. **Професор НАУМЕНКО Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2003 роки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Г. С. Щиголь, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ІАЕ УААН, 2004. – 101 с. : портр. – (Кн. 7).

8. **Професор ГЛАЗКО Валерій Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975–2004 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т агроєкології та біотехнології ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Н. В. Лопатіна, Л. М. Панасюк, В. М. Базилевська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2004. – 227 с. – (Кн. 8).

9. **Член-кореспондент АН УРСР ТЮЛЕНСВ Микола Олександрович (1889–1969)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1911–1964 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, А. С. Загайчук, І. І. Калантиренко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2004. – 56 с. : портр. – (Кн. 9).

10. **Професор МАХОВ (МАХІВ) Григорій Григорович (1886–1952)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1914–1994 роки / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. та наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 119 с. : портр. – (Кн. 10). – До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН.

11. **Доктор сільськогосподарських наук ШЕВЧЕНКО Микола Ничипорович (1909–1995)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1938–1998 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 100 с. : портр. – (Кн. 11).

12. **Академік ВЛАСЮК Петро Антипович (03.02.1905–18.03.1980)** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1928–1980 рр.]. До 100-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, М. М. Городній, А. Г. Сердюк, А. П. Лісовал, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Н. Г. Чайка, О. О. Черниш ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – 109 с. : портр. – (Кн. 12).

13. **Професор АЛПАТЬЄВ Стефан Михайлович (15.08.1904–26.07.1985 рр.)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1925–1986 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, А. С. Загайчук, І. І. Калантиренко, Л. А. Філіпенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 96 с. : портр. – (Кн. 13).

14. **Професор СЛЮСАР Іван Тимофійович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1971–2005 роки. До 65-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2005. – 68 с. : портр. – (Кн. 14).

15. **Професор БОГДАНОВ Сергій Михайлович (1859–1920)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1883–1917 роки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов,

С. М. Сіряченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2006. – 142 с. : портр. – (Кн. 15).

16. **Професор ДЕГОДЮК Едуард Григорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1971–2006 роки / УААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т землеробства УААН» ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, С. З. Гуральчук ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2007. – 180 с. : портр. – (Кн. 16).

17. **Професор ЗЕЛЕНСЬКИЙ Михайло Олексійович (1912–1997)** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1938–2006 роки]. Пам'яті вченого-селекціонера, педагога / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т ; уклад. В. Л. Жемойда, В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. П. Полозенко, Л. Ю. Кучерук ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2007. – 107 с. : портр. – (Кн. 17).

18. **Професор ЯНГОЛЬ Антон Михайлович (1903–1983)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1929–1977 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов, І. І. Калантиренко. – К., 2007. – 79 с. : портр. – (Кн. 18).

19. **Професор СВЄЧИН Кирило Борисович (1907–1986)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1931–1992 роки. До 100-річчя з дня народж. вченого і педагога / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т, каф. технології вир-ва молока та яловичини, каф. конярства, наук. б-ка, інф.-бібліогр. від. ; уклад. В. І. Костенко, А. М. Угнівенко, Б. М. Гопка, О. Т. Бусенко, Л. Ю. Кучерук, Л. П. Полозенко, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов, А. М. Угнівенко. – К., 2007. – 104 с. : портр. – (Кн. 19).

20. **МУДРУК Олексій Северіанович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2007 роки. До 70-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Н. О. Паюк, Т. В. Хоменко, З. А. Шквира ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Тернопіль : Астон, 2007. – 144 с. : портр. – (Кн. 20).

21. **Професор ОСИПЧУК Андрій Антонович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2006 роки. До 70-річчя від дня народж. / УААН, Ін-т картоплярства, ДНСГБ ; уклад. О. М. Опанасенко, І. М. Хоменко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ ст. А. Я. Бондарчук. – К. : Тов ВК «Кит», 2007. – 57 с. : портр. – (Кн. 21).

22. **Професор ТИХОНЕНКО Дмитро Григорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2007 роки / УААН, ДНСГБ, М-во аграр. політики України, Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва ; уклад. В. А. Вергунов, Н. М. Новосад, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, О. Д. Кандаурова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2007. – 116 с. : портр. – (Кн. 22).

23. **Професор ТЕРНИЧЕНКО Аристарх Григорович (1882–1927)** : біобібліогр. покажч. наук. і наук.-попул. пр. за 1902–1930 роки. До 125-річчя від народж. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, А. С. Білоцерківська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 98 с. : портр. – (Кн. 23).

24. **Професор ГОРОДНІЙ Микола Гаврилович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1933–1985 роки. До 100-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т, Наук.-досл. ін-т агротехнологій та якості продукції рослинництва ; уклад. В. А. Вергунов, С. М. Каленська, М. Я. Дмитришак, О. І. Присяжнюк, Н. Б. Щebetнюк,

Л. П. Полозенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2008. – 68 с. : портр. – (Кн. 24).

25. **Професор ГОРОДНІЙ Микола Гаврилович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1933–1985 роки. До 100-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т, Наук.-досл. ін-т агротехнологій та якості продукції рослинництва ; уклад. В. А. Вергунов, С. М. Каленська, М. Я. Дмитришак, О. І. Присяжнюк, Н. Б. Щебетюк, Л. П. Полозенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Аграр. наука, 2008. – 150 с. : портр. – (Кн. 24).

26. **Академік ЗАДОНЦЕВ Антон Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1931–1974 роки. До 100-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Ін-т зерн. госп-ва ; уклад. В. С. Циков, А. М. Лінський, Л. О. Клименко, В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2008. – 132 с. : портр. ; вкл. 32 с. – (Кн. 25).

27. **Професор ТАРАНЕНКО Любов Калинівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2008 роки. До 70-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т землеробства УААН» ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, Л. І. Перевертун ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2009. – 108 с. : портр. – (Кн. 26).

28. **Професор ВЛЕНСЬКИЙ Дмитро Гермогенович (1892–1960)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1916–1961 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. і наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2009. – 122 с. : портр. – (Кн. 27).

29. **Професор ТАРАБРІН Олексій Євгенович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1992–2009 роки. До 50-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Кириленко, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2009. – 128 с. + 16 кольор. вкл. : портр. – (Кн. 28).

30. **Професор ЛОПАТІН Матвій Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1931–1974 роки. До 115-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ ; уклад. Н. В. Лопатіна, Ю. І. Лазоренко, А. С. Степановськіх ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2009. – 120 с. : портр. – (Кн. 29).

31. **Академік РЕВО Михайло Васильович (1889–1962)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1914–1963 роки. До 120-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Ін-т с.-г. мікробіології ; уклад. В. А. Вергунов, В. В. Волкогон, Н. О. Баранкова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2009. – 128 с. : портр. – (Кн. 30). – На обкл., тит. арк., звороті тит. арк. і надвип. даних помилково : кн. 28 (слід 30).

32. **Член-кореспондент Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. В. І. Леніна ПОЧЕРНЯЄВ Федір Кузьмич (1929–1987)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–1988 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Г. М. Почерняєва, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – К. : Аграр. наука, 2010. – 82 с. : портр. – (Кн. 31).

33. **Професор КОЛЕСНИКОВ Олександр Іванович (1888–1972)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. [за 1916–1974 роки] / НААН, ДНСГБ, М-во освіти і

науки України, Харк. нац. акад. міського госп-ва ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Басун, Н. П. Тріпутіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2010. – 124 с. : портр. – (Кн. 32).

34. **Професор САЗАНОВ Віктор Іванович (1879–1967)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1901–1967 роки / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов, С. К. Суша, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2010. – 100 с. : портр. – (Кн. 33).

35. **Професор СТУПЕНЬ Михайло Григорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1985–2009 роки / НААН, ДНСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Пинда, Н. В. Каганова, А. І. Ступень, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. П. Казьмір. – Львів, 2010. – 85 с. : портр. – (Кн. 34).

36. **Професор ГУБЕНІ Юрій Едвардович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1990–2010 роки / НААН, ДНСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Пинда, Н. В. Каганова ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. В. Снітинський. – Львів, 2010. – 92 с. : портр. – (Кн. 35). – На обкл., тит. арк. помилково : кн. 30 (слід 35).

37. **Професор ШЕЛЕПОВ Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2010 роки. До 75-річчя від дня народж. / НААН, ДНСГБ, Мирон. ін-т пшениці ім. В. М. Ремесла ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, В. С. Кочмарський ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 66 с. : портр. – (Кн. 37). – На обкл. : До 100-річчя від дня заснування Мирон. ін-ту пшениці ім. В. М. Ремесла НААН.

38. **Професор СІРАЦЬКИЙ Йосип Зенонович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1960–2010 роки / НААН України, Ін-т розведення і генетики тварин, ДНСГБ ; уклад. В. І. Фасоля, І. В. Рясенко ; наук. ред. М. І. Башенко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : ПП «Люксар», 2011. – 109 с. : портр. – (Кн. 38).

39. **ЗАВІРЮХА Петро Данилович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1970–2010 роки / НААН, ДНСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Пинда, Н. В. Каганова ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. В. Снітинський. – Львів, 2011. – 66 с. : портр. – (Кн. 39).

40. **Професор БЕРЕЗІВСЬКИЙ Петро Степанович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1977–2010 роки / НААН, ДНСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Пинда, Н. В. Каганова, **Л. Б. Гнатишин, Н. П. Особа** ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. В. Снітинський. – Львів, 2011. – 65 с. : портр. – (Кн. 40).

41. **Професор КРИЛОВА Ганна Іванівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1957–2004 роки / НААН, ДНСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Пинда, Н. В. Каганова, В. І. Лопушняк ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. В. Снітинський. – Львів, 2011. – 38 с. : портр. – (Кн. 41).

42. **ДЖОВАНІ Діонісій Олександрович (1886–1971)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1912–1939 роки / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Ю. О. Довгоруk ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2011. – 128 с. : портр. –

(Кн. 42).

43. **ВОЛЬФ Мойсей Михайлович (1882–1933)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1910–1933 роки / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Р. Грищенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 150 с. : портр. – (Кн. 43). – На тит. арк. помилково : 1882 (слід 1880).

44. **ТРЕТЬЯКОВ Сергій Федорович (1872–1918)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1895–1921 роки / НААН, ДНСГБ, Полтав. держ. аграр. акад. ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Н. М. Опара ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Полтава, 2011. – 136 с. : портр. – (Кн. 44).

45. **КУЛЖИНСЬКИЙ Сергій Пантелеймонович (1880–1947)** : біобібліогр. покажч. наук. і наук.-попул. пр. за 1906–1948 роки / НААН, ДНСГБ, Ін-т с.-г. мікробіології та агропром. вир-ва, Носів. селекц.-досл. ст. ; уклад. В. А. Вергунов, С. С. Кулжинський, А. С. Білоцерківська, М. О. Сопіга, Н. М. Буняк, М. О. Сардак ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 116 с. : портр. – (Кн. 45). – До 100-річчя від дня заснування Носів. с.-г. досл. ст.

46. **КОБЕЦЬ Анатолій Степанович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1979–2011 роки / НААН, ДНСГБ, Дніпропетр. держ. аграр. ун-т ; уклад. А. Г. Братчик, Н. В. Кобець, Г. В. Дирда ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Дніпропетровськ : Олді-плюс, 2012. – 188 с. : портр. – (Кн. 46).

47. **Професор СТЕПЧЕНКО Лілія Михайлівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1972–2012 рр. / НААН, ДНСГБ, Дніпропетр. держ. аграр. ун-т ; уклад. А. Г. Братчик, Н. В. Кобець, С. С. Бушук ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Херсон : Олді-плюс, 2012. – 164 с. : портр. – (Кн. 47).

48. **Академік РОЖЕСТВЕНСЬКИЙ Борис Миколайович (1874–1943)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1901–1958 роки / НААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва ; уклад. В. А. Вергунов, В. П. Петренкова, І. В. Гребенюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Х., 2012. – 180 с. : портр. – (Кн. 48).

49. **ШАРАПА Григорій Семенович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1955–2012 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, Ін-т розведення і генетики тварин, ННСГБ ; уклад. В. І. Фасоля, Ю. Д. Липова, О. І. Мохначова ; наук. ред. С. І. Ковтун. – К., 2013. – 92 с. : портр. – (Кн. 49). – На обкл., тит. арк. помилково : кн. 50 (слід 49).

50. **ВОЗНЯК Роман Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1972–2012 роки. До 70-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т, наук. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Пинда, Н. В. Каганова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Львів, 2013. – 52 с. : портр. – (Кн. 50).

51. **ПРОКОПОВИЧ Петро Іванович (1775–1850)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1826–2012 роки. Підготовлено з нагоди проведення в Україні XXXXIII Міжнар. Конгресу Апімондії (м. Київ, 29 верес. – 4 жовт. 2013 р.) / НААН, ННСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т, наук. б-ка ; / НААН, ННСГБ, ННЦ «Ін-т бджільництва ім. П. І. Прокоповича ; уклад. В. А. Вергунов, Н. М. Демиденко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 138 с. : портр. – (Кн. 51).

52. **Професор НАБОКИХ Олександр Гнатович (1874–1920)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1896–1917 роки / ННСГБ НААН ; уклад. і наук. ред.

В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 122 с. : портр. – (Кн. 52).

53. **Професор ОНИСЬКО Стефанія Михайлівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1979–2013 роки / НААН, ННСГБ, Львів. нац. аграр. ун-т ; уклад. О. В. Шолудько, Ю. М. Томашевський, Л. А. Пинда ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. В. Снітинський. – Львів, 2013. – 132 с. : портр. – (Кн. 53).

54. **Член-кореспондент АН УРСР ЗОСИМОВИЧ Володимир Павлович (1899–1981)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1927–1982 роки / ННСГБ НААН ; уклад. Л. О. Лісневич, І. В. Сільченко, О. П. Анікіна ; наук. ред. та авт. передм. В. А. Вергунов. – К., 2013. – 126 с. : портр. – (Кн. 54).

55. **Професор ВЛАСОВ Володимир Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2013 роки / НААН, ННСГБ, ННЦ «Ін-т аграр. економіки» ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 172 с. : портр. – (Кн. 55).

56. **ОСЬМАК Кирило Іванович (1890–1960)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1911–1926 роки / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Т. М. Підгайна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 126 с. : портр. – (Кн. 56).

57. **Професор ПОГГЕНПОЛЬ Вільгельм Олександрович (1854–1938)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1875–1938 роки / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. І. Страйгородська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 118 с. : портр. – (Кн. 57).

58. **ГУЗЄВ Ігор Вікторович (1963–2014)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1987–2014 рр. / НААН, Ін-т розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця, ННСГБ ; уклад. В. І. Фасоля, О. І. Мохначова, Л. І. Остаповець ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Гладій. – К., 2015. – 118 с. : портр., фото. – (Кн. 58).

59. **Професор НИЖНІЙ Микола Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1950–2003 роки / НААН, ННСГБ, ННЦ «Ін-т аграр. економіки» ; уклад. В. А. Чалаван, Т. В. Лютик ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Ю. О. Лупенко. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2015. – 111 с. : портр. – (Кн. 59).

60. **Професор ШЕПОТЬКО Людмила Олександрівна (1932–2003)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2004 роки / НААН, ННСГБ ; уклад. О. Г. Тараненко, О. П. Анікіна ; наук. ред. І. В. Прокопа, В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 132 с. : портр. – (Кн. 60).

61. **Професор ХОМЕНКО Олексій Денисович (1919–1994)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1949–1987 рр. / НААН, ННСГБ ; уклад. Л. О. Лісневич, Е. В. Юрчак, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2016. – 130 с. – (Кн. 61).

62. **Професор ПОДОБА Борис Євгенович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1964–2015 рр. / НААН, Ін-т розведення і генетики тварин ім. В. М. Зубця, ННСГБ ; уклад. В. І. Фасоля ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. М. В. Гладій. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2016. – 108 с. : портр. – (Кн. 62).

63. **Професор БОЙКО Петро Іванович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–2016 рр. / НААН, ННСГБ ; уклад. Н. П. Коваленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ;

авт. вступ. ст. В. А. Вергунов, В. Ф. Камінський, Н. П. Коваленко. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 188 с. : портр. – (Кн. 63).

64. **СПЕСИВЦЕВ Петро Васильович (1885–1922)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1912–1923 роки. До 100-річчя від дня заснування Панфільської досл. ст. / НААН, Ін-т історії аграр. науки ННСГБ, ННЦ «Ін-т землеробства НААН», Панфил. досл. ст. ; уклад. В. А. Вергунов. – К., 2016. – 296 с. : портр. – (Кн. 64).

65. **Професор ФРАНKFУРТ Соломон Львович (1866–1954)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1891–1945 роки / НААН, ННСГБ ; уклад. і наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ТОВ «Наш формат», 2016. – 222 с. : портр. – (Кн. 65).

66. **Професор ШЕЛЕПОВ Володимир Васильович** : біобібліогр. покажч. творчої діяльності і наук. пр. за 1956–2016 роки. До 80-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ, Мирон. ін-т пшениці ім. В. М. Ремесла, Запоріж. держ. с.-г. досл. ст. ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, Т. В. Ручко, Е. В. Юрчак ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., доп. – К., 2016. – 222 с. : портр. – (Кн. 66).

67. **Професор ЗЕЛЕНСЬКИЙ Михайло Олексійович**. Учитель та учні : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1946–1996 роки. Пам'яті вченого-селекціонера, педагога / НААН, ННСГБ, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України ; уклад. В. Л. Жемойда, В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, В. М. Гаврилюк, А. Г. Аслаян ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 149 с. : портр. – (Кн. 67).

68. **НКОЛАСВ Валентин Федорович (1889–1974)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1915–1993 роки / ННСГБ НААН, Полтав. держ. аграр. акад., Полтав. краєзнав. музей ім. Василя Кричевського, Уман. нац. ун-т садівництва ; уклад. В. М. Самородов, С. Л. Кигим, В. А. Вергунов, С. В. Нижник ; наук. ред. В. А. Вергунов, О. Г. Шпикуляк ; авт. вступ. ст. Ю. О. Лупенко. – Полтава : Дивосвіт, 2017. – 472 с. : портр. – (Кн. 68).

69. **Академик ВАСИЛЬЕВ Вадим Петрович (1912–2003 гг.)** : биобиблиогр. указ. науч. тр. за 1932–1999 годы / НААН, ННСХБ, Ін-т защиты растений ; сост. В. А. Санін, С. А. Трибель, М. В. Круть ; науч. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2017. – 104 с. : портр. – (Кн. 69).

70. **Кудашев Володимир Олександрович (1846–1916)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1889–1903 рр. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов. – К., 2018. – 418 с. – (Сер. «Біобібліографія вчених-аграріїв України» ; кн. 70).

71. **ПЕЛЕХАТИЙ Микола Сергійович** : бібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2018 роки / НААН, ННСГБ, ЖНАЕУ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Піддубна, О. А. Кочук-Ященко, Д. М. Кучер, С. Д. Коваленко, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Житомир : Полісся, 2018. – 74 с. : портр. – (Сер. «Біобібліографія вчених-аграріїв України» (Кн. 71).

Історико-бібліографічна серія

«Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»

Заснована ННСГБ НААН у 2001 р.

1. **Професор БУДРІН Петро Васильович (1857–1939)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2001. – 126 с. : портр. – (Кн. 1).
2. **Вергунов В. А. Коноплярство в Україні : іст. аспекти розвитку. Погляд у минуле. Проблеми сьогодення. Перспективи** : монографія / В. А. Вергунов, С. Б. Скорченко ; УААН, ЦНСГБ. – К. : Нора-Прінт, 2002. – 155 с. – (Кн. 2).
3. **Професор ЛИХВАР Данило Федорович (1902–1986)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2002. – 258 с. – (Кн. 3).
4. **Професор ЯНАТА Олександр Алоїзович (1888–1938)** : [біобібліогр. покажч. до 115-річчя від дня народж.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2003. – 223 с. : портр. – (Кн. 4).
5. **Професор ІВАНИЦЬКИЙ Борис Георгійович (1878–1953)** : [біобібліогр. покажч.]. До 125-річчя від дня народж. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. О. І. Фурдичко, В. А. Вергунов, О. П. Басун ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2004. – 184 с. : портр. – (Кн. 5).
6. **Вергунов В. А. Харківський сільськогосподарський науково-освітній центр з селекції і насінництва : становлення та діяльність (друга половина ХІХ – початок ХХ століття)** : монографія. До 100-річчя Ін-ту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН / В. А. Вергунов, О. Ф. Глоба ; УААН, ЦНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов, В. П. Петренкова. – Х., 2004. – 175 с. : портр. – (Кн. 6).
7. **Академік КВАСНИЦЬКИЙ Олексій Володимирович (1900–1989) : життєвий і творчий шлях** / УААН, Ін-т свинарства ім. О. В. Квасницького, Полтав. держ. аграр. акад., ЦНСГБ ; уклад. В. Ф. Коваленко, В. М. Нагасвич, Т. П. Гармаш ; наук. ред. М. В. Зубець. – Полтава : Полтав. літератор, 2005. – 152 с. – (Кн. 7).
8. **Наукова школа академіка ВАСИЛЕНКА Петра Мефодійовича** : монографія. [До 105-річчя з дня народж.] / Д. Г. Войтюк, В. А. Вергунов, О. С. Мудрук, О. П. Деркач ; УААН, ЦНСГБ, Нац. аграр. ун-т ; наук. ред. М. К. Лінник. – К. : Аграр. освіта, 2005. – 71 с. : портр. – (Кн. 8).
9. **Академік Микола Іванович ВАВИЛОВ і розвиток аграрної науки в Україні** : зб. іст.-наук. нарисів, документів, біобібліогр. матеріалів. До 75-річчя створення УААН / УААН, ЦНСГБ ; уклад. М. В. Зубець, В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов, В. М. Самородов. – К. : Аграр. наука, 2005. – 578 с. : портр. – (Кн. 9).
10. **Академік РЕМЕСЛО Василь Миколайович (1907–1983)** : біобібліогр. покажч. До 100-річчя від дня народж. / УААН, ЦНСГБ, Мирон. ін-т пшениці ім. В. М. Ремесла ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Черниш, В. І. Дубовий, Г. Ю. Борсук ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. Б. Є. Патон, М. В. Зубець. – К. : Колодоби, 326

2006. – 191 с. : портр. – (Кн. 10).

11. **Коломийській дослідній станції – 50 років : здобутки, перспективи** / УААН, Коломий. досл. ст. Івано-Франків. ін-ту агропром. вир-ва, ДНСГБ ; уклад. Д. В. Неміш, С. О. Яцик, Г. І. Куничак, О. Л. Моцок, В. Д. Карпанюк, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 106 с. – (Кн. 11).

12. **Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К. : Аграр. наука, 2006. – 492 с. – (Кн. 12).

13. **Г. ВАЛЬТЕР та Ю. КЛЕОПОВ і Г. МАХОВ – забуті сторінки вітчизняної науки** / УААН, ДНСГБ, «Нікіт. ботан. сад – нац. наук. центр» ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Мельник ; під заг. ред. В. М. Єжова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Сімферополь : Таврида, 2006. – 158 с. : портр. – (Кн. 13).

14. **Сільськогосподарський науковий комітет України (1918–1927 рр.)** : зб. док. і матеріалів До 75-річчя створення Укр. акад. аграр. наук / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, А. С. Білоцерківська, Б. К. Супіханов, С. Д. Коваленко ; під заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2006. – 526 с. : портр., фото. – (Кн. 14).

15. **Всеукраїнська Академія Сільськогосподарських Наук (1931–1935 рр.)** : зб. док. і матеріалів. До 75-річчя створення Укр. акад. аграр. наук / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, І. В. Гриник, З. П. Кірпаль, Н. І. Семчук, О. П. Решетнік, О. М. Пильтяй ; за заг. ред. Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2006. – 311 с. : портр., фото. – (Кн. 15).

16. **Українська академія сільськогосподарських наук (1956–1962 рр.)** : зб. док. і матеріалів. До 75-річчя створення УААН / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щербетюк, Б. К. Супіханов, О. Б. Бакуменко ; під заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 377 с. : портр., фото. – (Кн. 16).

17. **Вергунов В. А. Харківський науковий центр з селекції сільськогосподарських культур : історія і сьогодення** / В. А. Вергунов, В. П. Петренкова, В. М. Ожерельєва ; УААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН ; наук. ред. В. В. Кириченко. – Х. : Магда «LTD», 2007. – 157 с. : портр. – (Кн. 17).

18. **Агрогрунтознавство в Україні (1930–1941 рр.)** : зб. док. і матеріалів / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. М. Пильтяй ; за ред. В. А. Вергунова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Ч. 1 : (1930–1935 рр.). – 200 с. – (Кн. 18).

19. **Вергунов В. А. Професор СЛЬОЗКІН Петро Родіонович (1862–1927 рр.)** / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ, Укр. держ. насіннева інспекція. – К. : Аграр. наука, 2007. – 180 с. – (Кн. 19). – До 110-річчя створення Укр. держ. насінневої інспекції та 145-річчя від дня народж. її фундатора П. Р. Сльозкіна.

20. **Вергунов В. А. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека УААН : історія і сьогодення.** До 75-річчя Держ. наук. с.-г. б-ки УААН як наук. установи / В. А. Вергунов. – К., 2007. – 480 с. – (Кн. 20).

21. **Відділ сільськогосподарських наук АН УРСР (1945–1956)** : зб. док. і матеріалів / УААН, ДНСГБ, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад. В. А. Вергунов, З. П. Кірпаль, Н. І. Семчук, В. М. Товмаченко, Л. Л. Ткач, О. П. Зайцева, О. С. Онищенко, Л. М. Яременко, В. А. Кучмаренко ; за наук. ред. М. В. Зубця. – К. : Аграр. наука, 2008. – 348 с. – (Кн. 21).

22. **Академік ЮР'ЄВ Василь Якович (1879–1962)** : [біобібліогр. покажч.]. До 100-річчя заснування Ін-ту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва ; уклад. В. А. Вергунов, В. П. Петренкова, В. М. Ожерельєва ; наук. ред. В. В. Кириченко ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Х. : Магда «LTD», 2007. – 184 с. : портр. – (Кн. 22).

23. **Агрономічне ґрунтознавство в Україні (1918–1930 рр.)** : зб. док. і матеріалів / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. А. Пашківська ; за ред. В. А. Вергунова. – К., 2008. – 222 с. – (Кн. 23).

24. **Вергунов В. А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К. : Аграр. наука, 2008. – Ч. 2. – 563 с. – (Кн. 24).

25. **Супіханов Б. К. Олійні культури : історія, сорти, виробництво, торгівля** / Б. К. Супіханов, Н. І. Петренко ; УААН, ДНСГБ. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2008. – 124 с. – (Кн. 25).

26. **Вергунов В. А. Історія Української академії сільськогосподарських наук (1956–1962)**. До 110-річчя створення Нац. аграр. ун-ту / В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк ; УААН, ДНСГБ ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – К. : Аграр. наука, 2008. – 300 с. – (Кн. 26).

27. **Мельник Ю. Ф. Сільське господарство України доби 1917–1920 рр.** : міністри землеробства / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов ; М-во аграр. політики України, УААН, ДНСГБ ; під заг. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2008. – 87 с. – (Кн. 27).

28. **Вергунов В. А. Полтавське дослідне поле : становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві)** / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К., 2009. – 220 с. – (Кн. 28).

29. **Супіханов Б. К. Продовольча безпека України : історія і сьогодення** / Б. К. Супіханов, О. П. Комарніцька. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 116 с. – (Кн. 29).

30. **Супіханов Б. К. Зернові культури : історія сорти, виробництво** / Б. К. Супіханов, Н. П. Петренко. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 162 с. – (Кн. 30).

31. **Мельник Ю. Ф. Сільське господарство України доби 1920 років : народні комісари землеробства** / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов ; М-во аграр. політики України, УААН, ДНСГБ ; за заг. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2009. – 76 с. – (Кн. 31).

32. **Вергунов В. А. Академік К. К. ГЕДРОЙЦ і Україна : невідомі сторінки творчої біографії (1929–1930 рр.)** / В. А. Вергунов, О. В. Піщенко ; УААН, ДНСГБ ; під заг. ред. В. А. Вергунова. – К., 2009. – 35 с. – (Кн. 32).

33. **Вергунов В. А. Агрономія і становлення науки про тваринництво на**

теренах України та Франції (друга половина XVIII ст. – 1917 рік) : [монографія] / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К. : Аграр. наука, 2009. – 278 с. – (Кн. 33).

34. **Вергунов В. А. Сельскохозяйственное опытное дело в Украине :** ист.-науч. анализ организационных основ / В. А. Вергунов ; УААН, ГНСХБ. – К., 2009. – 96 с. – (Кн. 34).

35. **Вергунов В. А. Василий Николаевич РЕМЕСЛО – учёный-селекционер (1907–1983) :** (к 100-летию Мирон. ин-та пшеницы им. В. Н. Ремесло) / В. А. Вергунов, О. А. Черныш ; НААН, ГНСХБ ; отв. ред. М. В. Зубец. – К., 2010. – 140 с. : портр. – (Кн. 35).

36. **Вергунов В. А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2010. – Ч. 3. – 284 с. – (Кн. 36).

37. **Вергунов В. А. Еволюція наукових засад на шляху до природоохоронного адаптивно-ландшафтного меліоративного землеробства** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2010. – 174 с. – (Кн. 37).

38. **Історія розвитку генетики та селекції : особистості і здобутки** / В. І. Глазко, В. А. Вергунов, Н. В. Лопатіна, В. І. Власов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2010. – 279 с. – (Кн. 38).

39. **Сінченко В. М. Цукрові буряки : історія, сорти і гібриди, технологія, виробництво** / В. М. Сінченко ; НААН, ДНСГБ, Ін-т цукрових буряків. – К. : ЩБ НААН, 2010. – 186 с. – (Кн. 39).

40. **Коваленко С. Д. Історія Ботанічної секції Сільськогосподарського наукового комітету України (1918–1927) /** С. Д. Коваленко, Г. М. Красніцька ; НААН, ДНСГБ ; відп. ред. В. А. Вергунов. – К., 2010. – 169 с. – (Кн. 40).

41. **Науково-консультаційна рада Народного комісаріату земельних справ УСРР (1927–1930 рр.) :** зб. док. і матеріалів / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Черниш, З. П. Кірпаль, А. С. Білоцерківська, Ю. О. Соколюк ; під. заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2010. – 600 с. : портр., фото. – (Кн. 41).

42. **Білоцерківська А. С. Сільське господарство України першої чверті XX століття та його науково-освітнє забезпечення в контексті діяльності професора А. Г. Терниченка** / А. С. Білоцерківська ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2010. – 179 с. – (Кн. 42).

43. **Сільське господарство України 1930-х років : народні комісари землеробства** / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов ; М-во аграр. політики України, НААН, ДНСГБ ; під заг. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2010. – 78 с. – (Кн. 43).

44. **Приходько Ю. О. Становлення та діяльність Харківського науково-освітнього центру з ветеринарної паразитології кінець XIX – початок XXI століття** / Ю. О. Приходько, Т. М. Приходько. – Х. : NTMT, 2010. – 180 с. – (Кн. 44).

45. **Радченко Л. С. Академік І. І. ЛУКІНОВ – вчений, громадський діяч, організатор аграрно-економічної науки в Україні :** монографія / Л. С. Радченко ; НААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» ; ред. кол. : В. А. Вергунов,

В. В. Юрчишин. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2011. – 215 с. – (Кн. 45).

46. Герук С. М. **Відновлення деталей сільськогосподарських машин зварюванням і наплавленням : становлення та розвиток** / С. М. Герук, О. М. Сукманюк ; НААН, ДНСГБ. – К., 2011. – 198 с. – (Кн. 46). – На тит. арк. помилково : кн. 43 (слід 46).

47. **Південне відділення ВАСГНІЛ (1969–1990)** : зб. док. і матеріалів. До 80-річчя створення НААН / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, З. П. Кірпаль, В. І. Кучер, В. С. Лозицький, Н. І. Семчук, О. П. Зайцева ; наук. ред. М. Д. Безуглий. – К., 2011. – 544 с. : портр., фото. – (Кн. 47).

48. **Черныш О. А. Академик В. Н. РЕМЕСЛО – учёный и организатор сельскохозяйственной науки (1907–1983)** (к 100-летию Мироновского института пшеницы им. В. Н. Ремесло) / О. А. Черныш, В. А. Вергунов ; НААН, ГНСХБ ; науч. ред. Н. Д. Безуглий. – К., 2011. – 262 с. : портр., фото. – (Кн. 48).

49. **Руда О. З. Олександр Гаврилович АЛЕШО (1890–1922) – вчений та організатор української науки** / О. З. Руда ; НААН, ДНСГБ ; за ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 164 с. – (Кн. 49).

50. **Вергунов В. А. Історія аграрної науки, освіти і техніки в Україні** : ретросп. наук.-доп. бібліогр. покажч. автореф. дис., вид. та публ., підготовлених у Центрі історії аграр. науки ДНСГБ НААН (2001–2011 рр.) / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 384 с. – (Кн. 50). – До 80-річчя від дня заснування НААН та 10-річчя Центру історії аграр. науки ДНСГБ НААН.

51. **Корзун О. В. Становлення та розвиток сільськогосподарської дослідної справи на Поділлі (кінець XIX – початок XX ст.)** : [монографія] / О. В. Корзун ; НААН, ДНСГБ ; відп. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 252 с. – (Кн. 51).

52. **Вергунова І. М. Історія процесу інформатизації в агрономії України (60-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.)** / І. М. Вергунова, О. В. Мігульов ; НААН, ДНСГБ, ДВНЗ «Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». – К., 2011. – 180 с. – (Кн. 52).

53. **Вергунов В. А. Передумови становлення та діяльність Миронівської селекційно-дослідної станції (1911–1968)**. До 100-річчя заснування Мирон. ін-ту пшениці ім. В. М. Ремесла НААН / В. А. Вергунов, П. П. Євич ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 120 с. : портр., фото. – (Кн. 53).

54. **Присяжнюк М. В. Наукове забезпечення розвитку українського тваринництва у 20-х роках XX століття** / М. В. Присяжнюк ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 81 с. – (Кн. 54).

55. **Присяжнюк М. В. Сорто-насіннєве управління Цукротресту (1921–1927)** : зб. док. та матеріалів / М. В. Присяжнюк ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 259 с. – (Кн. 55).

56. **Радченко Л. С. Наукова школа академіка І. І. ЛУКІНОВА (1927–2004)** : монографія / Л. С. Радченко ; НААН, ДНСГБ, ННЦ «Ін-т аграр. економіки». – К., 2011. – 243 с. – (Кн. 56).

57. **Зубець М. М. Київська дослідна станція тваринництва «Терезине» : історія, здобутки, вчені** / М. М. Зубець, І. С. Бородай ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2011. – 208 с. – (Кн. 57).

58. **Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2012. – Ч. 4 : До 90-річчя від дня створення ДНСГБ НААН. – 324 с. : портр. – (Кн. 58).

59. **Бородай І. С. Теоретико-методологічні основи становлення та розвитку вітчизняної зоотехнічної науки** / І. С. Бородай ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2012. – 414 с. – (Кн. 59).

60. **Вергунова І. М. Математичні методи для вирішення наукових завдань вітчизняної агрономії першої половини ХХ ст.** / І. М. Вергунова, В. Й. Красницький. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2012. – 144 с. – (Кн. 60).

61. **Вергунов В. А. Передумови становлення та діяльність Миронівської селекційно-дослідної станції (1911–1968). До 100-річчя заснування Миронівського ін-ту пшениці ім. В. М. Ремесла НААН** / В. А. Вергунов, П. П. Євич ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К., 2012. – 172 с. : портр., фото. – (Кн. 61).

62. **Сільське господарство УРСР та його наукове забезпечення у 1940–1946 роках** : зб. док. і матеріалів / НААН, ДНСГБ, Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України ; уклад. М. В. Присяжнюк, В. А. Вергунов, О. О. Черниш, В. І. Кучер, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Корзун ; під заг. ред. М. В. Присяжнюка ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2012. – 756 с. – (Кн. 62).

63. **Діденко О. М. Діяльність В. А. ГРИГОР'ІВА в контексті розвитку вітчизняного водного права** / О. Діденко ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2012. – 44 с. : портр. – (Кн. 63).

64. **Опара Н. М. С. Ф. ТРЕТЬЯКОВ (1872–1918) та його наукова агрономія** / Н. М. Опара ; НААН ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Полтава : Полтав. літератор, 2012. – 192 с. : портр. – (Кн. 64).

65. **Войтюк В. Д. Мобільні засоби технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки в Україні (ХХ – початок ХХІ ст.)** / В. Д. Войтюк, С. І. Вечурко ; НААН, ДНСГБ, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2013. – 140 с. – (Кн. 63). – На обкл., тит. арк., звороті тит. арк. і надвип. даних помилково : кн. 63 (слід 65).

66. **Присяжнюк М. В. Розвиток сільськогосподарської дослідної справи УСРР у 20-х рр. ХХ ст. : наук.-організац. засади** / М. В. Присяжнюк ; М-во аграр. політики та продовольства України, НААН, ДНСГБ. – К., 2012. – 158 с. – (Кн. 66).

67. **Сівозміни в системах землеробства України (1958–1984 рр.)** : зб. док. і матеріалів / уклад. Н. П. Коваленко ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 573 с. – (Кн. 67).

68. **Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування : організаційний аспект** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К. : Аграр. наука, 2012. – 416 с. – (Кн. 68).

69. Піпан Х. М. **Селекція озимої пшениці в Україні : історія та здобутки** / Х. М. Піпан ; НААН, ННСГБ ; за наук. ред. В. В. Шелепова. – К. : Нілан-ЛТД, 2013. – 200 с. – (Кн. 69). – На обкл. помилково : кн. 61 (слід 69).

70. Гриценко Н. Ф. **Історія наукової думки про класифікацію ґрунтів** / Н. Ф. Гриценко ; НААН, ННСГБ ; авт. вступ. слова В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2013. – 180 с. – (Кн. 70). – До 130-річчя виходу кн. проф. В. В. Докучаєва «Російський чорнозем».

71. **Агроґрунтознавство в Україні (1930–1941 рр.)** : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ ; уклад. та наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2013. – Ч. 2 : 1936–1941 рр. – 368 с. : портр. ; фото. – (Кн. 71).

72. **Науково-організаційні засади розвитку аграрної науки та її управління в УРСР (1962–1969 рр.)** : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ, ЦДАВО України ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Черниш, В. І. Кучер, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська ; за заг. ред. В. Ф. Петриченка ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 1464 с. – (Кн. 72).

73. **Волощук М. Д. Ерозія ґрунтів України : еволюція теорії та практики** : монографія / М. Д. Волощук, Н. І. Петренко, С. В. Яценко ; ННСГБ НААН, М-во освіти і науки України, Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – К., 2014. – 326 с. – (Кн. 73).

74. **Вергунов В. А. Професор ЄНКЕН Борис Карлович (1873–1943) : нарис життя та творчої діяльності** / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 432 с. : портр. – (Кн. 74).

75. **Організація наукового забезпечення сільськогосподарської галузі УРСР у 1946–1956 роках** : зб. док. і матеріалів / ННСГБ НААН, ЦДАВО України, ЦДАГО України ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Кучер, О. О. Черниш, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Бажан ; за заг. ред. Я. М. Гадзало ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 886 с. – (Кн. 75).

76. **Вергунов В. А. Полтавському товариству сільського господарства – 150 років : віхи видатних діянь на благо України** / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 52 с. – (Кн. 76).

77. **Вергунов В. А. Національному університету водного господарства та природокористування – 100 років : іст.-наук. аналіз передумов появи** / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К., 2015. – 48 с. – (Кн. 77).

78. **Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 5 серпня 1878 р. по 29 травня 1883 р.)** / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, К. О. Черноколова, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 1. – 356 с. – (Кн. 78).

79. **Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 15 липня 1883 р. по 20 грудня 1887 р.)** / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, К. О. Черноколова, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 2, ч. 1. – 492 с. – (Кн. 79).

Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 24 січня 1888 р. по 18 серпня 1893 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, К. О. Черноколова, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 2, ч. 2. – 464 с. – (Кн. 79).

80. Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 3 листопада 1893 р. по 7 березня 1901 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 3, ч. 1. – 418 с. – (Кн. 80).

Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 14 березня 1901 р. по 22 грудня 1910 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 3, ч. 2. – 418 с. – (Кн. 80).

81. Вергунов В. А. Професор А. К. СКОРОХОДЬКО – учений, педагог, організатор зоогігієнічної науки / В. А. Вергунов, І. С. Бородай, Ю. Д. Липова ; НААН, ННСГБ. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 216 с. : портр. – (Кн. 81).

82. Путівник по архівних установах України для дослідників історії аграрної науки / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Яценко, А. С. Білоцерківська, Т. П. Шепітко. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 216 с. – (Кн. 82).

83. Київське товариство сільського господарства та сільськогосподарської промисловості (1876–1919) : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щербетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 644 с. – (Кн. 83).

84. Вергунов В. А. Полтавському товариству сільського господарства – 150 років : віхи видатних діянь на благо України / В. А. Вергунов ; ННСГБ НААН. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 96 с. – (Кн. 84).

85. Вергунов В. А. Від Погарського навчально-зразкового господарства до Гадяцької сільськогосподарської дослідної станції, або історія подарунку купця В. В. Бойка полтавській громаді (до 150-річчя Полтавського товариства сільського господарства та 95-річчя Полтавської державної аграрної академії) / В. А. Вергунов ; ННСГБ НААН. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 112 с. – (Кн. 85).

86. Павлушко Ю. І. Професор БУГУЦЬКИЙ Олексій Андрійович (1929–2000) – інтелектуал аграрно-економічної науки / Ю. І. Павлушко ; ДВНЗ «Переяслав-Хмельн. держ. пед. ун-т ННСГБ ; авт. вступ. ст. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 214 с. : портр. – (Кн. 86).

87. Вергунов В. А. Науково-організаційна діяльність професора Д. Ф. Лихваря з розвитку селекції та акліматизації сільськогосподарських рослин в Україні (20-ті–80-ті рр. XX ст.) : [монографія] / В. А. Вергунов, Л. К. Тараненко, Г. С. Щиголь ; НААН, ННСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2015. – 160 с. : портр. – (Кн. 87).

88. Державне регулювання сільськогосподарської науки в УСРР / УРСР у 1935–1940 роках : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, ЦДАВО України, ЦДАГО України ; уклад. В. А. Вергунов,

В. І. Кучер, О. О. Черниш, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Бажан; за заг. ред. Я. М. Гадзала; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 474 с. – (Кн. 88).

89. **Апостол М. В. Академік А. О. САПЕГІН – подвижник та корифей вітчизняного природознавства першої половини ХХ ст.** / М. В. Апостол; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки; наук. ред. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 186 с. – (Кн. 89).

90. **Бей Р. В. Еволюція наукової думки в механізації та автоматизації у тваринництві УРСР (20–80-ті рр. ХХ ст.)** / Р. В. Бей; НААН, ННСГБ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 380 с. – (Кн. 90).

91. **Нижник С. В. Нарис життя та творчої діяльності академіка УААН В. Ф. ПЕРЕСИПКІНА (1914–2004)** : монографія / С. В. Нижник. – Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2016. – 176 с. – (Кн. 91).

92. **Вергунов В. А. Культура боліт на Полтавщині: становлення та розвиток у світлі творчої спадщини П. В. Слесивцева** : [монографія] / В. А. Вергунов; НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки, Полтав. обл. краєзнав. музей ім. В. Кричевського. – К., 2016. – 160 с. – (Кн. 92).

93. **Апостол М. В. Розвиток теоретико-методологічних та інституціональних основ розведення сільськогосподарських тварин в Україні др. пол. 60-х рр. ХХ – початку ХХІ ст. : наукове середовище академіка М. В. Зубця** : монографія / М. В. Апостол; наук. ред. В. А. Вергунов / НААН, ННСГБ. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 390 с. – (Кн. 93).

94. **Вергунов В. А. Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН: ретроспектива становлення та перспективи (до 15-річчя діяльності)** / В. А. Вергунов; НААН, ННСГБ. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 212 с. – (Кн. 94).

95. **С. Л. ФРАНKFУРТ та Україна (до 150-річчя від дня народження)** : [монографія] / В. А. Вергунов; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки. – К., 2016. – 260 с. : портр. – (Кн. 95).

96. **Колгоспна дослідна справа в УСРР/УРСР у 1934–1956 роках** : зб. док. і матеріалів / Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ННСГБ НААН, Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України, Центр. держ. архів громад. об'єднань України; уклад. В. А. Вергунов, Н. П. Коваленко, В. І. Кучер, О. О. Черниш, А. С. Білоцерківська, М. М. Давиденко, Н. Б. Щебетюк, С. Д. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Бажан; за заг. ред. Я. М. Гадзала; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2016. – 461 с. – (Кн. 96).

97. **Щебетюк Н. Б. Історія Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (1931–1935 рр.)** / Н. Б. Щебетюк; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : НУБіП України, 2017. – 168 с. – (Кн. 97).

98. **Щебетюк Н. Б. Розвиток аграрної науки в Україні наприкінці 20-х – 30-і рр. ХХ ст.** / Н. Б. Щебетюк; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки; наук. ред. В. А. Вергунов. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня 334

«Рута», 2017. – 380 с. – (Кн. 98).

99. **Євтушик Р. В. Історія селекції однонасінних цукрових буряків на теренах України** / Р. В. Євтушик ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. О. Є. Тарабрін ; вступ. слово В. А. Вергунова. – К. : ЦП «Компринт», 2017. – 159 с. – (Кн. 99).

100. **Вергунов В. А. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН : історія та сучасність. До 100-річчя від дня створення** / В. А. Вергунов ; ННСГБ НААН. – К. : Аграр. наука, 2017. – 464 с. – (Кн. 100).

101. **Шульга В. П. Творча спадщина професора М. А. Кравченка у системі селекційно-плеємінної справи в тваринництві УСРР / УРСР (30-ті – перша половина 80-х років ХХ століття** / В. П. Шульга ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2018. – 468 с. – (кн. 101).

102. **Організація науково-освітнього та інформаційно-бібліотечного забезпечення аграрної галузі у роки Української революції (1917–1921). До 100-річчя Національної академії аграрних наук України** : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. освіти, науки та техніки, ЦДАВО України, ДАКО ; уклад. : В. А. Вергунов, Н. П. Коваленко, В. І. Кучер, С. М. Клапчук, А. С. Білоцерківська, М. М. Давиденко, С. М. Живора, Н. В. Маковська, С. М. Каменева ; за заг. ред. Я. М. Гадзала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2018. – 380 с. – (Кн. 102).

103. **Яцентій Б. Р. Професор О. Т. Калачиков – учений, педагог та організатор сільськогосподарської дослідної справи в Україні** / Б. Р. Яцентій ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2018. – 162 с. – (Кн. 103).

104. **Апостол М. В. Розвиток теоретико-методологічних та інституціональних основ розведення сільськогосподарських тварин в Україні др. пол. 60-х рр. ХХ – початку ХХІ ст. : наукове середовище академіка М. В. Зубця** : монографія / М. В. Апостол ; наук. ред. В. А. Вергунов / НААН, ННСГБ. – 2-ге вид., доп. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. – 411 с. – (Кн. 104).

Серія

«Відомі вчені-природознавці та освітяни України»

Заснована ННСГБ НААН у 2003 р.

1. **Професор НОВИКОВ Микола Миколайович** : біобібліогр. покажч. / Асоц. б-к України ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2003. – 62 с. : 6 іл. – [Кн. 1].

2. **Заслужений професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка НОВИКОВ Микола Миколайович (1933–2007)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1956–2008 роки. До 75-річчя від дня народж. / Асоц. б-к України, ДНСГБ УААН ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, В. В. Якуба ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., доп. – К., 2008. – 194 с. : портр. – [Кн. 2].

3. **Академік НАН України ГРОДЗИНСЬКИЙ Дмитро Михайлович** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–2009 рр.]. До 80-річчя від дня народж. / Асоц. бібліотек України, ДНСГБ НААН; уклад. В. А. Вергунов, Н. М. Рашидов, О. В. Бачкала; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2010. – 239 с. – (Кн. 3).

4. **Професор КОСТЕНКО Наталія Василівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1967–2010 роки / НААН, ДНСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Г. П. Нелипа, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 52 с. : портр. – (Кн. 4).

5. **Академік АН УРСР ГРОДЗИНСЬКИЙ Андрій Михайлович (1926–1988)** : біобібліогр. покажчик. До 85-річчя від дня народж. / Асоц. б-к України, ДНСГБ НААН; уклад. М. М. Давиденко, Г. А. Бугаєнко, Г. А. Гродзинська, В. П. Грахов; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2012. – 204 с. : портр. – (Кн. 5).

6. **Професор ЧЕРНЯХІВСЬКИЙ Олександр Григорович (1869–1939)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1893–1940 роки / Асоц. б-к України, ДНСГБ НААН; уклад. В. В. Галах; авт. вступ. ст. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2012. – 104 с. : портр. – (Кн. 6).

7. **Професор ДЕРЛЕМЕНКО Віталій Володимирович (1944–2013)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1976–2013 роки / ННСГБ НААН; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2013. – 100 с. : портр. – (Кн. 7).

8. **Професор ЗЛЕНКО Валентина Андріївна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1961–2014 роки / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, А. С. Білоцерківська; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2014. – 92 с. : портр. – (Кн. 8).

9. **Екстраординарний професор КУДАШЕВ Олександр Сергійович (1872–1917)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1900–1908 роки / НААН, ННСГБ; уклад. і наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 210 с. : портр. – (Кн. 9).

10. **Професор ЛІСНЕВИЧ Лариса Олексіївна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1970–2017 роки / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Е. В. Юрчак, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2018. – 108 с. – (Сер. «Відомі вчені-природознавці та освітяни України»; кн. 10).

Історико-бібліографічна серія

«Біобібліографія діячів науки, освіти, культури України»

Заснована ННСГБ НААН у 2014 р.

1. **Заслужений працівник культури України ДЕРЛЕМЕНКО Таміла Федорівна** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1987–2014 роки. До 70-річчя від дня народж. / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 78 с. – (Кн. 1).

2. **Професор СЛОБОДЯНИК Михайло Семенович (1949–2015)** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1974–2015 роки / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, В. В. Добровольська, О. П. Анікіна, Л. М. Татарчук,

Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов ; авт. вступ. ст. В. А. Вергунов. – К., 2015. – 148 с. – (Сер. «Відомі вчені-природознавці та освітяни України» ; кн. 2).

3. **Професор Олександр Іванович УТКІН** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1971–2017 роки / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. А. Кириленко, Т. М. Підгайна [та ін.] ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Вид. дім «АртЕк», 2017. – 194 с. – (Сер. «Біобібліографія діячів науки, освіти, культури України» ; кн. 3).

Серія

«Наукові історико-бібліографічні читання»

Заснована ННСГБ НААН в 2001 р.

1. **Професор Олександр Алоїзович ЯНАТА (1888–1938)** : повернення із забуття. (Наукова спадщина вченого та її значення для розвитку аграрної і біологічної науки в Україні) / уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов // Бюл. Центр. наук. с.-г. б-ки УААН. – К., 2001. – Вип. 2 (2). – С. 3–78. – [Читання 1].

2. **Професор ШІНДЛЕР Камілл Гаврилович**. До 135-ї річниці з дня народж. вченого в галузі землеробської техніки / наук. ред. В. А. Вергунов // Наук. вісн. Нац. аграр. ун-ту. – К., 2005. – Вип. 80. – Розд. : Історія розвитку землеробської механіки. – С. 3–106. – [Читання 2].

3. **Меморіальні наукові читання до 75-річчя від дня народження заслуженого професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка НОВИКОВА Миколи Миколайовича (22.06.1933–23.12.2007), 26 черв. 2008 р.** : зб. матеріалів / Асоц. б-к України, ДНСГБ УААН ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Товмаченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 90 с. : портр. – (Читання 3).

4. **Наукові читання до 80-річчя від дня народження академіка Національної академії наук України ГРОДЗИНСЬКОГО Дмитра Михайловича, 24 груд. 2010 р.** : зб. матеріалів / Асоц. б-к України, ДНСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, В. М. Товмаченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 56 с. : портр. – [Читання 4].

5. **Наукові читання до 85-річчя від дня народження академіка АН УРСР ГРОДЗИНСЬКОГО Андрія Михайловича (3.12.1926–17.12.1988), 6 квіт. 2012 р.** : зб. матеріалів / Асоц. б-к України, НААН, ДНСГБ ; уклад. М. М. Давиденко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2012. – 62 с. : портр. – (Читання 5).

6. **Державний та громадський діяч, історик, заслужений працівник культури УРСР КОСТЕНКО Василь Семенович (26.04.1912–22.04.2001)** : зб. матеріалів до 100-річчя від дня народж. / Асоц. б-к України, НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Товмаченко, Т. Р. Грищенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2013. – 62 с. – (Читання 6).

7. **Двічі Герой Соціалістичної Праці П. М. Ангеліна (1913–1959)** – засновник стахановського руху у сільському господарстві : VII наук. іст.-біогр.

читання (Круглий стіл), 17 січ. 2014 р. /М-во аграр. політики та продовольства України, Ком. Верховної Ради України з питань аграр. політики та земельних відносин, НААН, ННСГБ, ННЦ «Ін-т механізації та електрифікації сіл. госп-ва», Донец. обл. держ. адмін, Старобешівська райдержадмін., ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди», ДНУ «Укр. наук.-досл. ін-т прогнозування та випробування техніки і технологій для с.-г. вир-ва ім. Леоніда Погорілого»; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Товмаченко, М. М. Давиденко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: ФОП «Корзун Д. Ю.», 2014. – 64 с. – [Читання 7].

8. **К. І. Осьмак (Осьмаков) (1890–1960) – український учений – аграрний економіст, державний та політичний діяч**: матеріали VIII наук. іст.-біогр. читань /НААН, ННСГБ; уклад. Т. М. Підгайна, В. М. Товмаченко, М. М. Давиденко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: ФОП «Корзун Д. Ю.», 2014. – 60 с.: портр. – [Читання 8].

9. **Дбаючи про землю: думка, дія, турбота**. 40 років реального ґрунтозбереження. Презентація книги «Автограф на землі. Семен Антонєць»: зб. матеріалів [наук. читань, 12 лют. 2014 р. в ННСГБ НААН] /уклад. В. А. Вергунов, М. М. Давиденко, В. М. Товмаченко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: Зерно, 2014. – 240 с. – [Читання 8].

10. **Презентація покажчика «Професор Михайло Семенович Слободяник (1949–2015)»** /НААН, ННСГБ; уклад. Л. М. Татарчук, В. М. Товмаченко, О. П. Анікіна. – К., 2015. – 41 с. – [Читання 9].

11. **Професор Франкфурт Соломон Львович (1866–1954)**: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. видатного вченого-агробіолога, одного із дієвих організаторів акад. науки в Україні, 18 листоп. 2016 р. /НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, В. М. Товмаченко, А. С. Білоцерківська, Т. Р. Грищенко, М. М. Давиденко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: ТОВ «Наш формат», 2016. – 104 с. – (Читання 10).

12. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: зб. матеріали XII Міжнар. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 100-річчю від дня створення ННСГБ НААН, Київ, 19 трав. 2017 р. /НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, В. М. Товмаченко, А. С. Білоцерківська; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2017. – 126 с. – (Сер. «Наук. іст.-бібліогр. читання»; читання 11).

13. **Інформаційно-бібліотечна діяльність Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН в контексті її 100-річного ювілею**: збірка матеріалів виїзного засідання Президії Національної академії аграрних наук України, Київ, 9 листоп. 2017 р. /Нац. акад. аграр. наук України; Нац. наук. с.-г. б-ка НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, В. М. Товмаченко, А. С. Білоцерківська; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2017. – 130 с. – (Сер. «Наукові історико-бібліографічні читання»; читання 12).

14. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: збірка матеріалів XIII Міжнар. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 100-річчю від часу утворення у складі М-ва зем. справ комітетів – вченого і с.-г. освіти (нині – Нац.

акад. аграр. наук України) та 80-річчю від дня народж. акад. НААН, Заслуженого діяча науки і техніки України, Героя України, президента НААН (1996–2011) М. В. Зубця (1938–2014), Київ, 18 трав. 2018 р. / Нац. акад. аграр. наук України ; Нац. наук. с.-г. б-ка НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, В. М. Товмаченко, А. С. Білоцерківська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2018. – 126 с. – [Читання 13].

Бібліографічна серія

«Іноземна сільськогосподарська книга у фондах ННСГБ НААН України та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю України»*

Заснована ННСГБ НААН у 2009 р.

1. **Польська книга у фондах ДНСГБ УААН : наук.-доп. бібліогр. покажч. (1825–2002 рр.)** / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Головенко, А. О. Устиновська, Н. Ф. Басун, М. М. Щербань ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 76 с. – [Кн. 1].

2. **Польська сільськогосподарська книга у фондах Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю (1771–2008 рр.)** : наук.-допом. бібліогр. покажч. = Polska księga rolnicza w zbiorach Państwowej naukowej biblioteki rolniczej Ukrainskiej akademii nauk rolniczych, zakładów naukowo-dosлідczalnych i wyższych uczelen profilu rolniczego (1771–2008 rr.) : naukowo-pomocniczy skorowidz bibliograficzny / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Головенко, Н. Ф. Басун, М. М. Щербань, О. О. Бойченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2009. – 287 с. – Помилково : кн. 1, (слід кн. 2).

3. **Колекція французьких сільськогосподарських видань у фондах ДНСГБ УААН (1802–2008)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. = La collection des éditions agricoles françaises dans les fonds de bibliothèque agraire d'état de UAAN (1802–2008) : le guide bibliographique / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, Т. В. Дмитрик, Н. І. Петренко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2009. – 63 с. – (Кн. 3).

4. **Німецькі сільськогосподарські видання у фондах Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю (1822–2010)** / НААН, ДНСГБ ; В. А. Вергунов, Ф. Зассе, Н. Ф. Гриценко, Я. В. Каніболоцька ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 540 с. – (Кн. 4).

5. **Чеські сільськогосподарські видання у фондах Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного**

---

* У кн. 2, 3 серія мала назву «Колекція іноземних видань сільськогосподарської тематики у фондах ДНСГБ УААН та інших аграрних бібліотек України»

профілю (1894–2012): наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, Х. М. Піпан, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2012. – 130 с. – (Кн. 5).

6. **Угорські сільськогосподарські видання у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю (1595–2014)**: наук.-доп. бібліогр. покажч. = Magyar mezőgazdasági publikációk kiadványai az Ukrán Nemzeti Mezőgazdasági Könyvtár, az Ukrán Nemzeti Agrártudományi Akadémia és más mezőgazdasági oktató-és kutatóintézetek gyűjteményeiből (1595–2014): tudományos és kiegészítő bibliográfiai katalógus / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Лютик, Л. М. Татарчук; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 225 с. – (Кн. 6).

7. **Іспанські сільськогосподарські видання у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (1914–2012)**: наук.-доп. бібліогр. покажч. = Español edición agrícola en las colecciones de la Biblioteca Nacional de Ciencia Agrícola de la Academia Nacional de Ciencias Agrícolas Ucrania (1914–2012): bibliografía científica auxiliar / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Д. Коломієць, Л. М. Татарчук; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 74 с. – (Кн. 7).

8. **Болгарська сільськогосподарська книга у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (1903–2006)**: наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, Л. М. Татарчук, Н. А. Сухомлин-Граждан; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 105 с. – (Кн. 8).

9. **Англomовні сільськогосподарські видання у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (1823–1928)**: наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ННСГБ; уклад.: В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Т. О. Бондур, Н. С. Киракосян–Панасюк, В. Г. Костенко, О. Ю. Красікова–Грігозіс, В. В. Мамрай, Н. С. Мигашко, Ю. Г. Милостян, С. М. Никитюк; наук. ред.: В. А. Вергунов. – Ч. 1. – К., 2017. – 386 с.

Серія

«Академіки та члени-кореспонденти НАН України для сільського господарства»

Заснована ННСГБ НААН у 2007 р.

1. **Академік НАН України ЛУКІНОВ Іван Іларіонович (1927–2004)**: біобібліогр. покажч. [наук. пр. 1954–2007 рр.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, УААН, ДНСГБ; уклад. В. А. Вергунов, Л. С. Боденчук; наук. ред. О. С. Оніщенко, В. А. Вергунов. – К., 2009. – 150 с.: портр. – (Вип. 1).

2. **Академік АН УРСР і ВАСГНІЛ Оппоков (Опоків) Євген Володимирович (1869–1937)**: біобібліогр. покажч. [наук. пр. 1896–1937 рр.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, НААН, ННСГБ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, О. Г. Луговський; наук. ред. О. С. Оніщенко,

В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 142 с. : портр. – (Вип. 2).

Серія

тематичних науково-допоміжних бібліографічних покажчиків вітчизняних та зарубіжних видань з фондів ННСГБ НААН

«Інформаційно-бібліографічні ресурси агропромислового виробництва України»

Заснована ННСГБ НААН у 2013 р.

1. **Бджільництво** : наук.-доп. бібліогр. покажч. вітчизн. та зарубіж. видань з фондів ННСГБ НААН = Beekeeping : scientific support bibliography of publications in the National scientific Agricultural Library Science NAAS. Підготовлено з нагоди проведення в Україні XXXXIII Міжнар. Конгресу Апімондії (м. Київ, 29 верес. – 4 жовт. 2013 р.) / НААН, ННСГБ, ННЦ «Ін-т бджільництва ім. П. І. Прокоповича ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, О. М. Опанасенко, Л. М. Савеленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2013. – 90 с. – [Кн. 1].

2. **Ґрунтознавство** = Soil Science : темат. наук.-доп. бібліогр. покажч. вітчизн. та зарубіж. видань з фондів Нац. наук. с.-г. б-ки НААН. Підготовлено до 130-річчя виходу кн. проф. В. В. Докучаєва «Російський чорнозем» в рамках Міжнар. наук.-практ. семінару (м. Київ, 10 груд. 2013 р.) / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, О. М. Опанасенко, Л. М. Савеленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2013. – 148 с. – (Кн. 2).

НАУКОВО-ДОПОМІЖНІ РЕТРОСПЕКТИВНІ

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ

1. **Бібліографічні покажчики сільськогосподарської літератури, підготовлені бібліотеками науково-дослідних установ УААН та сільськогосподарських вищих учбових закладів Мінагропрому України, 1969–1999**: Ретросп. наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСХБ; Уклад.: Дерлеменко Т.Ф., Варга З.І.; наук. ред. Слободяник М.С. – К., 1999. – 42 с.

2. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 150 с. : портр. – Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця.

3. **Періодичні видання з агрономії в Україні. 1918–1940. Журнали, “Бюлетені”, “Вісті”, “Наукові записки”, “Збірники наукових праць”, “Труди”** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 159 с.

4. **Періодичні та продовжувані видання з агрономії на Полтавщині (XIX–XX ст.)** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 48 с.

5. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., доп. – К., 2002. – 159 с. – (Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця).

6. **Українська сільськогосподарська книга (з фондів ЦНСГБ УААН). 1868–1900** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 60 с. – До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН.

7. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1901–1910** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 90 с.

8. **Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. 1921–2001** : бібліогр. покажч. літ. за 1933–2001 рр. До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. В. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. В. Вергунов. – К., 2002. – 99 с.

9. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1911–1917 рр.** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2003. – 101 с.

10. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1918–1922** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2004. – 59 с.

11. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1923–1932** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2005. – 191 с.

12. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1933–1935** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 191 с.

13. **Наукові праці та статті наукових співробітників Коломийської дослідної станції (1980–2005)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. 50-річчю Коломий. досл. ст. присвячується / УААН, Івано-Франків. ін-т АПВ, Коломий. досл. ст., ДНСГБ ; уклад. С. О. Яцик, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов, Г. І. Куничак. – Коломия, 2006. – 144 с.

14. **Українська академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2004 рр.** : біогр. довід. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, О. С. Мудрук, Н. Г. Чайка, О. О. Черниш ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 612 с. : портр.

15. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН. 1950–1959** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала, В. І. Борисенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007.

– Вип. 1. – 255 с.

16. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН 1960–1965** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 2. – 190 с.

17. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1936–1939** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 191 с.

18. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940–1945** : [наук.-доп. бібліогр. покажч.] / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 87 с.

19. **Наукові публікації Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук. 2001–2007 рр.** : бібліогр. покажч. наук. видань та публ. співробітників б-ки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 187 с.

20. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940, 1941, 1943–1945** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 86 с.

21. **Фонд видань, випущених у ХІХ столітті з сільськогосподарської тематики Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, включених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання (1802–1900 рр.)** : наук.-доп. бібліогр. покажчик / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, Н. Д. Коломієць, О. М. Діденко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 524 с. – До 80-річчя від дня заснування НААН та 10-річчя центру історії аграр. науки ДНСГБ НААН.

22. **Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 рр.** : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – 872 с. : портр.

23. **Сільськогосподарські періодичні видання в Україні. 1918–1940 : Журнали, «Бюлетені», «Вісті», «Наукові записки», «Збірники наукових праць», «Труди»** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 242 с.

24. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2014 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Легкун, Н. Б. Щebetюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2013. – 142 с.

25. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2015 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, Х. М. Дмитрієва, О. М. Мерко, О. В. Шадріна ; за наук. ред.

В. А. Вергунова. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 196 с.

26. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2016 рік** / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; уклад. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Н. П. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2015. – 250 с.

27. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2017 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, І С. Бородай, Н. П. Коваленко, С. Д. Коваленко, Н. Б. Щебетюк ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2016. – 261 с.

28. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2018 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. Т. Лазарева, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 266 с.

29. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2019 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2018. – 350 с

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРОВЕДЕНІ ННСГБ НААН

1. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : тези доп. та повідомлень І конф. молодих вчених та спеціалістів, Київ, 30 трав. 2002 р. / УААН, ЦНСГБ, АН Вищої шк. України. Від-ня історії освіти, науки і техніки ; ред. кол. : В. А. Вергунов (відп. ред.) [та ін.]. – К., 2002. – 147 с.
2. **Наукові** сільськогосподарські бібліотеки у ХХІ ст. До 80-річчя ЦНСГБ УААН : тези доп. наук.-практ. конф., Київ, 26–27 берез. 2002 р. / М-во аграр. політики України, УААН, ЦНСГБ ; ред. кол. : В. А. Вергунов (відп. ред.) [та ін.]. – К. : Нора-Друк, 2002. – 96 с.
3. **Актуальні** проблеми аграрної науки та освіти України : регіональний аспект : матеріали ІІ наук.-практ. семінару / УААН, Від-ня регіон. центрів наук. забезп. АПВ, ЦНСГБ, Закарпат. ін-т АПВ ; редкол. : В. А. Вергунов (голов. ред.) [та ін.]. – К. : Славутич-Дельфін, 2003. – 81 с.
4. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали ІІ конф. молодих вчених та спеціалістів, Київ, 27–28 трав. 2004 р. / УААН, ДНСГБ, АН Вищої школи України, Від-ня історії та методології освіти, науки і техніки ; редкол. : М. В. Зубець (голов. ред.), В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко [та ін.]. – К., 2004. – 230 с.
5. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали ІІІ конф. молодих учених і спеціалістів. До 75-річчя від дня створення ДНСГБ УААН як наук. установи, 26–27 трав. 2006 р. / УААН, ДНСГБ, Центр історії аграр. науки, Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди, Центр історії природознавства, АН Вищої шк. України, Від-ня історії освіти, науки і техніки ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), В. П. Коцур, О. Я. Пилипчук [та ін.]. – К., 2006. – 67 с.
6. **Дванадцять** Всеукраїнська конференція молодих істориків освіти, науки і техніки та спеціалістів, Київ, 20 трав. 2007 р. / АН Вищої освіти України, Від-ня історії та методології освіти, науки і техніки, Центр дослідж. з історії науки і техніки ім. О. П. Бородіна Київ. ун-ту економіки і технологій транспорту ; редкол. : О. Я. Пилипчук, В. А. Вергунов, В. О. Добровольський [та ін.]. – К., 2007. – 248 с.
7. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали четвертої конф. молодих учених та спеціалістів, 29 січ. 2008 р. З нагоди 150-річчя від дня народж. першого директора Харк. селекц. ст. та автора першого вітчизняного підруч. «Частное земледелие» (рослинництво) проф. П. В. Будріна ; 145-річчя від дня народж. засновника контрольно-насіenneвої справи в Україні проф. П. Р. Сльозкіна ; 125-річчя від дня народж. автора першого підруч. держ. мовою «Курс хліборобства» (рослинництво) проф. А. Г. Терниченка ; 100-річчя від дня народж. відомого вченого-рослинника проф. М. Г. Городнього та 120-річчя від дня народж. акад. М. І. Вавилова / УААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, Укр. держ. насіннева інспекція, Нац. аграр. ун-т, Наук.-досл. ін-т агротехнологій та якості продукції рослинництва ; редкол. : В. В. Кириченко, В. А. Вергунов, В. П. Петренкова [та ін.]. – К. ; Х., 2008. – 313 с. – До 100-річчя з дня заснування Ін-ту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН.
8. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали п'ятої конф. молодих учених та спеціалістів, Київ, 28 трав. 2009 р. / УААН, ДНСГБ ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), В. В. Дерлеменко, О. П. Анікіна [та ін.]. – К., 2009. – Ч. 1. – 195 с. – (3 нагоди 125-річчя створення Полтав. ін-ту агропром. вир-ва ім.

М. І. Вавилова).

9. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали п'ятої конф. молодих учених та спеціалістів, Київ, 28 трав. 2009 р. / УААН, ДНСГБ ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), В. В. Дерлеменко, О. П. Анікіна [та ін.]. – К., 2009. – Ч. 2. – 22 с. – (3 нагоди 125-річчя створення Полтав. ін-ту агропром. вир-ва ім. М. І. Вавилова).

10. **Національна** сільськогосподарська бібліографія як складова програми інформатизації аграрної галузі України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / УААН, ДНСГБ ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), В. В. Дерлеменко, О. П. Анікіна [та ін.]. – К., 2009. – 230 с.

11. **Сучасний** стан та перспективи наукового реферування : матеріали міжнар. семінару-практикуму, присвяч. 10-річчю видання реф. ж-лу «Агропром. комплекс України», Київ, 29 трав. 2009 р. / УААН, ДНСГБ ; редкол. : М. В. Зубець (відп. ред.), В. А. Вергунов, В. В. Дерлеменко [та ін.]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 144 с.

12. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали VI Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, 27 трав. 2011 р., м. Київ / НААН, ДНСГБ ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), С. Д. Коваленко, Х. М. Піпан [та ін.]. – К., 2011. – 270 с.

13. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали VII Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, 16 берез. 2012 р. / НААН, ДНСГБ, ННЦ «Ін-т землеробства», Панфил. досл. ст. ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), С. Д. Коваленко, Т. Р. Грищенко [та ін.]. – К., 2012. – Ч. 1. – 292 с. – До 90-річчя від дня створення ДНСГБ НААН та 75-річчя з дня заснування Панфил. досл. ст. ННЦ «Ін-ту землеробства НААН».

14. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали VII Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, 16 берез. 2012 р. / НААН, ДНСГБ, ННЦ «Ін-т землеробства», Панфил. досл. ст. ; редкол. : В. Ф. Камінський, О. І. Ткачов, Х. М. Піпан [та ін.]. – К., 2012. – Ч. 2. – 216 с. – До 90-річчя від дня створення ДНСГБ НААН та 75-річчя з дня заснування Панфил. досл. ст. ННЦ «Ін-ту землеробства НААН».

15. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали VIII Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, Київ, 21 трав. 2013 р. / НААН, ННСГБ ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), О. Є. Тарабрін, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Ю. А. Горбань, В. І. Власов, В. А. Зленко, М. В. Зубець, В. П. Коцур, А. П. Коцур, В. І. Кучер, Л. О. Лісневич, Ю. Ф. Мельник, В. П. Михайлюк, П. П. Панченко, О. О. Пилипчук, М. В. Присяжнюк, С. М. Рижук, І. Т. Слюсар, В. В. Шелепов, Н. І. Шуфріч. – К., 2013. – 283 с. – (До 150-річчя з дня народж. акад. В. І. Вернадського).

16. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні : матеріали VIII Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, Київ, 21 трав. 2013 р., / НААН, ННСГБ ; редкол. : В. А. Вергунов (голова), О. Є. Тарабрін, О. П. Анікіна [та ін.]. – К., 2013. – Ч. 2. – 106 с.

17. **Матеріали** Міжнародного науково-практичного семінару, присвяченого 130-річчю виходу книги професора В. В. Докучаєва «Російський чорнозем», і появі сільськогосподарської дослідної справи як галузі знань, 10 груд. 2013 р. / НААН,

ННСГБ, ННЦ «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського», Посольство Рос. Федерації в Україні; редкол.: В. А. Вергунов, С. А. Балюк, Х. М. Піпан, Ю. А. Горбань, Ж. Ж. Ерве, В. А. Зленко, В. І. Кучер, Л. О. Лісневич, В. В. Мерведєв, Б. С. Носко, П. П. Панченко, О. А. Пашківська, С. М. Рижук, І. Т. Слюсар, О. Є. Тарабрін, Д. Г. Тихоненко, О. Г. Трускавецький, В. В. Шелепов. – К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 456 с.

18. **Матеріали** Міжнародного науково-практичного семінару, присвяченого 130-річчю виходу книги професора В. В. Докучаєва «Російський чорнозем», і появи сільськогосподарської дослідної справи як галузі знань, 10 груд. 2013 р. / НААН, ННСГБ, ННЦ «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського», Посольство Рос. Федерації в Україні; редкол.: В. А. Вергунов, С. А. Балюк, Х. М. Піпан, Ю. А. Горбань, Ж. Ж. Ерве, В. А. Зленко, В. І. Кучер, Л. О. Лісневич, В. В. Мерведєв, Б. С. Носко, П. П. Панченко, О. А. Пашківська, С. М. Рижук, І. Т. Слюсар, О. Є. Тарабрін, Д. Г. Тихоненко, О. Г. Трускавецький, В. В. Шелепов. – К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – Ч. 2. – 99 с.

19. **Історія** освіти, науки і техніки в Україні: матеріали ІХ Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, Київ, 22 трав. 2014 р. / НААН, ННСГБ, Полтав. держ. с.-г. досл. ст. ім. М. І. Вавилова Ін-ту свинарства і агропром. вир-ва НААН, М-во аграр. політики та продовольства України, Укр. ін-т експертизи сортів рослин; редкол.: В. А. Вергунов (голова), Х. М. Піпан, І. М. Савеленко, М. Д. Березовський, П. М. Василюк, В. І. Власов, В. М. Волощук, А. В. Воробійов, В. А. Зленко, Г. М. Каражбей, А. В. Кохан, В. І. Кучер, Л. О. Лісневич, М. М. Опара, П. П. Панченко, О. А. Пашківська, В. П. Рибалко, С. М. Рижук, І. Т. Слюсар, О. Є. Тарабрін, В. В. Шелепов. – К., 2014. – 346 с. – (До 130-річчя появи с.-г. досл. справи як орг-ції та створення Полтав. досл. поля).

20. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: матеріали ІХ Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, Київ, 22 трав. 2014 р. / НААН, ННСГБ, Полтавська держ. с.-г. досл. станція ім. М. І. Вавилова Ін-ту свинарства і агропромислового виробництва НААН, М-во аграр. політики та продовольства України, Укр. ін-т експертизи сортів рослин; редкол.: В. А. Вергунов [та ін.]. – К.: ФОП «Корзун Д.Ю», 2014. – Ч. 2. – 100 с.

21. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: матеріали Х Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 150-річчю з часу засн. Полтавського т-ва сіл. госп-ва, Київ, 28 трав. 2015 р. / НААН, ННСГБ, Полтавська держ. аграр. акад. [та ін.]; редкол.: В. А. Вергунов, О. ПА. Анікіна, А. С. Білоцерківська [та ін.]. – Вінниця: ФОП «Корзун Д.Ю», 2015. – 396 с.

22. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: зб. доп. на пленер. засіданні та виступів переможців Х Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 150-річчю з часу засн. Полтавського т-ва сіл. госп-ва, Київ, 28 трав. 2015 р. / НААН, ННСГБ, Полтавська держ. аграр. акад. [та ін.]; уклад. В. А. Вергунов, О. ПА. Анікіна, А. С. Білоцерківська [та ін.]; наук. ред.. В. А. Вергунов. – Вінниця.: ФОП «Корзун Д.Ю», 2015. – Ч. 2. – 113 с.

23. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: матеріали ХІ Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 85-річчю Нац. акад. аграр. наук України, віковим ювілеєм появи Панфільської дослід. ст. ННЦ «Ін-т землеробства НААН»,

Дослід, ст. лікарських рослин Ін-ту агроєкології і природокористування НААН, 150 річчю від дня народж. проф. С.Л. Франкфурта, «Міжнар. року зернобобових», оголошеному рішенням Генеральної Асамблеї ООН, 15-річчю створення Ін-ту історії аграр. науки, освіти та техніки ННСГБ НААН й 10-річчю виходу електрон. наук. фах. вид. – міжвід. темат. зб. «Історія науки і біографістика», 16 трав. 2016 р. м. Київ / Нац. акад. аграр. наук України; Нац. наук. с.-г. б-ка НААН; Ін-т кормів та сіл. госп-ва Поділля НААН [та ін.]; редкол.: В.А. Вергунов, О.П. Анікіна, А.С. Білоцерківська [та ін.]. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 394 с.

24. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: матеріали XI Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 85-річчю Нац. акад. аграр. наук України, віковим ювілеям появи Панфільської дослід. ст. ННЦ «Ін-т землеробства НААН», Дослід. ст. лікарських рослин Ін-ту агроєкології і природокористування НААН, 150 річчю від дня народж. проф. С. Л. Франкфурта, «Міжнар. року зернобобових», оголошеному рішенням Генеральної Асамблеї ООН, 15-річчю створення Ін-ту історії аграр. науки, освіти та техніки ННСГБ НААН й 10-річчю виходу електрон. наук. фах. вид. – міжвід. темат. зб. «Історія науки і біографістика», 16 трав. 2016 р., м. Київ / Нац. акад. аграр. наук України; Нац. наук. с.-г. б-ка НААН; Ін-т кормів та сіл. госп-ва Поділля НААН [та ін.]; уклад.: В. А. Вергунов, В. М. Товмаченко, Л. М. Татарчук, А. С. Білоцерківська, О.А. Пашківська; редкол.: В. А. Вергунов (голова) – Вінниця, 2016. – Ч. 2. – 112 с.

25. **Професор С. Л. Франкфурт (1866–1954) – видатний вчений-агробіолог, один із дієвих організаторів академічної науки в Україні (до 150-річчя від дня народження)**: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 18 листоп. 2016 р. / Нац. акад. аграр. наук України; Нац. наук. с.-г. б-ка НААН; Миронівський ін-т пшениці ім. В. М. Ремесла [та ін.]; уклад. В. А. Вергунов, О. А. Демидов, А. С. Білоцерківська, М. М. Давиденко; редкол.: В. А. Вергунов (голова). – К., 2016. – Ч. 1. – 200 с.

26. **Професор С. Л. Франкфурт (1856–1954) – видатний вчений-агробіолог, один із дієвих організаторів академічної науки в Україні (до 150-річчя від дня народження)**: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 18 листоп. 2016 р. / Нац. акад. аграр. наук; Нац. наук. с.-г. б-ка НААН; Миронівський ін-т пшениці ім. В.М. Ремесла [та ін.]; уклад. В. А. Вергунов, О. А. Демидов, А. С. Білоцерківська, М. М. Давиденко; редкол.: В. А. Вергунов (голова). – К.: ТОВ «Наш формат», 2016. – Ч. 2. – 432 с.

27. **Історія освіти, науки і техніки в Україні**: матеріали XIII Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 100-річчю від часу утворення у складі М-ва зем. справ комітетів – вченого і с.-г. освіти (нині – Нац. акад. аграр. наук України) та 80-річчю від дня народж. акад. НААН, Заслуженого діяча науки і техніки України, Героя України, президента НААН (1996–2011) М. В. Зубця (1938–2014), Київ, 18 трав. 2018 р. / НААН; ННСГБ; Рада молодих вчених НААН [та ін.]; уклад. В. А. Вергунов, А. С. Білоцерківська, Х. М. Дмитрієва; редкол.: В. А. Вергунов (голова). – Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2018. – 496 с.

ЗМІСТ

	Від укладачів	3
I.	ІСТОРИЧНІ ПОСТАТТІ	5
2.	ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ	143
3.	ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ	280
4.	ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	304
5.	ДОДАТКИ	307

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Укладачі:

В.А. ВЕРГУНОВ – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, іноземний член РАСГН, директор ННСГБ НААН;

Х.М. ДМИТРІЄВА – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;

С.Д. КОВАЛЕНКО – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувач сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.

КАЛЕНДАР

**ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
В ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ
НА 2019 РІК**

**Науковий редактор
В.А. Вергунов**